
Habibu'llah Afnan
Tarikh-i Amri-yi Shiraz

History of the Cause in Shiraz

**Habibu'llah Afnan. *Tarikh--i Amri-yi Shiraz*. [History of the Cause in Shiraz].
East Lansing: H-Bahai, 2000.**

**Notes: Chronicle of the Babi and Baha'i faiths in the Iranian city of Shiraz from the 1840s
until the early twentieth century, by a relative of the Bab.**

**References: MacEoin, *Sources for Early Babi Doctrine and History*, p. 179: "*Tarikh-i amri-yi Shiraz*
by Aqa Sayyid Habib Allah Afnan. The first part of this work, written after 1321 Sh./1942-43, deals
with the family and early life of the Bab, his earliest followers, his hajj journey and return to Shiraz,
and the fighting in Nayriz." Material from this chronicle concerning Aqa Mirza Aqa Nuru'd-Din, a
19th-century relative of the Bab and early Baha'i, is summarized in H.M. Balyuzi, *Eminent Baha'is*
in the Time of Baha'u'llah, ch. 17. See also Juan R. I. Cole, "Religious Dissidence and Urban
Leadership: Baha'is in Qajar Shiraz and Tehran." *Iran: Journal of the British Institute for Persian
Studies* 37 (1999): 123-142.**

title									
p. 1	p. 2	p. 3	p. 4	p. 5	p. 6	p. 7	p. 8	p. 9	p. 10
p. 11	p. 12	p. 13	p. 14	p. 15	p. 16	p. 17	p. 18	p. 19	p. 20
p. 21	p. 22	p. 23	p. 24	p. 25	p. 26	p. 27	p. 28	p. 29	p. 30
p. 31	p. 32	p. 33	p. 34	p. 35	p. 36	p. 37	p. 38	p. 39	p. 40
p. 41	p. 42	p. 43	p. 44	p. 45	p. 46	p. 47	p. 48	p. 49	p. 50
p. 51	p. 52	p. 53	p. 54	p. 55	p. 56	p. 57	p. 58	p. 59	p. 60

p. 61	p. 62	p. 63	p. 64	p. 65	p. 66	p. 67	p. 68	p. 69	p. 70
p. 71	p. 72	p. 73	p. 74	p. 75	p. 76	p. 77	p. 78	p. 79	p. 80
p. 81	p. 82	p. 83	p. 84	p. 85	p. 86	p. 87	p. 88	p. 89	p. 90
p. 91	p. 92	p. 93	p. 94	p. 95	p. 96	p. 97	p. 98	p. 99	p. 100
p. 101	p. 102	p. 103	p. 104	p. 105	p. 106	p. 107	p. 108	p. 109	p. 110
p. 111	p. 112	p. 113	p. 114	p. 115	p. 116	p. 117	p. 118	p. 119	p. 120
p. 121	p. 122	p. 123	p. 124	p. 125	p. 126	p. 127	p. 128	p. 129	p. 130
p. 131	p. 132	p. 133	p. 134	p. 135	p. 136	p. 137	p. 138	p. 139	p. 140
p. 141	p. 142	p. 143	p. 144	p. 145	p. 146	p. 147	p. 148	p. 149	p. 150
p. 151	p. 152	p. 153	p. 154	p. 155	p. 156	p. 157	p. 158	p. 159	p. 160
p. 161	p. 162	p. 163	p. 164	p. 165	p. 166	p. 167	p. 168	p. 169	p. 170
p. 171	p. 172	p. 173	p. 174	p. 175	p. 176	p. 177	p. 178	p. 179	p. 180
p. 181	p. 182	p. 183	p. 184	p. 185	p. 186	p. 187	p. 188	p. 189	p. 190
p. 191	p. 192	p. 193	p. 194	p. 195	p. 196	p. 197	p. 198	p. 199	p. 200
p. 201	p. 202	p. 203	p. 204	p. 205	p. 206	p. 207	p. 208	p. 209	p. 210
p. 211	p. 212	p. 213	p. 214	p. 215	p. 216	p. 217	p. 218	p. 219	p. 220
p. 221	p. 222	p. 223	p. 224	p. 225	p. 226	p. 227	p. 228	p. 229	p. 230
p. 231	p. 232	p. 233	p. 234	p. 235	p. 236	p. 237	p. 238	p. 239	p. 240
p. 241	p. 242	p. 243	p. 244	p. 245	p. 246	p. 247	p. 248	p. 249	p. 240
p. 251	p. 252	p. 253	p. 254	p. 255	p. 256	p. 257	p. 258	p. 259	p. 260
p. 261	p. 262	p. 263	p. 264	p. 265	p. 266	p. 267	p. 268	p. 269	p. 270
p. 271	p. 272	p. 273	p. 274	p. 275	p. 276	p. 277	p. 278	p. 279	p. 280
p. 281	p. 282	p. 283	p. 284	p. 285	p. 286	p. 287	p. 288	p. 289	p. 290
p. 291	p. 292	p. 293	p. 294	p. 295	p. 296	p. 297	p. 298	p. 299	p. 300
p. 301	p. 302	p. 303	p. 304	p. 305	p. 306	p. 307	p. 308	p. 309	p. 310
p. 311	p. 312	p. 313	p. 314	p. 315	p. 316	p. 317	p. 318	p. 319	p. 320
p. 321	p. 322	p. 323	p. 324	p. 325	p. 326	p. 327	p. 328	p. 329	p. 330
p. 331	p. 332	p. 333	p. 334	p. 335	p. 336	p. 337	p. 338	p. 339	p. 340
p. 341	p. 342	p. 343	p. 344	p. 345	p. 346	p. 347	p. 348	p. 349	p. 350

p. 351	p. 352	p. 353	p. 354	p. 355	p. 356	p. 357	p. 358	p. 359	p. 360
p. 361	p. 362	p. 363	p. 364	p. 365	p. 366	p. 367	p. 368	p. 369	p. 370
p. 371	p. 372	p. 373	p. 374	p. 375	p. 376	p. 377	p. 378	p. 379	p. 380
p. 381	p. 382	p. 383	p. 384	p. 385	p. 386	p. 387	p. 388	p. 389	p. 390
p. 391	p. 392	p. 393	p. 394	p. 395	p. 396	p. 397	p. 398	p. 399	p. 400
p. 401	p. 402	p. 403	p. 404	p. 405	p. 406	p. 407	p. 408	p. 409	p. 410
p. 411	p. 412	p. 413	p. 414	p. 415	p. 416	p. 417	p. 418	p. 419	p. 420
p. 421	p. 422	p. 423	p. 424	p. 425	p. 426	p. 427	p. 428	p. 429	p. 430
p. 431	p. 432	p. 433	p. 434	p. 435	p. 436	p. 437	p. 438	p. 439	p. 440
p. 441	p. 442	p. 443	p. 444	p. 445	p. 446	p. 447	p. 448	p. 449	p. 450
p. 451	p. 452	p. 453	p. 454	p. 455	p. 456	p. 457	p. 458	p. 459	p. 460
p. 461	p. 462	p. 463	p. 464	p. 465	p. 466	p. 467	p. 468	p. 469	p. 470
p. 471	p. 472	p. 473	p. 474	p. 475	p. 476	p. 477	p. 478	p. 479	p. 480
p. 481	p. 482	p. 483	p. 484	p. 485	p. 486	p. 487	p. 488	p. 489	p. 490
p. 491	p. 492	p. 493	p. 494	p. 495	p. 496	p. 497	p. 498	p. 499	p. 400
p. 501	p. 502	p. 503	p. 504	p. 505	p. 506	p. 507	p. 508	p. 509	p. 510
p. 511	p. 512	p. 513	p. 514	p. 515	p. 516	p. 517	p. 518	p. 519	p. 520
p. 521	p. 522	p. 523	p. 524	p. 525	p. 526	p. 527	p. 528	p. 529	p. 530
p. 531	p. 532	p. 533	p. 534	p. 535	p. 536	p. 537	p. 538	p. 539	p. 540
p. 541	p. 542	p. 543	p. 544	p. 545	p. 546	p. 547	p. 548	p. 549	p. 550
p. 551	p. 552	p. 553	p. 554	p. 555	p. 556	p. 557	p. 558	p. 559	p. 560
p. 561	p. 562	p. 563	p. 564	p. 565	p. 566	p. 567	p. 568	p. 569	p. 570
p. 571	p. 572	p. 573	p. 574	p. 575	p. 576	p. 577	p. 578	p. 579	p. 580
p. 581	p. 582	p. 583	p. 584	p. 585	p. 586	p. 587	p. 588	p. 589	p. 590
p. 591	p. 592	p. 593	p. 594	p. 595	p. 596	p. 597	p. 598	p. 599	p. 600
p. 601	p. 602	p. 602a	p. 602b						

بِسْمِ الْمَبْدِ الْمَوْفِقِ الْكَرِيمِ

حسبنا من بركات حضرت ولی الامر الله ارواحنا فداه
که در توفیق منبع مبارک امری غیر ما یبدا که باید گفت
شهری تاریخ امر را از اول طلوع نیرافاق انجمن
شده بشو اختصار بنویسند لکن عقل مقدر
روحانی شیدا الله ارکانه این خدمت را باین عبد
نا قابل حاجی میرزا حبیب الله افغان اعلائے
رجوع فرموده هر چند این ذرّه فانی خود را لایق
این موصفت ندانسته و نمیدانم لکن چون مؤید
حضرت مقصود است حتی الامکان آنچه دیده را از اشخاص موثق
مقدم شنیده در این اوراق منسجم کرده ام مبارک حق المهدی
بحری شده باشد انه هو المشفق المعین

ابتدائی تاریخ

اسلامی جہاد اہل و اقوامی حضرت اعلیٰ روح ماسواہ فدائے

از این قرار است

حضرت اعلیٰ اسم مبارکش میرزا علی محمد بن امیر

محمد رضا بن آقا میر نصر اللہ بن امیر فتح اللہ

بن امیر ابڑھیم از سادات حسینی طویل القدر

کہ عامۃ اہل فارس بر سیادت و نجابت و

امانت و دیانت و زہد و تقویٰ متفق علیہ

نجابت و اصالت ابن کامیل در فارس ضربہ

الممل بوده شغل انہا تجارت و از طرف مادر

اسم والدہ ان حضرت فاطمہ بیگم صبیہ موحوم

حاجی میرزا محمد حسین بن آقا میرزا عابد

بن اقامیرزا سید محمد که آنها نیز از تجار معروف
صیحح العمل فارس بوده اند تولد مبارک در شب
اول محرم سنه هزار و دویست و سی و پنج
هجری در خانه اقامیرزا علی عموی والد خود واقع
از قریه از قول علیا محترمه والد حضرت مذکور
میداشتند و بکرات عنوان میکردند ^{بودند} ^{میفرمودند}
در بدو تولد ملا خطه میگفت که آن طفل مانند
سایر اطفال حریص در آشامیدن شیر نمیباشند
اغلب آرام و بی صدا بودند در ظرف بسیت و
چهار ساعت چهار مرتبه بیشتر تقاضای آشامیدن
شیر نمی کردند در وقت آشامیدن بسیار ملایم
که حرکت دهان ایشان مضمحل نمیشد بسا

اوقات من مضطرب میشدم که چرا باید این بچه
 مثل سایر اطفال نباشد شاید مرضی داشته باشد
 که مایل باشم شیر نمیباشد بعد خود را نسل
 می دادم که اگر خدای ناکرده مرض کمونی داشت
 باید و آدامی نماید و بی تاب کند تا زمان انفصا
 از شیر باز مثل سایر اطفال بهانه نمی گرفت و
 حرکت ناشایسته نمی کرد زیاد ساگر بودم که
 هرگاه خداوند علی اعلی بک طفل عنایت فرموده
 آن نیز مؤدب و آرام است و نیز از قراریکه
 اشخاصه وثیق ذکر نموده در بدو طفولیت اطفال
 غریب و عجیب از ادبشان مشاهده میشد که تمام
 خودش واقربا و بیگانه و آشنا حیران و متعجب بودند

که به پیچوجه شباهت با سایر اطفال نداشته است
 مبارک پنج سال که میرسد ایشان را نزد شیخ
 عابد معروف بشیخ انام در قهوه اولیاء که یکی
 از تکابای عرفای نادر در سوق الطیر نزدیک
 منزل جدایی و خالوی محرمشان واقع باین ترتیب
 که ملا فتح الله بن ملا مند علی مکتب دار ذکر نمود
 میپارند ملا فتح الله بن ملا مند علی مکتب دار
 خادم مسجد وکیل این پدر و پسر در بدو ظهور و
 مصدق و بایده و ادبیت مردم ماکرین آورد در بدو اسفار
 بودند ذکر میخایند در زمانی که حضرت را
 مکتب آوردند من نزد شیخ انام در ثلثه قهوه
 اولیاء که از تکابای عشق شیراز است

(و این تکیه در روایت منبویه و در محضوبه و آثار
 قبور و لوح های سنگی قبور کهنه موجود)
 و چند اطاق و ایوان دائر میداشت جناب فضایل
 مآب شیخ عابد در آنجا مکتب داری و معتمدی الحفال
 نجیب و اعیان و تجار و متشخصین را مینویس مردی
 بود بلند بالا با محاسن بلند همیشه با وقار و از
 پیروان مرحوم شیخ احمد لکهنائی و سید کاظم
 رشتی و در زمره اقایان و ملایان شیراز بود
 من آن وقت برسم خلیفه از رهبری نازلیم
 در خدمت شیخ بودم اگر کسی میخواست طفلش را
 نزد ایشان بتدریس و تعلیم بسپارد باید قبلاً
 ایشانرا ملاقات کند و با واسطه مکتوب و یا شخصاً

شیخ را مستحضر سازد زیرا که اطفال هر کس را قبول نمیکند
 خصوصاً اطفال کسبه بازاری را بواسطه بی ادبی و
 کثافت لباس نمی پذیرفت **شرح حالات مبارکه**
در زمان طفولیت (باری بات روز صبح دیدم
 که جناب اقا میر محمد رضا که سابقه دوستی با شیخ اناور
 داشتند بقهوه تشریف فرما شدند پهلوی
 شیخ جلوس فرموده شرح حال خود را بدین منوال
 بیان فرمودند که پس از چهل سال خداوند علی اعلی
 ضحلی بمن عطا فرموده که از حالات آن همیشه متحیر
 شیخ سؤال از تحیرشان نمود جواب دادند گفتنی
 اصل کرد فرمودند جناب شیخ از کدام حالات
 بیان کنم بواسطه اینکه حیرت آمیز است از ایشان

غرائب‌ها بروز و ظهور مینماید که انسان را به دست
 مینماید اکنون که بس پنچ سال رسیده گاهی دست
 بدرگاه حضرت ائمه بلند مینماید و مناجات میکند
 و در نیمه شب‌ها بر میخیزد و نماز میخواند در بین
 نماز تضرع مینماید گاهی در غم وقتی در سر و در
 هنگامی در آغوا اوقاتی در اشارات که از صحبتش در
 تزلزله اگر از زمان تولد تا کنون بخوانم شرح
 دهم کتابی مبسوط لازم میشود با این سن از
 ذکود و انات از جل تمام قبیله خبر میدهد پس از
 تولد چنان است که خبر داده مثل آنکه در چند
 قبل در تمام بازار مرغ با جناب حاجی میرزا مصدق
 خالوی او بودیم این طفل بین من و خالوی خود

خوابیده بود بختۀ مرغواسته اظهار داشت حمام میرزا
 هادی که زنانه بود طاق گرم خانه اش خراب شد پنج
 نفر زن و بلیه بچه زیر هوار رفتند خالویشان
 فرمودند اقا بخوابید این حرفها را نزنید این ها
 چه چیز است میگویند فرمودند همان است که گفتم
 طولی نکشید که صدای همه از سر حمام بلند شد
 که حمام میرزا هادی خراب گشته جعی از زنانه زیر
 هوار رفتند یکی بیت نعر عنوان میآورد دیگری
 سی و پنجاه نفرند آره میگرد و خبر میداد بعد که معلق
 شد همان پنج زن و بلیه بچه بیشتر تلف نشده صحیح
 همان بود که گفته بودند میخواهند چندی قبل خبر
 دادند که شب خواب دیده میرانی بلند در فضائی

و صیغ بریاست حضرت امام جعفر صادق در باب
 کفه جالس کفه سنگین روی زمین و کفه خالی
 در هوا یک نفر غایب من را بلند کرده گذارد در
 کفه خالی آن کفه بی که من را گذاردند سنگینی کرد
 آمد روی زمین و آن کفه اول رفت به هوا گفتم
 فرزند و اعجابا چنین صحبت ها مدار چه عرض
 کنم از این گونه مطالب و غرایب ها بسیار دارد
 که نمی توانم اظهار نماید هنگامی اقامه می فرمایند
 اظهار داشتند که شاید این طفل مضرتی از
 بریان واجته با ایشان رسیده بریدشان نبرد
 کسانی که در این گونه علوم آگاهی دارند پاره می
 ادعیه و تعویذ برای شان بگردید من که با و در

واعتقاد چنین امورات نادر اما نظر به فرمایش
 ایشان رفتم اقا محمد حسن مخبر را آوردم بجهت شرح
 حالات را بیان کردم حسابی کرده اظهار داشت که از
 اجته ضروری بایشان وارد نیامده و مضرتی از پیرای
 بایشان نرسیده تا در نوح تولد را خواست بعد از این
 پاره‌ای تعویذ و ادعیه نوشت و داد پاره‌ای
 مضامین خوانده تا در نوح تولد گرفته برخواستند
 بعد از رفتن اقا محمد حسن آن طفل طلسم و نوشته
 جاتی که نوشته بودند و دستور العملی که داده
 بود تمام را پاره کردند و پدید آمدند و گفتند بقول
 عارف (تو اعوذ بآرزوی من و نور آن امور)
 باری چند هست که در مشقات همین طفل گرفتارم

نمی دانم از کدام حالها ایش عنوان کنم حال هنگام
 تعلیم و تعام است میل دارم که نزد شما بیایم
 بسم الله را بدو هاشم بگذارید ملو فتح الله میگوید
 من از استماع کلمات جناب میرزا تعجب داشتم جناب
 شیخ هم در مقام تعجب برآمد فرارشد روز
 پنجشنبه صبح که ساعت خوب است ایشان را
 بحکمت خانه بیاورند روز موعود صبح شریف آوردند
 حضرت از جلو و غلامشان از عقب مسینی کوچکی نقل
 و هجی که مرسوم مکتب خانه شیراز است که همیشه
 میخواند روی پشت قاب نقل وارد شدند من
 و جناب شیخ با چند نفر اطفال که بجد تمیز رسیده
 بودیم همگی بواسطه استماع فرمایشات جناب

اقامه می‌شد و رضا که از ایشان نقل کرده بودند و در
 انظار ما مجسمه شده تماماً متوجه ایشان گشتیم
 تشریف آورده سلام کرده مقابل شیخ ایستادند
 طولی نکشید که جناب حاجی میرزا سید علی خالوی
 ایشان تشریف آورده بند پهلوی شیخ نشستند
 بعد از تعارفات رسمی جناب شیخ هجی از روی
 سبب نقل برداشته باز کردند فرمودند بیا اقا
 بخوان تبسمی فرموده گفتند بفرمائید شیخ
 قال الله سمعنا بکوه هو الفتح العظیم حضرت
 ساکت شدند شیخ مکرر گفت باز ایشان ساکت
 بودند شیخ اصرار کرد فرمودند هو کیست
 می‌شناسید شیخ فرمود هو خداست شما

هنوز طفلید چه کار بمعنی هَوَ فرمود منم قَاح
 العَلیم شیخ سخت متخیر شده ترکه را برداشته
 خطاب با ایشان کرد که این حرف ها را اینجا مزنید
 مشغول شدید بخواندن جناب خال پس ا ز
 تاسمات سفارشات لازم را فرموده تشریف برد
 مرحوم اقا محمد ابرهیم اسمعیل بیات که مردی تاجر
 و مهتبی و معروف بود صحبت میکرد که من آفرود
 بسن ۱۲ ساله بوده سید باب آمد بین من
 و اقامیزا محتر رضای مستوفی که آن هم بهمین
 سن ها بود نشستند ولی پدر زانو و با ادب سرپروی
 هبتی ولی نمیخواندند من گفتم چرا شما مثل سایر اطفال درس
 نمیخوانید جوابی ندادند ولی دو طفل دیگر قریب بما

نخستین بودند کتاب حافظ را بلند میخواندند باین شعر^{سید}

ترا ز کنگره جبرئیل میزنند صغیر

نکته نهمت که در این یادگار^{نهمت} ^{نهمت}

فوری رو کردند با فرمودند این است جواب شما^{شما}

من لافتم آفرین ایضا روایت میکنند که جناب شیخ^{چون} ^{انامه}

مردی فاضل و از پیران^{چون} شیخ احمد بود صبحها حوزة

درسی داشت در همان قهوه اولیاء چندین نفر از

طلوب بودند میآمدند مشغول مذاکره و مباحثه

میشدند روزی یک مسئله از مسائل غلیظه در

هیاز مطرح شد چون خیلی غامض بود زیاد مذاکره

کردند بالاخره منحل نگشت جناب شیخ فرمودند

امشب من در این باب کتب را مطالعه کرده فردا

در این باب صحبت میداریم مطلب را تمام میکنیم سخن
 با اینجا خاتمه یافت دفعتاً ایشان بسن طفولیت سبز
 مبارکش را بلند کرده بنای نطق را گذاردند در کمال
 صفا و ائقاف با دل و پراهین علیه بیان مطلب را
 ادا فرمودند و اشکالات آنها را حل کردند تمام
 متحیر و مبهور ماندند طلاب بجناب شیخ گفتند
 گاهی خاطر بندیم در این صحت مذاکره شده باشد که
 در این باب این طفل طوطی را آموخته و حال بیان
 مطلب را نماید تعجب است جناب شیخ گفتند من هم
 تعجب دارم جناب شیخ در نهایت حیرت از ایشان سؤال
 مینماید که شما این مسئله را از کجا آموختید تبسمی
 فرموده جواب را باین شعر حافظ خاتمه دادند

فیض روح القدس را باز مردد فرماید

دیگران هم بکنند آنچه مستجاب است

باری این گونه پروزات خارق العاده در طهارت

قبل از بلوغ از حضرت زیاد مشاهده شده که از

عهد تحریک خارج و متفق علیه یار و اغیار است

باری پس نه سال که می‌رسند والد ماجدشان

اقا میرزا محمد رضا فوت میشوند در آنخوش حال محترم

خود حاجی میرزا سید علی پرورش مینمایند در محرم

حاجی میرزا سید علی بر رأی العین مطالب و خارق

العاده از ایشان مشاهده مینمایند که تمام رحمت

بوده که در وقت اظهار آمدند هیچ گونه محبت

و بینه و ایراد و حاجه تصدیق مینمایند و مؤمن

میشوند جان و مال خود را دایگان فدای محبوب
 آفاق مینمایند مرحومنه جدّه ابی این عبد که
 باوالدّه حضرت عموزاده بودند حکایت میکردند
 که خودشان از حضرت خال بدون واسطه شنیدند
 که با اخوی کوچک خود حاجی میرزا حسنعلی مکالمه
 میکردند و حاجی میرزا حسنعلی حاجّه میکرد میگفت
 اخوی این چه عقیده ایست که شما پیدا کرده اید
 دین اجدادی خود را دست کشیده پیروی همیشه
 زاده خود مینمایند حضرت خال شهید جواب
 فرمودند شما چه میدانید خداوند علی
 حجت را بمن تمام فرموده آنچه خودم از بدو طاعت
 برأی العین دیده و بعد از بلوغ بعلم البصیرت فهمیدم

جای نردید باقی نیست برای هیچ کس مخصوص من
 بعد فرمودند ایا فراموش فرمودید وقتی که ایشان
 طفل بودند سفری سبز پوشان رفتیم
 (سبز پوشان امام زاده زید میباشد صحت بیست
 شبراز وسط کوه واقع از شهر تا اینجا تقریباً
 دو فرسخ مسافت دارد را همش بسیار باد و
 سخت میباشد اشخاص پرنیبه در آنجا طبع مسافرت
 بواسطه بدتر راه و فتنه بزرگ میرسند زیاد
 خسته میشدند اغلب در فصل تابستان اینجا میرفتند
 جماعتی بودیم ایشان همه نه سال داشتند همراه بودند
 پس از آنکه وارد شدیم خیلی خسته بودیم تطهیر کرده
 وضو گرفته قرصه مغرب و عشاء بجای آوردیم

و زیارت نجومه و شام صبح شده خوابیدیم کوفی کشیده
 بیدار شده نیمه شب بود دیده ایشان نیستند خیلی
 مضطرب شدم در مه و هم گشتم که مباد از کوه پرت
 شده باشند تا بالاخره پس از گردش زیاد شنیدیم
 صدای نماز و مناجات با خدای متعال از زیر کوه
 می آید پس آنکه بتعقیب چهار رفتم دیدم آن طفل با خدا
 خود در نیمه شب در میان کوه و بیابان و شغول
 داز و نیاز با خالق دنیا و است اخوی جان با این حال
 دلیلهای تردید باقی است بعلم البقین و حق البقین
 و حق البقین بر من ثابت شده و محقق گشته که موجود
 دستظر بودیم پس از هزار و دویست و شصت سال
 ظاهر شده و حجت تمام گشته هر کس نخواهد منکر

شود با این همه آیات منزه که شریقی آن معادل است
 با سی جزو قرآن مجید از بی انصافی اوست ^{نارسی}
 این مطلب را بکرامت مرحومه جدّه برای ماها حکایت
 میفرمودند ^{پس} سن مبارک که پانزده سال میرسد
 در حجره حضرت خاندان ^{شیراز} تجارت میسوزند ^{شدت}
 قلبی در شیراز و پسران حرکت ببندد ابو شهر میفرماید
 در حجره بوشهر که واقع در کاروانسرای معروف بمهند
 مشغول میشوند در آنجا همه قبل از اظهار امر
 بروزات و عوالمات از حضرتش ^و آیات بدیع از قلم
 مبارکش خیلی صادر میشود که اسباب ^{از} حقد و حسد
 ذوی العلم میکشند از جمله حضرت ابو الفضائل
 اوقاتی که در مصر شریف داشتند و مشغول

تالیف کتاب فرزند به دند روزی برای عبد حکایت
 فرمودند **چیز** مذکوره قبل از اظهار امر و ایام تجارت
 حضرت اعلی روح ما سواه فراه در میان بومیان معروف
 خود را از مرحوم حاجی سید جواد معروف بآشنایی
 که فرمودند اوقاتی که حضرت در بوشهر مشغول تجارت
 بودند من بواسطه آشنائی و رفاقت و دوستی
 که با خالوهای ایشان داشتم هر وقت بوشهر می‌آورد
 می‌رفتم محل سکونت را منزل آنها قرار میدادم
 روزی از روزها مرحوم حاجی میرزا سید محمد خال
 بن فرمودند که خواهش دارم شما قری نصیحت
 بهمشیره زاده بفرمائید که پاره فی مطالب نویسند
 و نگویند که اسباب ^{بعض} حسد مردم میسوزد چون

نمی‌توانند ببینند که از جوان تاج‌گذاری این گونه
 پروزات علمی ظاهر ^{بیشتر با نوبت} اسباب جسد آنها میگردد
 ضعیفی اصرار کردند که من ایشانرا نصیحت کنم
 بالاخره جواب گفتم ایشان را
 پری روتاب مستوری ندارد

گوشه بند استوار روزی برآرد
 عوالم لاهوتی ایشان از نصاب ناسوتی خارج ^{ست}
 باری شش سال در بوشهر مشغول تجارت و با تمام
 طبقات از علماء و تجار و کسبه و تمام افراد
 قسمی سلوک میفرمودند که عامه نهایت رضایت
 از هر حیث داشته و در تمام مجالس و محافل ^{شان} از کار
 اوصاف حمیده آن حضرت بود مخصوصاً سفر

از اسفاد که این عبد بساحت اقدس حضرت
عبدالهیاء مشرف بودم روزی بمناسبت ذکر
ایام توفیق و تجاروت حضرت اعلیٰ روح ماسواه فداء را
صیفرمودند فرمودند حضرت اعلیٰ ایام توفیقشان
در بوشهر کارهای غریب میکردند شالوده بیجا به
مردمان را بکاف و خواب میکردند فرمودند تجار بوشهر
رسمی داشتند معامله که میکردند بعد از ختم معامله
دبه میکردند مبلغی تخفیف میکردند آمدند خدمت
حضرت معامله نیل کردند مبلغ گزاف نیل خریدند
نیل زختم عمل که نیل را حرکت داده در حجره خودشان
وارد کردند نوبت دبه رسید آمدند دبه نمایند
حضرت قبول نفرمودند گفتند معامله کرده اید

صیغه خوانده اید عمارتا مرسته من تخفیف نمیدهم و دبه را
 از شما قبول نخواهم کرد آنها اصرار کردند فرمودند ^{مطلب}
 همان است که میگویم عرض کردند رسم مملکت است
 فرمودند خیلی رسومات غلط عنقریب موقوف خواهد
 شد آنچه ابرام کردند قبول نفرمودند باز تجار
 اصرار کردند فرمودند نخواه گران است پس بشید
 دبه قبول نخواهم کرد عرض کردند رسم اینجا است
 فرمودند میخواهم این رسم را موقوف نماید عرض
 کردند اجناسی که خرید و نقل در حجره شد هرگاه
 بجز آن از حجره عودت دهند اسباب بی اعتباری
 تا جبر فراموش خواهد آمد فرمودند فخرارید قبول
 کنید و دبه نکنید باز عرض کردند رسم مملکت است

فرمودند این رسم را من موقوف میکنم حضرت عبدالعزیز
 روحی لرسمه الفداء فرمودند بالاخره نیارا فرستادند
 آوردند و در تبردا قبول نفرمودند و خیل و اداب سخیفه
 آنها را در ایام تجارت بوشهر ترك دادند بعد فرمودند
 طولی نگشید يك نفر از خالوهای مبارك آمدند
 بوشهر همان تجار که نیارا پس داده بودند آمدند
 نزد خالوی حضرت بنای شکایت را کردند که اعتبار
 ما را فلان کس زایل کرده معامله میل کردیم حسب
 المعول خواستیم دبه نمایم قبول نکردند فرستادند
 بنارا از حجره ماعودت دادند این فقره برای ما تجار
 و هنر بزرگی بوده قریب ایشانرا نصیحت نمایند که
 اینگونه کارها دیگر نکنند خال حضرت را نصیحت کردند

که چرا جمیل مردم راه نمیروید و در رسم معمول نمکنند را
 بهم میزنید فرمودند حال همه هر گاه بخواهند معامه
 کنند و بعد دتبه نمایند باز قبول نخواهد کرد باری.
 آنروز روز بسیار خوشی بود حضرت عبدالجبار،
 ارواح العالمین فداه خیلی تبسم فرمودند و مکرر فرمودند
 که حضرت اعلیٰ قبل از اظهار الامر فرمودند خیلی آداب را
 تغییر خواهد داد باری پس از شش سال توقف
 در بوشهر مکرر بحالوهای خود مرقوم داشتند
 که من خیال تشریف عثمان را دارم یکی از شما ها بوشهر
 تشریف آورده حجره را تحویل بگیرید تا من حرکت بعثت
 نمایم حضرت بدفع الوقت میگذرانیدند اغنائی
 نمیگردند تا آنکه موقع حرکت مبارک رسید حساب

هر کس خط فرموده صورت صحیح مرقوم داشته و فاقه را
 مهر کرده در حجره گذارده در ب حجره را بسته و مهر
 و مؤ فرموده کلید را بدان دار سپردند و سفارش
 کردند خالوهای من هر کدام که از شیراز بوشهر آمدند
 کلید را تسلیم ایشان نما خودشان نوشتند
 بشیراز که آنچه نوشتم که بک نفر بیاید بوشهر
 من عینا عتبات دارم نیامدید لذادرب حجره را
 مهر کرده کلید را بدان دار سپردم و خودم حرکت
 عتبات نمودم پیرانش سال توقف در بوشهر
 تشریف فرمای عتبات شدند خط مبارک که بشیراز
 میرسد اسباب نگرانی و تضرع حاجی میرزا سید محمد
 میشود که این چه کاری بوده که کرده اند اعتبار ما

از میان خواهد رفت رشته امورات ماکینه خواهد
شد حسابهای مردم چه خواهد شد حضرت خال
حاجی میرزا سعید علی صیفر مایند آسوده خاطر با شید
ایشان ترا من میثنا سم همیشه زاده کار غلط نمیکند
حسابهای مردم را ترتیب داده و حرکت نموده اند
حضرت خال حاجی میرزا سعید محمد حرکت بیوشهر میگرد
پیر از ورود بیوشهر کلید را از کاروانسرا دار میگیرند
ملاحظه مهر در باب اطاق را فرموده در باب را باز
مینمایند بدقت ملاحظه حساب دفا قرآ می نمایند
حسابهای هم کس را در نهایت صحت و درستی
مرتب دیده آسوده خاطر میشوند و باخوان
خود مرقوم میزارند که حساب ها و دفا شد

مرتد است و اظهار امتنان و تشکر از حضرت مینمایند
 حضرت وارد عتبات میشوند توقّف مبارک در
 عتبات خیلی مفصل است در این جا با اختصار
 ذکر میشود زیرا آثار مفصّل و قوعات فارسی است
 باری روزی حضرت در حجر حضرت سید الشهداء
 مشغول زیارت بودند جناب ملا حسین که آن وقت
 در عتبات مشغول تحصیل و از جمله تلامذۀ مرحوم
 سید بود حضرت را ملاقات مینماید که سید
 جوانی بنیست بیست ساله در نهایت خضوع و خشوع
 بگویند که از هیچ کس از طبقۀ علماء و زهاد و داین
 این حالت را مشاهده نکرده بود در نهایت التماس
 و اظهار مشغول زیارت میباشد حیرت میکند

و فریفته جمال و کمال حضرت می‌شو نزدیک آمد که
 سلام میکند حضرت جواب نمی‌دهند بحال خود مشغول
 بودند عقب رفته می‌ایستند پس از آنکه زیارت داخل
 حرم خارج می‌شو داخل صحن شریف فرماید که و
 آج‌ها هم مدتی مشغول زیارت بودند بر چه چیز است
 ملاقصین می‌فرمایند بجز آن آمده سلام دادند که
 می‌دهند چون مشغول بودند جوابی مرحمت
 نمی‌فرمایند بیشتر بر حجت آخوند افزوده می‌شود
 از زیارت در صحن هم که فراغت حاصل می‌نمایند از
 صحن خارج می‌شوند آخوند آمده سلام می‌کند
 آن وقت جواب سلام آخوند را داده عذر خواسته
 می‌فرمایند که دو دفعه شما اظهار التماس کردید

من چون مشغول زیارت بودم و آن خود بیخود و مقرب
 مقام عالی امام علیه السلام بودم جواب سلام را ندادم
 لذا معذرت میخواهم زیرا که هر کس در مقام مقدس
 شرفیاب باشد باید از خود ^{مرغله} عاری و از هر گونه
 شئونات مملکی بری باشد این گونه مطالب است که خود
 استماع میکند بر حیرت و تعجبش می فرماید زیرا که
 چنین خضوع و خشوع و توجه و تضرعی از شخص
 جوان تاجری خلاف قاعده و خارق العاده مشاهده
 کرده زیاد اظهار تشکر و امتنان مینماید عرض میکند
 انما منزل شما کجا است هر گاه بخواهم شرفیاب شو
 مگر با خودت برسم منزل را نشانه میدهند بعد
 عرض میکنند که صبحهای جمعه جناب سید در منزل

خودشان مشغول روضه و موعظه میباشند هرگاه
میل داشته باشید تشریف فرما شوید و ما را
سرافراز فرمائید نهایت امتنان حاصل خواهیم
نمود میفرمائید ضرر نداد و عده میفرمائید تشریف
فرمائید تفصیلاً را جناب آخوند در نهایت دقت
انچه مشاهده کرده بود خدمت جناب سید عرض
مینماید جناب سید تبسم فرموده این شعر را
قرائت مینماید .

انچه دلیر در خاش میستافت

در پی این پیده نجان بود و یافت
چون مرحوم حاجی سید کاظم رشتی علی الله تعالی
دو سه سال او اخرا تا مذکور در سن و منیر خود را

میفرموده بودند بذكر ظهور حجت موعود و ذکر
 علامات ظهور و ذکر اوصاف صاحب امر و مکرر بیان
 میفرمودند که باید شاب باشد و متعلم بعلوم کسی
 نباشد و از بی هاشم باشد باری صبح جمع حسب
 الوعدہ شریف فرمائی فرسید می شوند در حالیکه
 منزل از جمعیت پر بوده و مرحوم سید بالائی منبر
 مشغول موعظه بودند حضرت که وارد میشوند چون جا
 نبوده در باب اطاق جالس میشوند مرحوم سید بجز
 دین دیگر صحبت نمی دارند سکوت محض اختیار میکنند
 تمام حصار حیرت می نمایند پیر از ربع ساعت مشغول
 صحبت میشوند و مطلب خود را حصر در علامات ظهور
 موعود می نمایند میفرماید اراه کالشمس الظالمه

باین کلمه مطلبی خاتمه داده از منبر باین تسبیح می‌آوردند
 آن وقت در نهایت احترام آخوند ملا حسین آمده
 حضور مبارک مشرف شده حضرت را برده پهلوی
 دست سیدجالس می‌شوند هرگاه بخوام شرح
 توقیف مبارک در عقبات و وقوعات انجا و نساوات
 علی مرتضی سید را محروض دارم شرح کشاف و کتاب
 و صفای گردد تا مقصود و وقوعات فارم است پس
 از توقف مبارک ششماه در عقبات و الذی حضرت
 چون اولادشان منحصر نفرود بود بنامی بنیاب و اشتیاق
 ملاقات ایشانرا می‌پایند بنهایت جدیت خدمت
 اخوی خود جناب حاجی میرزا سید علی اصغر را بلامرئوده
 که بروند عقبات حضرت را بجهت تسبیح حرکت دهند

حضرت خال از آنجا نیکه خیلی علاقه مند بودند بود شد
 بهمشیره و همیشه زاده خود قبول فرموده حرکت بخت
 نمودند حضرت را ملاقات نموده اظهار داشتند که من
 آمده ام شما را بشیراز بفرم قبول نفرمودند آنچه
 اصرار کردند مقبول نیفتاد جواب دادند خيال
 دارم چندی در عتبات توقف نمایم خال نظر بر
 اینکه والدشان انتظار ورود ایشانرا بشیراز داشتند
 قبول نفرمودند و بواسطه جناب حاجی سیدجواد
 کربلانی خدمت جناب سید پیغام دادند که جناب
 سید ایشان را ارضی فرماید بجهت حرکت بشیراز
 و روزی حضرت خال فرزندان جناب سید درفته شد
 حال بدین گونه اظهار داشتند که همیشه زاده

مدت شش سال بوشهر بوده و از بوشهر بعثت
 مشرف شدند و والده شان غیر ایشان اولادی
 ندارند خیلی شایق ملاقات ایشان میباشند و
 خیال دارند ایشانرا متاهل کنند آنچه میگویم
 از من قبول نمیکند که مراجعت بشیراز نمایند لذا
 استدعا دارم شما صحبت فرموده ایشانرا راضی
 فرمائید که همراه بشیراز برویم اول جناب سید
 میفرمایند چه کار دارید بگذارید صدق در
 خدمت ایشان باشیم حضرت خال اطهار میفرزند
 چون والده شان منتظر میباشند و رضایت ایشان
 نیز شرط است البته ایشانرا راضا فرمائید بشیراز
 بروند بالاخره جناب سید خدمت حضرت اطهار و

میدادند که شما قبول مراجعت بشیر از ما بفرمائید حضرت
 بموجب خواهش جناب سید قبول فرموده با اتفاق حضرت
 خاندان شریف فرمای شیر از میثوند پس از ملاقات
 والده واقربا با فرس از چند حاجی خیال مراجعت
 بعثات نمایند والده شان پس از استماع والتفقد
 خیال حضرت زیاد نگران میشوند و بسبب تمام
 گفته گوی تا قبل ایشان با انجمن خود حاجی میرزا
 سید علی مذاکره ^{از قبل ایشان} نمایند علی ^{حضرت} صاحب ^{مضرت} خدمت
 سلطان بیام صبیه مرحوم اقا میرزا علی که دختر عوی
 والده حضرت باشند گفتند که ما ^{میرزا علی} اسباب
 از دو واج ایشان فراهم می آورند در روز جمعه ^{هجم}
 ماه رجب سنه ۱۲۵۸ مجلس عقد فراهم آورد ۵

جمعی از تجار و اعیان و علماء فارس را دعوت کرده
 در حضور آنها عقد مناکحت بسته میشود و چون
 میعاد ظهور نزدیک بوده دیگر حرکت نمیتوان
 نمیزمایند و دائماً بروزات و ایات عربیه و مطالب
 علمیه از حضرت مشاهده میگشت پس از یک سال
 که سنه ۱۲۵۹ باشد خداوند طفل ذکور میخواست
 میفرماید در حین تولد فوت میشود قبل از تولد
 فرموده بودند پسر است و اسمش احمد است اما
 تقدیر نیست که همانند در بقعه فرقی دختران
 که یکی از بقاع^{شاهان} است آن طفل را دفن مینمایند شرح
 تولد آن طفل از این قرار است که مرحومه جدّه که
 همیشه حرم باشند بیان میفرمودند ذکر میکردند

که در وقت تولد خیلی سخت واقع شد قسمیکه چنین
 فکوه قطع حیات کردند از کرم اخبر که مرفوع الطمع
 از ایشان شد و الله حضرت میروند خدمت حضرت
 سوال میفرمایند که راحت شدند و الله میگویند خیر
 آینه کوچکی بهلوی دست مبارک بوده بر میدارند
 دعا و طلسمی روی آینه بر قوم داشته میدهند
 بوالد خود میفرمایند برید مقابل صورتش
 بگیرد و الله شان میبرد آینه را که مقابل صورت گرفته
 چشم را باز مینماید بجزرد نگاه کردن طفل بیروح
 متولد میشود خودشان سالم میشوند بعد
 و الله شان شرفیاب شده عرض مینمایند شما که
 چنین هنری داشتید چرا زود این کار را نکردید

حضرت حرم بیان میفرمودند، و آن حکایت از این قرار است
 فرمودند که در سر حضرت این بود که شب‌های یک ساعت از شب
 گذاشت منزل تشریف می‌آوردند مشغول عبادت و اذکار
 و نوشتجات بودند ساعت سه شام میل میفرمودند و غایت
 می‌آراستار میگردند و یک ساعت قبل از طلوع صبح بر میخواستند
 نظیر فرموده وضو میگرفتند با لاکخانه در منزل شخصی
 که خارج و بیهمان خانه خودشان بود تشریف فرما شده
 مشغول زیارت و مناجات و ادعیه و اذکار بودند آنجا
 که طلوع میکرد فضا (کینه سیاهی بود که در زمان تجارت
 پوششهای باریک نظر غلام مبارک نام ایتیاغ فرمودند)
 و در آن کرده چای دم میکرد در فنول و آن‌ها می‌نزدند
 پلین تشریف فرما شده چای میل میفرمودند آنوقت

کار و انصرا تشریف فرما شده مشغول کارهای شخصی شدند
 اما آن شب بر خلاف سایر شبها مغرب منزل تشریف آوردند
 فرمودند شام هر چه هست بگوئید فضا زود تر تهیه
 نماید من امشب کنار دارم یک ساعت و نیم از شب شام آورده
 در صرف شام با سایرین همراهی فرموده آب دست شویی
 آورده دست مبارک را شسته بقاعده شبهای قبل
 نزار خواب را گسترده رفت در منزل خود استراحت کرد
 حضرت تشریف فرما شده استراحت فرمودند طولی
 نکشید دیدم که از رخت خواب برخاسته بیرون حیاط
 تشریف فرما شدند من گمان کردم برای قضای حاجت
 بیرون تشریف بردند زیاد طول کشید مراجعت
 فرمودند خیالات بر من مستولی شد برخاسته

از منزل بیرون آمدم در فضا نگاه کردم ایشان را
ندیدم در ب کوچه را نگاه کردم دیدم درب بسته
در حجره والدینشان ملاحظه کردم دیدم آنجا هم
ندیدم زیاده از حد متعجب شدم و پدر ایشان گفتم
رفتم سمت غربی بیت، نظرم افتاد باری فوقانی
که طرف شرقی بیت واقع است که منزل شخصی ایشان ^{بست}
دیدم آن حجره زیاد روشن است مثل آنکه هزار
چراغ روشن کرده باشند تعجب کرده زیرا که همان
نداشتند که لازم باشد چراغ زیاد روشن نماید
از این واقعه حیران بودم از پله های حجره بالا رفتم
مواجهه که شده دیدم حجره بدرجه فی روشن است
که چشم خیره میشود بیرون آنکه بابت چراغ بیشتر باشد

حضرت رو بقبله ایستاده دستهای مبارک بلند است
 مشغول مناجات میباشند بحضرت آنکه چشم من
 بقامت مبارک افتاد بک همینه و غبطتی ملاحظه کردی
 که از قوه تقریر خارج است دفعتاً بک وا همه
 ورعبی بر من دست داد که میخواستم منصفع
 شوم مانند بید می لرزیدم نمیتوانستم برگردم
 و نمیتوانستم با نیستم نزدیک بود هلاک شوم
 اضطراب تمام اندام من را احاطه کرده بود بک دفعه
 بدست مبارک اشاره فرمودند برگرد بحضرت اشاره
 مبارک حال من تغییر کرد نواختم برگردم برگشته
 در منزل خوابیدم اما ابداً خوابم نمیرد و وا همه
 داشتم هر وقت تصور میکنم مبارک وان حالت را

پیغمبر برواهنه من می افروود مثل آنکه عبد جانی منصر
 که در حضور سلطان بطاشی باشد و خواهد مجازات
 شود آن قسم بود ابد آن شب خواب نرفتم تا اذان
 صبح که مؤذن مسجد که در جوار بیت واقع است
 اذان گفت پس اذان از بالا پائین تشریف آوردند
 بجز آنکه چشم من بر لقای مبارک افتاد و اناه
 واضطراب بر من رست داد مثل آنکه این شخص
 نه آن شخص بوده که دو سال و نیم با هم بودیم
 جرئت آنکه صحبت بدارم نداشتم هر قسم بود صبح
 شد برخاسته وضو گرفته مشغول نماز شده فضیله
 جاریه بقاعده هر روز سه و روز چای در حجره والدین
 ترتیب داده اخبار داد که چای حاضر است در خدمت

ایشان رفتم در حجره والده شان چای میل فرمودند
 آن بان براضطراب و توهّم می فرود یک فغان چنان
 بدست مبارک مرحمت فرمودند نبتسم امر نموده فرمودند
 ترا چه میشود حالت ضعیف است چای که خورده
 قدری از انقلاب واضطراب راحت شده عرض کرده
 آقا این چه حال بود که دیشب در حجره بچشم خود
 ملاحظه کرده فرمودند عجب وقتی آمدی موقع آمدن
 نبود اما تقدیر چنین بود که بچشم خودت ببینی
 بدن و نگاه شو همان وقت خداوند علی اعلی من را
 مبعوث فرمود برای هدایت این عباد همان موعود
 که منتظر آن هستند و هزار رو در پست و شصت
 سال است که ظهور آنرا از تادریه تعالی درخواست

بنمایند منم که مبعوث شده برای نجات امم بعض
 استماع افاده زانوی مبارک را بوسیده مؤمنه
 شده صحبات شکر قادر متعال را بجای آورد و باری
 اول من امن در نساء حضرت حرم بودند و از رجال
 این فامیل حضرت خال شهید و از علماء حضرت باب
 الباب اخوند ملا حسین نشرونی که تفصیلات این
 قراست که مرقوم میگردد

تصدیق و ملاقات اخوند ملا حسین در سراز

پس از انتقال مرحوم سید اعلی الله مقامه که همیشه
 ظهور مبارک بوده حالت انقلاب و اضطرابی در آخوند
 پیدا میشود باجعی از لایحه که عده آنها بالغ چهار نفر
 تجاوز بوده که از جمله اقامت زاهد علی بار فرو شی

وملا علی بسطامی وخواند ملا عبدالجلیل خوئی و میرزا
 عبدالزهادی و میرزا محمدهادی و جناب آقا سعید بن
 یزدی و ملا حسن نجستانی و ملا بشیر و ملا باقر
 ترک و ملا احمد ابدال که همه از همین اشخاص ذوی العلم
 بودند و تمام منتظر علمی و در موعود که شرح حالات
 آنها در تاریخ مذکور و ما مقصودمان فقط شرح
 وقوعات فارسی است جناب بخوند پس از ریاضت
 چهار روزه در مسجد کوفه و مسجد سهله با رفقا
 معا هده کرده که هدیات لغوی کاندیدی حق را شنیدند
 یکدیگر را خبر سازند و داع کرده ^{شبان} نسبت شیراز
 حرکت مینمایند پس از ورود شیراز چون بنا بقبه
 و آشنائی آیاد عبات را با حضرت داشتند ما پل

بلافاصله میشود تفحص منزل حضرت را کرده و مایل بوده
 چند روزی که شیراز توقف مینماید در منزل ایشان
 باشد می آید در بیت مبارک دقایق الباسب میکند خود
 حضرت تشریف فرماتند در باب را باز میفرمایند پس
 از ملاقات جناب آخوند و اطهار عنایت و التفات
 با اتفاق تشریف فرمای حجرت خواتمی که خارج و میهمان
 خانه مبارک بود میشوند و میفرمایند امر و در
 تا حال میل نگردم کار و اسرار یعنی تکرار که محل تجارت
 مبارک بوده (بروم معلوم میشود بواسطه
 تشریف آوردن شما بوده با جناب آخوند احوال
 پریمی و اطهار مرحمت میفرمایند چای آورده با آخوند
 صرف میفرمایند پس از پذیرائی و میهمان نوازی

از حالات و احوال مرحوم شیخ و سید سوال میفرمایند
که مطالب ایشان از چه مقوله بوده و عرض مینمایند تمام
اقوال و روایات مبنی بر بساطات ظهور و موعود بوده
بعد میفرمایند عقیده شما شیخها این بوده که
پس از رحلت مرحوم سید که از ما است دیگری تأثیر مقام
ایشان نباشد حال پنجاه است میقد مرحوم شده اند
بعد از ایشان صاحب الامر است عرض کرد منظور کسی را
نشناخته ایم و پس از ایشان جانشین معین نیست
مگر صاحب الامر که تا فرستاده ظهور در بارگش میباشند
باید ظاهر شود میفرمایند صاحب امر باید چگونه
کسی باشد جناب بخوند قدری فکر کرده بعد تقدیری
از صفات آن شخص مستظهر علیاً و غلاً بیان مینمایند

میفرمایند این صفات را در من می‌بینی اخوند چون
همچو آنرا علم درمکف که در کربلا شریف داشتند
ندیده بود و میدانست که تحصیل علوم نوزد است
نموده اند عرض مینماید در شما این صفات را بدو
نمی‌بینم حضرت هیچ نمیفرمایند پس از کتاب حتی در طایفه
چند جلد کتاب می‌بینید برداشته مطالعه مینمایند
تفسیری بر سوره بقره مرقوم شده چون قرری مطالعه
میکند می‌بیند تفسیری نظیری میباشد تعجب
مینماید عرض میکنند این تفسیر از کیست میفرمایند
از جوان تازه کاری میباشد و زیاده از این اظهار
فضل و بزرگواری مینماید عرض میکنند کیست و
کجا است میفرمایند می‌بینید ملتفت معنی می‌بینید

نمایشود صفت دیگر را ملاحظه میکنند که نوشته شده
 بود تفسیر باطن باطن بنظر او تفسیر باطن می آید عرض
 مینمایید باید تفسیر باطن باشد میفرمایند تفسیر
 باطن باطن چگونه صاحب این تفسیر زیاده بر اینها
 اظهار جلالت و عظمت مینماید بدقت ملاحظه کنید
 آخوند بدقت اعاده در مرور مینماید و ملاحظه
 میکند که تفسیر باطن باطن که نوشته اند صحیح است
 عرض مینمایید من خسته شده ام شما قدره بخوانید
 من مستمع میشوم حضرت مشغول تلاوت میشوند
 قدری که تلاوت میفرمایند جناب ملاحظه
 بانحوت آخوندی علی الراسم عرض مینماید بس است
 کفایت کرد دیگر رحمت نکشید باری ملاحظه

نهاده صرف کرده استراحت میکنند، عجز حضرت چند نفر
 از علمای شیخیه و تجار را برای چای دعوت فرموده
 که بیدین آخوند آمدند و بنا گذاردند که فردا صبح
 حسب الوعدہ حضرت در مسجد ایلخانی جمع شده
 آخوند مشغول گردند حضرت در مسجد حضور و
 بهم رسانیده آخوند خواستند صحبت بدارند با وجود
 طلاقت لسان و فصاحت بیان گوئی دهانشان را
 مهر کرده بهیچگونه تا در ب تکلم نبود تعجب نموده
 که بروند اینگونه خلاف عادت و طبیعت بجهت نسبت
 و مستحبه که این جذایب نهانی کیست و آن مقتدر
 پنهانی از برون دل و عقد لسان و مقشوش چیست
 که مؤدرا این مجلس از من بی من کرده و از خود بی خود کرده

محضر عمر قدرت و شدت حیرت واله و حیران میشود
 و قوه بیان مطلبی در خود نمی بیند با عذار و اختصار
 میگویند و مجلس را منقضي مینماید و هفت روزانه بمنزل میرود
 تا روز دیگر باز هنگام تدریس خود را بیشتر از روز اول
 آنگاه و آنرا بیام مشاهده مینماید لذا ناچار محضر در
 محضار را همچو اهدا کذات روز سوم هم بهین منوال
 میگذرد با طاعت افسردگی و حیرت از مسجد بیرون
 می آید حضرت اعلی افسردگی اخوند را که ملائکت مینما^{یند}
 میفرمایند سایر رفقا بمنزل خود شان بروند جناب
 اخوند را با اتفاق خود منزل می آورند چون وارد بیت
 مبارک میشوند پس از تحفه جناب اخوند میفرما^{ند}
 شما جناب امر را بگذارید برهان و درجه و رتبه مینمایند

بشناسید با وجودیکه سرگشته و گمگشته وادی
 طلبید کدام رایان بر وصول محبوب و مقصود مقدم
 میدارید و اعتماد کامل بر لالت و ارشادان دارید آخوند
 عرض مینماید بشوئات علمیه و بنقطه علمی که منشأ
 و مرکز جمیع علوم انبیاء و اولیاء خلف و سلف بوده
 میفرمایند این صفات را درین محلی بنمیدید چه میشود
 اگر من صاحب این صفات باشم آخوند بخصر شنید
 این مطلب بسیار مشوش و متغیر میشود عرض
 مینماید هر چند شما صاحب تقدیس و تقوی و زهد
 و روح هستید و لیکن این مقام عالی علی را علم لدنی
 و معامات لایناهی را دخیل و دلیل است حضرت
 برونق تعجب سکوت اختیار میفرمایند آخوند باضرب

خود میگوید که این جوان زاهد و عابد چه تصور
 کرده است که اصرار در اظهار این مطالب مینماید علی
 ای حال باید مسئله از جناب ایشان پرسید
 و سوال نمود که ابد استماع ننموده باشند و نتوانند
 جواب بدهند تا از جناب و اهیته خود منصرف شود
 مسئله ای که در حیات سید مرحوم همواره مکتوب
 خاطر داشته و ظل آنرا بر شکل میدانست
 و در زمان سید مرحوم بطور کفایت فرصت سوال
 و رفع اشکال آن نشده بود از حضرت سوال مینماید
 فوراً جواب شافی بدون تاقل بیان میفرمایند
 اکنون فوق العاده تنجیح شده مسائل مشکله دیگر
 سوال مینماید باز هم در نهایت احاطه و استیلا

چنان جواب قاطعی بیان میفرمایند که مات و مبهوت
میکردد و با خود اندیش می نماید که مگر این همان نیست
که چند نوبه قبل تفسیر سوره بقره را درست نمیخواند
آنگون چه شده که منبع و مبدع جمیع علوم ماضیه
شده خیالات او که آن آنور را احاطه مینماید یک دفعه
ملاحظه مینماید که حضرت منور کما در نهایت استعلا
و عظمت نشسته و دست چپ را بر روی زانوی چپ
گذاشته و دست راست را بر بالای آن نهاده شروع
فرمودند بتلاوت آیات بدیهه در آن چنین هرگونه
خیالات که بخاطر آخوند ظهور میکرد بلسان آیات جواب
نازل میشد تا آنکه مقداری از آیات از مصدر و مضبوط
و جریب العزّه صادر و ظاهر گردید و در حین نزول

آیات از شدت خشیت و خوفی که در وجود اخوند مستور
 شده فتنه سکوت ایشان بوده پس از ختم نزول آیات
 از شدت وحشت مانند مقصری که از حضور سلطان
 مقتدر قهار و پشاشی بگریزد بجز در صورتی قیام نماید
 اجازه میجو اهد حضرت میفرمایند بلبسینید کجا میروید
 هر کس شمالا با این حالت ببیند میگوید دیوانه شده ^{اند}
 حسب الامر لا بد میباشند حضرت بحکم تشریف فرما
 میبند در آن حدیث که تنها بوده خیالات دور رود از
 باجناب اخوند انداز و همرازمی شود حسب شئون
 ملک و احتمال صدقات دنیوی و احتیاجات و اضرات
 هندی تحصیل و تعقل نموده در محضر حضرت رب العزت
 نمیتواند هیچ عذری و ایرادی متعذر شود و جواب

بدهد و مفتری جز طریق اقرار و گریزگاه جز مقام
 قبول ندادد و زیاده از حد پریشان و مشوش و
 مضطرب بود پس از ساعتی برخلاف روزهای دیگر
 هپای خودشان آوردند و نزدیک جناب آخوندجالس
 شدند و بسیار اظهار ملاطفت و مرحمت نموده
 و چای به دست خودشان عنایت فرمودند اما جناب
 آخوند حال مجانی را داشت باز هم از کثرت حیرت
 اجازه مرخصی خواست اجازه نفرموده میفرمایند
 حالت متغیر است خود ملتفت نیستی هر کس قرأ
 باین احوال ببیند حمل و جنونت مینماید پس از بیست
 ساعت که حالش بجا می آید مرخص میشود تا در مجلس
 دیگر که شریاب میشود تفسیری بر حد جاریه مرفوع

داشته بودند زیرا و شما می‌کنند خدا را که همیشه که روحی
 هستید در میان جهان می‌نویسید و در آنجا که نظر می‌کنید
 شرحی هستند در حقیقت جاریه خواهد بود نوشت آن‌ها
 فرموده ایشانرا مشهوراً ملاحظه کرده خاطر می‌آید
 که روزی منفرداً در حقیقت مرحوم هستید در کتابخانه
 نجف شرفیاب بوده در بین صحبت سؤال از سوره
 یوسف می‌نمایید که چرا در قرآن موعود می‌باشد القصص
 شده مرحوم هستید جواب می‌فرمایند حال موعود بیان
 این مطلب نیست و این موعود تکلیف خاطر خواننده بوده
 حضرت می‌فرمایند جناب ملا حسین خاطر جاری در روزی
 از شرحی هستید سؤال نمودی که بی جهت سوره
 یوسف را القصص نامیده اند جواب فرمودند

که حال وقت جواب این مطلب نیست لکن اکنون موقع بیان
 آن است تفسیر حسرت مخصوص که از اثر قلم علی بن ابی طالب
 یافته بود موجبت میفرمایند جناب بخوند زیارت میناید
 بدرجه ایمان نائل میگردد «سجرات شکر حضرت رب
 الابرار را بجای آورده عرض میناید که ما با رفقای
 خود که در مسجد کوفه و مسجد سهله معاشرت نموده
 و متفرق گشته قرار نگذاشته ایم در هر کجا که نماندیم
 استماع نمازیم آید یگر را اطلاع دهیم مخصوصاً آخوند
 ملا صادق مقدس خراسانی بسمت اصفهان حرکت
 کرده اکنون اصفهان میباشد امر فرمایند این عبد
 با اصفهان رفته ایشانرا متذکر دارم که ایشان نیز
 بدرجه ایمان نائل گردند میفرمایند ضرر ندارد اما

مشروط بچند شرط است عرض مینماید آنچه امر
 و مقدر شود ^{نی نیز} بسته و در محاضر در اجواب این تفسیر
 مفصل بر پای از سوره کوحات قرآن مرقوم فرموده
 مرحمت میفرمایند جناب آخوند ملا حسین ^{میرزا} میفرمایند
 میفرمایند این تفسیر را همراه خود باصفهان
 میبرید پس آنکه آخوند ملاقات کردید ابتدا
 سؤال نمائید در این مدت گردش از کسی ندانستید
 و یا کسی ملاقات کرده که صاحب داعیه باشد هرگاه
 گفت کسی ندیده و ندانی نشنیده سؤال کن
 که از خود داعیه دارد هرگاه مدعی شد باید بچوب
 آیات کتاب که خود مشاهده نمودی ثابت نماید و
 هرگاه جواب داد که از خود داعیه ندارد آن وقت

تفسیر با واردانه میدهم و نمیگویی از کیست با بد خود
ملافت شود جناب بخوند حسب الامر مبارک بموجب
دستوری که فرموده بودند حرکت باصفهان
مینماید پس از ورود باصفهان جناب بخوند ملا صدق
ملاقات مینماید سوال میکنند جناب بخوند پس از
ملاقات شما کسی را ملاقات کردید و ندانی شنیدید
جواب میفرماید کسی ندیدم و ندانی نشنیدم
میگوید آیا در خود داعیه فی گان مینمائید که مبنی
بر مقاماتی باشد جواب میدهد من بخوند مگر در مقام
شده فی من کیستم تو کیستی آن کسی که صاحب داعیه است
باید دارای علم لدنی باشد مگر عقلت کما است
که این حرف هارامینمی پس از آنکه خاطر جمع میشود

حسب الامر مبارك تفسیر را با خوانند میدهد جناب
 آخوند ملاصادق بحضرت زیارت تفسیر مبارك دامن
 ملاحسین را گرفته میگوید این تفسیر از کیست جناب
 این کلام بلاشک حق است در کجا است و کیست
 آخوند اجتناب میکند میگوید ما ذوق نیستیم
 بگویم با بد خودت ما تفتت موی آنچه التماس
 مینماید نتیجه نمیخشد شب هیشو شام برای
 آخوند آورده جناب ملاحسین شام میل فرموده
 اسوده خاطر میخواهد ابلاغ رسالت را بشویم اکل
 میکنید احکایت جناب ملاصادق و تصدیق
 ایشان مفصل است لابد در شرح تاریخ اصفهان
 مشروحاً نوشته شده این عهد مزاحمته نمینماید

باری پس از اقبال با چند نفر حرکت بشیر از مینمایند
 که حضور مبارک مشرف شوند پس از آنکه ورود
 بشیر از مینمایند حضرت از شیر از حرکت بصو مکه
 معظمه فرموده بودند جناب آخوند ملا صادق
 با هزاره‌ها نهای تبلیغ را میگذاردند مخصوصاً در مسجد
 باقر آباد منبر رفته مردم را دلالت مینمودند این
 مطلب را بعلما اطلاع میدهند اجماع کرده حکم حسین
 خان اچودان باشی معروف بصاحب اختیار حضرت را
 گرفته چوب زده محاسن سوزانیده مهار مینمایند
 میر غضب از صبح تا شام در بازارها میگرداند و در
 هر حجره از تجار و کسبه مبلغی انعام گرفته اول مقر
 ان مؤمنین باقیه در رها مینماید آن مظلومان

چوب خورده محاسن سوخته مهار شده گرسنه خسته
از شهر خارج میشوند

ادنا تصدیق اقامیرزا محمد علی یار فروشی که ملقب
بفارس گشتند ایشان از جمله علماء و فضلاء بودند
و تقوی مشهور بوده و از فرط صفای باطنی که
داشتند بمجرد شنیدن این ندا برای تحقیق و تفحص
بیش از حرکت مینماید پس زور و دیشان به بعضی ملاقات
در معبر بدون حجت و برهان و ادله و بینه حوسبت
ایمان کامل آورده بفرزقا و از جمله فدائیان نائل
ایشوند و صاحب مقامات عالیه و پروزات کلمیه
بگردند که شرح حالات و خدمات و شهادت
ان حضرت مفتلاً در تاریخ واقعه قلعه شیخ طبری

مذکور و مسطور است و در این اوراق مستغنی از ذکره
و بیان است

شرح سفر مبارک بنگه در ماه شعبان ۱۳۰۱

مؤکب ملوک مبارک بعزم سفر مکه که اتمام حجت برای
من فی الملک بوده حرکت فرمودند از جمله اشخاصی
که در حضور مبارک بودند جناب حاجی ابوالحسن ولد
مرحوم آقا میرزا محمد باقر خان که صفات حمیده ^{و شایسته} آن مرحوم
خارج از وصف میباشد و آقا میرزا محمد علی ملقب بقدرت
و حاجی مبارک که غلامی بود پالت طینت و با صفا که در
ایام تجارت در بو شهر خودشان اتیاع فرموده بودند
از شیراز حرکت میفرمایند و مهی پذیرا راه‌الی شیراز
از عملاً و تجارت در آن سال بعزم تشریف بنگه حرکت

نموده بودند از جمله شیخ‌ها ششم برادر شیخ ابوتراب
 امام جعفی شیراز بوده که بسیار مفضل و مغرور بود
 در آن سال بعیداً اسلام که هر سال دهم ذیحجه
 که روز عید اضحی میباشند در یوم جمعه واقع شود
 حج اکبر است و سنه ظهور بوده و باید بمسجد
 مشهور قائم پشت خود را بدین مسجد الحرام
 زده اظهار امر خود را علی بنفرماید در آن سال
 حجاج از هر نقطه فی از نقاط عالم که مسلمان بودند
 در مکه معظمه حاضر شده بودند در آن اوقات حرکت
 سفر دریا بسیار سخت و صعب بوده زیرا چهار اقسعی
 از خلیج فارس حرکت نمیکرد باید با چهار یا بی حرکت
 و مسافرت نمایند لا اقل سه چهار ماه دریا را

سیر کرده تا وارد جده میشد باری روزی مرحوم
 حاجی ابوالحسن اعلی الله مقامه ذکر مسافرت خود را
 برای ابن عبد حکایت میفرمودند که اوقاتی که خدمت
 حضرت در کشتی بودم رقاب زیاد بود و اغلب ضد
 بودند از جمله شیخ ابوهاشم که خیلی آسانا و بی
 ادبیت میکرد و بصارت حضرت مینمود آزار و اذیت
 ان بقسمی شده بود که کپتان جهاز بعضی اوقات
 می آمد و نصیحت میکرد که چرا این قدر سید ^{مظلم}
 اذیت میکنی باز دست بردار نبود تا روزی با کپتان
 بنای مناقشه را میگذارد و قماش میبندد کپتان
 متغیر شده حکم میکنند ملاحظه شیخ را گرفته بدو با
 اندازند خود کپتان هم در نهایت غضب و تغیب

ایستاده بود و عجله در انداختن شیخ بدریا مینمود
 حضرت شریف فرما می‌شوند شفاعت میفرمایند کپتان
 قبول نمیکند و سخت تمسب مینماید که این ملعون را
 بدریا بیدارند حضرت ملا خطه میفرمایند که الان
 شیخ را بدریا خواهند انداخت خودشان را بروی شیخ
 می‌اندازند و شیخ را محکم میگیرند و از کپتان در خواست
 مینمایند که این دفعه تقصیرات شیخ را بمن بخشید
 کپتان از توسط و مظلومیت حضرت رقت آورده
 قبول مینماید بعد عرض میکند که آقا این ملعون
 بشما بدیتر از همه کس اذیت میکند شما باید قاعدتا
 از همه کس بدیتر راضی بگذرد او باشید چرا ما نعت
 میفرمایند میفرمایند اینها ستم بخودشان

میکنند ما باید از اعمال آنها خجسته عین نمایم جناب
 حاجی میفرمودند این منظر و میت مبارک و شفاعت
 از شیخ سبب شد که جمعی از اهل کشتی حالشان
 تغییر کرده از ضدیت و عداوتیکه داشتند عاری و بری
 گشتند کشتی وارد جده که میشود حضرت حرکت
 بکنند میفرمایند و آن سال بقدری جمعیت بوده
 که حد و حصر نداشت باز مرحوم حاجی ابوالحسن
 مذکور میباشند که تقریباً جمعیت حاج از عرب
 و ترک و عجم و کردها و هندی بالغ بر هشتاد هزار نفر
 متجاوز بود و اغلب از علماء و اشخاص فاضل و نفوس
 در عام تعداد و جعفر مسلط بودند و سنه ظهور را
 معین کرده بودند که باید در آن سال داعی حقیقی

دعوت خود را در مکه علی‌الظاهر فرماید آمده بودند
از جمله حاجی سید جعفر کثیفی معروف که از جمله
حفّارهای ماهر و در علم حساب بسیار مسلط
بوده در آن سال بموجب حدیث مروی از معصوم
علیه السلام که میفرماید فی سنة الستین بظهر
امرہ و یعلو ذکرہ و از مرموزات عرفا مثل شاه نعمت
ولی که اخبار ظهیر را در اشعار خود صراحتاً میفرماید

دیدم الخیر من اکرم بانی بیعت

ملک و مملکت و مملکت و مملکت و مملکت

ایضاً

و در دیوان خواجه حافظ اشاره نموده که میفرماید

ببین سال اول حجتم بخواه سال آخر حاج

که ماه امن و امان است و سال اصلاح و صلاح

مطابق نموده و از علم حساب استخراج کرده از

جفر سؤال مینماید که آیا امسال که سنه شصت است

قائم در مکه ظاهر میشود جواب میشوند بلی باز

سؤال میکند که آیا مؤمن میشود جواب میشوند

مؤمن نمیشوی حاجی میفرمودند خودم حاجی

سید جعفر را ملاقات کردم در مکه حاضر بود و چشم

خوردید و بگوش خودش شنید اما مؤمن نشد

باری میفرمودند من و حاجی میرزا محمد علی و جمعی

از مؤمنین در حضور عارفان بودیم بعد از آن حاج

در مسجد الحرام تمامه حجاج حاضر در صبح و نیت با م
از مخلوق موح میزد حضرت تشریف فرما شدند
و نیت مبارک را بدیوار زده حلقه در رب کعبه را
بر دست مبارک گرفته بجنوت بلند سه فقره این
عبارت را در نهایت فصاحت و بلاغت بیان
فرمودند میفرمودند اعجاز در اینجا است با وجود
این همه جمعیت و همه یک دفعه تمام ساکت
شدند بفسامه که هر گاه آنجستگی مال میزد همه کس
مایشنیدند پس از سکوت تمام نفوس مجرد بیان
فرمودند اِنِّى اَنَا الْقَائِمُ الَّذِى كُنْتُمْ بِدَعْوَتِى
سه فقره این عبارت را بنهایت وضوح فرمودند
که گوشزد تمام حاج گشت حجاج عبارت مبارک را

برای یکدیگر ترجمه و تفسیر مینمودند گفتگو در آنجا
 مردم حصر بهین مطلب بود از آنجا اول مطالبی
 که حجاج هر دیار بر رسم آن مغان ^{از پیش} بولایت خود نگاه داشتند
 همین مطلب بود که جوان سیدی تاجربین بیست
 و پنج سال بر ملا حلقه در بکعبه را گرفت بفریاد
 بلند دعوی قائمیت نمود این مطلب بفاصله
 قلیل مدتی در تمام نقاط عالم منتشر شد اشخاصی
 که طالب حقی بودند و نفوس آنها مستعد اصفا
 کلمه ایمان بود سمعنا و اطعنا بر زبان رانیدند و
 بشریخته ایمان نازل گشتند این خبر در سیر از شیوخ
 پیدا کرد چون قبل از مسافرت بکلمه این کلمه متفق الیه
 عامه نبود بعضی شنیده بودند و قبول کرد ۵

بعضی‌ها فشنیده و بعضی می‌گفتند که این عبارت را
 نسبت می‌دهند حقیقت ندارد زیرا آنکه اخبار
 مکه بشیر از رسید، و عین عبارت مبارک را نوشته
 نوشته بودند عاقبه مردم مستحضر گشتند و
 مطلع شدند جای شک و ریبی برای احدی باقی
 نماند زمان ورود حضرت بشیر از نزدیک شد شیخ
 ابوهاشم شرحی مفصّل بشیر از نوشته بود و تحویلیت
 نهاد کرده و اشرفیّه را بلند نموده مکتوب شیخ که
 بشیر از میرسد اسباب همجان فراهم می‌آید جمعی
 از علما، از قبیل شیخ حسین ظالم معروف بناظم الشیخ^{شاه}
 و اخوند ملا محمد علی محلاتی و شیخ مهدی و جمعی دیگر
 از همین قبیل بیرون آمدند نزد حسین خان که آن وقت

والی شیراز بوده میگویند عنقیس سید که دعوی
 قائمیت و باقیب علمی در عهده کرده وارد خواهد شد
 شما باید همراهی با ملت اسلام کرده این اثر را خاموش
 و این نثر را رایل بنامید تا جاوگیری شود حسین خان
 نظر تملقی که از آخوندها میگفت ورود حضرت بوشهر
 چند نفر سوار میفرستد بوشهر که حضرت را تحت
 الحفظ وارد شیراز نمایند در دالکی که دو منزل زیر
 بوشهر باشد عصری بوده حضرت در بلندی نشین
 داشتند که سوارها عبود مینمایند حضرت حاجی
 مبارک میفرمایند زود برو از این سوارها سؤال کن
 کجا میروند و چه مأموریت دارند حاجی مبارک
 حسب الامر میروند سوارها رسیده سؤال میکنند

کجا میروید سوارها پر خاشاک کرده میگویند چه کار
 دارید مربوط بتو نیست سپاه که ما عقب چه کار
 میرویم حاجی مبارک شرفیاب شده عرض میکنند که
 سوارها تاقتند عقب چه ما موریت میروند فرود
 برد بگو بیائید نزد من حاجی مبارک میروند نزد سوارها
 میگوید آقا من میگویند شما زحمت کشیده بیایید
 ناشما را ملاقات نمایم باغفر آنها که مسن تر و عاقلتر
 بوده حرکت کرده همراه حاجی مبارک شرفیاب
 میشود بان میفرمایند کجا میروید چه ما موریت
 دارید بازان شخص سوار کمان میکند و از ما موریت
 خود اظهار نمیدارد میفرمایند کمان نکنید هرگاه
 ما موریت دارید بسید باب را بشیر از ببرد زحمت

بخود ندهید اینک من حاضر هستم هر گاه
 بوشهر برای این مأموریت بروید و از این رهگذر دور
 شوید باموریت خود نائل نخواهید گشت شخص
 مأمور ملاحظه میکند بموجب نشانه هائی که در
 شیراز از شکل و شمایل مبارک داده بودند می بیند که
 خود حضرت میباشدند مبرود زرقای خود بانها
 اطلاع میدهد و چگونگی مطلب را بیان مینماید همگی
 زیاد تعجب میکنند باین معنی کسیکه مقصد دولت و ملت
 باشد و مأمور خواهد بود تحت الحفظ از محال بچلی
 وارد نماید طبعاً باید خائف و گریزان باشد این
 شخص در نهایت استقامت و جدت بامور میفرماید
 عقب آن کسی که مبروید من هستم لابد حقیقتی در میان

این مطلب آنها را متنبه مینماید سوارها حضور مبارک
 مشرف شده حضرت با آنها اظهار عنایت و مرحمت
 میفرمایند. حاجی مبارک میفرمایند که شام آنچه
 وجود داری بده حضرت بخورند زیرا که از راه میسر
 گرسنه و خسته میباشند حاجی مبارک همان اندازه
 شامی که برای دفع تهنیه کرده بود در ظرف کرده می آورد
 حضرت که ملاحظه مینمایند که شام خیلی کم است
 بلکه خوراک بابت نذر آنها هم نمیشود و در هر حال
 نشسته شام خورده سیر نمیشوند این فقره بیشتر
 اسباب حیرت آنها میشود از این تمیل خوارق عادتاً
 در بین راه زیاد مشاهده مینمایند حضرت را در نهایت
 عفت و احترام وارد شیراز مینمایند مطالب از برای

رفقا و اشخاص با خود حکایت مینمایند و از بزرگواری
و عظمت حضرت اقل میکنند.

مراجعت حضرت اعلیٰ از مکه معظمه شیراز ۱۲۶۱

باری پسر آنکه در جمیع ولایات بواسطه علماء و حقه
که بشرط ظهور بودند آوازه امر بلند میشود خاصه
در شیراز که انتشار کلی یافته بود در سنه ۱۲۶۱ از مکه
مراجعت فرمودند چون در مکه معظمه اظهار امر را
بر ملاحظه فرموده باین جهت شهرت ظهور ایشان
در هر ولایتی بیشتر از پیشتر میشد چنانچه در تمام
توابع امریه نوشته شده و روشی نیز در این اوقات
ذکر میشود خلاصه حضرت با اتفاق مأمورها وارد
شهر شدند و با مأمورین حضرت را بارت ایلانی

برده تسلیم نمودند و آنچه در منزل اول کدالکی باشد
 خدمت حضرت رسیدند و در بین راه بچش خود شاهد
 کرده بودند، بعرض نظام الدوله رسانیده حسین خان
 حضرت را توقیف مینمایند این خبر متشور میسود جهانی
 معروف بعلم حاضر شده بنای اذیت واستهزاء را
 میگذارند آنچه لایق خودشان بوده نسبت میکنند
 شیخ حسین ظالم بدست خود حضرت را اذیت مینمایند
 این مطالب اخبارش بحضرت خال و والده حضرت میرسد
 بنهایت پریشان میشوند، علیا صغیره و والده حضرت
 خدمت اخوی خود حاجی میرزا سید علی بنای ضحیه
 وزاری را مینمایند حضرت خال تشریف فرماد و ارنه
 ایالتی شده حسین خان را ملاقات مینمایند

اظهار میدارند ایشان از مکه معظمه مراجعت کرده اند
 و اهل بیت و ذریع شان چشم بر آمدن ایشانند چرا
 ایشان را توقیف نموده اید آخر مگر سلاله رسول
 اکرم ص نیستند از جدش باید شرم کرد حسین
 خان پس از آنکه ملاحظه مینماید که خالوی ایشان
 جدا حمایت مینمایند میگویند همگام شما و ساطت
 مینمایند و ضامن میشوید که با احدی ملاقات نکنند
 و کسی نزد ایشان نیاید چیزی ننویسند و بکسی
 ندهند من ایشان را موصف مینمایم حضرت خال حاجی
 میرزا سید علی چون از جمله تجار محترم و با عاقبت محترم
 مراد بودند میفرمایند من با تمام مردم از هر طبقه
 معاشر و مراد هستم و ایشان همیشه زاده من

میباشدند و از مکه مراجعت کرده اند البته مردم
 دین خواهند کرد چگونه قول برهم حالکونی که از مکه
 آمده باشند بگویم مردم دین نکلند حسین خان
 جواب متفن شنیده جواب میدهد که روز مردم
 بیتر آمده شد نکلند روز چهارم باید بجای در
 منزل را بسته کسی نزد خود راه ندهد باین قسم
 حضرت خالصانیت فرموده حضرت را همراه خود
 منزل می آورند والد و حمی مبارک اقوام و اقر با
 باقای مبارک مشرف میشوند در سرت سه روز
 تمام احباء و اشنایان حضور مبارک مشرف شده
 در کفیونیت که اینها می نمایند آیات مثل غیث
 هائل از قلم مبارک نازل میگشت تمام بخط مبارک

روی ناخندها می‌ترمه صفتی بزرگ برای هر کس مرقوم
 و رحمت میشد، بی‌آنکه روزان جواب ایجاب و ذهاب
 بر احباب مسدود گشت کسی نمی‌گذاردند، مشرف
 شود باری چون شمع حقیقت را بنام مکتوبه حدود ذات
 بشریه هرگز خواستند ^{شیت} بپوشند جلوه ظهور
 و تجلی نورش هویرا تو گشت خلاص چون بظا هر
 اصحاب را از سرفیانی منع نمودند و محروم داشتند
 و از آنجا نیکه اجابت دعوت سائین بر اصل فضل
 وجود واجب مستدعیات و مستلزمات که مبنی
 بر معارف دینیّه و مطالب وجدانی خود بود ^{سطح} بود
 عریضه محروم می‌داشتند و بصدور جواب ^{افراد} می‌شدند
 کذاب جمع کثیری نیز از اطراف و آکناف

بجهت تحقیق و تفحص آمده مطالب خود را مریضه
 میمودند و در خود هر یک واستعداد هر نفسی
 جواب شافی کافی نازل میشد و سبب تصدیق و
 باعث ایمان آنها میگشت از جمله اشخاصی که در
 شیراز شرفیاب شدند و حکایت آنها بسیار
 غریب و عجیب است جناب قاسم پیرداری نجل
 جلیل مرحوم حاجی سید جعفر کشتی که ذکر آن از قول
 مرحوم حاجی ابوالحسن نلبه رضوان الله در فخریه
 مکه مرقوم گردید از جمله مجتهدین و محققین کامل فاضل
 و صاحب کرامات و مقامات عالیه و در بیاضه و شفا
 و زهد و ورع مثل و نظیر نداشت در آن وقت در طهران
 بودند مرحوم مغفور هم پسر شاه تاجار و صوخر و امام

فوق العاده با ایشان داشت بشمیکه برون اجازه
 و فتوای ایشان هیچ کاری نمیکرد و هیچ عملی را عامل
 نمیگشت. برزاشنها را امر این مطلب بسمع شما
 که میرسد جناب آقا سید محیی الظلیده میفرماید
 از قرآنیکه بسمع همایونی ما رسیده شخصی در فارس
 مدعی مقام قائمیت و ائمتت شده چون شما طرف
 اعتماد ما هستید باید فارس رفته کاملاً تحقیق
 نموده حاق مطلب را اعم از حق و یا باطل بجز
 همایونی ما رسانیده تا ما تکلیف شوری و عرفی خود را
 بدانیم باید بزودی حرکت نمائید و مطلب را بنهایت
 سرعت مشروطاً باینوسیید مخارج داده مال
 سواری معین کرده ایشان را روانه بشیر از صینا پند

ورود شیراز خدمت عالی ربانی و عارف صمدانی جناب
 حاجی سید جواد معروف بکربلایی که در عتبات
 دوستی و آشنائی داشتند میسرند بواسطه این
 علماء و کلمین اصحاب را ملاقات مینمایند و در صد
 تحقیق برآمده مستندی شرفیابی گردیده نظر بموانع
 در صدور دادن تاخیر واقع میسوزد در این بین بعضی
 از آیات منزله را زیارت مینمایند مجال افکار و ایراد
 ندیده خدمت جناب حاجی سید جواد صحرانده اظهار
 میدارد که این بیانات و آیات با بهره دلالت و مسما
 بر صدق متعاملند و شبهه باقی نمیگذارد ولی اگر
 کرامتی و خارق عادی نیز مشاهده میشد بیست
 و بهتر موجب مزید اتقان و اطمینان میگشت

ان شخص جلیل القدر فرمود که از این حقیقت مطلقه کرامت
 و اعجاز خواستن امثال ما اشخاص که هزار گونه امور عجیب
 از شوق القمر و هوی را ملاحظه نموده ایم بدان مانند که از
 حضو خود شهید مشرق مشعشع نوار روشنائی از
 شمع و چراغ طلبیدن است الحاصل جواب آقا سید محیی
 عریضه عرض مینماید و مستندش میشود که تفسیر بر سوره
 مبارکه که کوثر افتخار الالباب مرقوم فرمایند خودش
 بلا واسطه ساعت چهار از شب در بیت مبارک آورده
 شریف حاصل مینماید عریضه را تقدیم میکنند میفرماید
 طالع فجر مینماید جواب بگیرد حسب الفرموه طلوع
 فجر شریب شده جواب که تفسیر و نظری بر سوره
 کوثر که تقریباً پنج هزار بیت کتابت دارد دریافت داشته

مراجعت بمنزل خود مینمایید پس از مطالعه و در نهایت
 آیات باهران مانت و مبهوت ماندند و حضرت جناب
 حاجی سید جواد شرفیاب شد عریض مینمایید
 که من از افعال و انچه میخواستم صد هزار درجه فوق
 آنرا مشاهده نمودم زیرا که با وجود همه فضیلت
 و فضیلت که در خود مشاهده مینمودم نه روز
 در نوشتن یک صفحه سوال که دو ازرده سطر
 بیشتر نبود اوقات صرف نمودم و ساعت چهارم
 از شب خودم تقدیر کرده و طلوع فجر خواب
 مرجع شد نصیرم که چگونه این آیات باهران
 با این فصاحت و بلاغت در ظرف پنج شش ساعت
 آخر شب که وقت خواب واستراحت ایشان بود

نازل و نوشته شد پس از مطالعه آن توفیق منج
 خود اساجد و مصدق میشود و پس از شرفیاء
 و چندی توقف و تکمیل اجازه مرخصی حاصل نموده
 از طریق یوانات و مرودست عازم یزد میشود
 برای ابلاغ امر مبارک و در آنجا مشغول تبلیغ بود
 لا بد تفصیل وقوعات یزد را و چگونگی که واقع شده
 در تاریخ یزد خواهند نوشت مراجعت از یزد
 و تفصیل وقوعات نیریز انشاء الله و تأییداته
 در این جزوه مهتوم خود ذکر خواهند شد
 باری در آن وقت معاندین بروز عناد خود را بگو
 اتم و اکمل میدادند و احباب و اصحاب را مانع
 از شرف و ملاقات بودند لکن انجذاب احباب

و عظمت امر دافع بر ضااحت آنها بود باری آمد
 و شد احبها و تشریف آنها حضور مبارک زیاد شد
 بمقاد از الشیاطین لیوحون الی اولیائهم حضرت
 معاندین را پورت بحسین خان داده میفرستند
 در شب ۱۴ رمضان از دیوار خانه همسایه وارد
 خانه آن حضرت میشوند عبدالحمید خان داروغه
 که بمورد این کار بوده با چند نفر فرارش داخل شد
 حضرت آنها در خانه بودند عبدالحمید خان
 شومسار مینمود عرض میکنند المأمور معزور
 چون را پورت داده بودند که جمعیتی در اینجا میباشند
 لذا ما برای سکاوش آمده حال که کسی نیست مراجعت
 مینمائیم انعام میطلبید صبر نمایند چیزی

موجود نیست عبدالمجیدخان اصرار مینماید شال
 ترمه خلیل خانی بگر حضرت را نصف کرده نصف
 انرا ببرد و بحسین خان عرض مینماید که رفتم غیر
 از خودشان کسی دیگر در منزل ایشان نبود باز
 مفسدین دست از فساد نکشید علماء تعقیب
 مینمایند حسین خانم حاکم فرستاده حضرت را با حضرت
 خال میرند در ادک نسبت بحضرت خال بنای تشد را
 میگذارد که شما ضمانت کردید که کسی معاشرت
 و مراوده ننماید خلاف نوشته خود رفتا ر
 کرده آید باید مجازات شوید ولساناً بنای تشد
 و خطاب را بفراشها مینماید امر میکنند چوب
 بیاورید حضرت خال که سید جلیل القدر و سفت

ایشان تقریباً شصت سال تجاوز کرده چوب
 زیادی میزنند و بعلنی پول بعنوان جیره گرفته
 قزاقها حضرت خاں را دوش کرده منزل فرآورند
 مدتی در دسترانی آرمیده بودند و حضرت را
 زیاد اذیت کرده منزل عبدالحمید خان امرچین ^{بنند}
 چندی باز بهین منزل گذشته باز علماء اجماع
 کرده نزد حسین خان رفته میگویند شما صحبت
 عقب نمانید که سید باب حاضر شده بر آنست
 از دعوی خود نماید تمام علماء آن عصر در محل
 حکومتی یعنی ارتکب جمع میشوند مطلب را شرح
 کرده مشورت مینمایند با اتفاق آنکه قرار میگذازند
 که تمام مردم از علماء و تجار و کسبه بازاری در وجه

وکیل جمع شده حضرت را حاضر نمایند و ایشان
 در حضور جمع اجباراً برائت جویند آنچه مرحوم
 حاج میرزا محمد صادق معام که آدم ^{محمّدی} ~~محمّدی~~ بود واقعه
 آن روز را برای مرحوم عندلیبی ذکر مینمود این عبد
 و اخوی حاج میرزا بزرك حضور داشتیم تفصیلاً
 از این قرائت است ^{اجمالاً} ~~باین طریق~~ ^{انکه گفت} ~~باین طریق~~ ^{که}
 خودم تقریباً سنّاً بیست و پنج سال داشتم و مجدّ تاین
 بودم انتشار یافت که حکومت حسب الخواش
 علماء امر فرموده تمام اهالی شیراز از هر طبقه در
 مسجد وکیل حاضر شده سید باب میخواهد برائت
 دعوی خود را بنماید من هم رفتم و مخصوصاً سعی کرد
 نزدیای باشم که مقالات و فرمایشات ایشان را

بخوبی استماع نماید مردم از صبح دسته دسته ^{بسیار} حاضر
 شدند تا سه ساعت بفرود بقسمی حجیت در مسجد
 زیاد شد که شبستان و حجر و نیشتم با آنها حتی
 نگذشته ما ^{بسیار} مسجد از محال و قی پر بود شخص حکومت و علماء
 و تجار و محرمین داخل شبستان و نزدیک منبر
 سنگی نشسته بودند ز منبر ^{بسیار} منبر ^{بسیار} منبر ^{بسیار} منبر
 پارچه سفید مرمره دارای چهارده پله ^{شاه} میباش
 من نزدیک منبر نشسته بودم که در سخن صدای ^{همه}
 بلند شد که آمدند از درب شبستان ایشان با ده
 نفر فرانس و عبدالحمید داروغه وارد شدند
 تا نزدیک منبر شریف آوردند خانه سر مبارک عبا
 دوش داشتند باین جلال و جبر و عظمت و ^{هدیه}

که نمیتوانم عرض نمایم جمعیت باین زیادتی مثل آنکه
 در نظر شما هیچ بود ابتدا اعتنائی نداشتند بعلما
 و حسین خان هم بودند که مقصود شما از حضور است
 در اینجا چیست جواب دادند مقصود این است که
 شما مندرجته برائت از دعوی باطل خود نمانید
 تا این شودند و آشوب خاموش گردد هیچ نمیفایند
 روی پناه ^{موسس} کنبر می ایستند شیخ حسین ظالم
 در کمال تشدد میگوید بروید بالائی منبر تا همه
 کس شما را ببینند و صدای شما را بشنوند حضرت
 بالائی منبر شریف فرمائید در عرشه جائس
 شدند باین دفعه تمام مخلوق ساکت و صامت
 شدند مثل آنکه احدی در مسجد وجود ندارد

تمام مردم گوش محضر بودند. ایشان ابتدا در کمال
 فصاحت و بلاغت در نهایت قریب و عظمت شروع
 نمودند. بقرائت بیک خطبه عربی غزالی که از استماع
 آن عبارات تمام مردم از عالم دانی عالم و عامی همه
 مستمع و مجذوب بوده تقریباً نیم ساعت طول کشید
 سکوت مردم شیخ حسین را بهیچان آورد. حاجابا
 حکومت گفت شما این سید را در اینجا در حضور
 این مردم حاضر کردید برای اثبات امر خود و با آنست
 از دستوی باطل الان تمام مردم را باین عبارت
 مجذوب مینماید بگوئید آنچه باید بگوئید بگوئید
 این مزخرفات چه چیز است میگوید حسین خان
 صاحب اختیار میگوید سید آنچه گفته اند بگو این

متخرف ها چیست میگوئی حضرت محمدی سکون اختیار فرموده
 بعد میفرمایند اینها الناس بدانید و مستحضر باشید
 میگویند آنچه که جده رسول الله ص در فرار و دو نیست
 و شصت سال قبل فرموده و میگویند چه بگوید که جده
 گفته باشد هرگز از پیوستن روزی که یوم القیامه است
 در تمام روزها از این یوم القیامه و بموجب حدیث
 مروی از معصوم اذا تاملت انما تاملت القیامه
 میفرمایند و از منبر پائین تشریف می آورند جمعی
 از مخلوق بدان روز از آن بغض و عنادی که داشتند
 عاری و بری میشوند پس آنکه مواجهه میسوسند
 شیخ حسین ظالم آن معاند با عصای که بر دست داشت
 بلند کرده بحضرت بزنند مرحوم میرزا ابوالحسن خان

مشیر الملک که آن وقت جوان بوده شانه خود را حایل قرار
 داده چوب آن ظالم پشانه میرزا ابوالحسن خان میخورد
 بعد حسین خان مجتهد حکم میکند که عبدالحمید خان
 حضرت را در منزل خود عیباً نگاه دارد. باری حاجی
 مذکور این حکایت را جهت مرحوم بنده ملبس ذکر کرد
 مؤمن نبود اما محب بود و مقصودش این بود که
 همان روزا ثبات اسر خود را بعاقه نمود و چنان را
 تمام کرد پس آنکه حضرت از مسجد محبوباً شریف فرمای
 خانه عبدالحمید خان شدند علماء اجماعاً چنین آراستند
 و فتوای قتل حضرت را نگاشتند و از جمله اشیا صیقل
 مجتمع بوده و ورقه را مهر کرده بودند شیخ حسین
 ذوالمصرف باظم الشریعه که امر الفساد و تحریک

کل بوده دیگر شیخ ابو هاشم شیخ اسدالله شیخ
 محمد کجوری ملا محمد علی محلاتی و امثالهم پس آنکه آنچه
 خواستند نوشتند و رقه را مهر کرده برداشته میروند
 نزد مرحوم شیخ ابوتواب امام جمعه زیرا که آنچه کردند
 وصعی نمودند مرحوم شیخ در آن مجلس حاضر نشدند
 باری پس آنکه حدت شیخ رسیده مطلب را عنوان
 نمایند و رقه را تقدیم میکنند و میگویند شما نیز
 این رقه را مهر فرمائید تا عمل سید را تمام نمائیم مرحوم
 شیخ پس از مدتی و ملائحه فتوی سخت خنجر شده
 و رقه را زمین میزنند و میگویند ما شما دیوانه شده
 ایم این کاغذ را مهر نمیخواهیم کرد زیرا که من
 سیادت و نجابت و امانت و دیانت و زهد و تقوا

این سبید شک و شبهه ندارد آداب اسلامیّت و
 انسانیت و عقل و شعور را بجا کل و اتم در این چگونگی
 جمع می‌بینیم مطلب از دو حال خارج نیست یا راست
 گوشت و یا بقول شماها دروغ گو است هرگاه راست
 گو باشد من فتوای شخص راست گو و صادق القول را
 نخواهم نوشت و هرگاه بقول شماها کذاب و
 دروغ گو باشد کدام بیت از ماها که حضور داریم
 راست گو هستیم که این سبید اول دروغ گو
 شده باشد برخیزید بروید این خیالهای باطل را
 تکانید باری آنچه اصرار کردند سرچشمه شیخ ابو
 تراب انلیقیه مقامه و رفته دامهر نکردند بواسطه
 استسکاف و مهر نکردن و رفته خیالات آنها نیز باطل

وعاطل گشت و بمرام خود نازل نگشتند باری در همان
 اوقات محض تبقیظ و آگاهی مردم جاهل غافل دریایی
 غضب الهی قتلایم و موج گردید و وباهی شدیدی
 محروم ایران را احاطه و نهایت شدت را در شیراز
 داشت بقسمیکه جمیع اهالی از عالی و ودانی عالم و فاضل
 جاهل و کامل حاکم و محکوم از برای مدبر فراد اختیار
 کردند ابتدا حسین خان والی فراد نمود بعد سایر
 نفوس از هر طبقه و جمیع کیشی تلف شدند و دو
 پسر عبدالحمید خان داروغه که جوان بودند مبتلا
 شد مشربوت شدند مادراتها که عیال عبدالمجید خان
 باشد بنای بدگونی را مینمایند و بعد از این میگویند
 بواسطه اعمال شنیع تست که این سید مظلوم را

در خانه خودت نگاه داشته میخواهی خانه خودت را
 خراب کنی بر خیز سید مظلوم را درها کن عبدالمجید خان
 شرفیاب شده ملتجی حضرت میشود و درجا مینماید که شما
 میخصمید هر کجا میخواهید تشریف فرما شوید حضرت
 میفرمایند حسین خان بواسطه غضب الهی فرار
 کرده لوقتیکه شهر آمد شما مسئول میشوید عرض
 مینماید چرا حسین خان با خود من است زیرا که
 اولادهای من بواسطه سوء اعمال من مشرف بموت
 میباشند من بعد از آنها در این عالم زندگانی نخواهم
 زیاد گیرم و خیر مینماید و ملتجی حضرت میشود دعا
 میفرمایند بیک دانه انار شیرین پهلوی دست مبارک
 بوده حضرت میفرمایند و میفرمایند آنها بخورند

پس خوردن آنان را و لادهای او شفا یافته خوب میشوند
 عبد الحمید خان از ملاحظه آن نوع قدرت باطنیه متنبه
 شده عرض مینماید دیگر بابت ساعت منزل من تشریف
 نداشتند باشید هر کجا مایل باشید تشریف ببرید
 من مانع نخواهم بود و هر قسم خدمت از دستم
 برآید فروگذار نخواهم کرد لهذا تشریف فرمای
 منزل شدن انعام واقربا را ملاقات و دیدن فرموده
 باتفاق اقایان حسین اردستانی که از جمله اصحاب و
 مؤمنین بود نسبت دارالسلطنه اصفهان حرکت
 مبصر مایند و قایم اصفهان بجز و حضرت لابد
 در تاریخ اصفهان نوشته خواهد شد فقط این جمله
 که راجع شیراز است و در اصفهان وقوع یافته مذکور میباشد

این جمله این است پس آنکه بدار السلطنه اصفهان
 ورود میفرمایند و مرجع معتبر در آنکه منوچهر خان
 اعلی الله مقامه کتوفی حاصل مینماید و تقابلی میشود
 حضرت شمه فی اوصیاء و اذیاتی که از حسین خان
 وارد شده بود بیان میفرمایند و ذکر میکنند زمانه
 که از شیراز حرکت کردم و بآه فارس و اطراف کرده
 و حسین خان از شیراز فرار کرده بود من در خانه
 عبدالحید خان هجوس بودم بواسطه ابتلائی مرض
 و بآه که اولاد هجوس عبدالحید خان دچار شده بودند
 دیگر نگاه داری این مظلوم نکرد اجباراً من را از خانه
 خارج کرد و گفت جواب حسین خان را در مراجعت
 خودم خواهم داد لا بد حسین خان پس از سکون و بآه

مراجعت بشیرت میکند جوایبی من خواهد شد پس
 از آنکه فهمید که شیراز نسیم با قوام و انوار من
 صحن وارد خواهد آورد زیرا که آدم بسیار بد نفسی
 میباشد مقصود این است که شرحی حضرت اجل مرفوع
 فرمایند بقادر که حسین خان مزاجت نماید مرده
 معتمد الدوله بجهت استماع بیان مبارک شرحی مفص
 که تقریباً باین مضمون حسین خان حاکم فادس مرفوع
 سفیر مایند که سید باب در اصفهان در منزل من
 هستند و مستحق نظر ایشان من میباشد هر وقت
 دولت ایشان را خواست من خودم تسلیم مینمایم شما
 ابد حق گفتگو و مزاجت با بستگان ایشان ننمایید
 با قصد مخصوص از اصفهان مشروح را میفرستند

باری چنانکه ناخوشی و بلاء قدری تخفیف پیدا میکند
 و مردم متواری فراری مراجعت بشهر می نمایند از جمله
 حسین خان بوده حضرت را از عبدالحمید خان میطلبند
 عبدالحمید خان جواب میدهد چون ناخوشی بی نهایت
 شدت مرا داشت عمیال و اولاد من هم بمنزله بودند
 قدرت نگاه داری و محافظه نداشتیم ایشان فرستند
 منزل خودشان حسین خان متغیر شده عبدالحمید
 خان را باده نفر فرارش ما مور میباید که بروند
 حضرت را از منزل و با هر کجا که تشریف داشته
 باشند در اوقات ایالتی حاضر نمایند در منزل حضرت
 که بروند ایشان را نیافته این جمعیت یکسو بروند
 منزل حضرت خال ایشان هم تشریف نداشتند

در این وقت شخصی معتبر معروف در آن سلسله طایفه
 شیخ حاج میرزا ابوالقاسم که پسر عموی والده
 حضرت و اخوی حرم مبارک بودند مأمورین میزنند
 در منزل ایشان از فراریکه والده مرحوم والده که
 اخت حرم باشند ذکر می نمودند عنوان میداشتند
 که قبل از ظهر بود و مرحوم اخوی یعنی حاج میرزا
 ابوالقاسم مبتلای بناخوشی و بیا بودند و در
 بستری توانی درمیده ناگهان دیدیم بشدت در مس
 منزل را میگویند اهل خانه همه مضطرب شدیم
 فریاد که سیاه خانه زاد بود رفت در را باز کرد یک نفر
 بدون خبر عبد الحمید خان داروغه با فراشها با جمعی
 و جاله صحنی خانه را پر کردند هنگام غریبی در گد

شد آمدند منازل را کاوش کردند حضرت را یافتند
 پس از نایب آمدند سر درخت خوار و به روی اخوی محال
 ابتدا ایشانرا دوش کرده میبردند نزد صاحب اختیار
 حسین خان که جناب حاجی میرزا ابوالقاسم را می بینید
 بنای تشدد میگذارد در نهایت غضب میگویند
 سید باب کجا است جواب میفرماید نمیدانم من
 مبتلای و بلاء بوده و هنوز هم مبتلا میباشم چیزی
 از ایشان ندارم سخت گیری و اذیت زیاد کرده
 بالاخره پانزده روز مهلت میگیرم که باید پس از پانزده
 بود یا حضرت را تسلیم نمایند و یا پانزده هزار تومان
 بول بدهند مجبوراً قبول میفرمایند از جناب
 حاجی ضامن میخواهند حاجی محمد صادق صاحب

که در آن وقت آنها را از تجار معروف و معتبر و باجانب
 حاجی نهایت دناقت را داشته ضمانت مینماید پس
 از اخذ ضمانت حاجی را مرخص مینماید منزل تشریف
 فرما میشوند پس از انقضای بانزده بود که الزام داده
 بودند فرانس میفرستند حاجی را در اردک در حضور
 حسین خان حاضر مینمایند بسختی مطالبه حضرت
 و یا بانزده هزار تومان پول مینمایند آنچه مرحوم حاجی
 التماس میکند و قسم میخورند که چیزی از ایشان ندرند
 بر شدت غضب حسین خان میفرایند مرحوم حاجی
 حال ضعف برایشان دست میدهد در همان چین
 چا پارا صفتها که مرحوم معتمد الدوله فرستاده بودند
 مع پاکت میرسد پاکت که بمهر مرحوم معتمد الدوله

عزتین بود میدهند بحسین خان پس از ملا خطه می بیند
 دیگر نمیتواند مزاجت و ایرادی بگیرد هزار و پانصد
 تومان از مرصع در حاجی گرفته ایشان فراموش می نمایند
 درگاه میسند هرگاه در خانه احدی است مطر نو تپان
 بخت حضرت و باغباران بدیع یافت شود آن خانه را
 خراب خواهند کرد و هرگز که مؤمن و یا مقبول
 بود گرفته بضرر خوب و اذیت نمی توانست ^{ببیند} می نمود
 آدم بسیار بد نفس مودتی بود شرح حال آفرین
 حضرت اعلی روح ناسواه ندان در غضبه قهر به
 برای حاجی در آن احوالی بیان میفرمایند مزاجت شود
 میزان اعمال و افعال و شرارتش بدست می آید که چه
 قدر تلپ و عنود بوده باری مرحوم حد

رحمة الله علیها ذکر میکردند که بجز صدور حکم
 صدیق خان هر کس هر اندازه نوشتجات تحصیل کرده
 بود بقیه بقیه می آورد در دالان طولانی که منزل
 حاجی میرزا ابوالقاسم بود می انداختند و می رفتند
 بلیت مهمت حیاط تقریباً نوشتجات بود که روی همه
 گذارده شده بود تمام کاغذهای ترمه بزول بخط
 سادات جلیلیه مرقوم شده که هرگاه بلیت صیغه آن
 لان موجود بود کرده ارزش داشت تماماً
 نقاسیر و مناجات و خطب و مطالب علیّه خدمت
 حضرت خال عرض مینمایند که این نوشتجات را چه کنیم
 میفرمایند اینها تمام کلام خداست بی احترامی
 نمیشود کرد بشوئید آب سرد در چاه بریزید میفرمودند

چهارطشت بزرك گذرده من و والده و حم و عيال
 اخوي حاجي ميرزا ابوالقاسم مثل آنکه درخت بشو ميند
 چهارنفر نشسته نوشتجات را درطشت ميچينيم
 دمي شستيم و آبش را درچاه ريخته و کاغذهاي
 افزايند درچاه مي انداختيم باري پس از حرکت بآب
 شيراز اجبا، حلت کرده با آبي و سکون رقا در
 مينمودند چندی ديگر خبري نبود تا واقعه جناب
 آفاسيد بچيني داراي و واقعه نيريز وقوع پيدا کرد
 ما بقا عرض کردم که جناب آفاسيد بچيني و حيد
 از طرف بوانات بيزه حرکت فرمودند لازم آمد
 حضرت از توقف در بيزه شان در اين اوراق محدود
 دارم که مطالب اينرمانند البته تفصيل توقف و وقوع

بزودا در تاریخ یزد نوشته و با خواهند نوشت
 پس آنکه حضرت وحید مصدق و مدعی شدند
 حسب الامر مبارک مرخصی حاصل کرده برای هدایت
 عباد و اهل کلمه الله و تبلیغ امر الله بسمت یزد
 ره سپار گشته و در اوایل دران مینه تا چندی
 بجهت حکمت در محافل و مجالس با اشخاص کامل و فاضل
 اظهار و ابلاغ امران حضرت را می نمودند و در آخر عملاً
 عشق و مستوری نیا میزد بجهت و بحکم
 عشق و ناموس ای پادشاه یزد نیست
 برین ناموس ای عشق ما نیست
 بیان امر حق را بر سبیل صراحت می فرمودند
 وجع گیری نیز می هندی گشتند و جمعیت و امری

اظہار ارادت و محبت میگردند و لیکن بہ مقام یقین در بیان
 ثبات و تمکین نرسیده بودند تا آنکہ بواسطہ مصیبت
 حاکم یزد از واقعہ مطلع میگردد و بر خود نرسیدہ
 جہول بدستگیری ایشان میفرستند در میانہ نزاری
 جزئی وقوع یافتہ لهذا حاکم مصمم تہیہ نزع و
 گرفتن ایشان را فراموشی آورد جناب قاسمید بچی
 نیز با جمعی از اصحاب و اصحاب بطلعہ یزد تشریف
 بردہ ملازمان حاکم اطراف قلعہ را محاصره نمودند
 و بنای قلعہ را شوب را گذارده تا کار بجادہ و معاد
 کشید و درین سنازعہ قریب بیسی نفر یا زیاد تر
 از اتباع حاکم و اشرار و الواط کشتہ میشوئند
 و صفت نفر ہم از اصحاب و اصحاب جناب ایشان

شهید میشوند چندی هم در عهد محاصره بودند
 بعد از آن بعضی از اصحاب تاب و تحمل بلا و طاقت و آزار
 نیاورده متفرق شدند (یعنی آن جناب عزیمت
 شیراز نمودند) و یاب شبی فرمودند اگر کسی میخواهد
 اسب را بیرون ببرد من بجهت دفع این حادثه خود را
 بجای دیگر میسازم. بدینود حسن نامی که مدتی بخدمت
 گداری جناب ایشان اشتغال داشت و در مراتب
 خدمت نهایت صداقت و شرايط ادب و خلوص
 نسبت دامری میداشت. و در آن مدت تارق العاده
 و حالاً شگبیه از آن بزرگوار مشاهده نموده بود
 عرض کرد که اگر اذن میدهید من اسب را بیرون میبرم
 فرمودند تا بگیرند و میکشند عرض کرد سبیل

محبت از جناب مهمل است و بغیر از این همه مقصود
 نپذیرد آن دادند در خارج قلعه چنانچه فرموده
 بودند این جوان را گرفته نزد حاکم بردند حکم کردند
 او را بدهن توپ بپسندند پس دانگه خواستند
 مشغول شوند آن جوان گفت خواهش دارم روی
 مرا بتوپ ببندید تا تماشا کنم و بینم که چگونه آتش
 میزند توپها و اهل سیر و تماشا کلی از استقامت
 و سرور او متحیر بودند قوت ایمن و استعداد
 و استقامت فرزان بخاهد و می باید تا شخص در
 همچو حالتی سرور و مشغوف باشد خلاصه
 از جناب بابک نهر دیگر از قلعه بیرون آمده غایب
 شد از شدند و از آنجا بنیدر تشریف بردند

بعد از حرکت آن جناب حاکم مسلط بر احوال ایشان شده
 چند نفر را گرفت و گشت و ما بقی دیگر با ذنب‌های
 مختلفه متلاطم و مبلغی بر سر حریبه از ایشان
 دریافت داشت الحاصل بعد از آنکه آنجا سب
 وارد نبرد گردیدند چون در آنجا عیال داشتند
 و فکرمین ایشان در آنجا بسیار بودند بعضی
 از اهل آنجا مصدق شدند و برخی معروض وجهی
 متخیر و متوقف بودند حاکم آنجا با وصف آنکه
 در سابق با ایشان زیاد اظهار ارادت و خلوص
 نیت می نمود همین که دید فساد می شود و از حکمرانی
 آنجا منفصل می گردد خدمت ایشان پیغام فرستاد
 که مصالحت شما را در ماندن در این صوبه نمی دانم

صلاح در آن است که متجاوزا بجای دیگر سفر فرمائید
آن جناب جواب داده اند که من نیز از چند جهت مشغول
و در بدن امثال خیال خود آمدم و آن کسی کاری و رجوع
ندرم شما را چه بر این واداشته است که بعضی حکما
و منظور داشتن حقوق سابقه مرا بخارج شدن
از خانه و آشیانه خود امر میفرمائید و از خدا
نمیترسید و از جنت حیا نمیکنید چون حاکم دید
اعتنائی حرف او نکردند، و جواب سخت دادند در
مقام فساد و عداوت برآمد و اسباب کدورت
و خصومت چید و از هر سلسله و طایفه هر کس
که بیشتر مزود در مفسد بود با خود شریک و شریک
نمود و در صدد شورش و بیرون کردن آن جناب

برآمد چون جناب وحید چنان دیدند مسجد شریف
 بردند بعد از آداء فریضه منبر شریف فرما شدند
 باین مقوله موعظه فرمودند ای مخلوق من همان شخص
 نیستم که بیرون اجازه من در مسائل دینی خود عمل نمیگرداند
 و در امورات ضروریه و لازمه خود در اصول و فروع
 و سنن مذهبی قول مرا بر دیگران ترجیح میدادید و
 بروفق اعتقاد واجتها داین جانب عمل میکردید
 چه واقع شده که اکنون در صدر غناد و عدالت بر
 آمده اید کدام حرام را در شریعت مطهره حلال
 کرده و کدام حلال را گفته ام حرام است که بی جهت
 نسبت کفر و ضلالت نمیدهید اکنون من در میان
 شما مظلوم واقع شده ام بواسطه آنکه حرف حق گفته

و بر سبیل صلح و درستی محض تقیظ و آگاهی شما سخن
 رانده و از فرط دلسوزی و خاطر خواهی طریق هدایت
 از شما مخفی نداشته ام در این صورت هر کس از من است
 کند و یا آنکه باری نماید صریحاً بدانند که آنچه میکنند
 در حق جده بزرگوارم کرده است پس از اظهار اینگونه
 خواهشها بعضی مخزون شدند و برخی بشدت گریسته
 و عرض کردند که کافی السابق در طریق عبودیت و ارادت
 کیشی خود باقی و برقراریم و آنچه بفرمائید عین
 حقیقت و جری صدق و صلاح را در آن میدانیم خلاق
 جناب و حید از مسجد بیرون آمده از شهر خارج میشدند
 و در طعه مخروبه‌ئی که در آن حوالی بوده کلاً وارد
 میشدند و اصحابی که در خلفاشان بوده زیاد

زهنشده نفر نبودند بجواز شریف برون ایشان همه
 بازار باب کینه و فساد دست ازهنه انگیزی برداشته
 باحقیقت کثیری ازهنه ایشان رفتند و در هر طرفی شتافتند
 تا ایشانرا در آن قلعه محروم یافتند اطراف قلعه را محاصره
 نمودند و بنای محاربه را گذاشتند پس آن جناب فرمودند
 که هفت نفر جهت مدافعه بروند تفصیلی در ترتیب
 جنات ایشان فرمودند که هر کس از فلان طرف برود
 آسیبی باورسیده شهید خواهد شد و اگر از فلان
 جانب برود سالما مر اجبت میکنید نوجوانی بود پیر
 نیکی فطرت و حسن طبیعت آراسته برخواست عرض کرد
 تنها دارم که پیش آهنگ تافله منظور همان شوم و بر سایر
 شهدا و در فقا در شهادت سبقت جوید آن جناب

روی او را بوسیدید در حقیقت دعا فرمودند حضرت
 از قلم بیرون آمد بجا آکی خود را بطرف مهاجرین
 رسانید و چندان طول نکشید که آنها را متفرد
 و آن جوان یزدی بطوری که آن جناب فرمودند و خود
 نیز درخواست کرده بود شربت شهادت نوشید
 و از قید کید این عالم رهید و به عالم جاودانی
 و زندگی ابدی رسید طوبی له و حسن مآب
 و بقیه دیگر بقیروزی مراجعت کردند و ...
 خلال احوال نواب و الا شافزاده فرهاد میرزا
 از دارالخلافه طهران بفرمانفرمانی فارس نامزد
 شده وارد شیراز گردیدند این مقدمه را بعض
 ایشان رسانیده فوراً جمع کثیری از عساکر جنگی

ترتیب داده بسوکردگی محمد علی خان دیوان، بیگی
 ابن حاجی شکر الله خان نوری و مصطفی قلچیان
 سرنیب قرآکوزلو بدستگیر نمودن و اسیر کردن
 حضرات مأمور و روانه کردند این جمعیت وقتی
 که بجوالی قلعه رسیدند جمعیت از جناب بهمن داد
 نفر رسیده و چند دفعه هم در میان ایشان
 منازعه واقع شده و هر دفعه شکست بطرف
 عقابان داده فتح و غنیمتی هم بدست اصحاب و احباب
 افتاده بود حضرات احباب هم در این حین چون
 فتح و طغفر را شامل حال خود دیده و خوارق عاداتی
 از حضرت وحید مشاهده کرده برخاوص نیت
 و ثبات و استقامتشان افزوده و در مقام بدل

جان و مال بنهایت استقامت ثابت قدم ^{باشند} و در آن
چون وقایع شهادت خود را با حجب مکرر فرموده
بودند همگی در سبیل رضای محبوب دست
از جان و جمیع تعلقات دنیوی شستند و انظار
شهادت را داشتند و حضراتی که بگرفتن ایشان
آمده بودند آنچه سعی و اهتمام نمودند بطلب
برایشان عالم بنامند و نظیر نیافتند از محاربه
مایوس شده ابواب مکرر حیل را گشودند و
عریضه خدمت حضرت وحید عرض کردند و اظهار
تجیر در امر ایشان نمودند و عذر خواهی از گذشته
کردند و مراتب طلب و تفتیش خود را اظهار داشتند
استدغای هدایت نمودند و کلام الله را مهر

کرده فرستادند و قسم‌ها یاد نمودند و حواس
 کردند همه شما بیرون تشریف می‌آورید آنچه بفرمایید
 اطاعت میکنیم لهذا آن جناب محض رعایت احترام
 قرآن مجید که مهر کرده بودند مصمم بیرون
 رفتن شدند حضرات اصحاب اطراف ایشان را
 گرفته عرض نمودند ما متیرسیم و خوف داریم
 از بیرون تشریف بردن شما زیرا که این جماعت
 از اهل کوفه بی وفاتر میباشند اعتماد بر سگوند
 و میثاق ایشان نیست و بقول ایشان نشاید عقده
 و مطمئن گردید آن جناب فرمودند که والله بیوفائی
 و سست عهدی و نقض پیمان ایشانرا معاینه میکنیم
 و میدانم چنانچه حد بزرگوار می دانست بیوفائی

اهل کوفه را و لکن حکم با تقدیرات الهی و تدبیرات ایشان
 بموجب نوشته باقرین مبرور که فرستاده اند تکلیف
 آن است محضاً تا مرجعت پرور شماها باشید تا آنکه
 نوشته من ایما برسند پس آن جناب سوار شدند
 و با احباب و طاع کرده فرمودند ان الله و ان الله
 را دعوتی، اصحاب گریستند گریستن شدیدی آن جناب
 وارد اردو شدند و در منزل ایشان نزول فرمودند
 قانون اردو و نهایت عزت و احترام را موعی و معقول
 داشته آن شب را بصحبت‌های متفرقه مشغول گردیدند
 و قرار گذاشتند که روز دیگر صحبت را تمام کنند و
 قدری فایده این جناب و خودشان ببینند چون
 جمع شد آن جناب خواستند از چادر بیرون بیایند

ملازمان ما نعت نموده گفتند اذن ندای بیخارج
 شوید از جناب را در همان چادر خیس کردند همین که
 این خیر با حساب و فادار می رسید بی اختیار از قلب
 بیرون آمد خود را بقلب اردو زده نظم اردو را
 بفاصله کی به مزده سر کرده های اردو از ملاحظه
 آن هنگامه سراسیمه حرکت از جناب رفته عرض
 نمایند مگر تا آخر شب با آن جناب قرار مصافحه و
 مشارکه گذاشتیم ایشان جواب فرموده بلی ولی آن
 حرکت صبح شما باعث مدافعه شد گفتند ما اطلاع
 نداشتیم و ابتدا راضی آن حرکت نبودیم چون بعضی
 کماز احوام و اقارب ایشان در این اوقات بهتل رسید
 محض جهالت و نادانی بدون اذن و امضای ما در حد

بی احترامی برآمده اند چون شما بزرگوار و حسب رحم فرمودت
 هستنید باید خطاهای ایشانرا عفو فرمائید از جناب
 جواب دادند اکنون مقصود چیست خواهش نرود
 که با صحابه بنویسند قلعه را تخلیه نموده هر کدام
 بمنزل خود مراجعت کنند تا اهل ردد معلمان شد
 ما نیز اطمینان حاصل نموده پس زنان هر قسم بفرمائید
 قدری در کار بدهیم و حسب اسرار جناب رفتار کنیم
 ان جناب کجا بد با صحابه قلعه می فرمود داشتند که در
 هر حال باید راضی بقضایای الهی باشید و علی الجلاله
 چاره جز این نیست که اسبابهای خود را ببردید و آنچه
 غنیمت آورده اید کماکان بگذارید و بخانه های
 خود معاودت نمائید تا خدایه خواهد و ان احباب

بیچاره ناچاراً طاعت نموده روزانه دیگ بخانه‌ها می
 خودشان رفتند بخض رسیدن معوضین و مانند این
 نکتند، بخانه‌های آنها همه را فرداً فرداً دستگیر کردند
 و جمیع اموالشانرا بغارت بردند و خانه‌های ایشانرا
 خراب کردند و هگی را دست بسته باغل و زنجیر آوردند
 آوردند شخص بزرگی از اصحاب در خدمت جناب وحید
 بوده و بسیار در بزد و زنی در خدمت بان جناب نموده
 بود و در سبیل رضای ایشان صدمه‌ها کشیده
 و بمقام علیای تجرید رسیده و در طریق بندگی و
 عرفان خدا از جمیع اسباب و اوضاع ملکی و مالیات
 خود چشم پوشیده بود و خبردار شد که میر غضب
 از شهر بجهت شهید کردن آن سید بزرگوار آمده است

بنای نوحه و ندبه گذشت از جناب فرمودند که این
میر غضب قاتل من نیست قاتل تو است قاتل من فردا
خواهد آمد چون فردا شد نماز صبح را بجا آورد
ساعتی گذشت فرمودند قاتل من وارد شد چند
طول نکشید که یک دسته ^{آمدند} فرانس آن جناب شخص
بزدلی را از چادر بیرون برده و آن جوان را چنان
که فرموده بودند میر غضب شربت شهادت
چشانید همینکه میر غضب چشمش بان جناب
افتاد گفت من از روی رسول خدا هم حیا میکنم
و این اقدام بکشتن فرزندان او نخواهم کرد
و آنچه رئیس اردو عقب کرد و اصل نمود قبول
نکرد پس شخص دیگر که دو برادرش در ایتل نماز

کشته شده بود و عداوت زیاد داشت گفت من
 میکشم پس شال کمران جناب را باز کرده بگردنشان
 انداخت و شت و ع نمود بکشیدن و سایرین همه
 ان قدر سنگ و چوب جسم مبارکش زدند و بقدری
 در آن صحرای بلین طرف و آن طرف کشیدند که شاهها
 بلند پرواز و وحش بشاخصار جان پرواز کرد
 سر مبارکش را از بدن جدا (شور و غوغای وحید را
 در محتاجی سابق مشرق و مشهور نسبت بوده
 در زین شان کرده دفن نمودند) کرده پوست
 سردا کردند و گاه پر نمودند و با بعضی سرهای
 دیگر با جمعیت اسرا عازم شیراز شدند و کیفیت
 فتح و نصرت خود را بنواب فرهاد میرزا اظهار داشتند

و روز درود خود را معین نمیشوند و در آن روز درود
 معین که اسیران را وارد مینمایند شهر را این نسبت
 مردم مشغول عیش و عشرت گشتند و اغلب اهل شهر
 تماشای اسرا و استقبال عساکره منصوبه و حاضرین
 بصرین از شهر بیرون رفتند از فرادینکه نقل مینمایند
 کوچک علی بیات نامی که کدر خدا و مباحسرائیل باصره
 بوده مذکور نمود که بعد از شهید کردن از جناب
 آمدند شتران ایل مابگیرند که اسرا را اسوار شتر ^{هسته}
 نمایند من از این فقره مکرر بودم و تمرد حکم حاکما
 هم نمیتوانستم بکنم لابد شما به از اهل ارد و
 جدا شده بشیر ز آمده که لا اقل در میان ایل خود
 نیاشم و احتمال تعدیات تشون نشو بینم فرستلی

شیراز که رسیدند فوری خوابیدیم و رفع خستگی
 نمودم و وقتی که بیدار شده دیدم اهل شیراز
 توجع تمیج با سازند و نوازند از شهر بیرون آمده اند
 و در هر گوشه و سرراهی جمع نشسته و با زنان
 فاحشه جشپی و عیشی دارند و از هر طرفی عریضه
 مستی و نوشانوش شراب و بوی کباب و صدای
 ناز و ریاب چند بلند بود فوق العاده متحیر شدم
 و بجهان حالت حیرت وارد شدم کردیم بعد از
 ساعتی دلدل طاقت نیاورد گفتم بروم بیرون شهر
 ببینم چه خبر است از دروازه بیرون آمدم و مضاعف
 و جشپی دیدم که تا آن وقت ندیده بودم جمیع مردمان
 از نهایی فاحشه مشغول لهو و اهب و عیش و طر

بودند قدری گذشت دیده تهریب چهار بنیاه نفرزند
 جمعا داسوار شترها نموده و سرهای دیده بسیار
 از مردان بنیزه زده و نگاه داشته بودند تا وقتی که
 مردان اطوار و وضع را ندیده بودند بعیش و
 سادی مشغول بودند همین که چشمشان بان سوارها
 پییده سوزیده و اسراف که سوار شتر برهنه شده
 بودند افتاد آن وضع و حالت را مشاهده کردند
 و اختیار بنای گریه و خجسته را گذاشتند و بهمان احوال
 حضرت اسرار و ارد بازار نمودند تمام بازارها را
 زینت و آئین بسته بودند با وجودیکه از بازار تا بازار
 حاکم چندیناهی نبود از بس تماشاچی جمع شده و حضرت را
 عدا معطل کرده بودند بعد از ظهر وارد بمارت

دولتی شدند، نواب شافزاده مجلس عیسی در کلاه فرنگی
 باغ چیده خود روی صندلی نشست و سایر
 اعیان و اعیان شهر ایستاده در جرات دیگر کلاه
 فرنگی پرده چپوری کشیده اهل حجر بجهت تماشا
 پشت پرده آمدند بودند که اسراراً بان حالت بانقاره
 و شیپور وارد باغ کردند و بحضور شافزاده تاجدار
 آوردند محمد علیخان و میرزا نعیم و سایر سرکردگان
 خدمت‌های خود را می‌نمودند و تعریف از فتح بیانند
 نمود می‌کردند نصرت و فیروزی خود را با قسام مختلفه
 و انواع مشاطگی‌ها بنظر شاهزاده تاجدار جلوه
 میدادند و ایشان هم از اسم و رسم خوانوانان
 اسراراً استنباط می‌نمودند که این کیست و آن کدام است

جمیع آسوازن بودند الا یک نفر طفل بسن پنج سال
 که در میان ایشان بود پس از آن حضرات را از حضور
 مرخص نموده و در کاروانسرا خرابه فی درخاج
 شهر که از بناهای کریم خان زند بوده منزل دادند
 و در آن شب که بخانه اصحاب ریختند و بنای گرفتند
 ایشانرا گذشتند و از ده نفر از اصحاب بهمت
 اصفهان فرار نمودند در حوالی اطراف اصفهان
 دستگیر کرده بشیر آوردند شهید کردند
 در وهله ثانی بعد از دو سال باز نزاعی طوکانی
 عجب تر با اصحاب کرده مدتها آن مظلومان با اعمال
 و اطفال در میان کوه ها از کثرت ظلم و ستم فراری
 و متواری بودند تا آنکه پس از اجتماع عساکر بنیاد

از دولت و ملت داخل و خارج بنای مناقشه را میسازند
لا بد آن مظلومان مشغول مدافعه میکردند و در حیات
عظیمه از آن جماعت قلیله متخصصه در صل و مجامعتها
فوق العاده از آن همه ظاهر میگردیدند که مدتی دعوی
ایشان و محاصره بکوه از اطراف بطول انجام میداد
دفعات عدیده که هفت نفر و نوزده نفر از کوه
پائین آمدند یا صاحب الزمان گویان بسرتو چکانه بخت
توپچی را گشته توپ را گرفته بکوه بالا بردند سواد
شده در خق نموده صبح و شام آن توپ را بسمت اردو
می انداختند و گاهی هم از کوه بعضی محلات میزدند
که مسکن اعدا و مجاورین بوده شیخون زده مراجعت
مینمودند بجز تسلیم یا فرار و احدی قادر بر مقاومت

بود چون بیشتر مایه این فساد و سیب شهادت جناب
 آقا سیدجی مظلوم در دفعه اولی زین العابدین
 خازن عالم ندیر فری بوده و عهد مکر و اقامات و قوای
 و رتق و تقو اردو و جنات و سرداری عساکر عجمه
 از ایشان بود و در فتنه اولی که جناب و حیدر ^{شهادت}
 شدند بجهت حفظ حکومت و وحدت و پاس حقوق
 دولت و هم چنین در فتنه ثانی هم ایشان سبب
 و علت محاربه و پاس حضرات از خانه و لانه و
 استحسان با اهل و عیال در کوه بودند در یکی
 از روزها که حاکم معری الیه در حجام بود
 حضرات ریختند حجام ایشانرا بتقل رسانیدند
 تا اینکه از شیر از بکم تواب مؤبد الدوله طهات میزد

که آن اوقات فرمانفرمای فارس بوده پی در پی
 انواع بانوچخانه مأمور شده متواتر وارد میسند
 و در دامنه که نزدیک کوه بود فرود آمدند با وجود
 زیادتی جمعیت اردو با زجر نت توجه به سمت
 مختصین و صعود بجبل نداشتند بلکه در همان
 محل که بودند از صندل شیون و هجور عده قلیل
 از اجزاء آرام نبودند چنانچه مذکور شد که
 مکرر بار دو ریخته و بسرتوچخانه آمدند توپچی را
 کشته با جمع دیگر مراجعت مینمودند تا آنکه
 توپ را بدوش کشیده بردند نزدیک کوه از آنجا
 که عرابه بالانمیرفت برداشته بدوشش و در میان
 بالایی کوه کشیده بر تنه درخت قوی بجای عرابه

استوار می نمودند باری بعد از آنکه عساکر منصوره
 عجز خود را مشاهده نمودند با طرف نیرینه و
 اصطهبانات و داراب حکم صادر نمودند که
 آنچه تفضیحی از ابلات و غیرهم ممکن است حاضر ^{شدند}
 و بقانون خودشان کوه را از اطراف احاطه نمایند
 و بالاروند غیر از عساکر منصوره و افواج مأموره
 تقریباً سه هزار سواره از اهالی نادر و زاینات
 و غیرهم مجتمع شدند از جهات عدیده بکوه
 بالاروند حضرت اجبآء دامن صفت بگوردند
 دست انقطاع را از آستین تعلق برآورده رجاء
 و نساء از همه طرف بمجاهد و مدافعه مشغول
 شدند تا آنکه مستدرجاً اکثری مقتول و قتلای هم

بجهت تمام شدن سرب و باروت دستگیر گشته
پیران اهالی اطراف کوه را تصرف نموده جمع
از زنان بی شوهر غمخیزه و پریشان و پاره‌ئی از
اطفال صغار را دستگیر نموده بار و آوردند دیگر
معلوم است که در آن حال بر آن جماعت نسوان
و اطفال بی‌نوا چه وارد آمد پیران جماعت با طرا
مفترقی گشته اردو را حرکت داده با اسرا و سرها
رجال بهمت شیراز حرکت دادند وارد شهر نمودند
سرهای شهدا را حسب الاموالیت بر سر ارمغان
بجهت شهر یار قاجار بصوب طهران از شیراز
فرستادند چون آباده میرسد حکم دارالخلافه
میرسد که سرها را بطهران وارد کنند سپردن آباده

دوس و مدفون نمودند که حالیه در آباده جای بسیار خوبی
 شده و حفیره القدس بنا نمودند باری شنید که نبیل
 عالمین او تاتی که از نیریز عبور و میفرمودند از عمرین
 که از آن آباده باقی بودند و اطلاع داشته و استماع
 نموده در حقیقت جنات اول و ثانی بوده از همین
 قرار است که معروف گشته باری اسراء مظلوم
 نیز مدتی در کاروانسرا در نهایت مظلومیت
 و پریشانی بودند تا آنکه احباء که از زمان در
 شیراز بودند هر یک جوی از آنها را نگاه داری
 مینامند و شوهر اختیار میکنند پس از چند
 اسراء زنجان یعنی اهل بیت حضرت حجت آخوند ملا
 محمد علی زنجانی که اسیر کرده طهران ببردند حسب الامر

خاقان تاجار بشیر از می آوردند قضیة واقعه از این
 زیارت است بموجب مقولہ ارشد صبیه حضرت
 حجت موسومہ بی بی رقیہ کہ برای این عبد
 نقل میفرمود ذکر کرد کہ پس از سیزده ماه کہ
 ضرب مظلوم بادولت مشغول مدافعہ بودند یک روز
 صبح اهل بیت خود را تمامًا احضار فرمودند انہا عبارت
 از سہ نفر زوجہ دو نفر عقدی یکی متعہ زوجہ متعہ
 اولاد نداشت یک نفر از دو نفر عقدی مادر ماها
 بود کہ دارای شش اولاد بود پنج دختر و یک پسر کہ
 اسمی انہا از این قرار است بی بی رقیہ بی بی سار
 بی بی فاطمہ بی بی صفیہ بی بی حمیرہ میرزا حسین
 یک نفر زوجہ عقدی دیگر دارای یک نفر اولاد مذکور بود

مستحق بل بعد آن طفل دو سال داشت در بطن مادر خود
 بوده حاضر شده نصیحت فرمودند باین عناوین که باید
 شماها از سایر فحایق ممتاز باشید از هر حیث شباهت
 با سایر نامن نباید داشته باشید باید دارای عفت
 و عصمت و زهد و تقوی و دیانت و امانت باشید
 اعمال شما شهادت دهد که مؤمن و صالحان نام هستید
 هر گاه چنین باشد خداوند علی‌اعلیٰ از شما راضی و راجح
 من از شما شاد و خورسند خواهد بود زیرا که
 شهادت من حتمی الوقوع است من شهید خواهم
 شد شما نیز از من مایل هستید شهید شوید
 و با اسیر هر کدام را که مایل باشید خداوند برای شما
 تقدیر خواهد کرد این عناوین را مفصل فرمودند

آن عیال کوچک که دارای بچہ طفل صغیر بود عرض نمایند
 من مایل هستم شهید شوم که در هر عالمی از عوالم که
 شما هستید با شما باشم فرمودند چون مایل و
 راغب بر شهید شدن هستی برای تو شهادت
 مقدر شد و الذمها عرض کرد که اسیری اجرت زیاد
 تو است زیرا که اهل بیت نبی اکرم یعنی عیال و اطفال
 حفظ سیدالشهدا را اسیر کردند از شهری بشهری
 و دیاری بدیاری بردند من مایل هستم که اسیر
 شوم فرمودند برای تو و اولادها می توانی سارقان
 کشته بعد فرمودند امروز آخرین روز زندگانی
 من در این دار فانی است پس از آنکه من شهید شوم
 جسد من را بالباس جلواستانه اطاق دفن نمایند

و توکل با خدا در متعال داشته باشید پس از آنکه فرمایش
 ایشان با تمام رسید از طرف اعدایک تبرک کتوله توپ
 می آمد از زن با طفلی که در بغل داشت شهید میشو
 امر میفرمایند جسد آن زن با طفلش را در زین جا
 دفن نمایند طولی نیکشد کتوله دیگر آمده میخورد
 بصره ایشان بضربد صاحب شهید میشوند بموجب
 فرمایش خودشان اصحاب جنازه ایشان را مقابل استا
 در آفاق مدفون میاورند پس از آنکه اعدا ملتفت شده
 که حضرت امیرالمؤمنین شهید شدند اطراف اصحاب را محاصره
 کرده تمام را دستگیر نمایند در تجسد جنازه ایشان
 برآمده مدفن را پیدا کرده جنازه را بیرون آورده آنکثر
 الماس درستی دستشان بود آنکثر را قطع کرد .

انگشتر را بیرون می‌آوردند و ماها که عبارت از پنج نفر
 همیشه و بیگ برادر و دروزن که یکی هادوماها و دیگری
 عیال منقطه ایشان بود دستگیر مینمایند و تمام
 اموال و غارت و املاک را ضبط مینمایند و پس از
 فراغت از اعمال بیگ دسته شترمال خود ما را با سواران
 حاضر کرده تمام را سوار شتر کرده بنهایت ذلت از
 زنجان حرکت داده بسمت طهران روانه مینمایند پس از
 ورود بطهران تفصیلاً با بعضی شاه تاجار می‌سازند
 که باین ترتیب اسیر کرده وارد دارالخلافه نمودند شاه
 حکم مینماید که در طهران نامند برای آنها کجاوه تدارک
 بنهایت عزت آنها را روانه فارس نمایند پس از حکم شاه
 کجاوه بار و پوش ممتاز و چند نفر مستحضر گذاشته که ملحق

خدمت باسند آنها را باین قسم حرکت بیشتر میدهند
و رود بیشتر در خارج شهر در کار و اسرای شاه
میر علی حمزه که از بناهای مرحوم کریم خان زند بوده
منزل میدهند پیر از دور و از طرف والی بموجب حکم
دولت نزدیک ارباب التی بلیتخانه اجاره کرده آنها را
در اینجا منزل میدهند و حقوق دولتی مستمری نیز
برای معاش آنها مقرر میدارند چندی میگذرد
حسب باج و رشدهای پیر مسند بصربلیت مشور حیات و
مینمایند بلیت نفر از صبا یابی که موصوف بصنقیه بوده
مرحوم میرزا ابوالحسن خان شمس الملک بسکاج دائمی
اختیار مینماید و میرزا حسین خان انجوی از فخران نیز
از مستخدمهای مشرب قرار داده بدین واسطه از صد

وادیت اعدا راحت میشوند در هنگام ورود اسرا
 نیریز و زنجان بشیر را این گفتگو در آسن و انواه مردم بمبارت
 زشت عنوان و سبب شورش و همچنان عمومی بوده بک
 جهت جناب حاجی میرزا ابوالقاسم که ذکر خیر ایشان در
 جزوات اول مذکور شد ملاحظه صیغور مایند بواسطه
 اذیت اشزار و ظلم و فشار حکام نمیتوانند در شیراز
 توقف فرمایند تزلزل خود را دیده که حرکت بکمه معظمه
 نمایند درم حضرت خال شهید حاجی میرزا سید علی
 که دارا بیلت اولاد بیشتر نبود که موسوم بحاجی میرزا
 جواد باشند با جزار و ابرام تمام باتفاق اخوی خود
 حاجی میرزا ابوالقاسم روانه مکه مینمایند سفر جناب
 حاجی میرزا ابوالقاسم هجده ماه بطول می انجامد اخبار

شهادت حضرت اعلیٰ ریح العالمین لیسہ اولیٰ ہمزادہ چہ
 صعود حاجی میرزا جواد توام بشر از میرسد مشغول
 تعزیر داری و سوگواری میدیند جناب حاجی میرزا
 ابوالقاسم پیر از زیارت مکه و عتبات و زود بشر از
 کہ میفرمایند ان وقت فارس قدری سکون پیدا کردہ
 این گفتگوها از السن و افواہ خارج شدہ بود باری
 پس از شہادت حضرت اعلیٰ روح ما سواہ فدائہ جمال
 اقدس ایمنی جا ذکرہ و سنآنہ پیر از قضایا و صلوات
 ظہران کہ البتہ تفصیل و قوعات را در تاریخ طہران
 نگاشته اند روز پنجم جمادی الاول سن ۱۲۶۹
 ورود بدر السلام میفرمایند و از آنجا الواح شتر
 با مضامین مبارک ۱۵۷ کہ بہا باشد با طرف

واکان ایران بواسطه اشخاص امین ارسال میبشت
 از جمله جهت فارس بافتخار و درقه علیا حرم حضرت اعلی
 علیها بیاه الله و عنایت نازل در آن وقت احدی
 از قاصد آنان ایمان نداشت که محرم را از حضرت حرم
 باشد بدین جهت حضرت حرم در صد گفتگوی و
 تذکره بامرحوم والد نگارنده این اوراق جان افتاد
 اقامه آقا که زلسان جمال قدم بموجب این طفرالوح
 مبارک که میفرماید انا سمیناک فی هذا الحین
 بنور الهی که سن ایشان آن وقت یازده سال همیشه
 زاده خود بود مشغول صحبت امری میشوند ایشانرا
 تبلیغ میفرمایند از اثر انقاس قدسیه حضرت حرم
 بسن صباوت بقسمی مشتعل و منجذب میشوند که خوداری

ندانسته در نهایت رشادت و شجاعت مشغول صحبت
 و تبلیغ میشوند ابتدا بوالدین خود و خباب اقامیه را زمین
 العا برین که ایشان با مرحوم اقامیه محمد رضا و الهام جید
 حضرت بنی اقامه بودند و نسبت نزدیکی داشتند
 می بردارند، و والدین خود را تبلیغ میفرمایند پس از تکمیل
 حال روحانی و الدینی بردارند بوالدین خود که اختصار
 باشند ایشانرا نیز تبلیغ میفرمایند از حیث
 داخله منزل راحت میشوند و طرفه عمر ایضاً حضور
 مبارک علیه السلام مرجع والدین بودند و الواح
 شتی بخط مبارک حضرت عبدالعزیز باقیار ایشان بآل
 و صا در که الحال در جنبه نوشته‌ها موجود و لحاظ
 عنایت مشوجه ایشان بوده در آنوقت دو عمر بیضا

یکی مرحوم والده امیرزا آقا نورالدین و دیگری مرحوم آقا میرزا
 زین العابدین و الدیشان بخصوص مبارک عرض اذیت
 حضور و تشرف استند حاصل کنند و در ظرف الواح
 منع تقدیس بخت مبارک حضرت عبدالجبار نازل جواب
 مرحوم آقا میرزا زین العابدین را پس از عنایت زیاد میفرمایند
 اذن حضور خواسته بودید، قبل از آنکه این مکتوب بشما
 برسد شما بما خواهد رسید و در جواب مرحوم
 والده جناب آقا میرزا آقا پس از عنایات و شئونات تعبیر
 میفرمایند اذن حضور خواسته بودید در ظهور
 بعد مشرف خواهید شد پس از آنکه الواح مقدسه
 میرسد مرحوم آقا میرزا زین العابدین صعود فرموده
 بودند که اشاره مبارک در لوح واضح و مبرهن

میشتی که فرموده بودند قبل از اینکه مکتوب بشما برسد
 شما با خواهید رسید مرحوم والد میفرمودند
 برای زیارت لوح مبارک حدیثان شده که میفرمایند
 در ظهور بعد مشرف خواهی شد باری پس
 تبلیغ مرحوم والد و والد ایشان بنا بر صحبت را
 حضرت خال حاجی میرزا سید محمد کا میگذرند مخصوصاً
 روزی جمعیتی در رحمت ایشان بودند این عبد و
 اخوان هم بودیم تفصیل صحبت داشتن با حضرت خال را
 بیان میفرمودند و آن مکاتبات از این قرار است میفرمودند
 ابتدا که مشغول صحبت بودم حضرت خال زیاد استیجابش
 میفرمودند و من باده و براهین اثبات میکردم
 تا چندین جلسه بطول انجامید روزی از روزها من

مشغول صحبت و نهایت جدیت را داشتیم ایشان در
 نهایت استعجاب فرمودند اقامه ذاتا میجوایهی بگویی
 یعنی همیشه زاده من قائم آل مهتر است من عرض کرده
 اگر باشد چه میشود باز استعجاب کرده فرمودند
 خیلی غریب است عرض کرده غرابی ندید ایشان متفکر
 گشتند. من از تفکر ایشان منبسم شدم فرمودند
 فرمودند چرا میزند عرض کرده جسارت است نمیتواند
 عرض کنم فرمودند بحالت مکش عرض کرده حال که
 میفرمائید، بگو عرض مینمایم فرماید که جناب عالی
 فرمودید بعین عبارت است که ابولهب گفت او هم
 گفته ایامکن است برادر زاده من پیخبر شود آنست
 حال شاهد تحقیق فرمائید جوایش بود این شمس از خانه

شما طالع شده و این نور از منزل شما هوندا گشت
 باید انوار را نثار کنید استعجاب نکنید دودی بخونید خداوند
 قادر است که همیشه زاده شما همه فائده الی حدیث ^{کبریه} ^{کلیه}
 دست خدا بسته نیست ^{بلا تله} ^{میسو} بعد جناب
 خال فرزند نور چشم عجب جواب دندان شکنی من
 دادی دیگر جواب نداد حال تکلیف من چیست
 عرض کردم تکلیف شما این است اولاً بر شما واجب است
 سفری بعنوان زیارت عبات و ملاقات علیا محترمه
 همیشه خود (یعنی والد حضرت که پیر از شهد است
 بعبات شریف فرماتند در آنجا میاور شده بودند)
 بنمایند ثانیاً ایشان یعنی (جمال سار) در بغداد
 شریف دارند چند روزی توقف فرمایند اشکالا

خود را سؤال نمائید کوشش کنید سعی نمائید متوجه
 علی‌الله امیر است رفع حجاب شده بشویفیه این
 نائل گردید پس انسان آلاماسی پس از استماع
 این عرایض فرمودند بدینگونه بقلیم اثر کرد با خود
 خود حاجی میرزا حسنعلی که آن وقت در بند مشغول
 تجارت بودند، مرقوم میفرمایند که من خیال شرف
 عبات و ملاقات علیا محترمه همیشه را دارم هرگاه
 شما نیز مصمم میباشید بشیراز آمدن با اتفاق حرکت
 نمایم جناب حاجی میرزا حسنعلی پس از ملاحظه خط انجمن
 خود مرقوم میدارند که من هم حاضر تشریف داشته
 حرکت نفرمائید شیراز آمده در حرکت شما بصیبات
 مشرف خواهیم شد لذا جناب حاجی میرزا سعید محمد

تدارک خود را دیده منتظر ورود حاجی میرزا حسنعلی
 میشوند. پیران یک ماه حاجی ورود پیش از کرده با اتفاق
 اخوی خود حاجی میرزا سید محمد حرکت بسمت بوشهر
 و عتبات میفرمایند جناب حاجی میرزا سید محمد ^{خان}
 ضمیر خود را در بین راه با اخوی خود اظهار میدارند
 تا ورود بدانستگاه در بغداد جهت حاجی میرزا
 حسنعلی اظهار میدارند که مقصود کلمه این سفر برای
 تحقیق و تفحص مطلب دینی و مذهبی خود از شیراز حرکت
 کرده و در ضمن هم تشریف بعتبات و ملاقات هیئت
 هرگاه شاهه حاضر هستید همراهی نمائید در بغداد
 چندی توقف داشته جهت اشیان تشریف حاصل
 کرده تحقیقات بعمل آورده پیران عازم عتبات ^{سوی}

جناب حاجی میرزا حسنعلی مجتهد ششیدن مطهر اشته
شده متغیر میگردد با وجودی که حاجی میرزا سید
محمد حسین بزرگتر بودند درستی کرده میگویند
انی توقف نکرده و نخواهم کرد این مطالب و ملاقات
نمیخواهم بشنوم همان روز حاجی میرزا حسنعلی
حرکت مینمایند و جناب حاجی میرزا سید محمد توقف
مینمایند و در صورت ملاقات جناب حاجی سید
جواد کربلایی که ذکر خیر ایشان در جزرات اول تاریخ
گشته برمی آیند ایشانرا ملاقات کرده عنوان میدهند
که مقصود این سفر من بدارالسلام شرفیاب حضور
مبارک حضرت ایشان است و تحقیقات پاره ای مطالب
دینی است که حضور مبارک محروم و مشرف میسودند

عرض نموده این اجازه وقت شرف را تعیین فرمائید
 جناب حاجی سیدجواد نظر باشنائی و دوستی که
 با خال داشتند و در آن وقت مؤمن و مؤمن بودند
 زیاد از حد خوش وقت از قصه حاجی میشوند و آنچه
 تشکر و اقتنان از حضرت خال میفرمایند همان وقت
 حضور مبارک جلال اقدس ایمنی مشرف شده عرض
 مینمایند که جناب حاجی میرزا سید محمد دومین خال
 حضرت اعلی روح ماسواه قلعه از شیراز تشریف
 فرمائی دارالسلام شاه مایل شرف و با حضور مبارک
 میباشند اجازه حضور میخواهند از طریق فضل
 و عنایت اظهار بشناخت فرموده وقت شرف ایشانرا
 تعیین و اجازه میفرمایند که با اتفاق حاجی سیدجواد

مشرف میشوند باری بر از تشرف و درک میسر حضور
 مبارک و عنایات لاکتبی پاره فی عرایض که دلیل بر اینست
 ظهور فائده و اجزایات قبل که عقیده را صحیح تفسیرشان
 بوده عرض می نمایند در جواب پاره فی از مطالب
 ایشان جواب می فرمایند بعد عنایتاً للعموم می فرمایند
 شما آنچه از این قبیل مطالب در نظر دارید در جزوه
 بنویسید تا جواب شافی کافی متقن مرقوم گردد
 جناب خال زیاد از حد از عنایات مبارک مشعوف
 شده پس از مرخصی از حضور مبارک مشغول عریضه
 و آنچه مطالب غامضه که دلیل بر حجت و شئون قائم
 موعود در نظر داشته مفصلاً عرض و تقدیم
 می نمایند گماهی مستطاب ایقان که آن زمان موسوم

بخالوتیه بود افتخاراً حضرت خال نازل و صادر میگردد
 و حضرت خال عنایت میشود آن کتاب مستطاب ایقان را
 این عبد نزد صبیحه حضرت خال دانه مرحوم حاج میرزا
 علی زیارت کرده تمام کتاب از اول الی آخر بخط مبارک
 حضرت عبد البهاء ارواح العالمین لرحمة الاظهر فرما
 میباشد فقط در چند جا حاشیه کتاب را جمال آفرین
 ابھی جل ذکره شرحی بخط مبارک مرحوم و تصحیح
 فرموده اند که الحال آن کتاب مستطاب پس زخمت
 ان علیا مخدیره نزد صبیحه مرحوم حاج میرزا علی عیال
 مرحوم حاج میرزا حسین علی زیدی عمومی میباشد باز
 پس زیارت کتاب که جواب سئوالات ایشان بوده
 مؤمناً موقناً بصفات تشریف فرما شده پس زدرک

ملاقات همیشه خود که والده حضرت باشند مراجعت
 شیراز میفرمایند اجزاء حضرت خال مشرف شده
 درک فیض مینمایند. مرحوم افغان اقامیر اقامیر فرمودند
 که پس از آن که حضرت خال مشرف شدم زیاد از حد اظهار
 تشکر و امتنان فرمودند و اظهار داشتند فرزند
 هر چند بر حسب سن فرزند من محسوب میشوی اما
 در مقام روحانیت حتی پدری بمن دارید زیرا که هرگاه
 بواسطه اصدار و ابرام شما نبود وصیبت نداشتند
 و سعی و جهادت در مسافرت بدر السلام نکرده بودید
 من بدرجه ایمان که منتهی آمال مقربان بود نائل نمی گشتم
 از صمیم قلب در باوه من دعا کردند بعد فرمودند
 عرض کردم اجازه میفرمایند که با خال محترم صحبت

داشته شود تا کید مینمایند که سعی کنید که زودتر
 آنها تبلیغ شوند و مؤمن گردند بخیر و بی بهره نمانند
 با جاره حضرت خال می پردازند بصحبت و تبلیغ جناب
 حاج میرزا محمد علی و حاج میرزا محمد تقی و حاج میرزا نور
 آنها نیز بهر جهت قلیلی تا سیدات الهی مؤمن می شوند
 و بشریعه ایمان مانل میگردند و لیکن در نهایت ستر
 و خفا در نهایت حکمت رخا و سینه وند حتی با اهل بیت
 خود اظهار مطلب را نمیتوانستند نمایند عدد
 اجتناب در آن وقت قلیل بودند اما هر یک واحد کالف
 قوه ایمان بزرگه فی وجود آنها را احاطه کرده بود
 که از یکدیگر منفک نمیشدند تماماً متوجه بلاد السلام
 بودند و عرایض خود را بواسطه پیک امین

ارسال حضور مبارک حضرت بهاء الله که از زمان حضور ایشان
 ایشان خطاب میکردند میفرستادند تا مبعود ظهور
 میرسد و عالم بروج جدید زنده و احیاء میشود
 و بشارات حضرت اعلی روح العالمین لدم الطاهره انصاف
 وقوع پیدا مینماید و شمس حقیقت طالع میگردد بن
 ستور حجاب دریا نهم ذی قعدة ۱۲۷۹ هـ
 اظهار امر کلیه میفرمایند حسب الامر مبارک مرحوم
 ملا محمد زرنندی که از لسان مبارک نبیل اعظم خطاب
 شده مأمور با بلای امریه کشور ایران میشود از
 دارالسلام حرکت نموده از طریق بوشهر وارد
 شیراز میشود در منزل مرحوم اقان آقا میرزا آقایی
 نورالدین ورود میفرمایند احباء ضحیر شده

مثل پروانه حول شمع جمع میشوند، نبیل ابتدا بجزو
 حکمت صحبت میدارد و محو و الراجلیات کثیرا
 مختلفه چنین حکایت میفرمودند که بابت روز صبح
 جناب نبیل بمن اظهار داشتند که هیئت جامعه
 اجباء و اطلاع دهید در باب محلی که مقصود باشد
 جمع شوند و آنچه نوشتجات دارند همراه بیاورند
 و خود شما هم آنچه نوشتجات دارید حاضر نمایید
 میخواهم تجزیه نموده و مطلبی دارم عنوان کنم و باید
 از شیراز بزودی حرکت کرده نقاط دیگر را نیز سیر کنم
 لذا حسب الحقیقه جناب نبیل اجباء را در منزل محو
 آقا میرزا عبد الکرم دعوت کرده و تاکید کنید نموده
 که آنچه نوشتجات و الواح دارند همراه خود بیاورند

اعیان بوقت معین حاضر شده و الواح و نوشتجات
 هم همراه خود حاضر نمودند میفرمودند پس از صرف
 چای جناب نبیل تمام نوشتجات را گرفته و آنها را یک یک
 بدقت ملاحظه میکرد الواح و اوراق را سه قسمت کرد
 هر یک قسمت را روی یکدیگر میگذاشت تا تمام را
 تجزیه کرد انوقت قسمت اول را برداشته گفت این
 الواح مبارک از توقیعات حضرت اعلی روح ما سواه
 فداست زمین نذرده قسمت دیگر را برداشته عنوان
 کردند که این قسمت از الواح حضرت من بظهوره الله
 جان شانه میباشد که حضرت اعلی اهل بیان را وعده
 بنظهور مبارک او فرموده و الواح منزله از قلم اعلی
 خود را منوط برد و قبول او کرده و باصح بیان

اخذ جہد فرمودہ ضیف نمایند ای اهل بیان ^{ظہر}
 باشید ظہور من بظہرہ اللہ نزدیک است مبارک
 بیان و ما فی البیان شمارا انظہروا و محبت نماید
 بیان بمنزلہ و رقی است نزد او اگر قبول کند از
 فضل او است و اگر رد نماید از عدل او است و
 در مقام دیگر میعاد ظہور مبارک او را صراحتاً
 تعیین مینماید و میفرماید، فی سنتہ التسع کل ضیف
 تدکون الحال انظہار امر فرموده و تمام نفوس
 و اهل بیان را برضوان معرفت الہی دعوت ^{میں} مینماید
 هر کس قبول دعوت او را کرد از اهل رضوان محسوب
 و هر کس رد کرد اهل نارا است و بنا بر ارجع خواهد
 شد و این قسمت سوره اوراقی نار تہ میباشد

قابل توجه و ملاحظه نیست تمام را دسته کرده
 در بخاری انداخته میسوزانند بدین واسطه بنیت
 احبباء تولید گفتگو میشود از جمله جناب خال حاجی
 میرزا سید محمد برآشفته شده بنای داد و فریاد را
 میگذارند که این چه بازی است چه خبر است مگر ایما
 علف مشدد است که روز حصاد شود و شب
 بروید از این بیل صحبت ها زیاد میدارند جناب
 اخوان اقامیر زلاتا بلائیت با ایمان مسغول صحبت
 میشوند عرض مینمایند البتہ باید تحقیق کرد و جواب
 شد بدون جهت این دعوی باین بزرگی با حقیقتی
 در میان نباشد کسی نمیتواند مدعی شود ملاحظه
 میفرمائید زمانی که حضرت اعلیٰ جل ذکره در شیراز

اظهار امر فرمودند مگر حق نبوده‌اند و از جانب خداوند
 علی‌اعلیٰ جهت هدایت عباد و مبعوث نشدند چگونه
 بود که تمام مردم معرض و عامه خلق بمبعض بر شما
 منکر پیران آنکه تحقیق فرمودید حقا نیت حضرت
 بر شما ثابت شد ایمان آوردید و بدار السلام
 شتافتید و حضرت ایشان را ملاقات فرمودید
 و در آن فیوضات از حضرت ایشان نمودید و کتاب
 مستطاب بخالوتیه از قلم مبارک ایشان افتخاراً
 مخصوصاً بجهت شما عنز نزل یافت و مکر مدست
 توفیقان در دار السلام غیر از حضرت ایشان دیگری
 ملاقات کردید البتة حقیقت مطلقه ایشان هستند
 و ما بعد الحق الا الضلال میفرمودند پیران استیغ

اینگونه مقولاً حضرت خال ساکت شده فرمودند
 باید تحقیق کرد مسئله دین از مسائل کوچک نیست
 بهین قسم گفتگو و مذاکرات اجباء را وام نموده
 و جناب نبیل بهمت اصفهان حرکت مینمایند و
 و تمام اجباء در فارس ثابت و دائمی و مؤمن بحضرت
 من بظهور الله یعنی حال اقدمین اجل ذکره الاعلی
 میگردد و زین میفرمودند شیخ محمدی بود نزدی
 و رشید توقف داشت مؤمن بحضرت اعلی بود
 قبل از اظهار امر حال مبارک همیشه صحبتش این بود
 که هرگاه موعود بیان یعنی من بظهور الله ظاهر
 شود باید ایشان باشند کسی دیگر غیر از حضرت
 بهاء الله نیست این مطلب با جناب خلی گران

می آمد بکرات مصمم میشدند و می آمدند نزد من
 که اجازه بنمایند شیخ محمد را اذیت ننمایم زیرا که همچو
 حال که ابتدا امر است بین اجنبان اختلاف اندازد
 و تخم نفاق افشانند من مانع میشدم آنها را نصیحت
 میکردم ساکت میبودم میبستم چه کار دارم
 گوش باین حرفها مدهید او را بحال خود و آنگارید
 هنوز کسی اظهار امری نکرده شیخ محمد همه صحبت
 میدارد بدارد بنصیحت آنها را آرام میکردم تا زمانی
 که جناب نفیل آمد و ابلان امر را کرد اجنبان تماماً
 مؤمن و مستقیم ماندند شیخ محمد مذکور بنای
 استیضاح را گذارده بسخنی خبیث میکرد که این مطلب
 حقیقت ندارد هنوز و عود بیان تحقیق پیدا نکرده

باید منتظر سه‌شنبه غیاب و مستقبات بود میعاد بیاید
 سر نیامده و احکام بیان بجزی نشد چگونه میشود
 که منسوخ گردد این نقره زیاد از حد با جبهه سخت
 و آثار آمده یک رای شده متحد گشتند که شیخ محلی
 بکلی از میان برداشته معدوم سازند آمدند
 نزد من اجازه خواستند گفتند قبل از اظهار امر
 میگفتند هرگاه من بظهوری بنا باشد ظاهر شود
 ایشانند میخواستیم او را ذیت کنیم شما مانع میشدند
 حال که حق ظاهر شده و موعود بیان ظهور کرده
 این شیطان منکر شده میخواهد بین ماها نفاق
 اندازد و سد سبیل الهی شود ما مصمم شده ایم
 او را معدوم سازیم خواهستیم اجازه شما باشد

با آنها گفتیم خود را نهند کسیکه معوض از حق شد بشر باید
 او را تادیب کرده اجتناب خو شو وقت شدند تصمیم گرفتند که
 شب هنگام در ب منزل او رفتند با ستم غلاب آن معوض
 با تبه و کفر اعمال خود رسانند شیخ محمد از اتحاد و تصمیم
 اجتناب تجزیه فرار اختیار می نماید از شیراز خارج شده
 معلوم نشد که کجا آمد و مرشد الحقیقه بزرگ میفرمود
 در شهر از کشته نگشت و صفتی تا در منزلت وجود
 اشخاص نسناس جناس بک و مقدم می باند با رحمت
 از حد کتبتان بیل حضرتان جناب آقایان
 ساعی در تبلیغ و اعلاء امر مبارک میسود جمعی را
 تبلیغ میفرمایند مشغول صحبت بخالو وادهای خود
 جناب آقای سید محمد حسین و جناب آقای ابوالحسن

انجال حلیل حضرت افغان مرحوم حاجی میرزا ابوالقاسم
 گشتند و آقایان را در مجالس و محافل همراه خود میبردند
 و جهت دراجیه آنها میفرمودند و در چند روز قبل
 این عبد غمت جناب خال مکرّم آقا سید محمد حسین
 شریف شده تفصیل تصدیق ایشان را سؤال کرده
 چنین بیان فرموده مذکور داشتند که جناب نامیرزا
 آقا والد شاکه عم زاده بودند بکرات بمن و باخوی
 آقا میرزا ابوالحسن صحبت میداشتند و کلام الهی را
 ابلاغ مینمودند و در مجالس و محافل همراه خود میبردند
 مخصوصاً منزل مرحوم آقا میرزا علی اکبر صاحب رحمتین فقید
 حاضر شدیم و استماع کلمات و آیات الهی را مینمودیم
 اما نظر ما اینکه با ایشان سنّات مساوی بودیم و نسبت

داشتیم گوشه‌های ایشان چندان نمیدادیم
 اما ساکت بودیم پس از چندی جناب مبلغ حاجی محمد
 ابرهیم یزدی از یزد بشیر آراهند جناب افغانی را با یزد
 آقا والدشما وقت را معنتم دانستند جناب مبلغ را با خود
 مع کرده بنای صحبت و تبلیغ را گذاردند از تفضلات
 الهی و نایب‌دات و با فی مقبل شده تصدیق امر مبارک را
 نمودیم بهین و طیره تمام فامیل افغان در شیراز
 اقبال کردند طوبی لهم و حسن ما ب باری مرحوم
 والد مدکور میداشتند مدتی که جناب حاجی محمد
 ابرهیم در شیراز توقف داشتند و مشغول تبلیغ آمد
 بودند جمع کثیری اقبال کردند و صحبت آنها رجلاً اناناً
 تنجا و از پنباه شصت نفر بودند کلاً اقبال کردند

دشوری داشتند انرا رام نمودند بهر کس حجت میداشتند
 حضرت افغان اقامه را اما مشوق و در امور دینی نیز
 مساعده مالی بانها مینمودند تمام اجتماعان و مجالس در
 منزل جناب افغان منعقد میگشت باری جناب مبلغ پس
 از فراغت از قادم غارم یزد میشوند سبب حرکتشان
 شهرت توقفشان در شیراز مطلع شده علا تعصب
 مینمایند بیم آن بوده که اسباب ضوضاء شود
 لذا صلاح دیدن دیده که حرکت نماید مرحوم والد
 مفرمودند که چندین مرتبه خدمت جناب مبلغ
 اظهار داشتیم و تاکید کردم شما که یزد و رود فرمودید
 یزد زید با حیا و تبلیغ افغان یزد که آنها نیز مؤمن
 شوند چون جناب حاجی محمد ابراهیم بانامیل یزد

نسبت داشتند یعنی همسیره جناب مبلغ ضلع جناب حاجی میرزا حسنعلی خاں حضرت اعلی روح ما سواه قده بود بدین جهت سمت محرمیت هم از هجرت فیما بین بود پس زور بود بنزد حسرتخواهش جناب افغان مشغول صحبت با آقایان افغان یعنی حاج میرزا حسنعلی و حاجی میرزا سید حسن افغان کبیر و آنجا آنها میشوند افغان زاده ها چون جوان بودند و ادغام آنها کمتر بوده تصدیق مینمادند اما جناب حاجی میرزا حسنعلی آن وقت مصدق نمیشوند جناب مبلغ زیاد اصرار مینمایند و جدیت میکنند جواب میدهند هرگاه آقایان میرزا سید حسن تصدیق کرد من قبول خواهم کرد زیرا

که جناب آقای میرزا سید حسن در عالم حضور خود عالم و فاضل بود
 مینام خود را جناب آقای میرزا سید حسن قرار داده و تصدیق
 خود را موکول بقبول ایشان نموده بودند باری به فرزند
 مشقت و زحمت جناب آقای میرزا سید حسن تصدیق
 مینمایند پس از تصدیق و اذعان ایشان بدون مصلحتی
 جناب خال حاجی میرزا حسن علی نیز تصدیق مینمایند
 احدی از این قایل جلیل نساء و رجالاً معرض و فکرات
 نمانند باری و فانی که این عهد در قاهره مصر بودم
 روزی حضرت ابوالفضائل روحی فداه از حقیق سؤال
 فرمودند که سلسله افغان تماماً تصدیق نموده و
 یا از آنها نیز کسی معرض میباشد حقیر عرض کردم
 کل مصدق میباشد حقو انجال و اطفال آنها گفتم

مقتضی این پرسش چه بود فرمودند مقتضی این بود
اوقاتی که در ضمن آن بوده است جناب حاجی رسید
جواد کربلایی رسید فرمودند که در بدو ظهور و
مبارک حضرت اعلی روح ناسواذ غداه عرض کرده
اجازه بفرمائید تا با ذوی القربی صحبت داشته
انها را تبلیغ نمایم جواب فرمودند کاری بآنها نداشته
باشید عنقریب آنها تا آنجا مؤمن خواهند شد
و احدی از آنها فکر نخواهد گشت حال مقتضی این است
که تا آنجا ایمان دارند عرض کرده بموجب مصداق
فرمایش مبارک تمام آنها مصدق هستند حتی
اضفال آنها زیاد خوشوقت گشتند باری پس اند
حرمکن جناب حاجی محمد ابراهیم از شیراز جناب نیکوکار

یعنی ملا محمد قاضی بشیر از تشریف فرما شدند سیزده
 ماه در شیراز توقف فرمودند محل اقامت ایشان منزل
 حضرت آقاخان جناب آقا میرزا آقا بود مشغول تبلیغ و خدمت
 بودند جمع کثیری را تبلیغ و احیاء نمودند از جمله و قویان
 که در شیراز رخ میداد و گرفتار برای احباب پیش می آمد
 سبب آن دو بیت و صدقیت بین میرزا ابوالحسن خان
 مشیرالملک و میرزا علی محمد خان قوام الملک بود چون
 مرحوم مشیرالملک سمت وزارت داشت و مرحوم قوام
 الملک کمال نظر و بیگاری بود مال التصالح اغراض آنها
 احباب واقع میسند و معصوم و مرحوم مشیر انقلاب مملکت
 و شورش که در ضمن و همتی بقوام وارد آید همو ایالتی
 که وارد میشد مرحوم مشیر ضرورتی از احیاء را

سیاهه میگرد و بیایالت ارائه میداد و علماء در حرکت
 میشد با نواع و اقسام اذیت وارد می آورد چندین
 فقره اسباب اغتشاش و انقلاب شد تا زمان ایات
 سلطان مراد میرزا حصار السلطنه ۱۳۳۳ هجری قمری
 اسامی جمعی سیاهه کرده شیخ حسین نظامی معروف
 بناظر الشریعه را محفل شده تعقیب سخت کردند
 اشخاصی که از هر طبقه سیاهه کرده عبارت بود
 از مرحوم حاجی میرزا سید محمد خاں و مرحوم حاجی میرزا محمد علی
 افغان و حاجی میرزا بزرگ افغان و مرحوم حاجی میرزا ابوالقاسم
 افغان و مرحوم آقا میرزا آقا افغان کل از دیوبند شیراز و از
 تجار معروف بودند و مرحوم حاجی ابوالحسن و مرحوم
 مشهدی ابوالقاسم خراز و مشهدی بنی خیا ط

و مشهدی محمد جعفر خیاط و آقا میرزا آقایی و کتاب ساز
 و کربلایی محمد رضا شمس قصاب و مرحوم فاضل آقا ملا محمد
 زرغانی که از علم عتق اهل خطاب برزنج برنج گشته و مرحوم
 ملا عبدالقادر بکاء و جمعی دیگر میدهند بحساب املاطنه
 شاهزاده قاجار پس از ملا خطبه اسمای مذکوره میرزا علی محمد
 خان قوام الملک و طایفه غضبانه بنامی تغییر امیکند
 میگویند شاهزاده سال است که مهت خند منگول و روسی
 دولت ابد مدت را دارید یا من حقوق دولت را نگاه
 نمیدارید و در صورتی که خائنین دولت باندازه من
 زیاد شده باشند در این شهر و خود دانسته جدا
 باید بپورت بماند هید که آنها را قلع و قمع نمایم زیرا
 که اول سفارش دولت ابد مدت با ایالات و حکام

همین فخره میباشد که باید دشمنان تاج و تخت و
 علیه تاجاریه را معدوم نمود و صفیة ملک را از لوث
 وجود آنها پاک کرد البتہ البتہ تا فردا این اشخاص را
 از شما میخواهم مرحوم قوام الملک ملاحظه میکنند
 که شاهزاده زیاد متخیر میباشد محض سکوت اجتناباً
 میکنند شاهزاده از سکوت قوام بیشتر متخیر میشود
 پس از تشدد و تخیر و افر قوام الملک عرض نمایند
 حضرت والا قلیان فی میل بفرمائید تفصیلاً بحرض
 مبارک میرسانم امر بقلیان مینمایند پس از صرف
 قلیان بواسطه سمیت دخان شجره زقوم قدری
 حرارت شاهزاده فرونشسته از وقت مرحوم قوام
 الملک اظهار میدارد هرگاه حضرت والا اجازه بفرمائید

تا تفصیل حالات این اشخاص مفصله را عرض و این نفوس را
 معرفی نماید شاهد کرده میگوید بدون ملاحظه بگو
 قوام الملک معروض میدادد اولاً این اشخاصی را
 که سپاهمه داده اند نفوس عادی نیستند حاجی
 میرزا سید محمد و حاجی میرزا ابوالقاسم و سایرین
 از تجار معتبر این شهر میباشند و سایر نیز هم کسبه
 بازاری مردمان نجیب متدین مطالبی که بعرض تو اب
 و ادرسانده اند معلوم نیست درباره آنها حقیقتی
 داشته باشد تا هزاره میگوید معرفی اشخاص را
 کاملاً بنما تا ماهم شناسیم آنها را مجموع قوام معرفی
 مینماید میگوید حاجی میرزا سید محمد تاجر و حاجی میرزا
 محمد علی و حاجی میرزا غریب دو فرزند حاجی میرزا سید محمد

میباشند و حاجی میرزا ابوالقاسم تاج و صرفاً استقامت
 که بقرات حضور حضرت و الا مسترق میشوند و در ایام
 عاشورا زده نه اول مشغول روضه خوانی و شبها سفر
 میدهد و جمعی از تجار و کسبه بازاری و فقرا را اطعام
 مینماید مخصوصاً هرگاه نظیر مبارک باشد شبها شورا
 چاکر و مشیر الملک در حضور حضرت و الا منزل ایشان
 رفته باسی ضرب شمع افروختند و زیاد تعریف فرمودند
 از وضع منزل و مجلس و زیادی نفوس و مخصوصاً از حاجی
 میرزا ابوالقاسم میفرمودند فی الواقع بسیار رسید
 جلیل القدر نجیب و باوقار خیر میباشند و اصل در
 زیاد کرد شام میل بفرمائید قبول نفرمودید و آقا
 میرزا آقا همشیره زاده و داماد حاجی میرزا ابوالقاسم

میباشدند این نفوس اشخاص عادی نیستند که بتوانند
 آنها را باغراض بدنی گرفتار و شهردا مغشوش نماید
 هرگاه حضرت والا داعی مبارک تعاقب بگیرد بگرفتن
 آنها چاکر که سمت کلانتری و بیگلربیگی شهر را دارم
 نستعفی شده از شهر خارج می شوم آن وقت شروع
 واقعه فرمائید اگر پیش آمدی رخ دهد چاکر باعث
 نباشم شاهزاده پیر از استماع این مقوله عراض
 قوام الملک و شناختن اشخاص بسیار تعجب مینماید و
 بقوام الملک میگوید سیاهه را ضبط کن و بکنی خطیهاد
 مدد ما از تجار و سادات صرف نظر کردیم اما سایرین را
 میخواهم مرحوم قوام الملک بلطائف الحیل هر قسم بود
 شاهزاده را از خیال گرفتاری اجباء منصرف مینماید

مدتی نیز این گفتگوها متروک بود تا واقعه ثانی که باز
 نائره فساد شعله ور گردید و آن حکایت بموجب
 تفصیلی که مرحوم والد جناب آقای ^{زاد} القابیان میفرمود
 از این قرار بوده که مرحوم اقامیرزا اقا درکاب ساز
 عالی داشت بسیار عنوده و مبغضه آن مطاوع
 آنچه سعی میکرد که آن زن را افسان نماید و فانی ساز
 یوما فیوما بر بغض و عداوت آن می افروزد چون یکسند
 اولاد داکور موسوی بهیرا نصرالله از آن زن داشت
 بواسطه تعلق بان طفل نمیتوانست افرامطلقه
 نماید آنچه نصیحت میکرد نمی شنید و اثر نمی نمود
 بالاخره مفسدین این فریفته را محمول شده میزدند
 شایع حسین ظالم میگویی شوهر من باقی است

و هر روز با جمعی از بانی ها جمع شده مجلس می‌بایند
 من نمی‌خواهم در خانه او باشم شیخ حسین چون آقا
 میرزا را می‌شناخت یعنی قسمی نجو حکمت سلوک کرده
 که خود را از جمله مرده طراز اول شیخ قلمداد کرده بود
 حتی در مسجد جای نماز شیخ را آقا میرزا آقا می‌گسترانید
 و جمع میکرد بدین واسطه اول شیخ نظر با عتقاد می‌که
 با آن مظلوم داشت سخنان زن را قبول نکرد سخت
 نهیب میدهد میگوید دروغ می‌گوئی آقا میرزا آقا
 از اشخاص مقصد من میباشد زن دارد می‌نماید آنچه
 خیر که آن روز در محضر شیخ بودند تفصیلاً با آن
 مظلوم اخبار میدهند که ملتفت باش عیال شما
 نزد شیخ آمد و چنین مطالب را شیخ عرض کرد *

و شیخ آنرا فہرستہ دادہ و ندادہ کردہ ہر گاہ نوشتہ جائے
 در منزلہ داوید خارج کن شاید مجروداً تعقیب نماید
 مرحوم آقا میرزا آقا چون خط نسخ را خوب مینوشت و
 اغلب کتابایران را استنساخ میکردان نظکو مر
 اتسانی باین گفتگوها نمی نماید احبباً چون ملاحظہ
 کردند کہ جناب آقا میرزا آقا و قری بر این مطالب
 نمیدهند خدمت جناب افغان شرفیاب شاہ
 تفصیل را موعظ مینمایند جناب افغان فرستادہ
 آقا میرزا آقا را حاضر نمایند قدری نصیحت فرمودہ
 تاکید مینمایند کہ نوشتجات انجہ دارید در منزل
 نگاہ نذارید و بامادر میرزا نصر اللہ ہم بطور
 مسالمت رفتار کنید کہ بجانہ بدست آن نیاید

که در صدد فساد برآید باری پس از چند روزی
 دیگر با آن زن می‌رود نزد شیخ بنامی داد و فریاد را
 می‌گذارد شیخ «تکوت مینماید مفسدین که در حوض
 شیخ حاضر بودند همه را همی بخجالات آن بیجا کرده
 تعقیب مینمایند زن چون جهرا همراه با خود دیده
 فریاد مینماید میگوید که جناب شیخ بهتر از آن میشود
 که آن شوهر من در خانه نشسته کتابهایها را
 مینویسد شیخ تعجب کرده میگوید هرگاه چنین
 باشد و راست بگویند خودم بدست خود میرزا آقا را
 خواهه گشت در آن بین یکتا نفر از احباب غیر محرو
 در آن محضر حضور داشته برخواستند بنهایت سست
 می‌آمدند در محرو افغان اقامت یافتند تفصیلاً از اطلاع

میدهد میگوید آن جمعی اشوار خواهند و بخت مثل
 اقا میرزا آقا انوار با نوشتجات در محضر شیخ خواهند
 ننه معصوم که بابت نفر از زنیهای اسراء پذیر بوده
 در منزل ایشان حضور داشت فراموش میفرماید
 میروی منزل اقا میرزا آقا تفصیلاً میگوئی و آنچه نوشتجات
 دارد گرفته همراه خود میآوری که شاید در خانه
 آن جمعیت رفته نوشتجات را نزد شیخ خواهند برد
 زود خودت را با آقا میرزا آقا برسان ننه معصوم چاره
 کرده در کمال عجله میرود خانه آقا میرزا آقا ملا خطه میکند
 که آن مظلوم نیست در کمال اسایش مشغول تحریر
 میباشد مطایبه کلامی مذکوره مینماید ابتدا ^{باز} میگوید
 میگوید اینها حرفی است شیخ حسین نهایت اعتماداً

بن دارد میگوید کار از این چیزها گذشته برخیزید
 جمع کن جناب اقامیرا اما صا می نماید نه معصوم
 ملاحظه مینماید که اقامیرا اما اعتنائی باین حرفها
 نمیکند چنانچه نوشته است که کتاب ایشان بود ه
 برداشته زیر چادر گرفته از خانه خارج میشود
 بیست قدر که دور میشود صدای همهمه مینماید و
 ملاحظه میکند که از سر کویچه جهتی بخوند با مادر
 میرزا نصرالله که عیال آن مظلوم باشد در نهایت
 تشدد در بخت آن اقامیرا آقا می آیند نه معصومه
 خود را عقب کشیده پنهان میشود تا آن جهت
 رد میشوند نه معصومه رشیده چنانچه نوشته است
 آورده منزل افغان مرحوم اقامیرا اما داده تفصیلا

عنوان میکنند باری آن جمعیت رحمانه میفرزند در منزل
 اقامت ناآقا ملاحظه میکنند که ایشان تنها در خانه
 نشسته قلیان میکشند زن داخل شده که چاه
 نوشتجات را آورده یا خوانده ها بدهد که ببرند
 نزد شیخ جمع را نمی بیند یا خوانده ها آنچه را که شرفیما
 چیزی که صدقات باشد بدست نمی آورند اقامت ناآقا
 میگوید چه خراب است شما در خانه من چه کار دارید
 میگویند جناب شیخ شما را خواسته اند میگوید چه
 فرمایشی دارند من صبح خدمت جناب شیخ بودم
 اخوند میگوید که عیال شما آمده نزد جناب شیخ
 آفته که شما با بر همستید بلکه کاتب نوشتجات
 آنها هم همستید چون خاطر جمع بود که دیگر

در منزل نوشته‌ها نیست اما می‌گویند شما
 ببینید هرگاه بای سطر از او درانی و نوشته‌ها این
 طایفه در منزل من یافت شود این زن راست می‌گوید
 اخوند ها کاوش کرده چیزی بدست نمی‌آورند زن
 نهیب می‌دهند که آن مطالبی که تحت جناب آقا
 عرض کردی کو معلوم می‌شود که کذب می‌باشی
 زن فریاد می‌زند که والله با الله صبح که من از
 خانه بیرون آمده که بیایم خدمت آقا این صاحب
 نشسته بود کتاب می‌نوشت دروغ نمی‌گوید
 اخوندها می‌گویند اگر راست می‌گویی کجا است
 کتاب و نوشته‌ها زن می‌گوید شاید جن ها برده
 زیرا که میرزا آقا تسخیر هم دارد باریان جمعیت

اقامہ زانا اقرار گرفته میبرند نزد شیخ حسین ظالم
 شیخ بنای بزرگویی و تضرع میگذارد آن مظلوم در مقابل
 آن ظالم سکوت مینماید شیخ میگوید میرزا آقا جواب
 این زن را بده میگوید تو با بی همتی اقامہ زانا اقرار
 جواب میدهد کہ این زن دروغ میگوید زیرا
 کہ در حضور اقا عرض کرده کہ من با بی و کاتب نوشتجات
 انها می باشد سوال بفرمائید منزل حضرت آقا چه
 کاوش کردند بیت کلمہ نوشتجات این طایفہ را دیدند
 ہر گاہ دیدہ باشند محاورہ میشود کہ راست عرض
 کردہ و ہر گاہ در منزل من اوراق و نوشتجات
 از این طایفہ نبودہ این زن تہمت زدہ دروغ
 میگوید شیخ میگوید پس ہر گاہ این زن دروغ

میگوید تو بانی نیستی بدگو جنابا قامیرا آقا جواب
 میدهد کسی را که نمی شناسد چگونه بدگو بر آن
 ظالم اسم مبارک حضرت اعلی و جمال اقدس الهی را
 با اسم و رسم برده میگوید سب و لعن کن آن مظلوم
 استنکاف مینماید آنچه صراحت میکند آقا
 میگویند کسی را که کشتاخته امر بد نخواهم گفت
 شیخ میگوید معلوم میشود که زن راست میگوید
 بدست خود مقداری آن مظلوم را از دست کرده
 شرحی بایالت مینویسد ایشان را حبس مینمایند
 فردای آن روز هنگامه و غوغائی در شهر برپا میشود
 مشیرالملك جمع کثیری را مجرد میانه کرده میدهند
 مجسمه الساطنه که این ها باری هستند باید آنها را

گرفته سیاست کرد شاهزاده قوام‌الملک را طلبیده
 سپاه را میدهد بقوام میگوید حتماً این
 لشکر را از تو بخواهم قوام‌الملک ملاحظه مینماید
 که کار سخت شده و از مداهنه گذشته زیرا در
 خلعتش تنگ نمیشود مجبوراً بفراش باشی و در آخر
 سپاه را میدهد و میگویند که شاهزاده این
 لشکر را خواسته اند باید حاضر نمائید باری
 این لشکر مفصله زیاد تا عصر آن روز دستگیر کرد
 در محضر شاهزاده تا جا را حاضر مینمایند اما میرزا
 اقامی کتاب ساز مشهدی حویلی مشهدی محمد
 معتمد خیاط حاجی ابوالحسن کربلایی میرزا محمد
 مشهدی ابوالقاسم خراز کربلایی حسن خان

سروستانی اقامت را با قرا اقامت عبد الله فاضل
 اقامت عبد الله بگاد با جعی دیگر در حضور سلطان
 مراد میرزا حاضر نمایند امر محبت میکنند از مظلومان
 در نجیرخانه عبتلای با غل و زنجیر می نمایند در
 شهرهای هوبند شده اشوار و الواط بنا می
 بدگونی و شوارت را می گذارند هر کس بهر کس
 عرض داشته دو آفرود ابراز داده در عناد فرو
 گذاری نمی کردند چند روز از این مقدمه که می گذرد
 شاهزاده قاجار در کاخ نشسته حکم داده ام
 مظلومان را حاضر نمایند ابتدا جناب فاضل ملا
 عبد الله رفیع بدیع را حاضر نمایند در حضور
 شاهزاده مشیر الملک و قوام الملک حضور داشتند

مرحوم شیرازی دق بمرحوم فاضل داشت مایا نبود
 که ایشان چندین گرفتار باشند پس آنکه مرحوم
 فاضل را حاضر مینمایند شافرا ده میگویند آخوند
 میگویند تو بابی هستی جناب فاضل جواب مینویسند
 چه عرض کنم روز گرفتاری برای احدی پیش نیاید زیرا
 هر کسی در شغل و سخن خود رقیب دارد ما روضه
 خوانها هم فیما بین خودمان رقابت زیاد داریم
 چون داعی روضه خوان میباشد اهلای فارس اغلب
 بالاختصاص عیان حسن نظمی بعید دارند این فقره
 اسباب حسد و عاقل گشته ثانی در مبرشاهد
 با یقال خود را از اشعار مولانا ملازمی روم عنوان مینموند
 صدق نسبت میل دهند که ملا عبداللّه حکمی است

در ضمن هم جناب حاجی قاسم در محل جلیل ایشان
 حاجی علی آقا اظهار التفاتی بجا کردند در اینجا نیز عبد
 امینش زیاد مینمایم زما فی نسبت میگردند آخوند
 صوفی است حال بعضی حضرت و آلا رسائیده اند
 که باقی است عبد هیچ کدام را نمی فهمم البته هر کس
 بعضی حضرت و آلا رسائیده خلاف عرض کرده مشیر
 الملکات وقت را معتم دیدم عرض میکنند که جناب
 فاضل آقا ملا عبد الله شخص کامل فاضل ادیبی ^{شعبه}
 اول واعظ این شهر است اغلب در منازل اشخاص
 محترم ایشان اول واعظ هستند و از جمله
 واعظ طراز اول میباشند بر خلاف سایر درویش
 خوانها تارقمه دعوت ننویسند حاضر میشوند

اهالی این شهر بر امانت و دیانت و صدق و صفا
 و زهد و تقوی ایشان متفق القول میباشند در
 ماه محرم و صفر و ماه مبارک رمضان در صوم
 و صیئیه جاگزین تحریر داری را ایشان ختم میکنند
 شایسته پس از استماع اینگونه مقوله از مشیر الملک
 درباره جناب فاضل سلوک کرده پس از مقداری جناب
 فاضل را مخاطب کرده میگوید فاضل فی الواقع این مطالب
 که درباره شما و سایرین میگویند راست میگویند
 و یا افترا میزنند جناب فاضل جواب حکیمانانه میفرستاد
 آن جواب از این قرار بوده میفرمایند منضرت والا
 داعی درختس هستم اما هنوز حق و بطلان این
 مطلب بر من واضح نگشته عالمی بعیب هم نیستم

شاهزاده قانع شده میگوید انشاء الله آنچه در
 باره شما میگویند کذب است شمارا مرخص میفرماید
 مشروط بر اینکه از صمیم قلب سر بر سلطنت اعلی
 حضرت تاجداری را دعا گویا باشید جناب فاضل را
 مرخص مینمایند نوبت بلاء عبد الله بگام میرسد
 انرا حاضر مینمایند چون آدم سست عنصری بود
 بمیل آنها ز قمار کرده مرخص میشود سایرین در
 حبس میمانند در این بین محمد خان بلوچ وارد شراب
 میشود معاندین را بورت میدهند که یک نفر
 درویش بلوچ متاح این طایفه وارد شده در
 معابد و اسواق مشغول مداحی میباشد چند نفر
 مأمور معین مینمایند هر کجا محمد خان را یافتند

دستگیر کرده حبس نمایند ما بودین محمدخان را در
 بازار کفش دوزها دیدم ایشان را بضرب چوب
 و چماق درازات ایالتی حاضرینما بیند را پورست
 شاهزاده میدهند امر حبس مینمایند ایشانرا
 نیز در زنجیر خانه پهلوی رفقا زنجیر مینمایند مرحوم
 والد حضرت افغان جناب قاضی میرزا قاسم میفرمودند
 بسیار آنکه شنیدم که محمدخان را نیز گرفته اند در
 صدق برآمده فکر کردیم که چه قسم در صدد
 استخلاص ایشان برائیم تا بالاخره بدین قسم آراء
 مصمم شد که مرحوم حاج میرزا عبدالقادر خان
 بالیوز عموی مرحوم موقرالدوله را ملاقات نمایند
 رحمت چند ایشان مؤمن نبودند اما آمدند در خبر

بود از مظان امری و هم بی اطلاع نبود
 ملاقات مینمایند میگویند یک نفر از رعایای دولت
 فحیمه انگلیس که اصلاً از اهل بلوچستان میباشد
 وارد این شهر شده با سه آنکه در ویش باقی است
 آنرا گرفته در محبس حاکم الساطنه حبس کرده اند
 شما که سمت بالیوزی گری دارید باید در صد
 استخراج بران برآمد باین ترتیب که میرزا حسنعلی
 خان نواب که سمت قونسول گری دولت انگلیس را
 دارا هستند با فشاری کرده او را مستخاض کنید
 مرحوم حاج میرزا عبداللّه خان منعقد میشوند
 که هر قسم باشد در صد نجات از بریند میرز
 نزد مرحوم میرزا حسنعلی خان را پورقا میدهند

کہ از قرار مجموع بلیت نفر از رعایای دولت فخریه
 انگلیس وارد شده بعنوان سیاحت مشاهده
 حمام السیفه او را با سواد که ما فی است گرفته
 حبس کرده این فقره برای شما که نماینده دولت
 فخریه هستید نجات است باید شما با ایالت طرف
 شده پتیرخان را از محاسن نجات دهید مرحوم
 نواب پیر از استماع قادی کرده میگوید حاضر
 رسماً میروند نزد شاهزاده میگویند از قرار
 معلوم حکام شما بلیت نفر از رعایای دولت فخریه
 موسوم پتیرخان بلوچ را گرفته حبس نموده امید
 این بی اعتدالی نظر با اتحاد دولتین بیجا و بی ^{است} موجب
 من رسماً او را از شما میخواهم یا تسلیم کنید

و با جواب گوئید تا من تکلیف ماموریت خود را
 بدانم حسام السلطنه می بیند که نواب جدا رسماً
 صحبت می دارد میگوید جناب نواب این شخص
 با بی است ما آنرا بدین جهت گرفته ایم نواب
 میفرمایند بر من ثابت نیست که با بی است هرگاه
 هم باشد رعیت ایران نیست منتهی این است
 میگوئیم در این شهر پراشوب نماید عود بمملکت
 خود نماید شاهزاده میگوید این شخص از رعایای
 ایران است نواب میگوید ایرانی نیست و از رعایای
 ایران هم نیست گفتگو فهایین شاهزاده و نواب
 درمی میسوزد نواب سخت شده تشدد مینماید (از جهت
 نواب در شیراز مثل قزوین و حالته بود زیاد شورش داشت)

امر می نمایند محمد خان را حاضر کنند ما موردین رفته مسجد
 خان داد در محضر شاهزاده و مرجو نواب حاضر می نمایند
 شاهزاده می گوید تو کجانی هستی محمد خان بالوجه بلوچ
 می گوید بلوچ هستم می گوید از کدام قسمت بلوچستان
 می گوید از دولت خیمه انگلستان می گوید در ولس
 می گویند بابی هم هستی جواب میدهد اولاً درویش
 دین ندارد که بابی باشد بابی این حرفهای شما را
 من نمی فهمم می گوید اگر بابی نیستی بصبح ازل اجنت
 کن محمد خان می گوید بصبح ازل و ظهر ازل و شام ازل
 هدر سه وقت اجنت عن چه میدانی بصبح ازل ایست
 و شام ابد حیات از این مکالمه مقدار زیادی رسد
 میخندند محمد خان را تسلیم مرجو نواب کرده همراه

خود از اذن خارج میشوند پس از استخلاص یکسره
 می آید منزل مرحوم والد حضرت افغان اقامیرزا آقا
 یکدمت لباس خودشان را بابت جفت ملکی و مبلغ
 پنج تومان وجه نقد با اذوقه خود راکی از قبیل قند
 و چای و تنباکو و نان و گوشت و غیره آنچه لازم
 سفر بوده تدارک و آماده کرده بایشان میدهند
 با آدم شخصی خودشان که موسوم باقا محمد علی کاشانی
 که از احباء بود ساعت پنج از شب از شیراز حرکت
 کرده بجهت زرقان و آباده ره سپار میشوند اینها
 باین ترتیب از حبس نجات میدهند اقا مرحوم حاجی
 ابوالحسن چون ضلع مرحوم حاجی که والده مرحوم
 اقامیرزا محمد علیخان و اقامیرزا محمد باقرخان باشند

زن بسیار صالحه مؤمنه فی بوده و در جمیع عوالم
 بامر حوجّ حاجی موافق و از طایفه مرحوم شیخ ابو
 تراب امام جمعه بودند مرحوم اقان تصدیق میکنند
 که بستگان ایشان بودند و متشبت با امام جمعه
 شوند (مرحوم شیخ ابو تراب امام جمعه که ذکر
 خیر ایشان در ابتدای تاریخ در موضوع فتاوی
 علماء راجع بقلم حضرت اعلیّه در مورد شیخ استنکاف
 کرده مذکور شد اما در باب اربع و بیستم التفسیر
 بوده) در آنکه زنانه بخانه شیخ رفته ایشانرا محول
 میشوند در استخراص جناب حاجی شیخ قبول میکنند
 باین شرط که پسر آنکه حاجی از حبس مستخاص شدند
 چندی در شیراز نمایند انانیه قبول میکنند شیخ

رفته حسام السلطنه را ملاقات میفرمایند بهر
 قسم بوده حاجی را بدون سوال و جواب مرخص
 نمایند جناب حاجی از حیرت نجات آمده دو فرزند
 از چند خویش را برداشته پیاده بدون مرکوب طریق
 سروستان و مهارلو را انتخاب کرده حرکت مینمایند
 خودشان برای این ضعیف حکایت میکردند و
 میگفتند میرزا محمد علیخان بزرگ تر و قوی تر و آقا
 میرزا محمد باقرخان کوچک تر و لطیف تر بودند اما
 میرزا محمد باقرخان را دوش میگردم و آقا میرزا محمد
 علیخان داه میرفت روزها در کوه و مغاره ها
 مستور و شبها حرکت میکردیم هرگاه از دود
 صدای پای حیوان میشنیدیم و یا آنکه آدمی میدیدیم

مثل آنکه عزرا نیل را ملاقات میکردم مدت زمانی
 طول کشید تا خود را بخواب رسانیدم در آنجا بنهار
 رحمت و مشقت چند ماهی بسر بردم تا فصل زمستان
 پیش آمد ملا خطه کردم تو قیام در دهات در زمستان
 با دو طفل کوچکی همان نیست استخاره کردم با نوب
 بد آمد حرکت بشیر از نماز پر خوب آمد متوکل علی الله
 جزوا بسمت شیر حرکت کردم پس زور و بد بشیر از دیگر
 صدائی نبود فقط همان چند نفر منظر در مجلس
 بودند میفرمودند و ورود بشیر از دوسه ماهی
 در خانه منزوی بودم ملا خطه کردم نمیشود در
 خانه ماند خورد خورد از خانه بیرون آمد و آنها بی شدند
 گاهی در کوچه های خلوت و گاهی هم در محراب

بچو حکمت حرکت میکرده تا آنکه چشم و گوش مردم از دیدن
 و ملامت من پر شد اغلب هم منزل مرحوم شیخ ابو تراب
 امام جبهه میرفتم ایشان نیز بین مردم از اخلاق و
 دیانت و سلامت نفس من ذکر میکردند تا آنکه همه^{شما}
 در بازار حاجی که یکی از امواق شیراز است دکانی گرفته
 مشغول بشغل برزای شوم از هر کس دکان خواستم
 عذر آورده نداد تا آنکه جناب آقایان اقامه اقا دکان
 کوچکی اول بازار داشتند بدون اجاره دکان و آنگار
 فرمودند دکان که بدست آمد سرمایه که مشغول
 شوم درین نبود مجدداً جناب آقایان ملامت کرده
 شرح حال را بیان نمودم ایشان بدون مضایقه و فکر
 و تأمل برخواستند از خارج بانزرون تشریف فرما شده

مبلغ یکصد تومان وجه نقد آوردند بعنوان قرض
 تسلیم من نمودند من تشکرات الهی بجای آورده از
 فردا توکل بقادر متعال کرده در دکان کوچک
 مقداری پنجاه بزاری گرفته مشغول شده خداوند
 هم تأیید فرمود رونقی در کار پیدا شد اما اهل
 بازار زیاد اذیت می نمودند اما مرحوم کربلانی
 حسن خان سروستان چون کلانتر سروستان
 بود و سروستان هم جزو ابواب هجری مرحوم
 قوام الملک بود ایشانرا هم قوام الملک ^{طبت} وسای
 کرده مرخص نمودند و روانه سروستان
 کردند و مرحوم میرزا باقر پس از آنکه چهار ماه در
 حبس بود ایشانرا حاضر کرده خوب زیاده

مرخص مینمایند پس از مرخصی حرکت به سمت کرمان
 مینمایند پس از چندی توقف در کرمان بواسطه
 اشتغال و انجذابی که داشته ایشانرا بجزایک حاج
 محمد کریم خان ائیم گرفته حبس مینمایند و شهید
 مینمایند تفصیل شهادت آن مظلوم را البته
 در تاریخ کرمان خواهند نوشت اما آن سه
 نفر مظلوم دیگر که عبارتند از امیرزاده های رگبار
 ساز و شهدی نبی و شهدی محمد جعفر
 باشند در محبس مینمانند و شیخ حسین ظالم
 مشاهده مینماید که یکی یکی اشخاص را بوسائلی
 مرخص و آزاد مینمایند ^{کردند} بر حقد و حسدش می آفرید
 می آید نزد حسام السلطنه و اشرفینار بلند مینمانند

و اوینا و ابغنان آسمان میرساند شاهزاده نیز
 نجیلات شیخ ظالم همداهو کرده حضرت را حاضر
 مینمایند آنچه میکنند که حضرت بر آنست جویند
 قبول نمیکند و مرثبات و استقامتشان بیشتر
 می فراید شاهزاده قاجار تعجب میکند شیخ ظالم
 در همان مجلس حکم و فتوای قتل مظلومان فراموش
 میدهد بپور قاجار شب هنگام در مجلس آن
 مظلومان خطاب انداخته شهید مینمایند
 صبح باهل و عیال از شهیدان اطلاع داده میروند
 اجساد آن مظلومان را برداشته غسل داده در
 دارالسلام که یکی از قبرستانهای معروف شیراز است
 دفن مینمایند پس از شهید کردن بازاها و شهر

دست برنمیدارند در کوچه و بازارها اشعارها
 و تصنیف‌ها خوانده دست میزدند تا روزاربعین
 که چهار روز بعد از شهادت آن فدائیان جلال‌آباد
 بوده الواط و امشراط دسته بندی کرده بنام
 اذیت و ذلت و شرارت را گذارده بجموعه جوانان
 ترتیب داده بعضی کلمات و فضولات و شاخهای
 گوسفند و بچه سگ‌های کوچکی که قام از تخم بر
 و لسان از زبان آن شرم می‌ناید و از اعمال شنیع
 آنها حیا میکند مرتب نموده روی سرها گذارده
 در کوچه و بازار و اسواق و مسا بر گردانید
 با خواندن اشعار و تصنیف چهار پنج ساعت
 در شهر سپرداده آن وقت خارج شده روانه

قبرستان میشوند سر تربت آن مظلومان داد
 رذالت والواط گری دامیدهند هنوز هم که تجاوز
 از پنجاه سال میگذرد اطفال اشرا عادت کرده
 این نفر از اجنباء را که ملاقات میکنند بقیة السیف
 ان اشعار بی اعتبار را میخوانند باری طویر نمیکشد
 که حسام السلطنه معزول شده از فارس حرکت
 مینماید این گفتگوها تخفیف پیدا میکند بر ازان
 واقعاً آن زن از کرده خود تا دم و پشیمان میشود
 اما پشیمانی دیگر سودی نداشت ان مظلومان
 بمقامات عالیة خود رسیدند از این دار پر خسته
 نجات آمد بملکوت اعلی و جنت اجمعی ورود فرمودند
 و از لسان عظمت طوبی کم ولونانکم استماع نمودند

و در صفحات تاریخ ذکر مظلومیت و مقامات متعالیه
 آنها ثبت گشت. آن زن سنک بسیار بزرگی حجازی
 کرده اسم و تاریخ آن مظلوم را نقش کرده روی
 تربت آن مظلوم میگذارد الواطه عجز گشته اجتماع
 مینمایند سنک را شکسته تپه را خراب مینمایند
 تا آخرین حیات زندگانی خود افسوس میخورد و
 نوحه و نندبه مینهد باری عفوگناهان و تقصیرات
 آن باقا در میان و غفور و رحمن است

در خلال این احوال مبلغین امرالله و ناشین
 کلمه الله در فارس آمده خدمات خود را انجام
 میدادند و سبب آیه نفوس میگشتند از جمله
 مبلغین حضرت نبی اکبر اقا علی محمد قاضی که از جمله

مبلغین طراز اول محسوب میشوند. بیش از ۱۰۰ نفر در
مدت توقفشان در فارس سیزده ماه بطول می‌آید
خدمات شایان در فارس و اطراف فارس می‌نمایند
و سبب احیاء جمعی از نفوس میگردند

**حرکت علیا مکرمه حضرت حرور مبارک حضرت عبد
البهاء از اصفهان در ماه شوال ۱۲۸۱**

مراسله حضرت اقامیرزا محمد حسن سلطان الشهداء
از اصفهان بعنوان حضرت اقان اقامیرزا امام
حالی بر آنکه حسب الامر مبارک جمال اقدس اجمعی علیا
مخدومه منیره خانم صبیحیه موضییه اقامیرزا محمد علی
نهری مع اخوتشان جناب قاسمیدینی حرکت
سیف نمایند جهت مساحت اقدس منزل ورود

ایشان را تعیین نمایند حضرت افغان پس از ملائطه
 مراسم اصفهان حضور حضرت و رفته علیا حر مبارک
 حضرت اعلیٰ عرض مینمایند و مشورت در تعیین
 محل میفرمایند که چه نقطه در مد نظر باشد
 حضرت حرم تصویب میفرمایند که محل ورود
 حضرتان منزل حضرت خال حاجی میرزا سید محمد
 باشد نظر بنزدیک بودن با منزل سکونی خودشان
 ان اوقات مسکن حضرت حرم منزل حضرت خال
 حاجی میرزا سید علی با همسیره اقی خود که عیال حضرت
 خال شهید بود در یک محل سکنی داشتند آن
 خانه با منزل حاجی میرزا سید محمد با فاصله بود
 حد آن متصل بیکدیگر لذا آنجا را اتخاذ و تعیین

نمودند در ماه ذیقعده حضرت حرم مع جناح
 اقامت یحیی نزل جلال فرمودند لیکن اغلب در آن
 و مجالس با حضرت و ذوق علیا حرم حضرت اعلی بودند
 هر گاه هم که تشریف فرما میشدند با تفاق ایشان
 بودند چنانچه هم منزل حضرت اقان خان صاحب قاهر را
 اقا تشریف داشتند تقریباً با توره یوم بیشتر در
 شیراز توقف فرمودند از طریق بوشهر عا ذمه
 مساحت اقدیم میشوند در اوقاتی که شیراز تشریف آ
 حضرت حرم با ایشان اظهار میدادند که بیت مبارک
 پس از این وقوعات که اشخاص مختلفه در اینجا ساکن
 و مجال آنرا است میل دارم که بیت تعمیر شده خود
 ساکن شوم حضور مبارک که شرف تشریف از قبل

این محزونتر استند تا آنجا که مسئول این ستم رسیده
 مقرون با جابت گرده برای حفاظت سکنی جویم مطالب
 و خواهش‌ها را یادداشت فرموده زمان تشریح حضور
 مبارک معروض میدارند عنایتاً امر مبارک مخاطباً
 بجناب افغان اقامت آنجا عرض داده‌اند که هر قسم
 میل حضرت درگاه علیا حرم حضرت اعلی روح ما سواه نراه
 باشد بیت تعمیر شده خودشان ساکن شوند پس از
 صدور این امر مبارک جناب افغان مشغول تعمیر می‌شوند
 استاد عبدالرزاق که یکی از ابناء بوده بسوکار بنا می
 می‌کنند که مواظب احوال بناها باشند و خودشان نیز
 روزی دوسه فقره سرکشی و رسیدگی می‌فرمودند
 در آن بنائی وضع بیت تضریحی بهم زده از شکل

و هندیسه اولیه خارج میشود پس از چند ماهی بنا ع
 با تمام میرسد در بین بنائی خانه کوچکی در طرف شرق
 بیت مبارک متعلق بیت نفر جدیدی یعنی یهودی جدید
 الاسلام بوده با صراط خود آن خانه را منفرد شد
 و آن خانه نیز تعمیر شده ملحق بیت مبارک مینمایند
 پس از تمام بنائی در سنه ۱۲۹۰ حضرت حرم در بیت
 شرفیاب شده ساکن میشوند احباء و ائمه آن
 علیا و رقه شرفیاب و زیارت آن مکان مقدس
 مشرف میشدند این مطلب را شیاطین ارض بعضی
 فرما دمیرزا محمد الدوله میروسانند با این معنی روز
 چند نفر از مفسدین میروند نزد محمد الدوله یاره کی
 اکران راجع بیت مبارک مینمایند تقدیراً

باین مضامین که خانۀ مسید باب دانیائی کر د
 بستگان باب در آنجا نشسته نفوس از داخل و خارج
 در آنجا ایاب و ذهاب مینمایند مرحوم میرزا ابوالحسن
 خان منشی باشتی و مرحوم میرزا زین العابدین خان
 علی آبادی که از جمله نفوس زکیه و اجباء منیب بودند
 حضور داشتند این مطلب را استماع مینمایند ساعت
 چهار از شب منزل جناب افغان اقامت فرمایند شریف
 فرماتند تفصیل واقعه را مذاکره مینمایند که
 امروز در محضر شاهزاده چنین مذاکراتی شده ^{است}
 که چندی سوکار روی در بیت شریف نداشته باشند
 تا این صداها موقوف شود صبح آن شب جناب افغان
 خدمت حضرت حرم شرفیاب شده تفصیل را عرض مینمایند

که شب قبل جناب منشی با منی مع اقامیر ازین العابدین
 خان در بند منزل محضاً تشریف آورده چنین مطالبی را
 اظهار داشتند بهترین است که چند ماهی در بیت
 مبارک تشریف نداشته باشند حضرت حرم پس از
 استماع مطالب زیاد خجسته مینمایند بالاخره دانیسوند
 که در منزل اولیه که تشریف داشتند مراجعت
 نکرده منزل جناب افغان اقامیر را اما که همشیر
 زاده خودشان باشند تشریف فرما شوند همان
 روز با کین خود که فضا نام داشت حرکت فرموده
 تشریف فرمای منزل مرحوم والد میشوند پنج ماه
 ونیم در آنجا تشریف داشتند که این گفتگوها خاموش
 شده حضرت حرم معاودت در بیت میفرمایند

اما در نهایت حکمت ابتدا از درب بیت ایاب و ذهاب
 نمیکردند از درب ان خانه که تازه ابیاع شده بود
 عبور میکردند باری در این اثناء حاجی سید علی
 اکبر دهجی اشیر از می آمد و مشغول تبلیغ و تبشیر میشد
 حسب الامر مبارک جمال اقدس را بهی نوشتن توفیح صبح
 که از قلم عزرا علی حضرت نه طه اولی جل ذکره و شانه
 جهت حرز و محافظت نازل و صادر گشته میشود
 و هدیه انرا هر نسخه بینه عدد اشرفی متعین کرده
 جهت هریک از اعیان نوشته میداد و هدیه
 انرا دریافت میداشت کما آنکه حضرت افغان برای
 هریک ما فها گرفت که الا
 بنور موجود است

حرکت جناب افغان از شیراز

پس از واقعه حضرت اقامه فرمودند حضرت سلطان المشهد
واقامه فرمودند حسین محبوب الشهداء در اصفهان
سنه ۱۲۹۶ اخبار آن وقوعات بسیار می رسد ایالت
فرها دمیرزا معتمد الدوله بوده و آن فایده زاده نیز
نهایت صفت داشته در شیراز گفتگو زیاد می شود
در ملک و مسوولان تجار و بازاریان و کسبه
مذکره واقعه اصفهان بوده اما این زیاد متوجه
میشوند چون چندان زمان از شهادت شهدا
تلاش در شیراز نگذشته بود خیالات بر آقایان
مستولی شده جناب حاج میرزا محمد علی و جناب
حاج میرزا بزرگ و جناب آقا سید محمد حسین

و جناب آقای امیرزا ابوالحسن و جناب آقای شیخ علی میرزا
 با جمعی دیگر از اصحاب جمع شده مشورت مینمایند
 مذاکره میشود که در شیراز جناب آقای امیرزا تا زیاد
 معروف و مشار بالینان میباشد هرگاه
 فساد می شود و گرفتاری پیش آید بواسطه ایشان
 خواهد شد زیرا که هیچ یک از ماها بین مردم
 معروف نیستیم جناب آقای امیرزا تا از ابتدا بواسطه
 انجذاب و اشتغال و معاشرت معروف شده
 حال در این موقع هرگاه گرفتاری برای ایشان پیش
 آید برای سایرین نیز بی رحمت نخواهد بود هرگاه
 از آقایان صحبتی داشتند تا با لایحه باتفاق آید
 چنین صلاح دانستند که جناب آقایان امیرزا تا

در شیراز نمایند به صورت حرکت به سمت بوشهر
 و بمبئی نمایند پیر از تصمیم گرفتن به هیئت اجتماع
 متفقاً می آیند منزل جناب آقایان مطهر را عنوان
 می نمایند که بواسطه ضوضاء و غوغا و آشوب
 و لشکوی بن بود در قضا در شیراز صلاح نیست بمانند
 باید تدارک خود را دید به هیئت به سمت بوشهر حرکت
 فرمائید مرحوم والد جناب آقایان آقا انچه عذر می آورند
 نمی پذیرند در ظرف بیست و چهار ساعت با صبر
 آقایان جناب آقایان تدارک مسافرت خود را دیدند
 با مال شخصی خود حرکت می فرمائید بوشهر و از اجتناب
 عازم بمبئی میشوند پیر از حرکت ایشان مدتی خود
 و جمودت فارغ الحاطه می نماید اجتماعات کم

میشود و ملاقات اجزاء بندرت واقع میگردد بدین
 جهت این کلمه ضرب المل نفوس مجذبه مثل مرجو فاضل
 انا علاء الله رفیع بديح واقامیرا عبد الکريم وسایرین
 شده بود میگفتند حرکت جناب اقامیرا اقا شیراز
 چراغ قادم خاموش شد قدر نمیدانستیم قدر شئی
 در فقدان شی معلوم میشد باری متذکر باین حال بود
 تا آنکه خداوند علی اجمعی مجذبا اشخاصی میشود میخوانند
 مثل مرجو حاج میرزا غلام حسین و مرجوم اقامیرا
 سید علی و مرجوم اقامیرا محمد باقر خان در نهایت
 انجذاب و اشتغال بواسطه ان ذوات مقدسه قادم
 مجذبا مشتعل میشود در ان ضمن جناب عالم ربانی
 و فاضل صمدانی حاجی میرزا حیدر علی شیراز تشریف

آورده بواسطه تشریف فرمائی ایشان مجالس و محافل
بجهت احباء و دوستان دائرگشته منجبه و مشغل
میلرند و جنبش و حرکتی مینمایند

شرح حال حضرت عروایم حیات و قیامت و معراج ایشان
پس از حرکت حضرت اعلی روح ما سواه ناله از شیراز
و رسیدن اخبار شهادت آن حضرت و الهی ایشان
مع والدو شان در حدیث اخوی خود جناب حاجی
میرزا سید محمد حرکت بجناب میفرمایند و کجا
مجاور شده تا صعود میفرمایند حضرت حدم
در شیراز تنها بودند تا اخبار شهادت میرسد
شب و روز مثل شیخ میگذراند و میبویستند و روی
آزاد و ناله دوری نداشتند بویا فرودمان داشتند

اندوه و حسرت و غم و حزن و افسوس و پشیمانی
 و غم و اندوه و حسرت و غم و حزن و افسوس و پشیمانی
 السلام و در سینه الواح مبارکه که روح ابدی
 و زندگی سرمدی عاشقان روی جانان بود که
 بدین واسطه یعنی در سینه الواح بافتن ایشان
 و مشاهده عنایات که شخصی زنده و تازه و خرم
 میشوند، قصد شرفیابی حضور مبارکه داشته باشند
 بواسطه تعاقب که جناب حاج میرزا ابوالقاسم
 اخوی ایشان بآن مخدومه کبری داشتند، مانع
 از حرکت میشوند باز در صدر بودند که هر
 و سالی پیش آمد حرکت نمایند و بقیض حضور
 نائل گردند و آنچه بهر خودین دارالسلام

پیش می آید و جمال مبارک حرکت باسلامبول وادرنه
 میفرمایند حضرت حرم بکلی از تشرف و فیض لقا
 ما یوس میگردند فقط بواسطه رسیدن توفیقاً
 والواج مبارکه و عنایات که شخصی امیدوار بودند
 تا سنه ۱۲۹۱ هـ سید علی زید شیراز
 می آیند خدمت حضرت حرم شرفیاب میباشند
 چند ماهی در شیراز حضور داشتند اغلب
 شب و روز خدمت حرم شرفیاب بود و در
 ضمن اظهار استیاق شرفیابی بساحت اقدس را
 میخواست در بین عزیزان خود اظهار میداشت که آن
 درقه علیا از ساحت اقدس رجا نمایند و استغاثه
 کنند که بگویند او را فدای سدره مبارکه را بصلحیت

عنایت فرمایند حضرت حرم میفرمایند من این استعدا
 مینمایم و البته مسئول من در ساحت اقدس بدرجه
 اجابت مقرون خواهد گشت اما بشرط آنکه زمان
 حرکت ازیند بشیراز آمده با اتفاق سباحت اقدس
 شرفیاب شویم سید علی دودست را بدیده
 قبول گذارده عرض میکنند بنده وارد وضو فتکذاری
 حاضر هستم حضرت حجی پر از معاهده بار
 سید علی که نهایت خاطر جمعی را حاصل مینمایند
 عریضه سباحت اقدس عرض واستدعای ودجای
 مواصلت را مینمایند پاکت را میفرستند بهیچ فرد
 جنابان آقا میرزا آقا ایشان مع عریضه خودشان
 سباحت اقدس را مینمایند . سید علی

از تیل حرکت کرده بزد میروند و منتظر اخبار ساجت
 اقدس بودند عرضی که بعد حضور مشرف و عطا
 حضور مبارک عرض میشود مسئول حضرت حرم را
 اجابت میدفمایند اخبار نباشت امیر که از ساجت
 اقدس میرسد حضرت حرم بفرود صرقوم میآیند
 که المهرتت در جایی این صفرونه بوجه اجابت رسید
 حال من در شیراز کاری ندارم که خود را دید
 منتظر ورود شما هیبا شمس الله بزودی حرکت
 کرده شیراز بیاید تا با اتفاق حرکت بنمایم شب
 و روز در نهایت نباشت و خورشید بودند
 اجاره هم که خدمتشان شرفیاب میشدند تمام
 فکر و ذکرشان صحبت مسافرت بود تا در کت خود

از هر حیث دیده منتظر خطر نبرد و حرکت حضرت
بودند که چه وقت ورود شیراز خواهند کرد
از روز گذشته ساعت شماری میفرمودند روز
لبسته که همیشه از اطراف ادم میفرستادند و
منتظر خطر نبرد بودند تا آنکه سید علی
مع والد و والد و اخوان و همیشه شان از نبرد حرکت
کرده از طریق عشق آباد و اسلامبول ره سپار میبودند
و شیراز مرقوم میدادند که چون صحبت همراه بود
حکایت افتضاء نمیکرد که از طریق شیراز بیاییم لذا از
طریق عشق آباد حرکت کردیم پس از تصرف و نیل بهرام
شیراز آمده شمارا بساحت اقدس خواهم آورد بجز
رسیدن خطر نبرد و مطالعه آن که فی الواقع عزرائیل

درقه علیا را در ذریعته نامها آن روح مجرد مفصلاً
 بیان میفرمایند فقط در این اوراق یک آیه از آن زیاد
 نام ذکر میشود که معنوی گردد که چه اندازه مبتلا می
 بفراق و اختراق بوده اند   قوله جان بیا نه
 اشهد ان ذوات اجتمعت الایقان قلایحیه ان آیه
 الوصال فی الاولی و اما قاتات آیه الفراق فی الاثرین
 مدت توقف حضرت حمزه در بیت مبارک نه سال بود
 که صعود میفرمایند صورت زیارست
 نامه آن علیا مکرمه تماماً درج
 شده تا ملاحظه کنندگان درجه
 ایمان و ایقان و بزرگواری آن محترمه را
 بخوبی درک نمایند

بِسْمِ رَبِّنا اَلاتَمَّ اَلْمَحَرِّ الْمَسْلِيِّ الْمَشْفِقِ الْعَلِيِّ الْاَعْلَى
اِنَّ الْفَلَمَ يَبُوحُ وَاللَّوْحُ يَبْكِي بِمَا صَعِدَ زُفْرَاتُ اَهْلِ
الْوَقَاءِ وَتَوَلَّتْ عِبْرَتُ الْفُرُوسِ الْاَعْلَى كَانِ الْفُجْجِ
سَدَابِهِ وَالْبَهْجَةُ تُوَعِّدُ اَدْكَانَهَا وَالسَّمَاءُ مَنَعَتْ
عَنْ اَنْزَالِهَا وَشَمْسُ السَّرُورِ عَنْ اَشْرَاقِهَا وَالْاَنْجَمُ
مِنْ اَنْوَارِهَا وَالرَّاحَةُ دَكَّتْ اَرْيَاحِهَا وَالْحَبَّةُ اَنْقَطَعَتْ
فَسِيمِهَا وَبَيوتُ الْوَقُوفِ مَحَابِبِهَا وَالْاَدْنُسُ
الْمُبَارَكَةُ تَوَقَّفَتْ فِي اَنْبَاتِهَا وَالْحُجُورُ سَكُنَتْ مِنْ حَرَكَاتِهَا
وَالْمَوَاجِجُ وَالطُّيُورُ مِنْ هَدِيرِهَا وَتَغَرَّدَاتُهَا وَ
الْاَنْهَارُ مِنْ خَرِيرِهَا وَجُرَيَانُهَا وَسَمَاءُ الْقَبِيَانِ مِنْ
اَنْظَارِهَا وَبَيَانُهَا فَلَمَّا كُنْتَ فِي اَمَاتِ الْحَالَةِ الْعَضِي
وَمَحَرَّرَا ذَكَرَ الْمُحْسِبَةَ الَّتِي ظَهَرَتْ فِي تَكْوِينِ الْاَنْشَاءِ

كأني سمعت نداء من جهاتي يا عبد الحاضر ما احتزنك
واخذ زمام الاختيار عن كفات هل العالم خسر يا اهل
وهل الاشجار انقصت باصلها هل الاصول تزغرت
وهل البنيان تزلزلت هل الجبال نسفت وهل الاعلام
نكست هل الرايات نقصت وهل الاودان سقطت
هل الافان حزفت وهل الجنود اتسرت وهل
السفن غرقت وهل صرأت العلم منعت عن
الانطباع وهل بيد الفضل تركت من في الابداع
وهل القلم منع عن الجريان وهل اللسان عرى
من طراز البيان هل الفيض انقطع هل الباقى ندم
هل الكاندة تفهقت هل الاديان في بحر الاحزان
هبة تصعد ذراتك واخرى تنزل عبراتك اين

خباء المجد وسرادق السورود وابن فسطاط البهجة
 وخيام الابتهاج وابن ثغرات الباسم وطرار
 اسمك الخادم ابن عزمك وحزبك وبؤسك ثنا
 تحريم الانزلة الرحمن لمن في الامكان بكاني ارحى اصفر
 وجهك وضني حبيبتك وذاب قوتك وقد ذاب
 اسئلتك بمن ايدك وعذبتك وزينتك بطراز الصبوة
 واحضرت بلقاء وجه واسمك نخامة وتذنتما ته
 في الليالي والايام وانظهرضك ما توت به سمات
 الحيوة على الانام بان تكشف عن وجه الامر قلت
 اما سمعت ما ورد على العبد الحاضر من فضلاء الله
 رب الارباب قد كنت مرتباً بطراز السورود
 بما يتعنى صككم الطور كاني امشي على بساط الفرح

واطرف فهو آء الابتهاج وومثلتلك الحالة اردت
 مقام الله مالك الاحدية فلما توجهت ودخلت
 وحضرت الافق الاعلى والذروة العليا رايت انار
 الحزن في وجه ربنا الالهى اذا توجه الى وجه
 فاطر السماء وة الزمانه اما سمعت
 يا عبد الله ما ظهر من مبرم القضاء قد سقطت
 من السدة الثرة العليا وانها بقية محبوب
 العالم في ملكوت الانشاء لعمر مقصودى ^{مقصود}
 من العالم لما رايت حزن مالك القدر كما د
 ان يفارق الروح متى ولو لا حفظه وعنايته
 لرجعت الى العدم ثم توجه الى وجه ^{الله} وقال يا عبد
 الله قد جدت مصيبة اهل البهائم بما ورد د

عليهم من القضاء المثبت من العلم الاعلى في الورقة
العليا لجرى انها الشرة كل ما ذكر اسمها بلقا
الوجه تضوع منها عرف قبض محبوبها الذي
باسم ارتفعت السماء وتزيت بالشمس واشراقها
وانوارها وظهوراتها ان اسمها بحقيقته وظاهره
وباطنه يذكر الناس بالهام مقصودها ومقصود
ما صواها انها لوزقة تمسكت بسدرة المنتهى
وفازت بلقا مولى الورى وسبقت في ذلك
من في ملكوت الانشاء والامن شاء الله ما لك العذر
الشرى فلما رايت ومهعت اخذني الحزن على
شان ذاب قلبي واقشعر جلدي وتزلزلت اركان
وارتفع حنيني وابيني ورجعت الى مقامى ومحلّى

وجدته بيت الاخران وشغلت نفسي وروحى بحزير
 ما انزله الرحمن فلما مضت دقائق معدودات
 حضنت لبقاء الوجه باصرو المبرم على المكتات اذا قبل
 الى قلة من في الوجود من الضيب والشهو وقار
 جلت نظمة دعوات علماته فأت بقلم ومداد لذكر
 بقية النقطة التي فلتت نفسها بالمحبة والوداد
 ليزورها بانزل من قلبى الاطى احبائى وامانى
 والمدن والبلد قوله باراء وتعالى هو الخور
 الموزون ان ياطم قد آتت مصيبة كبرى وروى
 عظمى التي ناحت بها اهل الفردوس الاعلى و
 الجنة العليا بها صعد الاخران الى ان بلغت
 اذبال رداء الرحمن طوبى لقاصد قصد حياستها

في جنوبها وزارها بعد صعودها وعروجهما
 ولامه قصده مقامها وتقربت الى الله بها البهاء
 المشرق من افق غرقى الخراء وانوار الظاهر
 اللامع من مماء اسمى لاجمى شيا يا ثمرة
 سدره المنهى والورقة المباركة النوراء وانيسة
 من ابتم بنظهوره ملكوت البقاء وناسوت
 الانشاء نهدانك اول ورقة فازت بكأس
 الوصال في الوثاق واخر ثمرة اسلمت روحها في
 الفراق انت التي ذاب بكبدك واحرق فيؤادك
 واشتت اركانك في بعدك عن الحضور في مقام
 جعله الله مشرق اياته ومطلع بنياته ومظهر
 اسمائه ومصدر احكامه ومقر عرشه

بأردقى وعرف جنته رضاى أنت فى الرفيق الاعلى
 والمظلوم يذكرك فى سجن عكاه أنت التى وجدت
 عرف قميص الرحمن قبل خلق الامكان وتشرقت
 ببقائه وفزت بوصاله وشربت رحيق الصبر من يد
 عطاءه نشهد ان فىك اجتمعت الآياتان قد اجبتان
 آية الوصال فى الاولى واما تلك آية الفراق فى الاخرى
 كمن ليل يصعد فيه زفراتك فى حب الله وجرت
 خبراتك عند ذكر اسمه الا بهى انه كان معك و
 يرى اشتعالك وانجذابتك وشوقك واشتياك
 وليمع حنين قلبك واين فؤادك باثمة سدوق
 فى مصيبتك ما ج بحر الاخران وهاجت ارياح الضرا
 اشهد ان فى الليلة التى تصعد الى الافق الا بهى

والرفيق الاعلى ويومها قد غفرا لله كل عبد صدق
وكل امة صدق كرامته لك وفضلا عليك الاله
الذين انكروا حق الله وما ظهر من عنده جهرة
كذلك اختصك الله يا وردتي بهذا الفضل العظيم
والفام الا سبق الا قدر طوبى لك واذا انريك و
لجاء ودينك واطائفك وابن توصل وتوصل باب
الى الله انت التي بمصبتك ناحي الحور وتكررت اوراق
سدره الظهور انت التي اذا سمعت النداء
الذي ارتفع من لسان مالك ملكوت الاسماء
فقد قبلت اليه واجتذبت على شان كما وان نجرج
الاختيار من آفتك يا وردتي يا ايها الالهة في هواء
حبي والمتوجهة الى وجهي والناطقة بشانك

قد انزلنا لك ذكراً لا تحويه شئوننا القرون
 ولا ظهورات الاعصار انا خلقنا ذكرك من قلمي
 الاعلى في الصحيفة الحجرية التي ما اطلع بها الا الله
 موحي الاشياء وذكرناك في هذا اللوح بما ينزل
 به المقربون ويتوجه الي رسلك الموحدون
 طوبى لك ونعيماً لك ولمن يحضر لقاء قدرتك
 ويلومنا انزله الوهاب في المآب

بين اذ صعد ان عليا ورقب اخت حمير در بيت
 مبارک حسب الامر اعترافهم اجماع ساکن با بيت
 معنی که تکلیف محافظت و محارست بيت مبارک
 از ساحت اقدس درخواست شد مخاطباً حضرت
 افنان اقا ميرزا آقا ميرزا ما بيد

قوله عزّ وجلّ اما بیت تولیت آن بعلیا محذّره
 و در قرآن حضرت تفویض شده و هذا ما نطق
 به لسان العظمة في هذا الحين يا اقا في عليك بها
 و عنایتی محذّره علیا قرآن جناب احتیاست بسکون
 در آن بیت تولیت آن بیت را بار و اگر در پی و
 عنایت فرمودیم و بعد بذریه او لیکن تذکرة لها
 من لدی الحق و ذکرها لها فی القیوم و الاعصار
 حسب الامر مبارک حضرت اُخت که والده حضرت افغان
 اما میرزا آقا باشند در بیت مبارک ساکن چون فطمت
 و محارست آن مقام مقدس مکرّم محمول بان تحرّمه
 گردید در سنه ۱۳۰۲ که قرآن تولیت بیت مبارک
 مسعود از برعه فضل و عنایت جمال اقدس اجمعی

جل عظمته و شأنه با افتخار اخت و ذریه او اخصه
 و عزت زری یافت که الحال آن فرمان مبارک مع الواح
 مبارکه که از کلمات میثاقی که راجع بتولیت بیت مبارک است
 در دو سیه نزد خدایم بیت ضبط است در ضمن
 این اوقات منادی امرای الله جناب حاجی میرزا حیدر
 علی اصفهانی تشریف فرمای شیراز میشوند مدت
 چند ماهی در شیراز و اطراف فارس از قبیل نیریز و سروستان
 و آباده حرکت فرموده مشغول بزرگ افشانی میشوند
 خدایات نمایان میفرمایند و سبب احیاء نفوس
 کثیر میشوند و اقمه در ایالت سلطان حسین میرزا
 جلالت الدوله پیشکار میسر از فتوحی خان صاحب دیوان
 در ستمه در سردستان بین اجزاء و اغیار

مناقشه و منازعه واقع بقسمی که کار بجدال
 میکشد را پورت بشیرزاده ایالت علی خان در
 مأمور نموده که بسروستان رفته تحقیقات
 کفی نموده اخبار بشیر دهد پس از ورود علی خان
 بسروستان اغیار اطراف علی خان را احاطه کرده
 پاره قم القاءات می نمایند از آنجائی که مأمور هم
 آدم بر نفسی بود نهایت هم را با اغیار ندیده
 بمیلانها بشیر را پورت میدهند از شهر دستور
 میدهند که با بیا اشخاص مضموناً بشیر ^{نظر} میدهند
 علیخان کر بلا فی حسن خان و کر بلا فی صادق و مستعد
 سلیمان و غلامعلی خان صبیح زاده کر بلا فی حسن
 خان را مغاولا از سروستان بشیر میفرستند

لدی الورد در باغ ایالتی وارد کرده در حضور
 صاحب یوان آنها را حاضر نمایند پس از سؤال و جواب
 حکم بضرر مینماید فرانس ها چوب و فلک حاضر کرده
 ابتدا کرلائی حسن خان را زیاد میزنند پس از آن کرلائی
 صادق را مضروب میسازند و مشهدی سلیمان را
 چوب زدند و چونکه بغلامعلی خان میرسد آن زشتید د لید
 ز پرچوب بدگونی حکومت مینماید که ما تقصیری
 نداریم مقصود شما از نیت بنوع است علی خان بر خلاف
 راپورت داده باری صریح را بلیت ساعت میزنند
 پس از چوب زدن امر محبس مینمایند آن مظلومانرا
 در محبس ما نوس با قطع الطرق در زیر غل و زنجیر
 مغلول مینمایند مدتی زحافی در درنجیر خانه محبس

بودند غلام علی خان چون جوان رشید دلیر شجاع
 و متجرب بود ابتدا تصدیق از کثرت انجذاب روی پاک
 با سوزن روی بازوی راست کوبیده بود
 نماتی بجا بلوره میماند روی بازوی چپ
 کوبیده بود جلوه اش برانگیزه میگفتند
 این مطلب نشانه خوبی شده بود برای معرفی
 آن یک جوان دلیر بجائی ملک در ذ صاحب دیوان
 حکم میکنند غلام علی خان را حاضر نمایند پس از آنکه
 انرا از مجلس بازنجیزی آوردند حضور صاحب دیوان
 میگوید پیراهن او را بالا بزنند پس از آنکه دستهای او
 او را از پیراهن خارج میکنند میگوید غلام علی خان
 این حیثیت که روی دست خود کوبیده ام میگوید

ملاحظہ فرمائید کہ حیثیت میگوید خودت بگو
 حیثیت در نہایت شجاعت و دلیری بصوت بلند
 میگوید این عبارت اسم محبوب من است
 طلعت بہ جلوہ میکند جلوہ اش بآرزو میکند
 صاحب دیوان تعجب نموده تمیز سی با این واضحی عقیدہ
 خود را اظہار میدہی جواب میدہند ہر گاہ
 میت ہمیدہ این عبارت را بدست های خود ہمیاوی
 صاحب دیوان حکم میکنند میر غضب حاضر شد
 گوش اورا بریدہ در بازار میگرددانند کہ مردم عبرت
 بگیرند پس از گردانیدن در بازار ہا مجدداً در حبس
 حبس ہنما نیند چندی غلام علی خان در حبس صاحب
 دیوان با جد بزرگوار خود کرنائی حسن خان

و عتوی با در خود کربلایی صادق و شهیدی سابقان
 حبس بودند صاحب دیوان پس از پنج سال ایالت فارس
 معزول شده از شیراز حرکت مینماهد سرخورد محمد رضا
 خان قوام‌الملک سبب شده آنها را از حبس نجات میدهد
 آنها محض شده میروند سرروستان ^{۱۳۰۵} سسید
 ایالت فارس را از طرف دولت بشا هراده اولیس میرزا
 احتشام‌الدوله و انگار مینمایند شاهزاده وارد شده
 امورات فارس را تمجسه مینمایند و قوعات آن ستوا
 از این قرار است باز مفسدین در سرروستان بنای
 خدا درامیگزارند و اسباب اغتشاس را بنویسند
 فراهمی آوردند آن اوقات کربلایی حسن خان و کربلایی
 صادق شیراز بودند آنها را گرفته حبس مینمایند

غلامعلی خان فراراً حرکت بطهران مینماید شاهزاده
 دصدور گرفتن غلامعلی خان برآمده بشاهزاده مینویسد
 فرار کرده طهران رفته است شاهزاده بطهران خدمت
 کامران میرزا نایب السلطنه عرض مینماید که بیک نفر
 بابی سروستانی فراراً بطهران آمده و نشانه بهانه
 بودن آن باروی آن است روی باروی خود کوبیده است
 البته آنرا در صدد با شمشیر که در آنجا فساد می کنند
 مرحوم غلامعلی خان چندی در طهران توقیف مینماید
 پس آنچند سال در طهران حضور کرده در تبعه
 شاه عبدالعظیم دفن مینمایند
 واقعه دیگر در سنه ۱۳۰۵ در ایالت اویس میرزا احتشام
 الدوله که در قاریس وقوع یافت آن حکایت از این قرار بوده

مرحوم میرزا حسن خان بیضا فی که از جمله اشخاص متمول
واعیان و طایفه این شهر بوده حکومت نقاط مهم
فارس را تصدیق و مقبل میشد چند سال بود
که حکومت بهبهان را احکام بود در آن سال از
حکومت اینجا مفصل شده شیراز آمدند از جمله روز
شاهزاده اجنوبان باز دید منزل ایشان میرد نسبا
تشریفات مفصل برای شاهزاده فراهم میاورند
از جمله یک دست گاه فلان طلای بسیار ممتاز در
بهبهان برای خود تدارک کرده بود امروز برای تمام
تشریفات شاهزاده حاضر کرده پیش خدمت ها
فلایان را ترتیب داده در مجلس می آورند بدست
شاهزاده میدهند شاهزاده زیاد تعریف

از قلیان و ساخت قلیان و سرو و بادگیر قلیان فرمایید
پس از ختم مجلس و رفتن شاهزاده مرحوم محمدتقی
کوزل قلیان و بادگیر در حصه گذارده با مبلغی شرف
عقب شاهزاده میفرستد و تقدیر مینماید از این
همت شاهزاده بسیار خوشش می آید و در صدد
آن بوده که پادشاه این همت خدشی نماید که ملازمتی این
اکرام شده باشد طول نمیکشد که قضیه کتب و
الواح و نوشته جات ایشان پیش می آید و آن
قضیه حکایتش از این قرار است مرحوم محمدتقی
خان بواسطه انجذاب و اشتغال و صحبت امری
که سیرایشت خوش داشت که اغلب خادم و خادمه
آن از جمله محارم و اشخاص باحب باشند

بود موسی حاجی مرشدان و عیاشی دعوی حبس
میکردند بدین جهت سرکوبی با سینه در علیا مکرمه
عیال خان که از جمله اعلاء مؤمنان مجتهد بود نهایت
اعتماد و اطمینان را بان زن و مرد داشتند به سبب
عنان و اختیار صندوقی که دست عیال حاجی مرشد
بود و میدانست که نفایس عیال خان کجا است
عیال روح خان ناخوش احوال و مبتلای مریض
فلج و بستی بود زن حاجی مرشد بخيال آنکه
دستبردنی با سوال از مجتهد بزند روزی در
صندوقخانه رفته صندوق لباسان مکرمه را
بازینماید ملاحظه میکند در جبهه منقاه
در صندوق میباشد جعبه ها را برداشته

میرود در مطبخ ضبط نمایند تا شب هنگام که همه
 خدمه و اهل منزل مشغول راحت و آسایش میشوند
 خانه خلوت میشود آن زن رفته جعبه ها را باز نمایند
 ملاحظه میکند بابت جعبه اسباب حلال و حرام هر
 وظایف میباشند جعبه دیگر را باز کرده می بیند
 کتاب و اوراق و نوشتجات است اجاق مطبخ را
 حفر کرده جعبه جواهر و طلا آلات را دفن نمایند
 و جعبه کتب و نوشتجات را که از جمله صورت عریضه
 که بساحت اقدس عرض کرده بودند که اسم تمام نامیل
 قریباً چهل پنجاه نفر رجلاً و اناثاً بوده که تمام
 نامیل امضاء کرده بودند آن جعبه را از دو
 کس مطبخ می اندازد در کوچی صبح زود صبیحه محرم

میرزا محمد رضای مستوفی که زن بسیار مبغضه نمود
 برده، اینجا بسته مسجد برود ملاحظه میکند که
 جعبه عقب منزل مرصوم محمد قاسم خان افتاده برده
 میرد منزل باز کرده ملاحظه مینماید می بیند که تمام
 نوشته‌جات و کتب احری میباشد صورت عرضیه
 ملاحظه میکند مشاهده مینماید که عجب سند است
 برای فساد جعبه را تمام آورده شده می رود نزد حاجی
 سید علی اکبر فال اسیری که آن از جمله علماء شرود
 و فسد بل سید دیوانه بود جعبه را بسید
 میسپارد سید باز کرده ملاحظه میکند می بیند
 اسنادی بدست آورده که میتواند بواسیله آن
 بازار آشوب را رونق دهد بنای فساد را میگذارد

فریاد و اشریعارا بلند میکند در مسجد و کله دفته
 مردم را محلول شده که باید بریزید خانه تاسمخا فرا
 خراب کنید آنها را بموجب این صوت که بمبع خود
 نوشته اند بکشید این مطلب در شهر شیوع پیدا
 مینماید مرحوم میرزا یوسف خان که داهاد خان باشد
 در مسجد نو مطالب را شنیده می آید نزد خان تفصیلا
 بجان عرض مینماید مرحوم میرزا تاسمخا خان زیاد مشو
 میشود در صندوق خانه دفته ملاحظه مینماید که
 دو جعبه نایت ملتفت میشود که این کار کار عیال
 حاجی مرشد است از زن و طفلیده جواب میدهد ابتدا
 منکر میشود که خبر ندارد مرخان عقب میکنند تشریح
 تهدید مینماید بر روز مهید هدا که جعبه طلاوات را

در مطبخ در اجاق دهن کردم و جعبه اوراق را از
دو دکش در کوچه انداخته ام مطلق کشف میشود
مرحوم محمد تاسم خان بقوت میروند خود شاهزاده
تفصیلاً اعراف مینماید که چنین واقعه در منزل من
واقع نشده و جعبه نوشته جاتی من بدست سید
علی اکبر افتاده شاهزاده میفرماید ایند کتویش
مکن هرگاه نیز از منزل رفتن و همه دارید و دولت
بمانید همچنان خود من باشم این کار بجهت من است
که این فساد را قتل و خاموش نمایم شاهزاده نظر
بهت در کار محمد تاسم خان را جمع بقایان سعی
بوده که تلافی نماید اینست وقت بدست می آورد
محمد تاسم خان عرض مینماید مرخص فرمائید

منزل میروم چون اقوام و اقارب و اهل منزل ^{نشینند}
 بمن است هرگاه منزل بنا شود اینها مضطرب
 میباشند شاهزاده اجازه میدهد و چند نفر
 سر بازنین میفرستند منزل مرحوم خان برای
 حفاظت پس از آنکه مرحوم خان مراجعت میفرستند
 شاهزاده میفرستند نزد سید پیغام میهند
 که شنیده ام شما پاره فی نوشته جات و کتب از این
 طایفه ضالّه بدست آورده اید خود شما مع
 نوشته جات آنچه هست آورده تا ملائطه شود
 من که ایالت همسایه و شما که حاکم شرع مطاع انود
 همسایه معاً با اقتضای حکم شرع مطاع انور و نادر
 بنائیم سید از این پیغام شاهزاده زیاد خوشوقت

میشود خیال میکند که آنچه خواهد بکند بقوه
 ایالتی عجزی خواهند داشت نوشتجات و انماط
 حتی آن صورت عریضه را در جعبه گذارده در
 کمال اطمینان می آید نزد شاهزاده شاهزاده
 زیاد از حد و شان سید احترام میکنند و بعضی
 که سید زیاد نخورد میگرد و بنهایت خاطر
 جمع میشود که آنچه خواهد بکند حال دیگر نیست
 دارد تقریباً سه ساعت سید در حضور شاهزاده
 مشرف بوده زیاد صحبت و مزخرف میگوید
 و چند شاهزاده حرفها و خیالات سید ^{همرا}
 میکنند تا زمانی که موقع نماز می رسد سید میگوید
 حال دیگر موقع نماز مسجد است اجازه مرخصی خواهد ^{مزهده}

شاهدی میفرماید بفرمائید التماس دعا دارم
 میخواهد جسد را همراه ببرد شاهدی در نهایت
 ادب میگوید خوب است اجازه بفرمائید جمعه
 در این جا نزد من امانت باشد تا حسب برقت
 ملاحظه نمایم از مطالب آنها آگاهی پیدا کرده فردا
 تشریف فرما شده تا با تفاق آراء در صورت انتقام
 این خطا بینه ضاله برانیم زیرا که اینها مالشان حلال
 و خوشان مباح مالشان مال دولت و خوشان
 حقیقت است از این حرفها سپید بخود می بالد
 میگوید حکم حکم حضرت والا است اما جسد در اینجا
 نزد سوکار والا امانت باشد غیر از این داعی دیگری
 حق ملاحظه در آن نیست شاهدی میفرماید

البته چنین است دیگری حق مدخله در این کار ندارد
 سید جعبه را تماماً گذارده خارج میشود پس آنجرا
 سید شاهزاده میفرستد عقب مرحوم خان
 ایشان را احضار میفرماید خان شریف فرما
 شده شاهزاده را ملاقات مینماید تفصیل ما
 وقع را برای خان صحبت میدارد بعد جعبه را آوردند
 میفرماید ملاخله نمانید آنچه بوده تمام است
 یا باقی دارد هرگاه چیزی نزد سید باقی مانده باشد
 قسم باشد ازان دریافت دارم مرحوم خان آنچه
 در جعبه گذارده بود فهرست کرده روی جعبه
 گذارده بود بهوجهی فهرست ملاخله مینماید مینماید
 تمام است عرض مینماید تمام است میفرماید حال

دیگر تشویش مکن جواب بسید، با من است هرگاه
 از طرف بسید هم گوی آمد نزد شما جواب بخت
 سیدھی ابد و اهدر نمینامی مرحوم خان پس از ^{شده} ^{شده}
 حجه و نوشته جات تمام زیاد خوشوقت میشود
 اظهار امتنان و تشکر کرده شافزاده نیز زیاد اظهار
 التفات و موجهت فرموده مریخص میشود می آید
 منزل در نهایت خرمی و خوشی عالی تمام قایل در
 حج کرده تفصیل مازع و حسن سیاست شافزاده
 اظهار مینماید همگی خورسند میشوند فردای
 امروز بسید با حکیمان مذاکرات شافزاده در ^{بها}
 شجاعت پیغام بخت برای خان میفرستد باین مضمون
 که تو ملعونی و مردود اسناد تو فرد من است

باید از دو کار یکی را اختیار کنی اولاً امروز عصر در
 مسجد وکیل باجهی از مؤمنین حاضر میباشم باید
 پایی برهنه چکه پرازدیک گردن اندازی بپای دست
 قرآن شریف را گرفته و دست دیگر شمشیر بیانی در
 مسجد در حضور جمع توبه ای و بد بگونی تا از تقصیر
 و گناه تو درگذرم هرگاه چنین نکردی حکم شرع را
 درباره تو مجری خواهم داشت فتوی داده خائنه را
 خراب خواهند کرد و خون تو با خون اشخاصی که اسمشان
 رورده نوشته شده بحکم خودم خواهم ریخت این
 پیغام را که خدمت خان عرض مینمایند مرحوم خان
 هیچ نمیگوید چنان مینماید مرحوم میرزا یوسف خان
 میگوید خان دانی چرا جواب سید را نمیدهید

میگویند چه بگویم میگوید جواب آن با من است
 رافع را طلبید میگوید خدمت اقا عرض کن که پیغام
 شما برای خان بعینه پیغام این زیاد است برای هر
 حال همه هرگاه شما بدرجه این زیاد رسیدید منم
 چکه کردن انداخته با قرآن و شمشیر خواهیم آمد توبه
 و انابه خواهیم کرد هنوز نه شما ان این زیاد
 هستید و نه من آن خوبتر آنچه از دست برآید
 بکن منم حاضر برای مدافعه پیغام خان که برای
 سید میرسد سید خصبانی شده می رود نزد
 شاهزاده تعصب مینماید شاهزاده انروز سید را
 بداهنه زد مینماید سید فدای انروز می رود
 شاهزاده خود را نشان نمیدهد فراموش میگویند

شاهزاده کسالت دارند روز سوم می‌رود ^{شاهزاده} می‌دهند
 سوار شده اند عرض می‌نمایند جواب ندهند
 سپید ملتفت شده که شاهزاده طفره می‌برد و
 همراه نیست بخود می‌پیچد تا روز پنجم می‌آید شاهزاده
 ملاقات می‌نمایند از ابتدا شاهزاده بسلامت صحبت
 می‌دارد هسید عقبه می‌کند که امانت من را بدهید
 (از جنجبه کتب و نوشتجات را) شاهزاده
 جواب می‌دهند که هنوز من تماماً مطالعه نکرده‌ام
 چند روزی باید نذر من باشد تا بدقت غور درسی
 کرده ان وقت تکلیف آنها را معین نمایم هسید
 میگوید تکلیف شرعی ان با من است برای من شکی
 باقی نیست که قاسم خان با بی است و این کتب و آثار

زانها است این طایفه خویشان و مالشان مباح است
 شاهزاده میگوید شما چه دلیل میگویند مگر هر کس
 این گونه کتب در خانه اش یافت شود با بی است
 مال و خویش مباح است سید جواب میدهد باین
 دلیل که اگر با بی نبود کتب طایفه ضالّه در خانه اش
 نباید باشد شاهزاده وقت را مختم دانسته بید
 تقیر میگوید میفرمایید سید چه گمان کردی مگر
 دولت زمام اختیار مملکت را بدست شما اشخاص
 و گذار کرده که آنچه بخواهید بکنید و آنچه نسبت
 رکیات باشد بمردم محترم بدهید الان دولتنامه
 خانه من انواع و اقسام کتب موجود است در سایر دارم
 تورات دارم انجیل دارم پس باید بگویند شاهزاده

گهر شده است بهود نیست نصرانیت این موزخرفا
 چیست بر فرض همه قاسمجان کتب متنوعه داشته
 باشد باید بعضی نسبتها بان داد سید ملاحظه
 مینماید که شاهزاده منفر گشته و نعل را وارونه زده است
 خودش را جمع مینماید سندی هم بدست نداشته
 که بتواند تعقیب نماید سکوت اختیار میکند شاهزاده
 صورتلیان مینماید تلیان آورده حواله سید میکند
 سید تلیان را گرفته میکشد تلیان شاهزاده را
 آورده همان تلیان طلاق کنائی بود گرفته میکشد
 قهوه طلبیده می‌اشامند آن وقت بسید میگویند
 آقا بچینه شاه قسم که هرگاه خواهی از حد خود تجاوز
 نمائید و اسباب انقلاب شوی از شهر اخراجت

خواهم کرد سید برخواسته مرخص شده می رود
منزل چند روزی تارض کرده بعد بیرون آمده
گفتاوی نمیکنند این گفتگوها زایل میشود شاهزاده
مرحوم محمد قاسم خان و طلبیده جعبه و امج نوحجان
در میانند اما واقعه ثانی پس از انقضاء چند
از این قضیه حکایت مرحوم کر بلانی حسن خان
و کر بلانی صادق و حضرت اقامت رضی سر و ستانی
و شهدی شکر الله نکاس پیش می آید و از حکایت
تفصیلش از این قرار است در سنه ۱۳۰۵ در ایالت
اودیر میرزا احتشام الدوله پس از آنکه سید علی اکبر
از واقعه فساد مرحوم محمد قاسم خان مایوس
میشود بر حسد و بغض و عداوتش می افزاید

هر روزه در صد فساد و فتنه بوده تا قضیه
 حضرت مرتضی پیش می آید آن قضیه حکایتش از این قرار است
 حضرت مرتضی شغلش صباغی قبل از تصدیق بسیار شریف
 و مخلص بوده که تمام اعیان و سروران ازان بردباری و
 احتیاط میکردند پس آنکه تصدیق مینماید بسیار
 مشغول و مضرب میشود بضمیمه خود داری در امور
 نداشته عیال آن حضرت دختر عوی سعید علی مشیر
 السادات بوده سعید علی نیز از اشخاص بسیار عنود
 مودعی و باین امر بسیار عداوت داشته میرود فرزند
 سعید علی البرکه مرتضی بابی میباشد و عیال آن دختر
 عوی این جانب است این فتنه برای ما هائیک است
 باید علی این بر دین را بنمایند سعید علی اکبر

میفرستند آن مظلوم را از دکان صباغی بنهایت اذیت
 حاضر بنمایند سید میگوید تو با بی هستی میگوید
 صباغ هستم شما میفرمائید با بی هستم میگوید اگر
 با بی نیستی لعن کن میگوید کسی را که ندیده باشم بنحوا هم
 گفت آن سید دیوانه حکم بضرع میدهد آن مظلوم را
 زیاد میزند پس اذیت حضوری ایشانرا میفرستند
 نزد شاهزاده او پس میرزا که این شخص با بی است
 در مجلس باید حبس باشد تا تکلیف شرعی و فتوای آن
 داده شود شاهزاده مرحوم فقیر ضاخان قوام
 الملک را طلبیده آن مظلوم را میسپارد بقوام میگوید
 در درخی خانه خودت نگاه دار پس از آنکه آقا مرتضی را
 حبس مینمایند سید علی مشیرالسلطات میفرستند

عیال از مظلومرا آورده بدون طلاق عقد کرده بزوجه
 خود تصرف مینماید پس از چند وقت دیگر مرحوم
 کر بلائی حسن خان و کر بلائی صادق را بختیاریت سید
 علی دستگیر نموده می آورند نزد سید علی اکبر
 آنها را نیز اذیت کرده میفرستند نزد شاهزاده
 شاهزاده این مظلومان را خوب زیاد زده حبس
 مینماید پس از چند روزی دیگر مرحوم شهیدی
 شکر الله نظامی گرفت حبس مینمایند در این بین
 شاهزاده معزول گشته آنها در حبس مینمایند
 حضرت مرتضی چون جوان رشید زیبایی بود
 مرحوم محمد رضا خان قوام الملک زیاد افراد دوست
 میداشت و مایل نبود او را اذیت نمایند بکرات

انرا از مجلس در خلوت طلبیده بآن نصیحت میکرد
 و میگفت که فقط بگو من بانی نسیم ترا خلعت خواهم
 داد و بنسبت نفر سوار بشو خواهی سپرد و
 کلانتری سروستان فراتو و آذر خواهی کرد آن
 منظور جواب داده که دنیا را با خیرت ترجیح خواهم
 داد سلطنت ابدی با بزندگان چهار روزه فانی
 تبدیل نخواهم کرد آنچه نصیحت مینماید شمر بخند
 پس آنکه مایوس میشود میگوید در مجلس من نباشد
 صعود حضرت افغان سزای مبارکه مرخصی جایی از ابوالقاسم
 اخوی حضرت حمزه جید طبرستان ^{آئی} عبد که ذکر حالات
 وصلت و گرفتاریهای آن بزرگوار در ابتدای تاریخ
 مذکور گشته یوم دوشنبه دوم شهر ربیع الاول

در سنه ۱۳۰۵ واقع ان جسم پاک را در بقعه مبارکه
 سید میر احمد شاه چراغ داخل حرم در صفت صد
 الحفاظ جنب تربت همسیره محترمه خود اعنی حضرت
 و رفته علیا حرم حضرت اعلی مد فون ساختند پس
 از دو ماه زیارت نامه مبارکه در تلو اوج مبارک
 با تخریبات افغان اقامید محمد حسین از سما
 مشیت عالی البریه اعنی جمال اقدس اچنی نازل
 عین آن در این اوراق درج تا مطالعه کنندگان
 شهنه فی از درجات ان شخص شخص مطلع گردند

ش جناب افغان و افغان علیها بھار اللہ

صحیفۃ اللہ المہین

القیوم

هو الناقص من القدر الأعلى

كتاب انزله المظالم ليتقرب الكل الى الله المهيمن القويم
قد ظهر ما كان محزوناً في علم الله ومستودعاً عن
الافئدة والعيون قد اتي اليوم والقوم انكروا
حجة الله وبرهانه بما اتبعوا كل غافل مردود
بنذوات كتاب الله ورائهم وارثكوا مانح به
المقربون قد عملوا ما نهوا عنه في كتاب الله و
تركوا ما امروا به الا انهم من الذين نقصوا
الميثاق والعهود قل يا ملك الارض اتقوا الله ولا
تتبعوا مظاهر الاوهام والظنون انظروا ان
الشمس تنطق امام وجوهكم وتدعوكم الى مقامها
المحمود خافوا الله ولا تنكروا الذي بشرت بظهوره

كتب الله من قبل ومن بعد ونطق بتأثيره المرسلون
يا حسين ان المظلوم يناديك من شطر السمير و
يعزبك فيما وزد عليك ان ربك هو الصبر و
يا مرسك بالصبر والاصطبار وهو الامر فيما كان
وما يكون اصبح النداء من شطر عكاه انه ينطق
فكاشان انه لا اله الا هو مالك النصيب الشهود
لا يعذب عن علمه من شئ يفعل ما يشاء وحكم
ما يريد وهو المقصد العزيز الودود البات
ان تحزنك حوادث العالم وتزلك شبهات الدين
انكروا كتابهم وظهوره الا انهم لا يشعرون
خذ الكتاب بقوة من عند الله انه يا مرسك بالبر
والتقوى وهو الفرد الواحد العزيز المحبوب

تذللهم واظهر ما يقرب الناس الى صراط المبرور قمه
على خدمته الامر ثم اذكره بالحكمة والبيان بحيث تجذب
به الاقنعة والقلوب اياك ان تمنعت صوضاً
العباد او حجات الذين كفروا بالشاهد والمشهد
فلنا لله قد حقرت الاحباب واقبال الوهاب في المآب
بامر لا تقوم معه الصفوف ^{بنيت} قل هذا يوم وعدتم
به في كتاب القبل ولبيتكم به محمد رسول الله بقوله
يوم يقوم الناس لآيات المكاوت انا انزلنا الايات
واظهرنا البيئات والقوم اكثرهم لا يفقهون هذا
يوم الاقبال ولكن القوم عنه معرضون وضوا اليهم
واتبعوا هموا آتهم الا انهم لا يشعرون كفروا
بنعمة الله بعد ظهورها وانكروا اياته بعد انزالها

فيشهد بذلك لسان العظمة في الافق الاعلى والله
القيوم همه لا يسمعون لغير الله لونه هو اسرعه
الى مقام منطق قدراته قداق الوعد وهذا هو الموعود
ان قلبى الاعلى اراد ان يذكر افاضه الذى صعد الى
الرفيق الاعلى من قضاء الله المحسوس تشهد انه
سبح النداء اذا ارتفع بين الارض والسماء وفان
بما فاذ به عباد مكرمون واعترف بوجدها تيسره
فردائيه وبما نطق به لسان العظمة في مقامه
المرفوع انه طهره حين صعوده وغفر فضلاً
من عنده وقدره في الجنة العليا مقاماً لا تحويه
الافكار والعقول طوبى لك يا قاف بما ورد عليك
في اول الانامرات ربك هو الحق علام الغيوب

قد شهد ما ورد عليك وحفظك بسطان
 من عنده إلى أن جاء الوعد وما قدرك في لوح
 محفوظ يا أبا القاسم علياً بهاء الله وبهاء
 أنبيائه وأصفيناه وبهائه الذين طافوا العرش
 في الأصيل والباور **أول** موج ارتفع من بحر
 الكرم من لرب ماليت القدم علياً بإيتها
 الممستك بمجل الفضل في أيام الله ماليت الملهوث
 نسئله تعالى أن ينزل عليك في كل حين رحمته من
 عنده ويقدر لك ما تقر به الصيون كذلك نطق
 لسان المظلوم في هذه الليلة الدلاء أمر من ^{الله} لذي
 ماليت الوجود أنا لله وأنا إليه واجعون أنه
 لفت نارى بإرمن توجه نمود به تاكل مقصوداً

بیا بند و بیا بند یا افغانی محزون مباش از خنجر وارد
 شده عالم در جمیع احوال دگر خود را مینماید و باطنی
 اندر آن بر فحاشی خود گواهی میدهد و اصل خود را
 بند مینماید و نصیحت میکند خود از برای اینکه
 با صفای نالیش موفق شود چه که اگر انسان با الحقیقه
 حوالات و نظیرات عالم مشاهده نماید و بیا بند
 خود را بر عرش الهیمان مستخرج مشاهده کند از فنا
 بیقاراجع شود و از ذات کبری بعبرت عظمی دل
 بنده عالم آنچه در او است او را تغییر ندهد الله العبد
 از برای شما مقدّم شده آنچه شبیه و مثل نداشته سوره
 مبارکه شما را از قافان ذکر نموده و قبول فرموده این
 فضل عظیم است و این مقام کبریا اسم قادر یکتا

حفظش تا شاد شایا فروج و تبلیغ امر است این
 مظلوم اول ایام فخر ائمان و بلند نمود حفظ شاهد
 والواج منزله گواه در بلا برای وارده و مصیبات نازله
 بر مظلوم تقارنا از اول ایام امام وجوه انام از امر آء
 و علماء قیام فرمود و اوج هدیه من غیر ستر و حجاب
 کل را بافق اعلی دعوت نمود از قیامش مقصود
 اعلا و کلمه بوده و از ندایش تقرب وجود با ملک
 غیب و شهود به اهل بصیرت و اصحاب منظر اکبر واضح
 و مشهود است که در هیچ امری از امور از برای
 خود مقصودی نبوده و ندیست بپسند بذرک علمای
 امام الوجوه العالم و ارتفاع ندای بین الامم و چون
 اشرفات انوار اقباب حقیقت از افق سما ظهور

ظاهر جمیع احزاب بر اعراض و اعتراض قیام نمودند
 در وارد آوردند آنچه را که غیر حق نگاه نه سبحان الله از
 اهل بیان وارد شد آنچه که قلم از ذکرش تجاوز و قاصر است
 بعضی در ذکر الوهیت و ربوبیت اعتراض نموده اند
 قل يا ايها الذين آمنوا اذبحوا ذكركم من الاديان
 الا لتقربوا للعبادة وتوجهوا الى الله مالكت يوم الحساب
 صحت نزد مظلوم محبوب بوده و هست چه که اذانی
 که ایوب کاتب این ندا باشد کما ب شهادت بذلت
 كل منصف جدير ولكن حضرت البشر يعني فقط و بجز
 در اول بیان میفرماید الذی یبطق فی کل شیء
 انی اما الله لا اله الا انا رب کل شیء وان ما دونی
 خلقی ان یا خلقی ایامی فاعبدون و همچنین در جواب

یکی از حروفی که در ذکر من بظهور آن الله میفرماید
 انی انا اول الامم این مکرر این بیانات را فرموده اند
 قسمی با قاف حقیقت اگر خاکوان حضرت نبود این مظلوم
 در این مقامات صحت اختیار میفرمود الا لاهله
 سبحان الله عرفان اهل بیان از عرفان اهل فرقان
 نیست تر مشاهده میشود چه که از خوب کلمه
 انی انا الله را از شجر قبول نمودند و این فیه از سر
 وجود و مالک غیب و شهود این کلمه را نمی پذیرند و نمی
 که با مثال این کلمات الهی شبهه مینمایند مفصلاً
 عند الله شهود و واضح است انه هو السناد
 الضبار الشفق الکریم قل لا یعزب عن علم شیء ولا
 یعجزه امر لیه و یوی وهو التبعیح البصیر

يا فتى نسئلك تعال ان يوفقك ربك ويقدرك
 لئلا تخرج به المألوب وتقر به العيون ودر آخر
 لوح وصيت مني امير شكار يا نوحه سبب ارتقاع و
 وارتقاء امت وان مشورت وداوود است اگر
 باحضرت اخوان عليه بهائي و غنايتي ورحمتي در امور
 مشورت نمائيد لئلا الله محبوب و مقبول است
 سوف يتعلم الله اموركم ويقدم اليه و يظن
 كما كان منورا عن عين الناظرين الحمد لله رب
 العالمين منتسبين طورا اذ قيل من طوره تكبير
 البهاء المشرق من افق سماه رحمتي على اخوان الذين
 ما نقصوا عهد و شيئا في وعدها ما امروا به و آلموا
 المنهين الامور لله المقصد الغالب القدير

ورود جناب اتامیرزا شرف علی بیگز شیراز در سنه ۱۳۰۶

جناب خدیب پیرز رحمت و عشقات و صدقاتیکه

در طریق امر از اعدای کشیده پیرز حبس دیگران و

در لایحه پیرز ورود بطهران و صدقات کهران

تا آنکه پیرز مشخصی از حبس و آزادی از چنگال اعدا

قصه فادس فرموده بشیراز تشریف فرما شدند

توقف و توطن فرموده مشغول تبلیغ و امل

کلمه الله گشته و در اطراف شیراز و بلوکات متعلق

بفارس از قیام اباده و نیریز و مرودشت و سوس

و غیره میسر کردند، بزرافسانی فرموده جمعی را مهلت

گشته پیرز احیاء نفوس مراجعت نموده در شهر

شیراز توقف فرموده تا اهل اختیار کردند یعنی

صبیحه مرحوم حاجی ابوالقاسم کلایه دوز که از احبائه
 ثابت راجع بوده اختیار نمودند در سنه ۱۳۰۹ هجری
 شیراز جمعیت کوهل نوادانی جناب حاجی ابوالحسن والد
 ما عبد جناب آقا میرزا محمد باقر خان که ذکر غیر آن جناب
 در چندین جای تاریخ مذکور گشته بعزم مساحت اقدس
 و تشریف حضور مبارک حرکت فرموده ماه شعبان
 ورود بساحت اقدس نمودند این عبد جناب عندلیب
 و جناب حاجی با در مساحت اقدس ملاقات کرد
 دو ماه مشرف بودند که صعود واقع میشود در
 ایام صعود مشرف و در آن وقت عظمی در پیغمبر کبری
 در ارض اقدس بودند پس از صعود حسب الامر مبارک
 حضرت من اراده الله مراجعت بشیر از نموده تا العزیز

حیات زندگانی خود در فادس مشغول بخدمت و تبلیغ

بوده و آنصورت ایشان در موقوع خود خواص شد

در سنه ۱۳۰۷ حاجی سید علی اکبر فتوای

قل مرحو کر بلائی حسن خان دانوشته بشا هزار ده

و پس میرزا تحقیق مینمایند شب هنگام آن مظلوم را

سمه داده شهید مینمایند صبح زود بیرون غسل

و کفن بالبا سها نیکه در برداشته خارج شهر جنب

مسجد حاجی عباس دفن مینمایند اجزاء سرستان

با آن همه موانع موجوده شبانه بهر نحو بوده قبر را

پیدا کرده آن جسد را از خاک بیرون آورده در تمه

پچیده بسردان نقل نموده در باغچه خود خان که جای

با مصطای خوبی میباشند دفن مینمایند این عمل

در ساحت مقدس حضرت بهاء الله بسیار مقبول
 واقع اوست از بر آنکه فضل مستغنی عن آیات بافتخار
 ان نفوس نزول یافته آنها را بهلائکه نقاله تمییز
 و تشبیه فرموده و زیارتی از قلم اعلیٰ جهت آن
 مرجع نازل در ضمن مناجات میفرمایند که
 اجعل لجزالین نقاوه کثر اللهم عنک انک انت
 الفضال الامین و الحافظ الحارس المحین
 اما کربلائی صادق پسر زینبها وقت کربلائی حسرتان
 چهار ماه طول کشیده نیز آنرا شهید مینمایند
 و در خارج شهر دفن مینماید و نشان مرگ معلوم نیست
 سنه ۱۳۰۷ هـ سعود علیا بخار و در وقت مقدسه محرم
 زهر سلطان بیام اخت حرم نبی الله از ابتدا عمد

در امر صدقات شدید و لطایف عظیمه که بجز عتبات
 انرا احدی طاقت تحمل نداشته دیده و تحمل گشته
 از اعدا چه ناسپاسی هاشمیه و از دشمنان چه
 ازیت ها دیده و سالها مبتلای بفراق یکتا فرزند
 خود گشتم شکی نشد که از فراق گریان نباشد
 و روزی نبود که از حرمان ناکان و همه راه و نغان
 نباشد فقط دل خوشی از علیا حضرت رضایات
 لایه هایه جمار اقدس ایهای جل عظمت و کبریا گه بوده
 که با پیک امین اعنی حضرت شیخ سلمان عنایت و
 ارسال میشد پیر از صعود حضرت و رقه علیا حرم
 مبارک حضرت اعلی ان عزیزه عظمی حسب الاموال
 اقدس ایهای هفت سال در بیت مبارک ساکن

تا یوم موعود روز چهارشنبه ۱۵ صفر روح
 پیغمبر در بیت مبارک صعود بجاوید ایمنی
 و جنت اعلی فرمود از حرم پالت را در بیت طواف
 داده در بقعه شاه چراغ جنب تربت اخضر
 خود اعنی حرم مبارک حضرت اعلی دفن نمودند
 شرح ایمان و ایمان از ساج عفت و جوهر
 عصمت در تلو لوح مبارکه بافتخار و رفته مقدسه
 صریح سلطان ضلع جناب امیرزادگان از نازل
 جمال اقدس ایمنی در زیارت نامه آن در وقت مقدس ذکر
 مینمایند عین آن در صفحات این اوراق مرقوم
 تا مطالعه کنندگان پس از زیارت مقامات روحانی
 آن محظوظ گهری والدان فرمایند

وَدَعَلَ افان عليها بها والله الا بعين

هو المعزى المسلى العزيز الكريم

يا اوراق سدوق عليكن بها والله رب العالمين
يا اثمار هجرنا يتي عليكن نور الله السا طبع
المشرق اللبج يا اثمته افان يذكركن سدرة
المشمى في الافق الاعلى وتويدان تعزى اوراقها
وافانها واعصانها واثمارها بما ورد عليها
من فضاء الله المحتم وقدره المرقوم من قلبه
العزى المبدع لجزائه اخزنى مصائبكم
وما ورد عليكم ثم الذين طافوا حولي وتمسكوا
بجلب طائى ورجعتى التى سبقت من فى السموات
والارضين لادال ذكرتها ورساحت اضع اعني

بوده و هست و لحاظ عنایت بان شصت متوجه
 اگر چه مصیبت کبری بر شما وارد شده و لکن چون
 سبب و مرجع من الله و الی الله بوده باسی نیست
 از حق جاه جلا که میطلبیم تا رجز نور بند و فرج بند
 فرمایید و ذیل توکل و انقضاء را از غیبه حوادث
 عالم و قریح اوها در اسم مقدس دارد در سبیل
 الهی وارد شد بر شما اعظم مصائب عالم
 چه بسیار از لیلی و ایام که از نظام عباده محرومان
 بوده آید و اعظم مصائب فراقی است که ظاهر
 شده و اسبابی است که حائل گشته یقین
 مبین بدانید مقامی از برای شما مقدر شده
 که اگر مقدر شده ابره کشف شود جمیع عالم

از ما عندهم بما عندك توجه نمایند و طائف
حول گردند زالمها و غافلها ای عالم بجان خود
ببضیع امر مشغولند و لکن آنچه ظاهر شود
علت اغزاز کله بوده و هست قوتش را
قوت عالم مضع نماید و قدرتش را مفتریات
امر ضعیف سازد از اول امر الی جین بقام و حد
نصرت نمودیم تا آنکه امر بمقامی رسیده
که فی الحقیقه سبب تفکر و علت تحیر اهل عالم
گشته کلمات عالیات بلغت فصیحی و نور آه
هر دو نازل شده قرامت ان محبوب است و
سبب تسلی افنده و قلوب انوار دنا فی هذا
الحین ان نذکر و رفقی العطاء بین الاماء بکر انیت

به أفنده الملائكة الأعلى والجنة العليا بحيث لا ينقطع
 عرفه بديوان اسمائه الحسنى وصفاته العلياً
أول نور اشرف من افق غناية مولى الورى
 وأول كلمة نطق به لسان الكبرياء وأول عرفه تضاؤ
 من قبض سعى الأعظم بين الأسم عليك يا مطلع
 الوفاء والمنكورة بلسان الأبهى فى سجن عكاء
 أشهد أنك سمعت النداء فى أول الأيام و
 أقبلت الى الله رب العالمين وأخذت كأس
 العزفان وشربت منها من ايدى افضل و
 العطاء وانت التى ما صنعتك شماسة الاشرار
 ولا شبهات الفجار تركت ملة القوم واقبلت
 الى الله رب العرش والثرى وبالك الآخرة

والاولى **واوّل** نور سطح و ملح من افق مآء العظاء،
عليك يا ايّها الورقة النوراء اشهد انك اجملت
 واعترفت بما نطق به لسان العظمة في استوالنا،
 ثم اخذت رحيقه المحنوم باسمه القيوم وشربت
 امام وجوه اماء الله واوراقه انت التي ما صنعت
 صفوف العلماء ولا ضوضاء لهم ولا نفاق
 اصحاب البغي والفحشاء ولا شبهات لهم فخرجت
 الاحباب باسم ربك الوهاب واعترفت بكلمة
 الله المطاعة وتمسكت بها واياهم تركتها
 اماء الارض وبندها رجالها الامن شاء الله
 رب الكرى الرفيع طوبى لك يا ورفيى بلر قصد
 رسمك وزاد قربك وتقربك الى الله ربك

وذكر ما نطق به القلم الاعلى في مصائبك ووزاياك
سجانات اللهم يا الهى وآله الملك والملكوت
وسلطان العظمة والجبروت اسئلك باعصم
سندرة نيرانيت واصفياتك الذين اشتعلوا
بنار حبات وانفقوا اموالهم وارواحهم
في سبيلك بان تغفرلى ولن آمن بك وبآياتك
امررت اسئلك ببطانتك الذى احاط الوجود
وبرحمتك التى سبقت العيب والشبه بان تقضى
حوائجى وتقدرلى ما يقربنى اليك ويكون خورا
امام وجهى فى كل عالم من عوالمك انت انت

المقتدر الفياض الغفور

الرحيم

دیر از صعود حضرت اخت جمال اقدس اچھی جلت
 عظمتہ و کبریاۃ بحضرت افغان اقامیرزا آقا سی نورالدین
 امر واجازہ میفرمائید کہ بستگان و معارفات
 یعنی خانہ وادہ و از شیراز طلبیدہ بساحت اقدس
 مشرف شوند حضرت افغان حسب الامر مبارکت
 جناب افغان اقامیرزا آقا بخل طویل حضرت افغان
 سدرہ مبارکہ جناب حاجی میرزا محمد علی بشیراز
 مرقوم میفرمائید کہ تذکرات نامیلادہ دیدہ
 بفوریت روانہ شوند علیا مکرمہ ورقہ مقدسہ
 مریم سلطان بیگم اسباب تاهل جناب افغان
 اقامیرزا جلال دومین فرزند خود را فرہم آورده
 برای محافظت و محاربت بیت مبارکت در شیراز

گذرده سایرین یعنی جناب حاجی میرزا بود که
حاجی میرزا حبیب الله و حاجی میرزا ضیاء و حاجیه
طوبی بیگم و حاجیه زینب و سلطان خانم و والدۀ
حضرت افغان جناب اقامیرزا هادی مع د و رضوی
مستوفی که عبارت بود از اقا محمد علی کاشانی و حاجی
سهراب یوزجی که ۲۴ شهریور سنه ۱۳۰۸ از شیراز
حرکت کرده از طریق بوشهر به سیار پورت سعید
و ساحت اقدس گشتند در آن وقت نگارنده
چهارده سال از مرحله زندگی کاف آمه بپیش گذاشته
بود فائده سالکاد جمیع جناب اخوی حاجی میرزا
بزرگ بودند که ایشان همه شایسته سالک
از عمرشان گذشته بود

در این بین محمد تقی میرزا دکن الدوله با یالت فارس
 منسوب شده از طهران حرکت کرده وارد شیراز
 میشود پنج سال مدت حبس حضرت مرتضی
 بطول می انجامد تا سنه ۱۳۱۰ که اخبار صعود
 جمال مبارک بفارس میرسد آن یگانه فدائی
 جمال جانان حضرت مرتضی مطلع شده تاب و
 توانائی ازان سلب میگردد بنای ندبه و توجه
 سرائی را میکند این مطلب بسید علی اکبر
 اطلاع میدهند سید با سایر علمای آن زمان
 که عبارت بود از شیخ احمد شانه ساز
 و ملا احمد محلاتی و شیخ عبد الجبار و شیخ
 طاهر عرب و میرزا هدایت الله دست خیم

متحد و متفق گشته میروند نزد دکن الدوله هوائی
 قتل آن مظلوم را نوشته میگوید حتماً امروز باید
 نورانکشید پس از اخذ نوشته شرعی حکم بقتل
 آن مظلوم میدهد بعد از ظهر آن روز در آبگشا
 هوا هم نشسته گرم میبرغضب میروزد در مجلس
 که آن مظلوم را در میدان توپ خانه حاضر نماید
 بدهن توپ ببندند پس از آنکه غضب در مجلس رفته
 بشارت میدهد آن نیکانه شجاع میدان عشق را
 باز بخیر از مجلس خارج نموده در رب زنجیر خانه
 در کمال بشاشت و خورسندی کلاه سرخود را
 برداشته بهیغضب میدهد و میگوید از مالیه
 دنیوی همین یک کلاه را بیش ندارم این را هم

مردگانی تو می‌گیرم زیرا که بشارت خوبی برای من
 امروز آوردید در کمال ادب کلاه را به من غضب
 می‌بخشد تا آنکه آن مظلوم را در حضور اجتماع از
 محاق در میدان حاضر کرده مقابل تو پوی آورد
 آن مظلوم می‌گوید خواهش دارم قدری آب
 برای من بیاورند می‌رغضب گمان میکنند که میخواهند
 در آخر گاو خود را تر نمایند و با قدری آب بنوشند
 آب را حاضر مینمایند آن سر مست رو به حیوانات
 وضو گرفته مقابل ارض قدس ایستاده در کمال
 فصاحت و آرازی صاوت را میخواند و مناجات
 مفصلی تلاوت می‌فرماید آنوقت می‌رغضب می‌گوید
 من فارغ الاعمال می‌باشم تو مشغول کار خود شو

حسب المعول مدبر غضب کرسی مقابل توپ گذارد
پشت آن مظلوم را بتوپ و باطناب میخواستند
ببندند میفرمایند بستن لازم نیست بستن
برای اشخاص مقصر و دزد و قطاع الطریق است
من آرزوی چنین روزی و چنین ساعتی را دارم
فقط بلیت خواهم داش دارم و آن این است که دوی
من را بتوپ بنمائی تا ببینم که آتش چه گونه از دهن
توپ بیرون می آید مدبر غضب و تمام مردم
و جمعیت که در میدان برای تماشا حاضر شده
بودند از استقامت و شجاعت آن یگان
عاشق صادق مات و میوهوت میمانند ^{غضب}
حسب المعول مظلوم صورتی افوا مقابل

توپ میکند توپچی توپ را آتش میدهد محوطه
 شهر از صدای توپ پر میشود آن حسب پالت
 بواسطه ضرب آتش متلاشی شده قطعه قطعه
 میگردد لاف میرغضب غدار سر مبارک آن
 مظلوم را برداشته در بازار در ب دکالین کسبه
 و تاجار گردانیده انعام میگردد در آن روز چندین
 نضرتد ریوی میمانند از جمله آقای سلطان محمد خان
 قهرمانی و غلام حسین کوله کش خانجان دزد کش
 و جمعی دیگر باری از علماء اشخاصی که فتوای قتل
 آن مظلوم را ندادند و سبیل قتل را می نگرند حرم
 اقامت زاهد علی مجتهد و مرحوم حاج شیخ میرزا محمد
 بود که هر دو از اشخاص خیرینک نفسی بودند

باری روزی که حضرت موقضی التوبه می بندند
 صدای توبه بلند میشود مروجی قائمیه علی
 مجتهد که آدم بسیار نجیب سلمی بود برای حسین
 علی کبری پیام میفرستد باین عنوان که سید
 میدانی چه کردی بواسطه صدای توبه امروز
 تو سبب شدی که نصف این شهر نابی شوند
 عجز خدمتی بدین حنیف اسلام و این طایفه
 کردی امتان بچو که آن مظلوم را بدهنه
 توبه بستند انواع و اقسام و کارکاری و سرد
 و کاج و سایر اشجار محضه مزین جای هر طوره ازین
 سطحه و هر قطعه از جسد مقدس آن بگانه فدایت جانان
 بیات بنه کل وایت شجره محضه مزین و حالی است

شرح و ردیف حاجی شیخ رئیس بفارس ۱۳۱۲ هـ

دیناب حاجی ابوالحسن میرزا الشهیر بجای
شیخ رئیس پس از تشریف از مساحت اقدس
و درک فیوضات کایناتی و عوالمات ملکوتی ربانی
از طریق بند ابوشهر و رود شیراز فرموده
چند ماهی موقتاً در شیراز تشریف داشتند
پس ره سپار بجنوب طهران میگرددند چون
چند ماهی که قبلاً در شیراز تشریف داشتند
هوای شیراز و وضعیت فارس مطبوع میدادند
بشیراز میفرمایند و در حلقات و در فارسی انداخته
مذلل متمیزی اختیار کرده توطن میفرمایند ابتدا انجمن
علماء قدردانی کرده ایشان را استقبال مینمایند

جناب حاجی شیخ الرئیس د راسماتہ سید میر احمد
شاء چرخ و مسجد نو کہ جای وسیع با حد فانی است
منیر تشریف فرما شدہ مرد مرد را مو عظمہ و نصیحت
بیت فرمودند چون الحق و الانصاف خالق سخن
و صحبت در ضمیر مجاز عام بود بکرات واقع
میشد کہ چہا ساعت در بیک صحبت فرمایش
میفرد و تمام مطالب مناہر تبلیغ وارد تبارک عباد
بود بقسمیکہ اغلب طلاب ذوشعور قلندار ہا
کشیدہ مطالب ایشانرا نوشتہ ترویج میکردند
خود د خورد این مطالب مرد مرا جذب کردہ در جودہ
ایشان صبح ہا در منزل مشغول تدریس میشوند
چندین نفر از طلاب طراز اول تصدیق مینمایند

و از جمله محارمه ایشان میشوند جناب فاضل
 رفیع بدیع آقا ملا عبدالقادر که ذکر ایشان و نزحات و محارمات
 در ابنته تاریخ ذکر شده ابتدا که خدمت جناب شیخ رسید
 اذناک فیوضات از مطالب ایشان مینماید و در
 صدد کاوش حالات روحانی ایشان بر جای پدید نظماً
 مطالبی انشاء کرده عرض مینماید بعنوان سؤال
 و جواب با چند دانه نند میفرستد و مقصود
 حضرت فاضل از این سؤال و جواب استفهام از
 عقائد حضرت شیخ بوده جناب شیخ الرئیس جواب
 نظماً مرقوم میدارند این جواب در سؤال خیلی
 مبسوط و مفصل است اندازه فی از ان اشعار که
 بدست هودج آمده در این اوراق مینگارم

سؤال ناضل

ای فضل خیر و شمع روشن

شیراز زمقده تو گلشن

دیری است که مرده جان و سردم

جویای یکی فرید مردم

بوئی نشنیده از کمی من

جز گنده دکان مرده در تن

چون بوی خوش از شما شنیده

زان روی سوی تو من دویده

ای صاحب خرمین زراعت

بیت خوشه که میکنم قناعت

جواب حضرت شیخ

ای فاضل هوشمند تحریر
 تقریر تونیک و نیک تحریر
 نند توتین حلاوت آرد
 پند تو بجان طراوت آرد
 هر جا که بتافت حضرت هود
 دل گرم شوند روشن و کور
 از هود نصیب کور این است
 نقد پر خدای ما چنین است
 او پنجه فی بیدامن من
 تا خوشه بری زخرمن من
 افسوس که نفس آتش فروخت
 وین خرمیت فطرت مرا سوخت

نه صاحب خرم و نه گاهم
از نیک دلی نه جای آهه
انان که نخورده اند با ده
خوش با در و بی آه و ساد
بینند چوهای و هوئی ما را
از میکره گفتگوی ما را
گویند که می کشیده است این
لذات طرب چشیده است این
وانان که همیشه در حضورند
سر مسته زیاده لجه و رند
دانند که سکر ما دروغی است
در عریقه ایم و کاسه دروغی است

بافسرتی فقد تکد نے

حیرت زدہ ایم رب زد نے

حرفِ نازل میفرماید

ای تحت قباب یار خفته

از مایخ خوب خود نغیفته

ای تو سر زلفت موی جانان

دست از تو نمی کشیم آسان

حیرت زدہ گان کہ رستہ گانند

در فلک بقا نشسته گانند

معمود دلند اگر خوابند

آبند اگر چہ چون سوابند

حیرت زده‌ئی مواچنان کن

هر شعبه‌ئی که دانی آن کن

معدی که مخور جهان بود

این مسئله را چه خوب فرمود

زهر از قبل تو نوش دارو

فحش از دهن تو طیبات است

دیباچه صورت بدایت

عنوان جمال و حسن ذات است

باری پرده استتار بین حضرت فاضل و حضرت

شیخ برداشته اغلب اوقات حضرت فاضل منزل

حضرت شیخ بوده مؤانس و مجالس بایرنگه بودند

حضرت شیخ پس از آنکه تصمیم قطعی برای توقف

در شیراز تا آنجا که فرمود با اشخاص ذوقدار و نسب
 موصلت فرمود از جمله جناب میرزا ابوالقاسم
 فخرالاشرف نجل جلیل آقا میرزا علی فخرالدوله را
 بصهرتیت قبول کرده ارشد از صبایای خود را
 بحال نکاح کرد و در وصییه ثانی خود را نیز بفرستد
 ارشد حاجی احمد خان کرانی که از جمله اعیان
 و ملائکین شیراز بوده موصلت کرده این فقره
 بیشتر اسباب حقد و حسد آقایان علما گردید
 زیرا که مشاهده می نمودند که بواسطه حسب
 و نسب که جناب ایشان دارا بودند ایالت و حکام
 و اولیاء امور زیاده از حد احصاء اثر میگرداند
 رابط رتق و تق امور آن عهد نزد ایالت ایشان

میشوند. هر روز در بستر خوابگاه خود
 و میزبانان یوماً و یوماً رونق فوق العاده
 به رزده تمام طبقات نفوس اعتماد تا رسیدن
 ترده این مطلب نیز بیشتر بر عدوت انجمن
 غیب و سائلی بر می آمدند که بتوانند توهمینی
 وارد آرنه باری کجدار و مرز مدد آید
 معاشرت و محاسبات میکردند همه چیز این
 انشاء الله در سال ۱۳۱۸ و ۱۳۲۰
 مصر و خواهد گشت —

حضرت افغان امامزاده نور الدین
 حسب الامر مبارک حضرت عبدالبهاء ارواحنا فداه
 از خطه مصر پیران شانزده سال به سمت شیراز

و در ضمن ملاقات مرحوم آقا میرزا محمد حسن
 حجة الاسلام در عتبات هصر چند این فقره
 تابع تاریخ فارسی نسبت لکن چون خالی از
 مطالب امری نیست و در سایر تواریخ ذکر می‌ازان
 مطلب نشده در این جا ذکرش خارج از مباحث نیست
 لذا در این اوراق مذکور می‌گردد که ذکر می‌ازان
 بگانه خیر خواه عالم انسانیت شده باشد از حکما
 و سبب ملاقات ایشان از این قرار است چون
 در سنه ۱۳۱۲ عذیاء مکرمه والده جناب آقا سید
 محمد حسین افغان مع صبیبه شان که والده مرحوم
 موقر الاوله باشد عتبات مشرف می‌شوند منزل
 جناب میرزا حجة الاسلام رفته معرق خود را

باین قسم مینمایند پس از تعارفات رسمی عرض مینمایند
 که من عیال مرحوم حاج میرزا ابوالقاسم و ایشان
 صبیبه میباشد استند ما داریم که نظر خاصی
 و توجه مخصوصی درباره ما نفرمائید پس از
 استماع میفرمایند کدام حاج میرزا ابوالقاسم
 میگویند خالوی جناب آقا میرزا آقا میفرمایند
 کدام آقا میرزا آقا جواب میگویند سلیح مرحوم آقا
 میرزا زین العابدین آن وقت متذکر شده میفرمایند
 آقا میرزا زین العابدین درب مسجد جامع میگویند بلی
 زیاد خوشوقت میشوند سوال میفرمایند آقا میرزا
 آقا حال کجا میباشد جواب میدهند که مصر
 بوده اند از قراریکه نوشته بودند خیال مراجعت

شیراز داشتند میفرمایند میدانید که حرکت
 کرده اند و شیراز رفته اند یا هنوز نیامده اند
 جواب دهید هنوز نیامده اند میفرمایند شما
 تا چند وقت دیگر در عتبات خواهید توقف کرد
 جواب عرض میکنند شاید تا پانزده یوم دیگر توقف
 داشته باشیم پس از آنکه زیارت عتبات و نجف
 اشرف شرفیاب شده مراجعت بموشهر خواهیم
 نمود میفرمایند فراموش نکنید بوشهر که
 وارد شدید هرگاه اقامتگاه آقا وارد شده و
 حرکت شیراز کرده باشند ماضی ماضی و هرگاه
 وارد نشده باشند تا زمانی که شماها در بوشهر
 توقف دارید وارد شدند از قول من بایست

بگوئید حتماً عتبات شریفیاب شده ایشان را
 ملاقات نماید زیرا که چندین سال است که از ملاقات
 صله ارحام خود محروم و هرگاه شما از پوشش
 حرکت بشیراز کردید و ایشان وارد نشدند باشند
 با شخص صدیق اصبحی اکیداً سفارش نمائید که پیغام
 من را بایشان ابلاغ نمائید که حتماً میل دارم ایشان را
 ملاقات نماید (چون مرحوم حجة الاسلام مر
 نسبت داشتند با مرحوم افغان یعنی با مرحوم
 آقا میرزا زین العابدین والد ایشان بنی عام بودند
 و با والد ماجد حضرت اعلی مرتب داد و آه فدا نسبت
 نزدیک داشتند بنی جهت ساعی در ملاقات بودند)
 بارمی پس از آنکه حضرت سید توقفاشان در عتبات

منتهی میشود بوم آخر برای وداع و خدا حافظی حضرت
 حجة الاسلام شریفیاب شده عرض مینمایند که الیوم
 خیال مرخصی داریم مجدداً تذکر میدهند که پیغام
 من را برای آقایان فراموش ننمایید تا کید نما
 ایشان عبات آمده ملاقات نماید حضرت پس از
 فراغت از زیارت روانه بوشهر میشوند همان
 روز چهارمی که حضرت افغان تشریف داشتند وارد
 بوشهر میگردد حضرت یکدیگر را ملاقات نموده
 ابداً فرمایشات جناب حجة الاسلام را مینمایند
 جناب افغان میفرمودند ابتدا مترجم بودم که
 آیا برای ملاقات ایشان بروم و یا صرفی نظر از
 رفتن نماید فکر زیاد کرده ملاحظه شد رفتنش

اولی است با همان جهاز حرکت کرده نسبت بجهت روانه شدن
و از بصر بیخدا و ورود کردم عریضه حضرت عیسیٰ علیه
السلام باین مضمون عرض نموده که حسب الزمیه
البلغ پیغام و فرمایشات حضرت عالی را باین جانب
نمودند تاکید فرموده بودید که عتبات شریف
شده در آن فیض حضور مبارک را بنمایم اینک بعد
میباشم هرگاه اجازه بفرمائید تا شرفیاب
شوم عریضه را بایک نفر از اعیان عرب فرستادم
و سفارش نمودم که حضوراً هر آن شخص معرفی نماید
شریضه که میرسد و مستحضری میشوند از ورود
شان بیخدا بدین مضمون جواب مرقوم میفرمایند
نود حشما عزیزاً مکرماً پاکت شمار رسیدم الخ^{است}

در این اوقات چون ایاب و ذهاب زیاد باشد بلکه
 بر شما زحمت پانزده یوم در داد السلام توقف
 فرمائید پس از انقضای پانزده یوم حرکت نموده
 عتبات تا ملاقات حاصل گردد زیاد سابق ملاقات
 آن نور چشم میباید جواب را دفع می آورد میفرمودند
 پس از ملاقات جواب حسب دستور ایشان پانزده
 یوم در بغداد توقف نمودم پس از انقضای مدت
 با چند نفر احباب عرب حرکت کرده بسمت سامره
 روانه شدم پس از ورود عرب ها منزلی تهیه کرده
 ساکن شده فردای آنروز رفتم خدمت جناب میرزا
 دیده پیروم بسیار نورانی نشسته اطراف آنرا
 متکاء گذارده ایشان تکیه کرده بود اشخاص که شرفیاب

میشدند دست ایشانرا بوسپیده ساعتی نشسته
 بعد مرخص میشدند منهم حسب المحول رفته دست
 ایشانرا بوسپیده معرفی خود را نمودم نگاه کرده
 احوال پرستی نمودند فقط گفتند منزل شما کجاست
 من که نمیدانستم و بلدیت نداشتم عرب ها که همراه
 بودند اسم کوچکی و محل را عرض کرده که فلان محل است
 دیگر هیچ نگفتند و صحبت نداشتند و اعصاب نهدند
 يك ساعت بیتر نشسته برخواستم باز بروم
 اظهار التفاتی گفتند و امان الله میفرمودند
 زاین بغنائی زیاد بده آمد و خاتم نلت شد
 خود می پندید که این چه کاری بود کردم بروم
 بخت رحمت خود داده از بوشهر باین جا آمدم

بدون نتیجه زیاد مکدر بودم آمد منزل بر قفا، گفتم
 فردا صبح زود تدارک خود را دیده باید حرکت بنمایم
 موقع اذان که دو ساعت بطالع اقباب بود برخواست
 جای صرف شد حضرت مشغول جمع آوردن اسبابها
 بودند هوا تاریک و روشن بود از درخچه منزل
 در کویچه نگاه میکردم دیدم بیت نصر آخوندی آید
 در ب منزل که رسید بیت نصر از اجنباء که علی نام*
 داشت صدا کرد علی رفته او ملاقات کرده میگویی
 پیغامی از جناب میرزا دارم میخواهم باقا میرزا آقا
 بگویم علی آمد بمن گفت رفتم آخوندی ملاقات کردم
 سلام کرده گفت که جناب حجة الاسلام فرمودند
 تشریف بیاورید اما تنها کسی همراهتان نباشد

من مصمم شده که روانه کرده رفقاء گفتند نمیکند
 تنها بروید زیرا دنیا هزار اتفاق دارد میفرمودند
 جواب دادم اینها خیال باطل است ایشان را بنکار
 دارند که من را *فحصاً طسیده* اند هر قسم بود
 رفقا را راضی کرده تنها از منزل بیرون آمدیم آخوند
 موسوی شیخ حسن بود و از عمارت حجة الاسلام
 با اتفاق رفتم تا در ب منزل جناب میرزا که یوم قبل رفته
 بودم آخوند سدرتیش کوچه که میرسد می پیچید
 گفتم جناب شیخ منزل جناب میرزا اینجا میباشد
 شما کجا میروید جواب داد اینجا بیرون است
 فرموده اند شما از در ب اندرون که منزل خان
 ایشان است داخل شوید تقویاً بیست قدم

بیشتر رفته در ب منزل را باز کرد در گویا اطاعت
 بود در ب اطاق را باز کرده پرده را بالا گرفت گفت
 بفرمائید رفتم داخل دیدم جناب حجة الاسلام
 بقاعدۀ یوم قبل مسکاء اطرافشان گذارده در میان
 آنها خربوع اند سلام کرده جواب دادند فرمودند
 شیخ حسن میروی چای در کرده میوری احد
 ما ذون نسبت در اینجا بیاید زیرا که من پنجاه سال
 که صله ارهام خود را ملاقات نکرده ام میخواهم
 بک بخله بطبع ایشان را ملاقات کنم حتی اطفال هم
 ما ذون نیستند بیایند پس از سفارشات
 فرمودند در ب راهم بنشیند شیخ حسن
 در ب را بسته رفت آن وقت بغل آگشاده من را

بعل گرفتند زیاد گریه کردند من هم از غلالت ایشان
 رقت حاصل کرده زیاد گریستم بعد بی‌هاوی دست
 خودشان من را نشانیده زیاد اذیتها را از تنفقه
 کردند فرمودند میدانم از وضع ملت قاتل و قتل
 مکتور شدی و خوشت نیامد فهمیده که زیاد منم
 شدید چه کنم با این مخلوق تکلیف چیست این بود
 که شیخ حسن سفارش کرده که جمیع زودبایان نزد
 شما اطلاع دهند که بیاید ملاقات نمایند در این بین
 شیخ حسن چای آوردند فرمودند بگذار و برو جناب
 اقای زالی تا چای میریزند شیخ حسن سببی چای را
 گذارده رفت چای ریخته ایشان داده فرمودند
 سبب ایند تعارف کرده اصل فرمودند خیر میل

فرمائید چای صرف شد در همان فنجان فرمودند
 سینه چای ریخته ایشان میل فرمودند بعدی صبحه را
 گذاردند پاره فی سؤالات فرمودند که در این کتاب
 کتاب بودید وجه شنیدید وجه اشخاص را در کتاب
 گردید عرض کرده از چه قبیل اشخاص وجه دعوی
 فرمودند اشخاصی که پاره فی دعاوی دارند و در این
 باب گفتگوها نمایند یعنی اشخاص جدید القصد
 عباد گفتیم اولاً در سوره که از شیراز حرکت کرده
 بمبئی رفتیم مشغول تجارت بودیم با تجار ایرانی و
 خارجیه معاشر و مراود بودیم هر گونه اشخاص را
 ملاقات میکردیم جواب و سؤال از هر حیث میشد
 از جمله حاجی محمد ابراهیم زیدی معروف بمبلغ را

ملا تانه کردم مطالب مهمه ابلاغ و اظهار میرا شد
بیزان انصاف انسان که می سفید رد نمیتوانست
بکنند بعد فرمودند از زمینگی کار فرستد عرض کرده
در سینه از زمینگی بقصر مصر مسافرت کردم
و مدتی در پورت سعید و قاهره توقف داشتم
و مشغول تجارت بودم و با اشخاص متنوعه معاشر
و مراد بودم فرمودند از آنجا کار فرستد و در
کجا توقف کردید و چه اشخاص را ملاقات نمودید
میفرمودند از این سؤالیهای ایشان خیالات بر من
مستولی شد که شاید بخواهند از من آفریدی بشنود
و اسباب زحمت شود فکر کردم دیده در این جا
غیر من و ایشان دیگری نیست چه میتوانند بکنند

هزاران است که بجز حکمت سؤالهای ایشان از جواب
 نگویم گفتیم بیروت هم رفتیم و اشخاص عده که وجوه
 ناس بودند مثل آقا محمد مصطفی بخلدی و امثالهم را
 ملاقات کردم فرمودند چه میگفتند عرض کردم در
 خصوص امر جدید صحبت میکردند و آنچه میگفتند
 بآدمه و پراهمین آیات قرآنی و احادیث نبوی
 بود بفسمی که آدم منصف نمیتواند رد نماید
 و زیاد مایل بودم که حضرات مبارک شریفی
 شده تکلیف شرعی خود را بخواهم بدانم که
 تکلیف وجدانی و دنیائی ما چیست باید قبول
 کرد و یازد کرد جواب دادند نور چشم خداوند
 علی اعلیٰ ارکان وجود را برای استفاده خلق فرموده

که بشو از هریک از آنها استفاده نمایند مثل چشمه
 برای دیدن و گوش را برای شنیدن زبان برای نطق
 و بیان دست برای لمس ریحل برای مسی خلق فرموده
 فقط قلب را برای عرفان و معرفت خودش خلق نموده
 و محل تجلی خود قرار داده میفرماید قلب مومن
 عرش رحمن است چون چنین است پس شیطان
 در آنجا راه ندارد البته تا مظلومی از جانب خدا نباشد
 در قلب و وجدان اثر نخواهد کرد آنچه بفهمد
 و معرفت آنرا قبول نماید بلاشک از جانب حق است
 خطا خواهد رفت آنچه فهمیده و قبول کرده صحیح است
 سفر مودند از استماع بیانات و تحقیقات ایشان
 مطمئن شده در نهایت از ادسی بنامی کماله و صحبت

گذاردم بعد سؤال میفرماید نور چشم از بدیست
 گیارفتید جواب میدهند عکازتم تبسم میفرماید
 میگوید نور چشم در آنجا چه دیدید و چه فهمیدید
 میفرمودند جواب گفتم از چه حیث میفرمائید
 از حیث ملکوتی و ملکوتی جواب میدهند هرگز
 از حیث ملکوتی نخواهید از عزت و قدرت و صولت
 و جلال و جبروت و عظمت هیچ یک از ملوک و
 سلاطین باین پایه نخواهند رسید و اما از
 حیث ملکوتی خواهید آنچه که از مظاهر قبل شنیدید
 و از آثار و آیات آن جواهر وجود و مظاهر قدرت
 ملاحظه فرموده اید بخوانم واکمل و صد فرار در
 معظم تر از این هیچکس مگر من نازل و صادر و ظاهر

و موجود شد از رسول اکرم در مدت بیست و دو روز
 مسجذ و آیات قرآنی شد و جان نازل از این وجود مقدم
 یعنی حضرت بهاء الله مدت یک ماه ده اندازه
 قرآن مجید در نهایت فصاحت و بلاغت افتخارا
 و عنایتا للعباد نازل و صادر میگردد که هیچ منصف
 نمیتواند رد کند و یا اثنان بمثل نمایند جواب
 میفرمایند واقع هرگاه انصاف باشد چنین آ
 منهم باریه فی ارا تا در زیارت کرده شاعری بابت
 قبل ندارد بل فصیح و بلیغ تراست بعد در میان
 ادب سؤال کرده که جناب عالی این مطلب را
 چه وقت درک فرمودید بسمی فرموده جواب
 میدهمد فرزند میخواهی اقرار از من بکنوی

عرض کردم استخفرا لله چون حضرت عالی اعلم از تمام
 نفوس هستید از برای اطمینان قلب خود خواستم
 بدانم که چه هنگام و چه وقت این مطالب استفتها
 فرمودید جواب میفرماید نو چشم چون منو او
 بدانید میگویم اوقاتی که جوان بودم و در دار
 السلطنة اصفهان تحصیل میکردم هنگامی بود
 که حضرت نقطه تشریف فرمای اصفها شده بودند
 در منزل مرحوم محمدالدوله منو چهرخان جمعی
 از طلاب با ما جمع حضور داشتیم سوالات علی
 از هر جهت مینمودند جواب هر یک را در نهایت
 فصاحت و بلاغت میفرمودند بقسمیکه تمام از
 جواب و سوالات مبہوت بودیم تا آنکه یک نفر

از طلاب سوال علمی کرد جواب مفصلی فرمودند آن
طلبه بی انصافی و کافر ماجرائی کرد در جواب آن
کارفرما ساختند و آنچه باید بفهمم فهمیدم
بعد هم دنباله فهم خود را رها نکردم از آیات
منزله و تفاسیر برست آورده زیارت کردم مطهر
و حباتی خود را تکمیل نمودم دیگر شک و ریبی
در خود مشاهده نکرده و نکرده و این عترت ظاهر
که خداوند بمن عطا فرموده بواسطه انصاف
در این مطلب و قبول این امر است میفرمودند
پس از استماع این بیانات و اطمینان از آن جناب
عرض کردم خدمت ایشان حال که این امر مبارک
بان حضرت ثابت و صبر من گشته و زمام اختیار

ملیونها از حزب تشیع بکف کفایت از حضرت است
 هرگاه صلاح بدانید مطلب را بیان و اعلا فرمایید
 تا نفوس از ضلالت و گمراهی نجات یافته بشاهراه
 هدایت وارد شوند جواب فرمودند فرزند چه
 ها بگوئی این نفوس منصف نیستند یا شیونان
 من از ملا حسین بشروئی واقامیرا محمد علی بار فرود
 واخوانند ملا محمد علی زنجانی و سایرین زیاد تراست
 همان معاامله فی که با آنها کردند با من هم میکردند
 مصلحت در گمان بود در ضمن خدایاتی هم کرده گاه
 بگویم که چه کرده خود تصدیق خواهی کرد که صلاح
 در گمان مطلب و نیت در امر بوده عرض کردم
 میل دارم از همراهی که فرموده اید بشوم فرمودند

سنه ۱۳۰۱ که جمعی را بچشم نایب السلطنه کاهران میرزا
 درضی این گرفته دو سال حبس و در تحت فشار بودند
 هرروزه استنطاق میکردند و اسباب اذیت و آزار
 آنها را فراهم می‌کردند من شرحی بنا صدرالدین شاه
 نوشتم که شماها بدون جهت و فتوای داعی چپ را
 اسباب اذیت و آزار مردم را فراهم می‌آوردید تعقیب
 شما بوده که ابن اصرار بین احمد و ممالک عالم شیوع
 داده رسول الله مقرر نماید الا انما جریص عاذ
 ما منع منع و زجر شماها امر این طایفه را قوت داده
 البته البته بجز در رسیدن نوشته این داعی نفوس سینه
 در پیش هستند طایفه آنها را محبت کرد
 رهانائید و از این بچند در تخفیف این مطلب

کوشش نکنید پیرازرسیدن مکتوب بنام صراط‌الدین شاه
 حضرت را تا ما طلبیده هر یک را بابت اشرفی انعام
 داده آنها را رها کرده از جمله آن نفوس حاجی ملا
 علی اکبر و آقا میرزا ابوالفضل و حاجی امین و مسعودی
 غیر از اینها و اشخاص عمره بودند آن یکی از حضرات
 من بود دیگر وقتی که سید جمال‌الدین اسدآبادی معروف
 با فغانی در اسلامبول در صدد فساد برآمد کتاب
 اقدس را تحریف کرد و باره فی منخرافات از خود
 بر آن کتاب افزود از جمله چیزهایی که از خود بر آن
 کتاب مستطاب افزوده بود این بود که باید مستطاب
 اسلام خراب و مستطاب گردد مکه را باید خراب کرد
 مدینه را باید منهدم ساخت با چیزهای دیگر بفرکی

ترجمه کرده میدهند بسلطان حمید که سلطان را
 به بیان آورده در صدد فساد براید عبدالحمید
 شرحی بمن نوشت و در تفصیل کتاب را مرقوم داشت
 و تکلیف خواست من جواب نوشتم که شما در این
 امورات حق مداخله ندارید هر کس این کار را
 کرده منای آن بر غرض بوده تمام کتب از این قبیل
 آنچه موجود باشد بفرستید نزد دای پسران
 تفسیر و تحقیق تکمیل آنها را معین کنی تمام کتب را
 سلطان حمید فرستاد نزد من منجم تمام کتب را
 بواسطه شیخ حسن در شرط غرق کرده و معدوم
 ساختم فرزند اگر بدانی علماء از ایران چه اندازه
 پاکات بمن نوشته و ففوی طلبیده اند سؤال

هر یک را بقسمی جواب داده انهارا ساکت نموده
 اگر شرح دهو خسته میشود از جمله از طهرانی
 آستینانی و کلیاسی از اصفهان شیخ باقر و شیخ تقی
 از شیراز سید علی اکبر و شیخ طاهر عرب از همدان
 ملا عبد الله و از سایر نقاط و شهرهای ایران هر یک
 شاید صد پاکت رسید و تمام جواب اسکاکی بانها
 داده انهارا ساکت کردم پس از استماع این بیانات
 از جناب حجة الاسلام عرض کرده فی الواقع حدیث
 و همراهی جناب عالی در این امر سزاوارتر میباشد و شایان
 تقدیر است لکن در رساله وصیت نامه مر قوم
 فرموده خوب است این عطف را توضیح داد
 تا بعد از این مردم تکلیف خود را بدانند جوابه دهند

مفصل نوشته شده هرگاه وزارت بیرون بفرستند
سخن که با اینجا می رسد صیغره ما بزند شما کی حرکت
اینمانید جواب داده مقصودم شرفیابی حضور
صبارت بوده دیگر کاری ندارم صیغره ما بزند
پس بهتر آن است که زود تر حرکت ننمایند زیرا
که ورود شما بزرگ اسلام مفسدین آمدند نودین
پاره ای مذاکرات کردند باین عنوان که شخصی از
عکاب بغداد آمده برای ابلاغ من جواب آنها را
دارم که آن شخص اقامت را آقا بنی اعمام دواعی شبیهند
خودم شخصاً ایشانرا طلبیدم برای ملاقات
وزارت بهای مترکه این فضولها با شما نیست
بعد معانقه کرده وداع نموده مرخص شده

از منزل که بیرون آمدیم دیدیم اجزاء عرب پریشان
و در اطراف منزل جناب میرزا میباشند من را
که دیدند خوشوقت شدند گفتم شما را چه میشود
جواب دادند چون شما زیاد دیر کردید ما
مضطرب شدیم خیالات بر ما مستولی شده
پریشان گشتیم از منزل خارج شده اطراف
منزل جناب میرزا منتظر شما بودیم جواب گفتم
لازم نبود ابدی باتفاق رفقاء منزل آمده همان
روز حرکت بیغداد و بصره نموده روانه
بوشهر گشتند

درود جناب آقا میرزا آقا نورالدین از بوشهر میرزا
در سنه ۱۳۱۳ در ایالت همدان میرزا

رکن الدوله و وقوعات آن سنه پسران آنکه جناب
 افغان در دبو شهر صفر مايند پسران چند پسر
 روانه شیراز میگرددند احتیاء استمقال کرده وارد
 میشوند احباب آمده ایشانرا ملاقات مینمایند
 پسران مفارقت چندین ساله عهدی تازه و مجالس
 و محافل رونقی پسران تازه پیدا مینماید پسران توقف
 چند ماهی در شیراز جناب شهیدی حسین از آباده
 بشیر آمده پسران ملاقات و دیدنی با صابر زیاده
 بشیر همراه خود با آباده میرد پسران چند ماهی
 جناب باقی میرزا محمود فروغی از طریق بوشهر عازم
 شیراز میگرددند در بین راه سید محمد اعلم الهمدی
 بجنهد بوشهری وثقه الاسلام برادر آنجناب

اصفهان و همسفرانشان واقع میشود از حالات
 حضرت فروغی مطلع گشته شیراز که میرسد این مطلب را
 اربغان برای علماء می آورند اظهار میدارد که یک
 نفر پیغمبر این طایفه با نشانه های صحیح وارد شیراز
 شده از علم و فضل حضرت فروغی برای هر یک از
 علماء و صف میدهد و آنها را متذکر از شریف
 داشتن ایشان در شیراز میداند پس از آنکه حضرت
 فروغی ورود بشیراز میفرماید دیگر معلوم است
 بان حال انجذاب و اشتغالی که داشتند خود
 داری نمیتوانستند بنامند مجالس و مجالل احباء
 کرم و دائر و هر روزه در محل و منازل احباء
 جمعیت زیاد مجتمع را پورست اجتماعات را

علماء میدهند انخوند ها در صده فساد بر می آیند
 پیغام برای وکن الدوله میدهند باین مضمون
 که بک نظر مبلغ این طایفه بشیر آمده و مردم را
 اغواء مینمایند باید انرا گرفته مجازات نمایند
 تا عبرت سایرین گردد حکومت در صدد
 گرفتن جناب فروغی بر می آید از جمله امروز در
 منزل مرحوم اقا ناصر حسن خیاط مجمع مفصلی بود
 و حضرت فروغی حاضر بودند را پورتا علمیات
 علماء و ایالت را با ایشان میدهند که باین قسم
 خیال دارند شمار گرفته اذیت نمایند پس از
 مذاکره و مشاهده آراء متفق میشود که حضرت
 فروغی بایک نفر آدم این از شیر حرکت نمایند

و با باده ده سپار کردند مشهدی عباس نامی که
 از اشخاص محبت صادق زرنک بود برای خدمتگذار
 ایشان معین مینمایند شب حضرت فروغی از شیراز
 حرکت میفرمایند را پورت حکومت میدهند
 چند نفر مأمور میفرستند در بین راه زرقان
 حضرت فروغی را شیراز آورده یکسوار در باغ ایالتی
 مینمایند در آن برکن الدوله اجبار میدهند
 که ایشانرا وارد کردند ایالت از آنک بیای آمده
 ایشانرا ملاقات مینماید صولت حضرت فروغی
 رکن الدوله را جذب مینماید رکن الدوله ایشانرا
 بفنک دارباشی میسپارد که در منزل شخصی
 میماند از حضرت فروغی باشد پس آنکه منزل

تفنگدار باشی ساکن میگردند ابتدا تفنگدار باشی را
 تبلیغ مینمایند تفنگ دار باشی منجذب و مشتعل
 میگردد دکن الدوله در این باب متغیر میگردد ورود
 با حضرت فروغی مشغول مکالمه بوده در این
 صحبت کلمه سوئی از دهانش خارج میشود
 حضرت فروغی عصبانی شده در نهایت تشدد
 میفرماید شاهزاده گمان مکن تعبان عظیمی
 دارم هرگاه رها کنم خودت و ارگت را می بلعد
 از همینکه این کلمه شاهزاده و اهره مینماید بنای
 عزیز خواهی را میگذارد و قسمیاد مینماید که مرا
 از اظهار این کلمه قصدی نبوده آن وقت جناب
 فروغی زبان گشاده بنای تلاوت آیات قرآنیه

و احادیث نبویه میفرماید بقسمیکه شاهزاده
 بیهوت میشود و بر او دلتش می‌فرازد آیامی که این
 عبد در ساحت اقدس مشرف بوده و حضرت فروغی
 نای مشرف بودند برای این عبد نقل فرمودند
 ذکر کردند که روزی شاهزاده دکن الدوله در غیاب
 من از جناب شیخ رئیس سؤال کرده بود که شما اقا
 میرزا محمود را میشناسید جناب شیخ استنکاف
 کرده جواب میدهند خیر او را نمی‌شناسم در
 غیاب شیخ از من سؤال کرد که شما ابوالحسن میرزا
 شیخ رئیس را میشناسید جواب دادم بلی
 خوبی ایشانرا میشناسم فرمودند روز دیگر
 نصادف واقع میشود جناب شیخ رئیس و من

هر دو در مجلس شاهزاده حضور داشتیم شاهزاده
 میگوید تعجب دارم جناب شیخ الرئیس شما میفرمایید
 که اقامت ما محرومان را نمیشنا سید و ادیان میگویند
 شما را بخوبی میشنا سید یعنی چه جناب فرمودی
 فرمودند که من ملتفت شده که جناب شیخ حکمت
 فرموده فی الحین معطل نگردم جواب دادم جناب
 شیخ الرئیس شما من را نمیشنا سید فراموش فرموده ^{با}
 آن روزی که در حوزة درس مرحوم والد شریف
 داشتید در مباحثه کلمه فی غلط فرمودید
 مرحوم والد از بالای مجلس قیامت برداشته پرتاب
 کردند بجا البته باید این داعی را شما نشناسید
 شیخ ملتفت میشود که من حساب را درست

جوڑ کردہ جواب میدہد بلوی بلوی بخشید عذر
 میخوانم جناب عالی آقا زاده مرحوم شیخ محمد فروغ آبادی
 میباشند با دم احد فی الواقع مرحوم والد
 ایشان شخص فاضل کامل جلیل القدری بودند
 و خود جناب فروغی نیز عالم و فاضل بی بدل
 میباشند قدرشان در ایران مجهول است
 اشخاص ذوی العلم قدر و منزلت ایشانرا میدانند
 باری چندی جناب فروغی در شیراز بہین ترتیب
 منزلت تفتان دارباشی تشریف داشتند روزی
 شاہزادہ میگوید بحضرت فروغی کہ شاہ بہر سمت
 بخواہید حرکت فرمائید مانعی نیست ہمیل خودتان
 میباشند میفرماید قصد از طریق آباد ہ

بظهور آن است میگوید مال بخواید تدارک شود
 جواب میدهند مال هم برای من از مرحمت حضرت
 والا ممکن است شاهزاده میگوید بصدق قدر
 باشی بچاه تو مان بیاور صدق قدر باشی
 بچاه تو مان حاضر مینماید شاهزاده جناب
 فردغی میدهند میگویند برای مخارج راه سفد
 شما باشد جناب فردغی میفرمایند از مرحمت حضرت
 والا مخارج راه هم موجود و فراهم است
 اما مرحمت حضرت والا دارد نمی‌تواند رد احسان
 جائز نیست پول را در حضور شاهزاده گرفته
 بین فرارها و فرار باشی و پیش خدمت و آشپز
 و تفنگدار باشی تقسیم مینمایند پانزده قران

زیاد می آید میفرمایند باشماقی چی هم از ما حقی
 دارد رحمت کشیده پانزده قرآن زیادی را می دهند
 باشماقی پی شاهزاده از این همت و بزرگواری
 ایشان حیرت مینماید باری آن روز مال تدارک کرده
 حضرت فروغی را با دو نفر سرباز برای استخفاف
 روانه مینمایند و سفارش میکنند که سربازها
 تازدقان در حضرت ایشان باشند جناب
 فروغی میفرمودند دو نفر سرباز یکت
 نفلک بدیننداشتند درین راه بهم
 مذاکره میکردند که این اخوندبای میباشد
 بهتر آن است که او را از عقب سربازت بنمائیم
 میفرمودند معلوم شد پس از استماع این کلام

آنها خیال اذیت را داشتند بجدول آبی رسیده
 پیاده می‌شوند می‌گویند چای در نماشید سوزها
 پیاده شده شهدی عباس گاشته ایشان
 مشغول چای بوده چنانچه مرغی با سربازها مشغول
 صحبت می‌شود آنها را اگر صحبت مینمایند بغض تفنگ را
 از دست سرباز می‌چاپند دور نشسته لوله
 تفنگ را بدست گرفته قنداق تفنگ را بلند کرده
 می‌گویند هرگاه قدرت دارید نزدیک بایید
 گان چه کردید هرگاه تصور کردید که این تفنگ
 اخوند بلیش نیست می‌توانید آنرا اذیت نمائید
 بدانید که خیال غلط بوده من خراسانی می‌باشم
 صد نفوس را در حریف هستم سربازها ملتفت می‌شوند

که تا پیدا باخته اند بنای عذر خواهی و عفو از
 نصیحت را خواستند تفنگ را میخواستند میفرمایند
 بکن نسبت نازرقان تفنگ را با آنها نمیدهند
 پس آنکه وارد زرقان میشوند اجزاء آمده خدمت
 حضرت فروغی شرفیاب میشوند سربازها
 انعام گرفته مخصص میشوند جناب فروغی پس از
 مایه شب توقف حرکت با باده میفرمایند در آنجا
 خدمت جناب افغان میسرند منزل ایشان نروا
 اجلال میفرمایند در آن وقت گفتگو بوده که
 صدیقه مرحوم دانی حسین را جناب افغان برای
 فرزند ارشد خود جناب آقا سید آقا بصلحیت
 اختیار فرمایند جناب فروغی که وارد میشوند

اسباب عقد و عروسی را فراهم می‌آوردند جناب
 فردغی بقانون خطبه جدید عقد مینا بند اطلاع
 با ما در می‌دهند این فقره برای آنها گران می‌آید
 که چرا با وجود نسبتی که دارند دانی حسین بی اعتنا
 با آنها مینماید و بقواعد و آداب جدید عقد کنند
 چند روزی در اباده بسیار خوب بود مجالس و
 مجالس در نهایت استقلال و انجذاب دائره قضای
 ناآهانی میرسد این قضیه کشتن ناصرالدین شاه
 بوده تصادف میشود با ورود سید بهی خان
 حشمت نظام تفریخی که با دو فوج سوار که مأموریت
 شیراز داشتند وارد اباده میشوند که هنگامه
 کشتن شاه بلند میشود آخوند ها موقع را

فتنم میباشند میروند نزد حشمت نظام او را
 محترم میشوید که حشمت نظام حکم میدهد
 بسیاریها که اطراف منزل حضرت افغان را محاصره
 نموده آنها را دستگیر نمایند بواسطه گرفتاری
 آنها فوائد کلی نماید خواهد شد قرار کار را
 بدین منوال میدهند باید اشخاص مفصله مذکور
 که جناب افغان اقامیرزا افانورالدین و جناب آقا
 آقا سید آقا و جناب افغان اقامیرزا ضیاء و جناب
 فروغی و جناب حاجی علی خان و جناب دائی حسین
 و جناب اقامیرزا عطاء الله خان سراج الحکماء و
 جناب اقامیرزا حسین خان و جناب قابل و جمعی دیگر را
 منتخب مینمایند که باید آنها دستگیر نمایند در بدین

فراداد و مذاکره همیشه امام مطلب را بنویسند همیشه
 خود که عیال جناب دانی حسین باشد داپورت میدهند
 که امام و حشمت نظام با جمعی دیگر معاهده کرده
 و قرار گذاشته که جناب افغان و سایرین را بگیرند
 خوب است در منزل نمانند جانی دیگر حرکت کرده
 تشریف ببرند که هرگاه در منزل شما بیایند آجانب
 تشریف نداشته باشند باشند آن روز جناب افغان
 و جناب فروغی و جمعی دیگر منزل جناب حاجی علیخان
 تشریف داشتند ضلع جناب دانی حسین
 مطلب را تماماً جناب افغان عرض مینمایند
 کماثر حضرت را مسبوق از خیالات فاسد آنها
 مینماید ما مورین حشمت نظام منزل دانی حسین

رفته برای آنند حضرات پس از آنکه یقین میکنند که منزل
 نیستند کاوش میکنند کجا هستند اشخاص مفسد
 آنها را دلالت منزل حاجی علی خان مینمایند و ونفر
 مأمور منزل حاجی علی خان رفته یکسر بیرون اطلاع
 و خبر داخل خانه میشوند حضرات در وسط باغچه
 صندک و میز گذاشته جالس و جناب فروغی با آن
 هیكل جناب و کهن سرشار مشغول تلاوت آیات
 بودند مأمورین می بینند که جناب طالع حسین اخوی قاضی
 و جناب افغان و جناب فروغی و جناب حاجی علی خان
 و جناب دانی حسین حاضرند جناب آقا میرزا محمود را
 مخاطب کرده میگویند آقا شما را خواسته اند جناب
 حاجی علی خان و جناب دانی حسین میگویند

جناب فروغی کہ شما تشریف نہرید، ما میری تمہ نامطلباً
بفہمیم کہ از چه قدر راست جناب دانی حسین و جاب
حاجی بگی خان با ما مورین عیروند، منزل حشمت نظام
باحشمت مشغول مذاکرہ میشوند، میگویند چه
کاری جناب نامیرزا محبو داشتید، ہر فرما تیبی باشد
ما حاضریم جواب میدہد، شما ہمہ در اینجا تشریف
داشته باشید، من کاد باقا میرزا محبو ہم دارم
اشارہ میکند حضرت را توفیق نمایند، پس از
توقیف حضرت ما مورہا رفتہ جناب فروغی را با کمال
فضاحت و بی احترامی حاضرینا بند جناب فروغی
پس از آنکہ ملاقات سینما بند باحشمت در کالہ نشانی
صحبت میدارند، حشمت چون زیاد از اندازہ کر بود

فرمایشات جناب فروغی را نمی‌فهمید بنای بدگویی و
 تشدد و اذیت را میگذارد جناب فروغی ملاحظه میفرمائید
 که حشمت نظام فوق العاده کرده خراست دستخطی
 که از رکن الدوله داشتند خطاب بحکام نقاط جزیره
 عنوان حکم این بود که حکام و نامورین دولت ابدیت
 هر کجا باشند باید نهایت احترام و ضد متگذاری را
 نسبت با ثقیان هجری دارند رضایت خاطر جناب
 امیر را محو در اجلب کنند حکم و کد ارائه میدهند
 پس از ملاحظه حکم امر میکنند دو نفر ما مورد
 جناب فروغی از آباده خارج کرده تا دو منزل دور
 نمایند و مراجعت کنند ما مورین حسب الحکم
 ایشانرا از آباده خارج تا دو منزل بالای آباده

ایشانرا برهنه کرده تمام اثاثیه که همراه داشتند گرفته
 مراجعت مینمایند جناب فروغی دو روز و دو شب
 در کوه‌های اطراف آباده برهنه و گرسنه سرگردان
 بودند پس از حرکت دادن جناب فروغی از حاجی
 تلخی خان و دائی حسین مبلغ یکصد و پنجاه تومان
 گرفته آنها را رها مینماید جناب قانبر را خوب زیاد
 زده حبس مینمایند پس از دو روز و دو شب مشخص
 میکنند ایشان را از بید میروند باز امام مجرد
 حشمت نظام را محکوم می‌شود که چرا ساکت نشسته
 تعقیب نمی‌کنید میگوید چکنم امام دستور میداد
 که باید حتماً آقا میرزا اقا ورد و فرزندش را بگیرد زیرا
 رئیس آنها آقا میرزا آقا میباشد میگوید راه گرفتن

آنها را بنمائید چه قسم باید آنها را گرفت امام میگوید
 ما عسکرخان سوزمتی با تفنگچی‌های او را حاضر مینائیم
 شاهم سر بارهای خود را فرمان دهید که فردا بخت
 در خانه دانی حسین ریخته انامیرا آقا و دو فرزند
 آقا سید آقا و میرزا ضیاء را بگیرند آنها را که گرفتید
 طبقاً سابقین را خواهید اخذ کرد آن وقت آنچه
 میخواهید از آنها بگیرید میتوانید حشمت از این
 مطلب و تدبیر بسیار خورسند میشود میگوید
 البته این کار را بموجب دستور جناب عالی باید کرد
 مجدداً همشیره امام موسوم به بی بی یکم جان
 که همشیره عیال دانی حسین باشد پس از اطلاع از
 خیالات آنها سه ساعت از شب گذشته بهوشت

خود را بمنزل دانی حسین رسانیده بهمشیره خود اچیه
 میدهد که برادر نامرد تو فردا چنین خیالی دارد که
 منزل شما را محاصره کرده جناب آقایان را با انجمن ایشان
 یا شوهرت بگیرند همچنانکه آمدن شما را اطلاع دهم که
 فردا آنها منزل نباشند عیال دانی پس از شنیدن
 این مطلب نزد جناب آقایان رفته تفصیلاً ^{بد} عرض میباید
 جناب آقایان میفرمایند که باید رفت من بلذیت اینجا
 ندارم میگویند همسایه ما خانه آقایان میباشند
 هر چند او بنیانی نیست اما آدم خوبی میباشند خانه
 او برچی دارد ممکن است فردا بدان بوج توقف فرمایند
 تا ببینیم فردا چه پیش می آید میفرمایند بسیار است
 شما و دانی حسین هر نوع صلاح بدانید ضرر ندارد

میال دانی حسین می رود منزل آقا حسن عیال آقا حسن را
 الاقات می نماید تفصیلاً را عنوان میکنند که فردا حضرت
 بواسطه خیال فاسد امام و حشمت نظامه بیچاشما
 هستند عیال آقا حسن جواب میدهند بسیار خوب
 تشریف بیاورند سحر هنگام جناب قان و جناب
 آقا سید آقا و آقا عبد الحمید و دانی حسین میروند
 منزل آقا حسن در برج منزل می نمایند ولی حرم
 جناب افغان و حبیبیه شان و عیال دانی حسین
 بسیار پریشان بودند که فردا چه واقع خواهد
 تا فردا حضرات تعداد کثرت خود را دیده عسکر خان
 با تفنگچی هادا حاضر کرده مع نظام سرباز با حشمت
 نظامه و بجان دانی حسین هجوم می نمایند پس از رسیدن

بخانه دانی حسین در ب دا شدت میگویند عیال
 عبد الحمید که منزل او متصل بخانه دانی حسین بوده
 و بلندی واقع داخل کوچه را می بیند که عسکوخان
 با تفنگچی و سرباز در ب کوچه اطراف خانه گرفته اند
 عیال عبد الحمید خبر میدهد که عسکوخان و سربازها
 اطراف خانه را محاصره کرده اند آنچه در زدند در را
 باز نکردند از راه بام خانه همسایه ها داخل خانه
 میشوند فرزندان کوچک خان افغان اقامت در ضیاء
 چون همراه والدشان فرخته بودند سربازها را
 که می بینند متحیر میشوند که چه کنند و می بینند شب بام عیال
 اقا حسن ملاحظه میکند که اقامت در ضیاء دوری بام است
 فراد میزند اقا پابین بیاید از پشت بام سرازیر شد^{ند}

داخل حیات میشود ملاحظه مینمایند که جناب آقا
 میرزا حسین خان هم منزل آقا حسن شریف دارند و بعد
 آقا حسن هر دو را در در پر زمین خانه اش پنهان مینماید
 سربازها با عسکر خان پسرانکه داخل خانه میشوند
 بنای فحاشی را میگذارند داخل اطرافها شده بعنوان
 کاوش که مردها را ببینند آنچه سبب منزل بوده
 بفارت و بیخامیرند حرم جناب اتقان و صبیحان
 که ملاحظه میکنند سربازخانه را احاطه کرده چادر
 سر کرده روی بند زده روی سکو گوشه حیات
 می نشینند و داضی بقضاء الله میشوند و مشغول
 بخواندن دعای فرج میگرددند از قرار فرمایشات
 و منکرات خودشان که از برای این عبد نقل میگرددند

میفرمودند بقسمی ساکت بودند که سربازها و شرار
نصود کرده که مورد هستند چادر سر کرده که کسی از آنها
نشناسد پس از آنکه سربازها و قضاگی های عسکر خان
در خانه میفریزند اهل آباده نیز از زن و مرد همچو
کرده داخل خانه میشوند اهل بیت و انجمن
چون صحبت اهل آباده را ملاحظه میکنند بنای فریاد را
گذارده میگویند سر باز ما مو است بدون جهت
در خانه ما بریزد و ما را غارت نماید شما چه میگویند
از جان ما چه میخواهید سلطان سر بازها که هم
مردم را ملاحظه میکند حکم میدهد که اگر از ان خانه
خارج نمایند در ب خانه را چاقه گذارده که کسی
دیگر داخل و خارج نشود باری قبل از آنکه چاقه

بگذاردند دائمی حسین دختر سپاه خانم زادی بسین
 سیزده سال داشته. داخل خانه میشد و سربازها که
 آن خانم زاد سپاه را می بینید عقب کرده او را بزنند
 آن بیچاره از ترس خودش را میسرساند بصحبه جناب
 افغان که با والدۀ خودشان روی سکوی خانه نشسته
 بودند سربازها همین که می بینید که آن دختر سپاه
 رفت نزد آن دو نفر چادر سو که ساکت نشسته اند
 سلطان خود میگویند سلطان امر میکند بروند
 آنرا بزنند تا معلوم شود چادر سرها کی میباشد
 سرباز آمدند بانه تفنگ آن دختر را که ماشی شیرین بود
 میزنند آن بیچاره از ترس خودش را می اندازد روی
 زانوی صحبه جناب افغان سربازها سی بی رحم

با چوب و نه تفنگ آن بپاره را بشدت میزدند
 و میگفتند بگو آنایت کجا است صبیحه خان افغان ^{خطه}
 مینامند شاید از شدت ضرب بگوید آقایان کجا
 هستند بنای تشدد را میگذارند و فریاد میزنند
 باین معنی که چرا این بپاره را میزنید هرگاه حکم قتل
 دارید چرا معطل هستید بیات تیر تفنگ او را خلاص
 کنید عجب مردمان بی عقل احق میباشید این چه میدانند
 که مردها کجا هستند هر کجا رفته باشند بزنی که
 نمیگویند کجا رفته ایم حیا کنید خجالت بخشید این قدر
 این بپاره را اذیت نکنید سربازها که این قسم
 حرفها از صبیحه افغان میشنوند دست کشید بر میگردند
 نزد ساخان میگویند معلوم شد آن دو نفر زین

هستند نه مرد عسکرخان میروند نزد امام میگویند
آنچه در خانه کاوش کرده‌یم مردها را نیافتیم و آنچه
زنهارا از بیت کردیم ابراز ندادند تکلیف چیست
امام میگوید باید عیال و صبیّه اقامه را آقا حاضر
نموده از بیت و زجر و شکنجه نماند تا ابراز دهند
که مردهای آنها کجا هستند تا این قسم نکشید
مقصود حاصل نخواهد شد پس از آنکه تصمیم
قطعی که در این باب میگیرند هجده شش امام
تجواهر خود عیال وانی حسین می آید اطلاع دهد
که برادر نامرد تو چنین پیش نهادی کرده که میبایست
های عزیزت را در معرض ازیت اندازد که ابراز
دهند که آقایان کجا هستند و قیقه بخورند داخل

خانه نتواند سر بازها که در ب خانه و اجانه گذارد ه
بودند مانع میشوند از دخول در خانه آن زن
در سینه قسم زیاد میدهد التماس میماند تا سر بازها
راضی شده آن زن داخل خانه میشود تفصیل را همیشه
خود میگوید و اظهار میدارد که سر بازها راضی نیستند
داخل خانه شوهر بفرار رحمت و شفقت خود را داخل کرده
مطلب را بشمار رسانیده که تکلیف خود و آنها را
هر قسم میدانید فراهم نمائید عمال دائی بیچاره
زیاد مضطرب میشود با همیشه خود میگوید چه
گونه این مطلب را با آنها عنوان نماید بهتر است که
با هم رفته مطلب را اظهار دارد بر عمال دائی با همیشه
خود که هر دو خواهرهای امام بودند می آیند نزد

علیا مکرمه ضلع جناب افتان و صبیہ ایشان
 مطلب بیان مینمایند که امام و اشرار خیالگشا این است
 ان در نظر مظلومه میگویند ما غرب اینجا هستیم
 بلایت نداریم جواب مینهند باید فکر عقلی کرد
 از اینجا خارج شوید زیرا اشرار خیالگشا توهین است
 علیا مکرمه میگویند محله هر دو در نظر داشته باشید
 که خارج شویم از کدام راه برویم دریب کوچی که
 چاه هست پشت بام هم که سر باز است راه
 نمیدهند چه باید کرد راه فرار و نجات را برای
 خود مسدود دید در نهایت تضرع متوجه
 بساحت اقدس گشته مناجات مینمایند عرض میکنند
 ای جمال مبارک زمان شرف بساحت قدمت بکرات

فرموده می در جمیع احوال باشما هستم افتانم را در
 کل حال حفظ مینماید حال وقت آن است که نظر عنایتی
 فرمائی تفصیل و ترجم کنی ما را از جسد و کشتن باکی
 نیست اما ملامت دشمن و تو همین اعدا ناگوار است
 که بدست ناخبر گرفتار گردیم مشغول تضرع بودند
 و سربازها در اطراف و منازل مشغول بدستبرد
 بودند دانی حسین فرزندی داشت بسن دوازده
 سال موسوم باقا جلال از ترس میروید عقب طاقچه
 بلندی پنهان میشود سربازها با سرنیزه تفنگ
 عقب طاقچه را کاش می نمایند دفعه سرنیزه بسکم
 آن طفل خورده شکم را پاره مینمایند خون جاری میشود
 آن طفل را آورده وسط فضای خانه می اندازند

خون از اطراف بچه جاری میشود مادر و خواهرها
 بچه را که در خون غوطه ور می کنند بنا بر بچه و فغانرا
 میگذارند سلطان سربازها این واقعه را که ملاحظه
 میکند فوری فرستاده دکتر فوج را حاضر مینماید
 که تکمیل بچه کرده زخم را ببندد حکیم که حاضر میشود
 میگوید بچهار تومان بدهید تا زخم را بچیه نموده
 ببنده مادر بچهاره میگوید وجه نقد در خانه ندارد
 شما زخم را ببندید تا وجه تدارک کرده بشما بدهم
 حکیم میگوید تا ببول ندهی زخم را نخواهم بست آن
 زن بچهاره نصف طاقه شال کشمیری بسیار خوب اعلی
 داشته می آورد حکیم میدهد آن وقت زخم را
 بچیه کرده می بندد و بواسطه ضربه و فریاد و گریه

دفغان زنهای همسایه و اطرفی در صحن خانه جمع میشوند
 میالدهانی حسین با پریشانی حال وقت را هاننم داشته
 می آید خدمت ضلع جناب افغان و صبیه ایمان عرض
 مینماید که حال ممکن است تغییر چاره داده در میان
 این زنهای زیاد که خارج میشوند شما هم خارج شوید
 که کسی شما را نشنا صد میفرمایند که چاره چه عرض
 میکند بافتن خودم تشریف ببرید منزل عمال بان
 دائی حسین میفرمایند محل امنی باشد میرویم
 عرض میکنند چاره نیست دو عدد چادر ^{نشین} صغیر که در
 دهات است باد و کفش معمولی آورده میدهد
 خدمت ایشان میگوید تغییر چادر و کفش دهید
 که معلوم نشود من میروم نزد سلطان سربازها

بگویند زنیهای را از خانه خارج کند شام هم در
 ضمن آنها خارج شوید دستور داده می‌رود
 نزد سلطان التماس مینمایند که شمارا بخدا این زنیها
 اضرفوا از خانه بیرون نمانید تا من با بچه بچروج
 بییم چه میکنم سلطان بحال آن زن بیچاره رقت
 کرده حکم میدهد بسوی آنکه تمام زنیهای اطراف را
 از خانه خارج کنید زنیها که خارج میشوند
 علیا فخرمه ضلع جناب افغان با صبیه فخرمه شان
 بایک نفر خادمه فخرمه در بین جمعیت از خانه
 خارج میشوند بدخیمی الهی آنها را از دست گرگان
 خونخوار نجات میدهد میروند خانه عیالشان
 دانی حسین آن زن بهائی بود باری پس از بستن

دخم و خارج کردن زینها از خانه در صد جستجوی
 آن مظلومه ها بر می آیند آنچه در خانه جستجو و
 کاوش مینمایند آن دو علیا حضرت زینب را نمیبینند
 نزد امام میگویند زینهای شیرازی را یافتیم معلوم
 میشود از خانه خارج شده اند امام میگوید حال
 که شب است سوارها از خانه خارج شوند تا فردا
 در صد جستجو آنها برائیم باری پس از آنکه علیا
 حضرت میروند منزل عیال ثانی دانی حسین پس از
 ملاقات عیال دانی حسین حضرت میگوید من تا صبح
 شمار در اینجا بیشتر نمیتوانم نگاه دارم زیرا اگر فردا
 بفهمند شما در منزل من میباشید شما را
 خواهند برد و خانه من را خراب خواهند کرد

باید دو ساعت قبل از آفتاب از این جا حرکت ننمائید
 میگویند ما اینجا غریب هستیم نمیدانیم کجا برویم
 و راضی هم نخواهیم بود که خانه شما برای خاطر
 ما خواب شود خداوند قادر است که ما و
 خانه شما هر دو را حفظ فرماید شما هر کجا بگوئید
 ما برویم جواب میدهند من نمیدانم کجا بروید
 هر کجا میخواهید بروید این مطلب بحضرات بسیار
 ناگوار می آید باری ساعت سه از شب صبیحه جناب
 دانی حسین که عیال جناب اقا سید آقا باشد با یک نفر
 خدمه با طفل سه ساله جناب اقا میرزا جلال دومین
 نجل جناب فلان اقا میرزا آقا که از شیراز همراه ایشان
 آمده بود و آن طفل نعلون زیاد بچیده و عجز خود داشت

وقت حرکت از منزل جناب دائمی مسین همراه آنها
 خارج نشده بود از منزل حرکت کرده می آید منزلیکه
 حضرت تشریف داشتند آن طفل بیخود ملول و متحیر بود
 بناحی بچه و گریه را میگذارد و میگوید جان از وقتی که
 شما را نمیدیدم گمان میکردم سردی از شما جدا شده اند
 بیچاره جده و عمه آنچه سعی و دقت میکردند از طفل را
 آرام کنند برگریه و خجسته بچه می افزود بهر قسم بود
 طفل را آرام مینمایند در آن حال آنها چهار نفر زنی
 و یک بچه سه ساله در فکر هستند که چه کنند
 و تطییف فردا چه خواهد شد در این بین صاحب
 خانه می آید میگوید شما چه خیال کردید با پدر فردا
 قبل از آفتاب از خانه من خارج شوید صبیانه

دانی حسین میگوید زن آقا شما که این قسم تکلیف
 میکنید و میگوئید از اینجا برویم کجا برویم میگوید
 من میدانم خود دانید هر کجا میخواهید بروید
 من نمیتوانم چهار نفر مسلمان بپاره را برای خاطر
 شما باریها در عذاب بیدارم بارها خورشید برای
 استفسار حال علیا احترام عیال دانی حسین هفت
 خادمه محرم که اول شب همراه حضرت آمده بود
 میفرستند موبای حالات حضرت میشود
 علیا حضرت ضایع افغان تفصیل مذاکرات صاحب
 خانه را عنوان میدارند که صاحب خانه چنین میگوید
 که باید دو ساعت قبل از آفتاب از خانه او خارج شویم
 نمیدانیم چه باید کرد آن خادمه صادق چون حال

حضرات را زیاد شستوش می‌بینید می‌گویند خذوئند تا دست
 فکری خواهد کرد بر خواسته از خانه خارج میشود
 بعد از در ساعت مراجعت می‌نمایند می‌گیرید خانه
 بابت نظر رعیت را معین کرده امر قبل از اتمام رجعت
 شما انجا خواهیم رفت بر خواسته میرود منزل دائم
 تفصیل را بعیال عالی می‌گویند صبح بسیار زود که
 هوای آناریک بوده می‌آید خدمت حضرات چادرها
 مفرشی و آفش‌های رعیتی را پوششیده بدرون
 اطلال صاحب‌خانه از خانه خارج میشوند می‌روند
 محلی که معین کرده بود آن خانه آخر قلعه نزدیک
 بیرون ده دریاخانه طولانی که بابت در بختی
 نداشت که آنور در وقت کشش ساختن می‌آوردند

هر کس دیده باشد میدانند چه جای تارک خفته
 بدی میباشد وارد میشوند در آنجا ساکن میگردند
 با چپه سه ساله زبان نافعهم آن خادمه میگوید
 صاحبخانه التماس کرده که صداندهید که کسی
 بفهرد که آدم در اینجا هست بدانگذارید که چپه
 صد بدهد سفارشات آکیده کرده در ب را
 نقل نموده کلید را برداشته میرود آن محتلمات
 مظلومه بواسطه تاریکی منزل یکدیگر را نمیدیدند
 چپه کوجات که همراه آنها بود بواسطه تاریکی وحشت
 میکرد میخواست فریاد بزند مثل هر روز خارج شده
 در حیاط بازی نماید در ب را بسته میدید مید
 حجت میگرفت بطفل میگفتند صدانده هرگاه

صدای سربازها صدایت را خواهند شنید
می آیند ما را می برند طفل معصوم تو رسیده آوام
میشد پس از لحظه ای از میگفت هرگاه سربازها زنده
گوشه درب را باز کنید تا چشم بروشنائی افتاد
باز دوباره ببندید حال ملاحظه پریشانی آن
حضرات و جنج و فرج طفل بی گناه ونداشتن
اطلاع از مردها که بان بیچاره ها چه وارد آمد
و درجا هستند در فخر که جسم شود هرگاه
انصاف باشد رقت امیر است لعنة الله علی
قوم الظالمین **باری** ظهر که حبشود ان زن خاد
که امیر تاجی بوده قدری نان و پنیر و لیت کوزه
آب زیر چادر گرفته برای حضرت می آورد دربار

باز کرده داخل طاق انبار میشوند پس از احوال پرسی
 و تفقد میگویند که شما از خیال آقایان راحت باشید
 زیرا آنها با جمعی از احباب در غولک بلوہ رفتند
 الحمد لله سلامت میباشند انشاء الله تفصیل
 کوه رفتن آقایان را خواهیم نوشت باری پس از
 ملاقات حضرات آن خادمه در برب دایسته نقل کرده
 کلید را برداشته مراجعت مینماید آن علیا عرفت
 فقط از خیال آقایان راحت میشوند هر قسم بوده
 در آن اطاق تاریک با گرمی هوا و طفل صغیر زبان
 نافع در روز شام کرده تا یک ساعت از عصر که
 میگذرد هوا تاریک شده تلخی می آید در برب و ا
 باز مینماید میگویند حال هوا تاریک است کسی شما را

نخواهد دید و ملتفت نخواهد شد بیائید روی
 پشت بام بنشینید قدری استنشام هوانا کنید
 آن محرمات مطلوبه از اطاق تاریک خارج شده
 در پشت بام می نشینند صاحب خانه می آید نزد حضرت
 سلام کرده احوال پرسی مینماید در نهایت ادب
 عذر خواهی میکند میگوید امروز از صبح تا حال زیاد
 مصروف بودم بر دین بودم تمام شود آنه
 مبادا کسی ملتفت شود که شما در این جا هستید
 خواب است اشتباهی دیگر در نظر آورده تشریف
 ببرید زیرا صلاح ندیست دیگر در این جا تشریف
 داشته باشید علیا همزه ضلع افنان متفکر
 میشومند که چه باید کرد هر گجا میرویم جواب

میگویند حتی در اضی بلیک اطاق تارلیت هم که میشویم
 صاحبخانه جواب میدهد بعیال اقا سید آقا
 که صبیه دانی باشد میگویند شما که اهل اینجا
 هستید چه باید کرد تکلیف چیست تا شب هست
 فکری باید کرد جواب میدهد چه عرض کنم عظم بجا
 نمیرسد صلاح جناب فغان فکر زیاد میفرمایند
 بشری است در جمعی اقامیر عطاء الله حاسر
 اکلماء اطلاق دهیم که هرگاه صلاح خود را بدانند
 باین دوروز ما را در خانه خود نگاه داری کنند
 تا ببینیم حاکم علی الاطلاق چه تقدیر میفرماید
 باناجی که هادی راه بوده پیغام میفرستند جهت
 اقامیر عطاء الله خان حکیم که حالها از این قرار است

بریشان و سرگردان میباشیم هرگاه صلاح باشد
 دو روز در خدمت شما باشیم و منتظر تقدیر است
 الهی پیغام علیا حضرتی که میرسد عیال آقا میرزا عطاء
 خان مطلب را با آقای سراج الحکماء ابلاغ میدادند
 که ضاع حنا سفیدان چنین پیغام داده اند جواب
 چه بگویم آقای سراج الحکماء میگویند جواب پیغام
 بدهید که البته البته بزودی تشریف بیاورند اول
 منزل من متعلق بجناب افغان است ثانی من حکم هستم
 برای من حکایتی نسبت تمام اهالی اباده محتاج
 و متعلق من هستند احدی نمیتواند بمن آید
 وارد آورد خدعه پیغام آقای سراج الحکماء را
 آورده عنایت محترمانه چادرهای مفروش را

پوشیده از خانه رعیتی خارج شده میروند منزل
 آقای سراج الحکماء اهل بیت آقای سراج در ب خانه باز
 گذارده فستخر بودند که وقت تشریف فرمائی ایشان
 در کوچه معطل نشوند حضرات وارد خانه میشوند
 اهل بیت آقای سراج از تشریف فرمائی ایشان
 زیاد اظهار بیجا داشت و مهربانی میفرمایند پس
 از استماع شرح حال چند روزه زیاد متاثر شده
 میگویند خوب بود از اول اینجا تشریف فرما
 شده بودید بواسطه مؤانست با آن محترمان
 از علایا مکرمات از کسالت چند روزه راحت شده
 استفسار از حالات آقایان کرد رگوه بودند مینمایند
 تفصیل حضرات و رفتنشان بگوه را بدین قسم ذکر مینمایند

میگویند پس آنکه آن روز که در برج خاتمه آقا حسن
 بودند شب هنگام ساعت هفتم از شب چند
 نفر از اجباه در غول و جناب عباس خان مسلح شده
 می آیند خاتمه آقا حسن خدمت جناب افغان شریف
 شده مرض می نمایند که تشریف داشتن آن حضرت
 در اینجا صلاح نیست البتہ الآن حرکت فرموده
 در خدمت شما بکوه میرویم همین قدر که داخل کوه
 شدیم احدی با در نصیحت نزدیک ما بیاید میفرمایند
 هر چه صلاح بدانید من حاضر پس از تصمیم قطعی
 حضرت افغان مع دو فرزندشان آقا سید آقا و آقا
 میرزا ضیاء و جناب دانی حسین و آقا میرزا حسین خان
 اتفاق جناب عباس خان با در ضابطه مسلح شده

نمره بودند مشوکلًا علی الله خارج شده میروند
 بکوه بندهای ددغول سایر اجنّه دیگر همه که
 اطلاع از رفتن آقایان بکوه حاصل کرده از جمله حاجی
 علی خان و سایرین بکوه میروند در جهت جناب افغان
 در کوه توقف می نمایند جناب آقای میرزا عباس قابل در
 همان اول گرفته خوب زده دو روز و دو شب
 حاضر بوده و در خصوص می نمایند ایشان فرار از بیزد میروند
 اما اجنّه اطراف آباده جنی مسلح شده بنوبت
 اطراف کوه گردش کرده کشیک می کشیدند حدت
 جناب افغان عرض می کردند شما اجازه بفرمائید
 تا از کوه سرازیر شده تا آباده رفته آنچه باید با ما
 بکنیم می کنیم و آنها را بجزایات خودشان میروسانیم

چنانچه آنها را نصیحت میفرمایند جلو آبرو
 از آنها کرده که مبادا خلاف انظار انظار
 زیرا جمال مبارک میفرماید بهائی باید خیرخواه عموم
 باشد نظر باعمال آنها مناسبت هرگاه آنها زخم
 زند شما مرهم نهید آنها زهر دهند شما
 شهید بنوشانید آنها نمی فهمند ذاهلند ^{فایده}
 خوب و از دست تمیز نمیدهند شما بنصایح با
 مبارک ناظر باشید هرگاه جزئی زنا لغتی از شما
 صادر شود تمام تقصیرت بشماها وارد خواهد
 آورد مبادا مبادا خلاف سوئی از شما برود نماید
 که زحمت چندین ساله هدر خواهد رفت بدین گونه
 مقولات بنصایح و مواظبت آنها را ساکت میکردند

رجبوگیری مینمودند باری پسواتکه ماهورین
 جناب آقا میرزا محمود فروغی را از اباده خارج کرده منزل
 دور از اباده ایشانرا برهنه کرده تمام اثاثیه ایشانرا
 گرفته جناب فروغی را رها کرده خودشان مراجعت
 مینمایند جناب فروغی دو روز و دو شب در بیابان
 سرگردان برهنه و گرسنه خودشانرا بزحمت زیاد
 با اباده میرسائند شب وارد اباده میشوند میروند
 منزل حاجی علی خان ملاحظه میفرمایند در بیخانه
 بسته از راه جدول آب بسختی داخل منزل میشوند
 پیراهن و زیرجامه ایشان در جدول گل الود و کشف
 میشود عیال مرحوم حاجی محمد اسمعیل ذبیح و ضمیمه
 ایشان که ضلع جناب حاجی علی خان باشند ملتفت

شده که جناب فروغی مراجعت کرده می آیند ایشانرا
 داخل طاق برده لباس برایشان حاضر کرده پیراهن
 وزیرجامه ایشانرا عوض کرده شام آورده میل ^{مندی} میفرمایند
 بزودی پیراهن وزیرجامه ایشانرا شسته و خشک
 نموده حاضر می نمایند جناب فروغی مستفسر حال جناب
 افغان و حاجی علی خان و سایرین میشوند میگویند
 ایشان باجماعت احباب کل بکوه رفته اند ایشانهم
 میفرمایند منبهم مایل هستم امشب بروم نزد
 حضرات عیال ذبیح میگویند شما خسته هستید
 امشب استراحت فرمائید فردا شب تشریف ببرید
 میفرمایند خیر رفتیم امشب اولوبت دارد باری
 بایت نفرادما این از کجا مستگان خودشان

معین میمانند همان شب جناب فروغی تشریف فرما
 بکوه می‌شوند خدمت جناب افغان رسیدند ملاقات ^ت نمودند
 و سرگذشت خود را برای یکدیگر بیان می‌نمایند جناب
 افغان میفرمودند پس از آنکه جناب فروغی ملاقات
 کردیم احباب همگی جمع شدند حال خوشی داشتیم
 مثل آنکه این کوه تخت سلطنت و آن فضای بهشت
 برین بود یک روحانیتی برای کل دست داده بود
 که حد و وصف نداشت یک روز و یک شب در
 کوه خدمت ایشان بودیم پس از مذاکرات تصمیم
 گرفته شد که جناب فروغی نزد تشریف ببرند
 یک رأس اسب از مال افاضین در غوک
 جناب افغان برای سواری جناب فروغی اتیاع فرموده

واسباب مسافرت ایشان را تهیه نموده باید نفر
 خادم زودت حرکت بیزد میفرماید چنانچه آن
 میفرمودند با اخبار مشغول مذاکره شدیم
 که باید عیال بی کرد ساکت نشستن شمری ندارد
 با اتفاق آراء چنین تصمیم گرفته شد که شرح
 حالات و وقوعات را مفصلاً تلگراف بطهران
 حضور حضرت صدارت و بشیر از بکن الدوله
 مضامین نمایند صوت تلگرافات را نوشته فرستادند
 اباده و دستور دادند که آباء الرحمن اباده و
 درغوک و همت آباد با لاجع تلگراف خانه رفته
 تلگراف را مضامین نمایند تقریباً سیصد نفر
 از آباء الرحمن تلگرافخانه رفته متحصن میشوند

صوت تلگراف را بزبان شیرازی که آن وقت آباد ه
 تلگرافی و آدم بسیار بد نفس عنودی بود و
 با امام و حشمت نظام رهندست و هر از بود وجه
 تلگراف را میگرفت اما غنا بره نمیگردد بر عکس منفردانه
 مخالفین را بطهران و شیراز غنا بره و دراپورت
 میداد احباب که ملتفت میشوند که بر عکس و بر علیه
 انها قیام و اقدام دارند بکوه اطلاع میدهند
 که زان خان برخلاف انتظار رفتار مینماید جناب
 افغان میفرمایند از اباده ما یوم باشید باید
 از طریق دیگر اقدام کرد قرار بر این میگذازند که جناب
 افغان شرح واقعه را بفرستد حضرت افغان
 حاجی میرزا محمد تقی وکیل الدوله نوشته که جناب

افغان از بیزد مشغول مخابره شوند تفصیل را
 مفصل نوشته با فاصد مخصوص میفرستند بیزد
 و مرقوم میارند که تلگرافات عدیه بطهران
 و شیراز بتلگرافخانه اباده داده شده لکن ذالخطاف
 تلگرافچی مخابره نکرده بل برعکس واقع را در انظار
 اولیاء امور جلوه داده پس زور و پاکت جناب
 افغان بیزد و استحضار حاجی وکیل الدوله از
 مطالب مشغول مخابره بطهران حضور صدر
 اعظم میسرند تلگراف که با تاملت میرسد فوراً
 صدر اعظم بکن الدوله تلگراف میفرماید که
 بنفرت از اشرا را باده جلو گیری کن و حشمت را
 شیراز احضار نماید پس از رسیدن تلگراف طهران

ماهی میفرمایند با تفاق می آیند منزل خود شکار
 ری در این بین حضرت والا شاهرده حسا
 السلطنه محل سلطان مراد میرزا حسام السلطنه
 سابق از خیرین بها صورت کارگداری بندر بوشهر
 ارداباده میشود با شنائی سابق با آقا میرزا حسین
 خان ورود بمنزل ایشان مینماید در باغ گلرزه فرنگی
 بسیار جای خوب با صفای پاکیزه فی که متعلق
 قایمزا حسین خان بوده منزل مینماید مستفسر
 با آقا میرزا حسین خان میشود اظهار میدارند
 ایضاً انقرب زیاد و اذیت حشمت نظام
 وه رفته اند شاهزاده میگوید بک نفر برود
 در راه با آقا میرزا حسام السلطنه **ماری** ایشانرا مطلع

می‌آزند که شاهزاده حسام السلطنه منزل شما
 وارد شده اند و شما را احضار کرده اند جناب
 اقامیرزا حسین خان اطمینان حاصل نموده از کوه
 سرازیر شده منزل می‌بیند حضور حضرت والا
 شرفیاب شده تفصیل کیفیت انقلاب را بعرض
 شاهزاده می‌رسانند خیانت‌های چشم‌نظام
 و شرارت‌های امام و قاضی و زال خان تلگرافچی را
 مفصلاً عرض می‌دارند شاهزاده بفقوت
 تفصیل را بطهران حضور صدرارت خطمی تلگرافاً
 عرض می‌نمایند امنیت ورود فارس را ببعضی
 عناوین درخواست می‌فرمایند لفتگو و غوغای
 اباده خاتمه پیدا مینماید چندماه دیگر جناب

افغان آباده تشریف داشته حرکت یزد میفرمائید
برای خاتمه حساب تجارتی بین خود و جناب افغان
حاجی میرزا آقا چندی یزد تشریف داشته
مراجعت بشیراز میفرمایند

**حرکت جناب افغان آقا میرزا آقا نورالدین از شیراز
سفر دوم به تبت اقدس ۱۳۱۶ هـ**

حضرت عبدالجبار ارواح العالمین لکرامه الاظهر فداء
جناب افغان را احضار و مساحت اقدس فرموده
مع علیا مکرمه افغان سدره مبارکه مریم سلطان بیگم
و علیا محترمه افغان سدره تقدیس طوبی خانم
و جناب افغان حاجی میرزا ضیاء الدین از شیراز
حرکت فرموده مساحت اقدس مشرف میشوند

يك ماه در ساحت قدم مشرف و در ظل عنایت
 حضرت عبداللہ آء مستعظن و ہر روزہ از کائنات
 عنایت لانہا یہ مدنیق و از فیض حضور مستفیض
 بودند پرازیات ماہ حسب الامر مبارک بیوریت
 سعید شریف فرما می شوند چون جناب افغان
 حاجی میرزا بزرگ و این عبد در بیوریت سعید توفیق
 داشتیم جناب افغان مع علیا مکرمہ والدہ ہمیشہ
 و اخوی حاجی میرزا ضیاء الدین بیوریت سعید شریف
 فرما شدہ در اینجاہ شغول تجارت بودیم پس
 از توفیق سه سالہ باز بیوریت حسب الامر مبارک
 برای خدمت و محافظت بیت مبارک ما مورد بقاوس
 گشتند تمام فامیل در خدمت جناب افغان

طیاحت قدس مشرف شده یا فرده یوم مشرف
هرده درک فیض لقاء و اکاملاً کرده بموجب
درستور مبارک حرکت بیورت سعید و از انجا
حرکت بسیمت شیراز فرمودند

۱۳۱۰ پس از آنکه اخبار حرکت عرش مقدس حضرت
طیروج ماسواه فراه حسب الامر حضرت عبدالبهاء
و اخاف فراه از طهران ورود بساحت اقدس و
استقرار آن حسب مقدس در جبل کوه شیراز میرا
حضرت حاج شیخ الرئیس عرضیه حضور مبارک حضرت
عبدالبهاء عرض می نمایند چند فر و اشعار منجی بر ما
هم و استقرار عرش مقدس در جبل کوه شیراز مبارک
مقاله میدارند که بسبب داناشعار و تاریخ محبوب

و مطبوع حضور مبارک واقع شد عین اشعار

از این قرار است

کرّم الله کرّم القدس نزلت فیہ آیه الکرسی

تستوی عرش ربنا الاعلیٰ نقطۃ الامر سید الانبی

مظهر العدم مصدر الوجود جوهر العقل ظاهر النفسی

فی جواد المبدأ مذرفتم قبة الکبریا بن الرّسولی

ملهم الرّیج صالح ذریعہ قال اریح خطیة القدسی

شس ۱۳۱۸

ایضا او قاتیکہ ناقص اکبر طغیان در فساد و نهمو بود

عریضه عربی و قصیده فارسی حضور مبارک عرض میناید

آن عریضه و قصیده فی الواقع دیدن است تا مطالعہ

کنندگان در جنبہ ایمان و اتقان و خلوص نیست. آن چنان

خاضع خاشع را بنحواتم اکتل در یافتن ^{نیز} عین عراضه
 جناب شیخ مع قصیده ای که عرض کرده در این اوراق ^{درج}
 انوار مخصوص و دلی انوار مخصوص
 و بیان من اراده الله مرصوع و جناح الوهم ^{مقصود}
 و برفع الله شد ^{الاصح} ^{الذینهم بنحو} الشارة ^{فصحا}
 فاما هم الله انی بشا کون و ما اراده الله سبکون
 حینذا اصل الباقی کون و لا عمل الخیر شعار الصائفة و الکون
 سحر یا معجزه ، پهلو نوز نرد دل خوشداد
 سحر می کیست که دست از بند خفا ببرد
 سحری که کماج و عراز من اراده ایتم است
 سحر از جهان رفقه ، بر همه جهان شاه است

نصوح صفت او بی شمار و زان جمله

مخصوصاً آیه انا قد صطفیناه است

قرآن بیادامت وجودش پس از صحتو بها

که وجه ابهامی چون اقباب و اوماه است

چو اوست عبد بهارت عالم است امروز

مجنن بلند و جمال خیال کوتاه است

سز آنکه پند و آوره سپار راه قوی

دعواته خصمش از راه راست گمراه است

صود دل خورد و جان زدرد می کاهد

چرا که رنج جسد دل خود است و جانگاہ است

چو اخوه بحب یوسف قناد اندر بحب

ولی بجا قتلش بین کجاه او جاه است

نه هر که لاف زندا و خلاف بتوان گفت
 که محرم خاص بر مع الله است
 خدا می گفت من المرشد قد تبین غی
 ترا ز غایت منصوصی حقیقه آراء است
 جمال نقش بطاوس صیغه الله داد
 و گرنه زین خم اندر شغال و روباه است
 بعضی اعظم بنا است اعتصام که او
 شکوه دارد چون کوه و خصم در بیگاه است
 بیان نباشد هر چون عیان و من دید
 که او سیر حقیقت بگانه آگاه است

در سنه ۱۳۱۹ هیجدهم ماه شعبان جناب آفتاب
 ورود بشیر از فرموده این عبد و اخوی حاجی میرزا بزرگ
 در خدمت ایشان بایده عالم روج و ریگان ورود بشیر از
 کرده خدمت احباء رحمن مشرف و ملاقات نموده
 مجالس و محافل منظمی مرتباً هر هفته دائر و احباء و
 در نهایت اشتغال و انجذاب بودند و در کمال نظم
 و با نهایت حکمت احباء در بیت مبارک مشرف شده
 تقبیل ان عتبه مقدسه را مینمودند

در سنه ۱۳۲۰ نواب و الاملاک منصور میرزا
 شعاع السلطنه از طهران ایالت فارس را عهد داده شده
 با اجراء کافی باشوکت و اقتدر زیاد با فوج سرداران
 و شکوه شاهزادگی ورود بشیر از فرموده بواسطه

افتد و انتظام ایالت شهر آرازم و آزاد می از هر حیث
 برقرار مجالس و محافل ملاقاتی نهایت شکوه منعقد جای
 اقامه جلالت ذوقانی و جناب عندهایب نهایت حدیث
 مشغول تبلیغ امر بودند بهیچوجه اسمی از اعتشاش
 در میان نبود اغلب اوقات مجالس و محافل منعقد
 مخصوص متزلزل صورت و شیر السلطان و مرجوع اقامه
 علیه ضایعاً جناب شیخ رئیس شریف فرما میشدند
 و از فیض حضورشان اجناس بهره مند میگشتند تا
 اواخر سال که اشخاص مغرضه و ضد فساد و بنوا
 برآمدن شهر را مغشوش و اسباب بلوا را فراهم آوردند
 ماری این عدوان کسالت مزاحی عارضه عریض بترجیح
 تقدیراً بیماری عید چهار ماه بطول انجامید اطباء

مشغول محالجه از جمله مرحوم اقامیرا عبد الله رحمت
 معالج بودند. دواهای بسیار تلخ و بدبو میدادند
 بواسطه دوری از ساحات قدس و کسالت بسیار خسته
 شده دل تنگ گشتم زیرا که دوازده سال در ظل مبارک
 بوده در روح از غایات مبارک مهتر حال در ایوان
 خوابیدن ذناب خود بخوار مبتلا و دچار بدین جهت
 بسیار محزون و منخور بودم روزی پیر از صرف دوا
 رفتم بالای ام بیت مبارک مقابل شجره مبارکه نارنج
 که بدست مبارک حضرت اعلی روح ماسواه خدای داد
 بیت مبارک غریب شده و موقوف بهاران شجره مقدسه
 بود ایستادم که بواسطه استنشام و الحاح زکیده آن
 شجره مبارکه تفسیر حال پیدا شود مقابل درخت زرد چیتا

قدمان بستاده تنگ که با شمار مرغوی نیل زرندهی گشتم

که در نو زده بند میفرماید

من که گزیده نخوردم ای محبوب

که نمودی برون ز روضو

اگر خورده ام ندانستم

ناصر نادیده شبها

ماهیم دور او فاده اعزاز آب ماهیم او فاده در آفتاب

بر سوزنار هجر بر یا

باین فرد که رسید از طرف خلوت میرزا آقا حسینی

که انظار آن خلوت مع طرف بزرگ آن متعلق بعبت مبارک

گشته در آن وقت میرزا احمد خان خیرالدوله اجاره

کرده در آنجا ساکن بودیم پارچه آجر بنشان

میزنند چشم راست این عبد بقسمی که آجر خورد شده
 زمین میزند بواسطه آن ضربه حال ضعف برای عبد
 دست داده زمین افتاده اخوان آمده این عبد را
 از پشت با مردم در صحن حیاط می آورند چشم او را کرده
 باز نمی شد جناب افغان مرقومه فی جناب نامید و از
 حسین جراح باشی که از اجزاء مجرب بود مرقومه
 میفرمایند که ملاحظه چشم عبد کرده مشغول
 معالجه شود ایشان پس از معاینه فرمودند که
 حال دوا ممکن نیست در چشم ریخته زیرا که حال مفهومی
 نمی شود که چشم معیوب شده یا ساله باشد سفید آب
 قلع و روغن بادام و سفید تخم نسج کرده که متدرجاً
 در چشم ریخته شود بهین ترتیب رفتار شد

تا سه روز خورده آجر از چشم بیرون می آمد پس
 از لب هفته چشم آماش قدری بهتر شده
 چشم باز شد اما سفید و سیاه چشم معلوم
 نبود جناب آقای میرزا حسین امتحان کرده یعنی چشم
 چپ را گرفته فرمودند چیزی می بینید عرض کرده
 ناریک و روشنائی را تمیز امید همه قدری مطمئن
 شده فرمودند صرف اعجاز است امید و آدم
 از برکت آن مکان مقدس چشم عیبی پیدا نکرده
 باشد هرگاه چشم شما در عیب باشد مجزوه ^{بسیار}
 والا این ضرب باید بکلی چشم معرور گردد در صد
 ضارب برآمده معلوم شد رعیب آقای خیرالدوله
 که مادران گردیه بود خودش را قرار کرد که من زدم

و بعد از هم زدم که کور شود باری چهل روز نتوانستم
 مکاتبه ارض قدس نماید پس از چهل روز که چشمم تیره
 بهبودن حاصل کرد مبنی بجزر خواهی از عدم مکاتبه
 تفصیل خدمت مریحی اناسید تقی منشادی عرض
 کردم که سبب مکاتبه بواسطه ضرب و آسیب در
 چشم بوده مریحی منشادی عین مکتوب عبدالمصطفی
 مبارک حضرت عبداللہ، ارواحنا لغنا یا نہ الفداء داده
 تفصیل را عرض مینمایند از ظلم فضل و عنایت لیک طفرأ
 لوج امنع اعلی اختیاراً اعبداً نازل اینک نظر متناسب
 سواد توفیق منیع در این اوراق تاریخ

مرقوم

میگردد

شیار از حضرت افغان سرده مبارک جناب پیرناحیب الله

علیه بها و الله الامین

هوائیه

ای دروغ سجره حقیقت مقبول بارگاه حبیب حقیقی
گشتی و فترت درگاه طیب روحانی و مظهر روحانیت
حضرت سبحانی زبیرا مورد تعزیر و اذیت ستمکاران
شدی و معرض جفای جاہلان از سنک پیرناحیب
اثری در چشم و جبین حاصل شد و ضرری چون روح
عظیم این سنک هر چند نیک ستمکاران بود و
لکن دلیل بر هوش و فرهنگ آن مظلوم مهربان
چنانچه گفته اند و کم فی الارض من خضر یا بسة
ولیس یرجم منها الا ماله ثم در وقت اذان ۱۰۴۰

نرقان دست بینا گوش نهادن سنت قدیم و عادت
 دیرین مؤذنه است زیرا در بدایت انشاء دین الله
 در مدینه چون بانگ آواز بلند شد از طرفه مؤذن
 سنگسار نمودند لهذا هر کس از آن گفتی در دست
 بینا گوش نهادی تا بعد از منک هر یک از مضمون
 و مصون ماند باری این جفا و در راه وفا کشیدی
 و این محنت و اذیت را در محبت حضرت احدی تحمل
 نمودی شکر کن خدا را که باین عطیة کبریٰ موفقی
 و مؤید شدی حضرت افغان صدره تقدیس جانب
 ابوی بکیر ایمنی ابی الخ تائید و همچنین سایر
 اخوان و وراثت مبارک را و علیک التحیة و الشاء

در نهمه^{۱۳۲۰} واقعه مرحوم حاجی ابوالحسن و آمد
 حاجد مرحوم آقا میرزا محمد باقرخان که در ابتداء تاریخ
 و او است ذکر خیر ایشان منحصراً مرقوم شد و همان
 اخلاق و ایمان و صدقات واجبه بان مرحوم مسطور
 گشته اینک نیز صدقه و لطفه آخر حیات آن
 متصاعد المراتبه مرقوم میگردد که خصامه بالمساک
 گردد آن واقعه از این قرار است مرحوم حاجی
 تعلق خاطری فوق العاده بچاباقان داشتند
 هفته فی دوروز یعنی روزهای دوشنبه و جمعه
 در بیت مبارک مشرف و بدین جنب افغان تشریف
 فرمایندند آن اوقات سن ایشان تقریباً پنجاه
 بنود سال بود روزی ایام عبورشان در حوالی

منزل حاجی سید علی کبر فال اسیری که ذکر شرارت آن
 در واقعه حضرت مرتضی و مرحوم محمد باقر سمخان از
 تلمه جاری و در اوراق تاریخ مسطور گشته واقع میشود
 بعضی اشرا را از مریدهای سید جناب حاجی با ملاقات
 نموده اطراف ایشان را احاطه مینمایند آن پیر مرد
 نورانی و کل روحانی را پیر زامیت زیاد کشیده
 میرند منزل سید آن شخص را جهت اطلاع داده
 از داخل خانه در کرباس آمده با عصا بدست خود آن
 وجود نازنین را مضروب میسازد بقسری که حال ضعیف
 بجای دست داده بیهوش میشوند پس از مدتی
 شدن حاجی را آورده در کویچه می اندازند چند نفر از
 قراشهای قوامانک حاجی را دیده میثنا سند ایشانرا

دوش کشیده می‌آوردند در ب منزل مرحوم اقا میرزا محمد
 علی خان دق‌الباب کرده حاجی را داخل خانه می‌بردند و آن‌ها
 انعام خود را گرفته مراجعت می‌نمایند، اهل بیت منزل آقا
 میرزا محمد تالی خان بمنزل آقا میرزا محمد باقر خان واقعه را
 اطلاع داده می‌آیند مشغول مهاجرت ایشان می‌شوند
 از آن تاریخ بعد دیگر مرحوم آقا میرزا محمد باقر خان
 مانع می‌شوند از خروج منزل بواسطه آن صدمه
 و اذیت چند ماهی ایام حیات ایشان بطول انجامید
 تا زمان سعادت ایشان رسید، در ماه جماد الثانی ۱۳۲۰
 مسکنه صعود فرموده در بقعه حافظیه محل دفن
 ایشان قرار داده دفن می‌نمایند در آن سال دیگر
 تازه بی‌سریخ داده که جانب نطقه می‌شد، بنوعی عام

ونوهین جناب حاجی شیخ الرئیس باسم امر و این طایفه بوده
 از واقعه از این قرار است چون یک سال مدت حکمرانی
 نوار، و الاملاک منصوب میرزا شجاع السلطنه در شیراز
 امتداد جستند و امودات بخوبی انتظام پیدا کرده بود
 از باب غرض عقب بهانه گشته که وسایل بلوادر فراهم
 آرند خورد خورد تحریک کرده اهالی شهر دو فرقه شده
 بنامی باوارا گذاردند جمعیت زیادی به خواهری شاهزاده
 دینکارخانه اجتماع کرده و جمعی دیگر بجهت محمد رضا
 خان قوام الملک، در مسجدینو و شاه چراغ جمع شده با در فساد
 گرم کردند جناب حاجی شیخ الرئیس و لا نظر بخاطر جمعی از مرکز و ثانی
 نظر بانساب فایلی همراهی شاهزاده نموده و
 جناب حاجی شیخ بچی امام جامع با چینی از کلاب و اعیان

و تجار و کسبه در تنگراهخانه کتوف برده چادرها و
 خیمه‌ها و سرپرده‌ها برپا کردند و سایر علماء از قبیل
 اتامیرزا ابرهیم محزنی و بعضی دیگر همراهی باقوا مر
 کرده در مسجد نوبختی گشتند این مطلب وسیله
 خوبی بدست اشخاص مغرض آمده دامنه آتش فساد و
 بلوایا توسعه داده مشتعل می‌نمودند و درازها و آذان
 مردم عوام بواسطه مقاله‌های حضرت شیخ که بالائی
 مبر فرموده و اشخاص عدیده نوشته و تدوین کرده در
 میان گذاشته طرح مطلب و نقشه خیالات خود را چنین
 قرار دادند که بگویند حاجی شیخ رئیس بانی است
 و مردم را از طریق هدایت خرف و بصراط ضلالت
 و گمراهی سوق میدهد و مردم را با پول زیاد سرشار

مرحوم محمد رضا خان قوام‌المالت و با مضامین شرعی آقا میرزا
ابرهیم صحرایی و سایر علماء و کسبه و ادبای دانشوران و محققین
میکردند و هر روز دست‌های اطفال را داخل و با مش
با چوب و چماق و هفت تیر و تفنگ در بازار و اسواق
و معابر حرکت داده هر دو کانی که باز بوده بقوه قهریه
می‌بستند و مردم را بفساد تحریک مینمودند و از
بدگویی و سب و لعن کوتاهی نمیکردند اما یکدسته
انزنیهای اغرابی و بیات چوب بدست گرفته حیدر حیدر
کرده بجای شیخ رئیس و شاهزاده عنوان آنکه با سب
هستند سب و لعن کرده بنامی هر زنی را مینمایند
و تحریک بکشتن و بستن احباب مینمودند تقریباً چهار
ماه باین عنوان شورش بمشول انجامید و تمام احباب

از حیات و هستی خود مأیوس بوده ابتداءً ماه صفر
۱۳۲۱ هـ ننگراف، عزل شاهزاده از طهران پس شاهزاده
مأیوس از توقف در شیراز شده مره خطه مینماید که
هرگاه بخواهد مطلب عزل خود را شریعت دهد اسباب
توهین کلی خواهد بود شاهزاده امر میفرماید که
شلیک توپ نمایند صدای توپ که بانندیشو شمشیر
میکند که از طهران ننگراف نصب شاهزاده رسیده
ایالت بالاستقلال میباشند بمسجد شنید صدای
توپ اشقی صی که در مسجد نو مجتمع بودند مرعوب افراد
اختیار مینمایند علماءهای خود را روی سوراخ کرده
بمنزل خود رفته در خانه های خود نشستن میشو بند
احدی در مسجد نو و شاه چراغ باقی نمیماند پیر از آنکه

مطلع شدند که مردم متفرق گشته اند شب هنگام
 شاهزاده باجناب شیخ رئیس و تمام اجزاء شاهزاده
 حرکت کرده ره سپار بصوب کهران میگردند عص
 آنروز اهالی شهر غیب شده که ایالت محزون و بظهور
 حرکت کرده مردم اراد شده قوام الملک میگویند مقصود
 ماغزل شاهزاده و حرکت شیخ رئیس بوده بکسی
 دیگر کار نداریم احدی حق ندارد اسم بابی بزرگ
 برد و کسی بدگوید باری شهر از کهران
 بنواب و لا شاهزاده محمد حسین میرزا مؤید
 سلطنت که سمت ریاست تکران فغانه را دارا
 دند از طرف میرزا احدخان علاء الدوله
 بسیارند

۱۳۲۱
 سینه واقعه اصفهان و هنگامه قتل سولطان حسین
 پیش می آید سرایت یزدی نموده که تفضیل اخبار را در
 تاریخ اصفهان و یزد البته نوشته شده از هنگام
 سرایت بفارس مینماید درین وقت میرزا احمد خان
 علاء الدوله فرما نفرما بود بسیار با جذب امور
 فارس را نهایت انتظام داده افراد از ایالت جلیل الله
 چشم یزدند مخصوصاً خود ایالت خیر نیات امور
 رسیدگی میفرمود اخبار و فواعت اصفهان و
 یزد که بشیر از میرسد دقت و جدیت در جلو گیری
 از مفاسد مردم زیاد تر بل انکراض تعال مثل مرحوم
 محمد رضا خان قوام الملک و حیدرآباد خان بیگلربیگی
 و شاهزاده محمد حسین میرزا مؤید السلطنه و جعفر علی خان

امیر پیغمبر فریدنی و احمد طلیحان سرهنگ را با خود مساعد
 و همراہ ذکرده بنیہایت قوت و قدرت جاوگیری کرده
 ہمگذارند صدائی از احدی بلند گردد در این گیرودار
 اخبار از زرقان میرسد یعنی اخوند ملا علی اکبر زرقانی
 اسوار زرقان را محراب شدہ ہجرت با ستاد احمد ممالی
 روز آورده اذیت زیاد مینمایند و سایر احباب
 زرقان نیز در تحت فشار اسوار واقع مطلب کہ
 شبیر ^{مستحکم} مرحوم اقامت ^{مستحکم} جلال زرقانی بجل مرحوم
 ملا عبد اللہ بکاء کہ ذکر آن سابقاً در این
 اوراق مرقوم گشتہ بحیال نصرت امراقادہ با صاحب
 عنایب و بعضی از نفوس دیگر مشورت نمود *
 کہ عربیہ با ایالت عرض و تقاضای دادخواہی نمایند

که ما ملت بهائی باید تا چه اندازه مستور و در سخت
 فشار این مینورق باشیم عرضیه و بدون اطلاق
 جناب اقان نوشته میدهند با فاعلی اکبر خا ده
 که با ایالت برساند افاضی اکبر طرف صبح عرضیه را گرفته
 در بلاغ ایالتی برده ایالت جلیله در عمارت خورشید
 شریف داشته جمعی از علماء و تجار و اعیان و کسبه
 حضور داشتند افاضی اکبر با کت را حضور میدهند
 علیه الدوله عرضیه را گرفته میدهند با قاضی
 قاسم خان اصف الملت انجمنی موجود میرزا حسین خان
 محمدالدیوان ایشان منشی حضور و از عظام
 ایالت بودند میگویند با کت عارض را بخوان مطالب آنرا
 بگو تا بعرض عارض رسیدگی شود جناب اصف الملت

پس آنکه میخواهد متخیر میشود که چه بگوید عریضه را
 در پاکت گذارده عرض مینماید مطلب عریضه را
 بعد عرض خواهر کرد علاوه بر این مینماید و نشد
 میکند که بگوید نام عرض عارض چیست و در چه مورد است
 جناب اصفا الملک مجبوراً میگوید عریضه از طرف
 بهائیها میباشند مطلب را با اختصار عرض مینماید
 علاوه بر آنکه منت منت میشود که مطلب در چه قرار است
 حاشیه عریضه دستخط بجهت رضا خان قوام الملک
 میفرماید و با ناعلی اکبر میفرماید جواب را از آنجا
 قوام الملک خود ایالت قوام الملک را احضار کرده
 میفرماید از این طایفه اشخاصی را که میشناسید
 نصیحت کنید که حال موقع این گونه اظهارات نیست

ایدمکت نمایند نه آنکه رسماً با مضامینت بهائیه
 عریضه نمایند. موجود قوام المائت عرض نموده
 اطاعت داریم مراجعت کرده مشغول کارها می
 باشیم بخود میگردد در آن مجلس بعضی از
 شیاطین مفسد از مطلب آگاهی یافته که بهائیه
 چنین عریضه فی بابالت عرض کرده اند بنا بر
 ضوضاء را در معابر و اسواق و مساجد و
 اماکن گذارده اقدام بشراکت و بدلتونی و اجابت
 اصفهان و یزد را شهرت میدهند و در ضمن
 عریضه بابالت و درخواست و ازاد بودن این
 طایفه دست آورین کرده فریاد و اشریعنا را
 بلند می نمودند و در آن ایام در شیراز بین مردم

عوام هنگامه خیلی رنگین و واقعاً زیاد سنگین
 بود باری مرحوم قوام الملک شب چهارم ما که
 ریح اول توسط عباس خان پیش خدمت که
 جوانهای بسیار محبت مستعل در امر بود و مرحوم
 قوام الملک از حال روحانی آن مطلع پیغام میفرستند
 خدمت جناب افغان اقامه نماز که یک ساعت
 از مغرب گذشته عباس خان در بیت مبارک
 مشرف شده خدمت مرحوم افغان رسید بلا
 پیغام قوام الملک را میخاید که آقا سلام رسانید
 احوال پرسی فرموده گفتند که عرض نماید که امروز
 در باغ ایالتی شخصی عامی پاکتی با اسم و امضاء این
 طایفه بایالت عرض کرده و درخواست آزادی

نموده ایالت مراجعہ بمن فرمودہ لڑا لڑا راست یاد
 ساعت شمار ملاقات نماید هر وقت که معارض باشند
 برای شما در باغ شهری شریف آورده جهت شما برسد
 مرحوم والرخا ^{نمود} بخان جواب پیغام را بعباس خان
 که من از این مطلب ابتدا اطلاع ندارم گمان نمیکنم که
 این طایفه در این هنگامه چنین عرضی
 عرض نمایند و تقاضای چنین مطالبی کنند شاید
 هرگز چنین امری را مرتکب شده باشند بنابراین
 آن برفساد بوده تحت اقامت قوام الملک از قبل
 من سلام برسانید عرض کنید من بواسطه در
 پاجی قاد و حرکت نیستم که شرفیاب شوی بنده زاده
 میرزا حبیب الله را هر وقت تعیین فرمائید از قبل

خودم فرستاده حضور مبارک شرفیاب شده
 در فرمایشی باشد در اجوائی حاضر عباس خان
 جواب پیغام آقای قوام را از طرف جناب افغان
 ابلاغ نموده مرحوم قوام الملک وقت تعیین فرموده
 که فردا شب یک ساعت از مغرب گذشته در باغ
 ملاقات نمایند مرحوم عباس خان همان شب
 بفاصله دو ساعت تعیین وقت را در بیدار مبارک
 ابلاغ مینمایند شب پنجم ماه ربیع الاول یک ساعت
 بعد از مغرب این عبد در باغ رفته ملاحظه کردم
 که مرحوم قوام الملک تنها در باغ قدم میزنند و
 منتظر ملاقات حقیر میباشند عباس خان را
 ملاقات کرده باتفاق رفتم خدمت آقای قوام الملک

پس از ملاقات و تعارفات رسمی مرحوم قوام جوهری
 حال جناب والد شدند و احوال پررسی فرمودند. سپس
 از آن گفتند من آقا میرزا جلال خان را زیاد ملاقات
 کرده ام شما را ملاقات نکردم مگر شما شیراز نبودید
 عرض کردم خیر شیراز نبودم سؤال کردند کجا بودید
 عرض کردم تقریباً بارده سال مسافرت خارج
 نموده و محل توقف و تجارت در مصر و بودت سعید
 بوده منوای فرموده در سوئیس رفتید عرض
 کردم بلی سؤال فرموده حضرت بنیامین الله
 متوفی شدید عرض کردم بلی فرموده بلای من
 تفصیل مسافرت و شرفیابی حضرت بنیامین الله با
 حکایت کنید خاطر ما مدیانا تا آنکه جمال مبارک

در حیفاً در واقعۀ یزد فرمودند برای هذا کره
 امشب بوده که باید با آقای قوام مذاکره شود
 باری عرض کردم در ماه صفر ۱۳۰۱
 از شیرز با فامیل حرکت کرده وارد
 پورت سعید شده جناب والد پورت سعید
 تشریف داشتند خدمت ایشان بودم هشتم
 ذی حجه از پورت سعید با فامیل عازم شرفیاب
 حضور مبارک شدیم نهم ذیحجه ورود حیفاً
 نموده در آن اوقات فصل تابستان بود جمال اول
 این حیفاً تشریف داشتند در آن سفر اول نه ماه
 تشریف بضرورت انجامید مدت در حیفاً و زمان
 در عکاء مشرف بودم خاطر دارم هنگامیکه جمال

اجدید ایچمی حیفاً تشریف داشتند اخبار واقع
 یزد رسید که سلطان حسین میرزا جلال الدوله
 حکمران یزد صفت نفرا و اجبار را با شد غذا می
 شهید کرده حضرت شبانه روز شهر یزد را آنیست
 بسته چو اغان نموده جشن گرفت نظام و عساکر را
 آن بی انصاف بجد کال رسانیده خطوط یزد که
 رسید تفصیلاً مفصل نگاشته بودند اخبار آن
 مدحش که حضور مبارک عرض میشود اخوان
 هیکل مبارک و الحاحیناً هرگاه اخبار بیاحتیاط
 مشرف میشدند تمام مطالب بجز در نظام و تعذبات
 دیوان ما جاریه بر این حزب مطلق بود مخصوصاً شی
 از شبها این عهد و اخوان را احضار فرمودند

تقریباً دو ساعت مشرف بودید لسان مبارک بر
این بیانات مترجم قولمترجم باینه فرمودند جلل الدوله
کاری کرد که عیون ملک اعلی خون گریست میدانید
علت این عجز کاش چیهست علت آن است که مسعود
میرزا ظل سلطان عریضه تساحت اقدیر بخت خود
عرض بواسطه حاجی سیاح ارسال داشته از جمله
مطالبی که اظهار و خواهمش کرده این بوده که شما
و منسوب با بی با من همراه و همرا از شوید شاه بابا را
از میان برداریم من بشما آزادی میدهم ریاست
میدهم همراهی منم تلافی مافات و تعدایا تنگد
وارد شده خواهم نمود این مظلوم جواب نوشت
که شما ابتدا این افکار را بخود راه ندهید دعای شاه

بشما و ماها و افراد رعایای ایران واجب است
 ما آزادی نمیخواهیم ریاست نمیخواهیم هرگاه
 ریاست میخواستیم چه ریاستی ما فوق وزارت خهران
 بود ما الله قیام کرده ایم برای تهنیت اخلاق
 جمعی مظلومان آفاق دهنه دیگر این گونه مطالب را
 باین مظلوم نوشته و خواهر شما می فرمودند
 از این خیالات فاسد که ما پرس شد قیام بر خست
 و ازیت اجزاء نبود بعد فرمودند ظلاً زائل تابان
 ذکر نبوده و نیست عنقریب کان لکم شیئا مذکور
 خواهند شد اثری از آنها و دولت با جاریه باقی نخواهد
 ماند بعد فرمودند ملاحظه کنید در لیب محلی
 و لیب شهر و نفس دیده میشود یکی بر اعنسان

نیام میکنند دیگری با نصاب رفتار مینماید بگو مشیر
 میشود دیگری قوام از بدایت امر در شش روز مشیر
 برض قیام کرده غنیمت اسم آن از صفحه نادر است
 منقطع خواهد شد برعکس سلسله قوام از بدو
 ظهور ضرر نرسانیدند بل همیشه همراهی کردند
 و در هر مورد مسامحه نمودند در آن حین دعا
 کردند و نایب طلبیدند هر جوع محمد رضا خان
 که این مطلب را امتناع کرد زیاد خوشوقت شد
 از فرط خوشحالی میخواست پرواز نماید سه فقره
 تکرار کرد که درباره ما دعا فرمودند عرض کردم بجای
 حق جل شانہ احوال احمدی را فراموش نمیفرماید و کمان
 نمیکنند حق ستاد است افعال شیع هرگز است

میفایند و اعمال مرضیه و خصائل خسته نفوس
 منظور میدارد بعد از آن توأم المات انظر الیه
 میدانید در اصفهان چه هنگامی برپا شد و
 در شیراز چه قیامتی میباشند امروز این شخص دیوانه
 چه حرکتی نموده عریضه با اعضاء کو عرض کرد *
 حال موقع این کارها نیست یعنی لامتناه جوگیری شده
 و امیدوار هستم که کامل جوگیری شود ما همیشه
 همراه بوده و خواهیم بود در مسئله صبر شخصی
 سر و ستانی زیاد حقیقت کرده که از جوان منظره
 گشته نشود علاج سینه دیوانه را نگردم واقع
 شد آنچه واقع شده حال سفارش کنید زیاد
 حکمت نمایند چند نفر اشخاص معروف

نه در شیر هستند چندی از منزل خارج نشوند
 تا این گفتگوها مرتفع شود عرض کرده‌ام البته سفارش
 آئیده خواهد شد امید است حق حفظ فرماید
 و حضرت امیر و همه البته جاوگیر از فساد اشراق
 خواهند فرمود البته خاطر مبارک مستحضر شده
 که این امر مبارک در خارج مسموم پیدا کرده
 اهل مصادیچه در ایران صحت زدند و وضعت
 گیری نمودند خداوند علی‌اعلیٰ امر خود را در
 فائز اموریت و اروپا اعلا فرمود الا ان
 در امریت قیامت است که حد و حصر ندارد
 مصداق بی‌خلو و در دین الله اقواجا در اینجا
 تحقق یافته تعجب کرد فرمود در امر بگاز

عرض کردم بلی در امریکای صفحات تگوس آنها الی
 نزد این عبد موجود است فرمود میل داریم ببینیم
 عرض کردم بواسطه عباس خان میفرستیم صلاح خط
 فرمائید جواب داد زیاد ممنون میشوم عرض
 کردم خون سطر احبباً در ایران ریخته شد
 اثرش در امریک ظاهر گشت جمال اقدس
 ابھی فرمودند دل تبت نباشید از شهادت
 شهداء در ایران زریه شجره مقدسه امریه دا
 خون شهداء سقایه نماید درخت تا آب بخورد
 نموتکند و ثمر نیارد باری تقریباً دو ساعت
 با قوام الملک مشغول صحبت بودم بعد اها زه
 مرخصی طلبیده گفتمند از قیام زیاد احوال پرسید

از والدین ما نئید احسن فریاد خو شوقت شدم
از ملاقات شما و بسیار آنی که درباره ما فرمودند گاه
گاهی آمدن شما را ملاقات نمایم عکس‌های امریکائی‌ها را
البتّه بفرستید تا ببینیم عرض کردم اطاعت دارم
مرخص شده‌ام مندر تفصیل از خدمت حضرت والد
جناب افغان عرض کردم و عکس‌های امریکائی‌ها
که همراه از ارض مقصود آورده بودم بتوسط عبا
خان فرستادم فردای آنروز اهنالی شیراز بارانها را
بسته بنای ضوضاء را گذارده فریاد و اشریتار را
بلند کردند در کوهچه و بازاد و معابر و اسواق
بنای نجاشی و بدگویی و سب و لعن را گزار دهند
مرحوم محمد رضا خان قوام الملک و مرحوم

صبیح‌الله خان فرزند ارشد ایشان کدان وقت
 کلانتر و سیکرینگی و شهر سپرده ایشان بود و
 فرزند کوچک ایشان میرزا محمد علی خان نصرالدوله
 سرکرده های شهر را طلبیده سفارشات سخت نمودند
 که مبادا احدی از خود تجاوز نماید و خلاف
 قاعده از الواط و اشرار صادر گردد که مسئولیت
 دولت متوجه آنها شود باری سه روز بازارها
 بسته و علماء و اشرار مشغول فساد بودند مرحوم
 علاءالدوله و مرحوم محمد رضا خان قوام الملک و مرحوم
 محمد حسین میرزا مؤید السیاطنه و جعفر قلی خان
 امیرنجه و مرحوم صبیح‌الله خان سیکرینگی در
 ادات خلوت کرده مشغول مذاکره شدند و مشورت

در سکون شهر و سکونت اشوار نهودند آراء چنین
 قرار گرفت که چند نفر که زیاد معروف هستند از
 خانه طایر نشوند و در بازار نیایند مرحوم
 میرزا محمدجعفر خان که از جمله احرار و ثابت صادق
 و منشی حضرت مرحوم حبیب الله خان بود مقرب
 داشتند که با اشخاص طلاع دهند صورت
 اشخاص را نوشته دادند نفوسى که معین شدند
 این عبد و اخوی حاجی میرزا بزرگ و مرحوم غلیب
 و مرحوم میرزا ابوالقاسم ساعت ساز و مرحوم میرزا
 یوسف نقاش و مرحوم میرزا عبدالحسین نقاش
 معروف ثابت مرحوم میرزا جلال زرقانی و آقا علی
 البرجادر صورت اسامی را مرحوم میرزا محمدجعفر خان

آورده نزد مرحوم والد تفصیل و اعراف کرده که پیر از
 مشهور قرار شده چند تنی آقایان از منزل خارج
 نشوند تا آشوب و فتنه بخوابد جناب افغان
 فرمودند هر کسی که دستور العمل داده اند
 معمول نماید میرزا محمد جعفر خان حضرت را
 ملاقات کرده حسب الضرورة ایالت و اطراف
 قوام الملک که سفارش کردند از منزل خارج نشوند
 مرحوم میرزا ابوالقاسم و مرحوم میرزا یوسف
 نقاش و مرحوم میرزا عبدالحسین ثابت در آستانه
 سعید میر احمد شاه چراغ حجره داشتند حجره را
 موقوف داشته منزل نشستند آقایان جلالت
 که مؤسس عریضه و آشوب بود به سمت طهران

شنافت اقا علی اکبر خادم با لباس درویشی حرکت با باده
 کرده مرجو عندلیب توقف در خانه فرمود این عبد
 و اخوان حاجی میرزا نزل و حاجی میرزا ضیاء از بیت
 مبارک خارج نشدیم تا روز پنجشنبه که روز پنجم
 باو بود بازارها بسته و مردم باید دیگر وعده
 روز جمعه میدادند که آقایان علماء فقیه داده
 اسراف بفضاراً بخون احباء رنگین نمایند و آنچه
 از دستشان براید کوتاهی نکنند این مطلب را
 با بابت را بورت داده مرجو علاء الدوله میفرستند
 مرجو قوام الملك و شاهزاده مؤید السلطنه
 و جعفر قلی خان امیر پنجه را حاضر نمایند میگویند
 تکلیف جدیدت مرجو قوام الملك را می دهند

که الان باید فرستاد جناب امام جمعه را حاضر نمود
 و از ایشان قول بگیرد که مردم را ساکت و آرام نماید و
 از برای سایر علماء نیز تعارف فرستاده که آنهاستگو
 نمایند علماء الدوله دای قوام را پسندیده میسر
 جناب حاجی شیخ یحیی امام جمعه را حاضر نمایند
 مرحوم امام آدم بسیار نیک نفس خیری بود
 همیشه اوقات با احباب و اصحاب همراه همیشه
 مسبب اذیت و ضرر نمیشد در اغلب اوقات ^{عد}
 بود باری امام حاضر شده تفصیل را مرحوم
 آتة الزیوة و قوام المذت اختیار میدارند و رفع
 آشوب و ضوضاء را از امام درخواست مینمایند
 آقای امام جمعه قول میدهند که امیدوارم که فردا

مردم را نصیحت کرده آنها را آرام نمایم و روز شنبه
 به او موقوف سنگ دکانها باز شود برای آقایان
 ذوقی نیز در همه و دیناری فرستاده آنها را
 قانع کردند صبح جمعه پنج امام جمعه دو شهر اعزاز
 کرده که تمام مردم از هر طبقه در مسجد وکیل چهار
 بخرو؛ حاضر شد امام میخواستند منبر تشریف
 فرمایند اهالی شهر تصور کرده که امروز آقای
 امام منبر رفته فتوی خواهند داد زمره امام
 بسیار خوش محاوره و جذاب بود اهالی شیراز
 زبیر دصغیر زن زمره به نهایت قوت از فریاد
 هار شوانی داشتند، ممکن نبود صحبتی بدارند
 مردم نمود گفتن باری پس از آنکه اعلان امام

منتشر شد مردم بیکدیگر اخبار میدادند که آقای
 امام وعده خودی کرده چهار ساعت بخروید. در
 مسجد وکیل باید حاضر شد بوعده معین جهت
 کثیری در مسجد جمع شده نفسی که در صحن
 و شبستان و یا میها از نفوس پر بود علاء الدوله
 و خوام ملات و سایر اولیا و امور نیز حاضر بودند
 آقای امام نسبت کجاست که تقریباً در آن وقت سن
 شریفش از هشتاد سال تجاوز بود سواده
 شریف فرمای مسجد وکیل شدند صدای
 صوات بلند شد مردم با یکدیگر نوبید و بیارفت
 میدادند که آقای امام امروز کار را با سوره خواهند
 کرد پس از تشریف فرمائی آقای امام در مسجد

با مردم تعارف کرده بالای منبر تشریف بردند
 خطبه غزائی بیان فرمودند بعد از خطبه بالسان
 این جذاب بنای نصیحت را گذاردند تمام مردم
 گوش داده که اما چه فرمایش میفرمایند پس از
 حکایات شیرین و مثل‌های علیحده تمکین که اختصاص
 بخود امام داشت باب سخن را باز فرمودند که
 ایها الناس من بشا نصیحت منما یمشا میدانید
 که من تقریباً هشتاد سال از مرحله زندگی گذریم
 میگذرد با تمام اهالی این شهر معاشرم و افراد
 نفوس شیراز را در هر حیث و هر طبقه و طایفه
 میشناسم شماها بمنزله اخوان و اولاد من ^{شده} میباشید
 من راضی نمیشوم و البته شما هم راضی نخواهید ^{شد}

که اشخاص مغرض شماها و یا نوع شما را ببینند غایب
 متهم و بدنام کنند زیرا رسول اکرم محمد بن عبد الله
 صلوات الله علیه در قرآن مجید خطاب بملت حنیف
 خود میفرماید **وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ آتَى الْبَيْتَ السَّلَامَ**
لَسْتَ مِنْهُمْ یعنی هر کس بشما سلام کرد و کلمه
 سلام بلسان خارجی شد شما حق ندارید بگوئید
 مسلمان نیست **مَعْصُومٌ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** میفرمایند
عَلَيْكُمْ بِالْقَاتِلِ هر پس علی هذا ماها ما مورد بظواهر
 مستقیم چون چنین است **مَوْجِبُ نَصْرِ قُرْآنِ** مجید
 و درها یش انتم اطهار ما حق نداریم بگوئیم فلان عمرو
 وزید از جاده اسلامیت خارج و مسلمان نیستند
عَلَى هَذَا من مطلبی میگویم و خواهش دارم که شماها

تماماً همراهی بقول من بنمائید من وعده بهشت
 بشما خواهم داد من میگویم در شیراز ما انشاء الله
 بای ندارد ندارد ندارد جان من همه یک قول بگوئید
 ندارد ندارد ندارد تمام مردم متفق القول یک کهن
 باهم فریاد زدند سه فقره گفتند در شیراز ما
 بای ندارد ندارد ندارد بعد فرمودند چونت
 عصر جمعه هست و ساعت خوب است الان
 بروید بازار و دکان ها را باز نمائید و فردا که شعبه
 می باشد تمام مشغول کسب و شغل خود گردید مردم
 یک قول گفتند سه طاعتاً از مسجد بروست
 باقی امام دعا کرده خارج شده دو ساعت
 بعد دکانها را باز کردند احباء غیر معروف

که در مسجد حضور داشتند بفرودت اخبار مسجد را
 در بیت مبارک آورده که آقای امام مراد فرمودند و آشوب در
 خاموشی و فساد مردم را خاطر دادند خداوند
 انشاء الله در بناش عالم و متعالی بفرمود یاری
 فردای آنروز که یوم شنبه بود تمام کسبه سرکاد
 خود حاضر و مشغول بکسب و معامله خود بودند
 مثل آنکه در شیرازند گفتگویی نبود شب آنروز
 آقای امام مراد میفرمایند با تمامیرا محمد حسین عارف
 الشریعه که آمد بسیار خوب و از جمله مجار امام
 بود که تمامیرا ابو القاسم را حاضر نمایند ایشانرا
 حاضر نمایند امام میفرمایند میرزا باید چند
 روزی شیراز بنشینید عرض میکنند چائی را ندارم

امام مقرر نماید من محلی برای شما معین و توصیه
 بدهم که شما چندی آسوده باشید جناب امام
 شرحی که خدای حسین آباد بزین که از باغستانها
 خود امام و دو فرسخ دوازده شهر بوده مینویسد
 خارج هم میرزا میدهند ایشان را روانه مینمایند
 مدت یک ماه در آنجا بودند بعضی مخالفین مطلع
 شده امام اظهار میدارند که میرزا ابوالقاسم
 حسین آباد میباشد امام ملاحظه مینماید که
 این اشخاص مبنایشان بفساد میباشد پیغام
 داده که امام میرزا ابوالقاسم شهر بیابند نیز از ابلاغ
 میرزا شیراز آمد خدمت امام شرفیاب میشود امام
 زیاد اظهار مهربانی و تفقد مینماید مینویسد

باید چندی در منزل توقف داشته در محوره ممکن نیست
 بروید زیرا اشرار آستانه شاه چراغ در صدد
 فساد میباشند پیغام داده امر که میرزا یوسف
 و میرزا عبدالحسین نیز در منزل توقف داشته باشند
 میرزا ابوالقاسم عرض نمایند باید در صدد معاش
 باشم اصا و عیال نان میخواهند امام میفرماید
 خداوند قادر است من تا زمانی که شما منزل توقف دارید
 ماهی با نرزه من نان شما میدهم و سفارش میکنم
 اشخاص محترم ساعت بیاورند منزل شما اجرت گرفته
 مشغول باشید میرزا ابوالقاسم اظهار تشکر از
 مراجع آمانی امام کرده میخواهد مرخص شود آمانی اما
 وقت با نرزه من نان بابت بلایه ماه حواله نانوا فرود

مرحمت میفرمایند، بهین قرار مدت سه سال حاصل
پانزده من نان مرحمت میگردید پس از سه سال اجتناب همت
کرده حجره فی از حجرات مدبر السلطنه نزد بلیت ارتک
ابالتی برای میرزا ابوالقاسم گرفته اثابته برایشان
مرتب کرده مشغول ساعت سازی شدند الحمد لله
بارشانی رونقی پیدا کرده امور ایشان منظم امّا
جناب آقا میرزا یوسف و آقا میرزا عبدالحسین نقاش
در منزل مشغول نقاشی و امورات خود بودند پس
از چند سال بعد مملکت اعلی نمودند این عبد
و جناب خوی طبعی میرزا بزرگ آزادانه از منزل خارج
مشغول خدمات امری بوده شهر هم آرام
بوده این گفتگونی نمیشود

بنائى بيت مبارك دفعه دوم ۱۳۲۱ هـ
 از اول ماه ربيع الثانی بهر بیت بابت طغری لوح مبارك بافتخار
 حضرت افغان نادر داول خطاب میفرمایند که کشف غیب
 بنائى بيت مبارك نوشته ارسال گردد حضرت افغان
 سدره بقاء بتوسط جناب معمار باغی صورت
 نچارج و بنائى و کشف بیت مقدس را نوشته ارسال
 حضور مبارك داشتند پس از وصول بحضور مبارك الواح
 نازل تاکید در بنائى بيت میفرمایند و حضرت افغان در
 و تدارك بنائى بوده که ابتدا جا دیگه اول بیت ساختن
 وارد مجرد این طغری لوح امضای بافتخار حضرت افغان
 بیت الله جناب قامیرا انوار الدین نازل روان توجیح تاکید
 آکید میفرمایند بنائى بيت مبارك با سامی اصله عین

آن الواح مبارک در این اوراق تاریخ درج میگردد تا آنجا
رحمانی مطلع از حکمتهای بالغه الهی گردند

شیراز حضرت آخان صدره مبارکبخانی قایم‌زاتما

علیه بجا و الله الایمسی

هو الله

اینها الفرع الرفیع من الشجرة المبارکة چندی از
پیشتر در خصوص تعریف مطالبی مکتوباتی آن و کتب رحمانی
مرقوم نموده بودید جواب مرقوم شد بخیر هنوز
از وصول جواب فرسید تعریف مکرر از فرانس
فوریه است طرفه العین تأخیر جانویه اما بر بنیاد اصل
باید باقی و برقرار ماند قطعی تفسیر و تبدیلی نیابد
پس باید آن حضرت بکمال سرعت کشف تعبدات

بیت مکرّم نمایند و بزودی ارسال بارض مقدّس فرمائید
 تا از اینجا بهرقسمی باشند ان مبلغ ارسال گردد که
 بزودی بتعیر بیت مبارک مطاف روحانیان پردازید
 دقیقتی تاخیر جایز نیست بسیار مهم است تا ثواب
 روحانیه و جسمانیه اش شدید است **اللّٰهُمَّ اجْعَلْ**
اِنْ مَكْتُوبٍ دَقِيقَةٍ فَمَوْزَنْ مَكْتُوبَةٍ و بزودی کشفیه را
 ارسال دارید وضعیت بیت از جهت ترتیب احکام
 و دیوارها و وسعت و هندسه **اَبَدًا ذَرَّةً فِي تَغْيِيرٍ وَ**
تَبْدِيلٍ یا جانزنده **وَعَلَيْكَ الْحَمْدُ وَالنَّسَاءُ** ع
 تعیر بیت تقدیر مبارک ملاحظه فرمائید که چه قدر
 مهم است که این عهد تعهد نمود که اهل نارس
 اگر تعهد نمایند اوقات مستولیة بکلی نائل گردد

و معروفه نمود که این قضیه را مدار حقیقت و بطاآن

قرار دهند ع ع

شیراز حضرت افغان سوره مبارکه جناب اما میرزا اقا

علیه بها و الله الا بهن

هو الله

اینها الفرع الرفیع من السدرة المبارکة مکتوب و اصل

و مضمون معاوم گردید کشفیه بجهت عمارت بیت

مقدس ملاحظه گشت بسیار موافق بواسطه جناب

معارف باشی در فکر کارباشید و تهنیه و تدارک بنسید

و جناب معارف باشی باید نهایت همت دامبذول دارند

و البته صد البته دقت کلی نمائید که مقصد اد

راس شعرها از اساس و ترتیب در وضع و هندسه

و منسلحت و اندازده اصلی تجاوز ننماید و در نهایت
 نظرافت و لطافت و اتقان ساخته شود و انشاء الله
 مشدداً مبلغ ارسال میگردد حال شما در تهیه
 و تدبیرت باشید نایک ماه مبلغی ارسال میشود
 و زود زود اخبار دهید که چه کردید زیرا این
 عبد جمیع امور را در وقت مرهون و نهایت اتقان
 متوکلان علی الله تمسیت میدهد دقیقه واحد
 ناخیر جایز نداند مطمئن باشید از حق میطلبم
 که موفق گردم و شما و بنمایم و علیک التحیة و الله اعلم
 باری نظر تا کنید مبالغه که در آن توجیع ضیع میفرمایید
 بواسطه معاد باشی در فکر کار باشید البتة صد البته
 دقت بجوی نهانید و تمیذنی تاخیرش جایز نه بدایب

معطه حضرت افغان پس از زیارت الواح مبارک باین عبد
 رهودند که چند نفر از بجه اجارا دعوت نمایند
 ربیت مبارک مشرف شده زیارت توفیح منیع
 لک شوند و بمشورت و اطلاع آنها مشغول بنائی
 ویم این عیدنه نفر از اجباء که عبارت بودند
 خال مکر مرخاب اتا سید حسین اتقا و جناب عبدالرب
 شاهزاده محمد حسین میرزا مؤید السلطنه و اتا حاجی میرزا خان
 برنجبه و احمد قلخان سزکنه و اتا میرزا علی نظام مؤثر الدوله
 شاهزاده محلی میرزا و اتا میرزا محمد باقر خان و اتا میرزا
 معمار پاشی حسب الفرموده حضرت افغان در ربیت
 رکه دعوت کرده زیارت الواح مبارک مشرف
 لک گشتند پس از صرف چای و شربت مذاکره بنائے

در میان آمد هر کس نظریه خود را اظهار داشت
 و مضمی بر زبان راندند و فرمایشی فرمودند مرحوم
 موقر الدوله اظهار داشتند که حال صوّح ندارد زیرا
 واقعه اصفهان و یزد هنوز خاتمه پیدا نکرده آثار
 خون شهداء در ارضی یزد پیدا است آقای جعفر
 قلی خان فرمودند واقعه اصفهان و تونسل خانه
 گفتگویش هنوز بین مردم منتشر است بسیار میشود
 که بنائی بیت مبارک یازد در شیراز تو امید رحمت نماید
 سایرین نیز بهین مقوله بیانات تأتیی فرمودند کردند
 مرحوم شاهزاده مؤید السطنه فرمودند باید ابتدا
 بدانیم که رأی جناب ایشان در این باب چیست متفقاً
 از حضرت ایشان سؤال کردند که خود شما چه رأی

دارید جناب افغان فرمودند من عرض میکنم اجتهاد
 مقابل نصر غلط است زیرا صیغرا مایند دقتی که
 تاخیرش جایزه در این صورت صاحب خود را بر مدار
 کل اوست خود داند میخواهد آباد کند میخواهد
 خراب نماید ما را نپرسد که مقابل امر او از خود
 اظهار عقیده نموده رأی دهیم زیرا صیغرا مایند
 البته صد البته بزودی مشغول کار گردید منظره
 نباشید وجه می رسد در این صورت رأی من این است
 که باید بموجب امر مبارک زقار کرد زیرا ما خا دهیم
 و آن من و م خادم باید در ظل او امر من و م محدود
 باشد شاهزاده تحسین کرده فرمود من با عقیده
 جناب افغان همراه حکمتی در این امر هست

که ما نمیدانیم مگر صاحب امر البته باید مشغول بتانی^{بشد}
 سایرین دیگر هیچ نگفته بل کل تصدیق نمودند که
 باید مواولک حجری گردد لذا قرار شد که جناب
 معمار باشی روز چهاردهم ماه جمادی^{اول} که نه روز
 بعد از خیدت باشد بناء و عملها آورده هر قسم
 که جناب افغان دستور فرمودند رفتار نمایند زیرا
 فرموده بودند با اساس اصلیه بدون کم و زیاد در^{یکجا}
 نظافت و منانت و پاکیزگی و اتقان ساخته شود
 احدی غیر از حضرت افغان اساس اصلیه بموجب وضع
 دهند و مساحت و اندازه که در زمان حضرت اعلی
 روح ما سواه فراه بوده خاطر نداشته هر قسم
 که دستور دهند رفتار نمایند لذا جناب معمار باشی

در روز معین بناء و عمله آورده بهر چه دستو د
 العمل ز قمار میگردند و در نهایت محله و سعادت مشغول
 بودند تقریباً هر روزه پنجاه شصت نفر بناء و عمله و
 نجار در بیت مبارک مشغول کار بودند در ظرف دو ماه
 سقف کاری بیت با سامن اصلیه همان قسم که فرموده
 بودند با تمام رسید جزئیات و کلیات بوضع
 دهند ستر اصلیه بنا شد تفصیل بنائی که بموجب
 دستور العمل که فرموده بودند که باید با سامن
 اصلیه بنا شود مفصلاً حضور مبارک عرض
 نپاز و وصول عریضه بک طغرالوح امینح اعلیٰ مبنا
 باظهار عنایت لایخصی بافتحار جناب افتنان نازل
 که عین ان لوح درج میشود

شیراز حضرت افغان سدره مبارکه جنب
آقا مرزا آقا علیه بآء الله الامین

هوالله

اینها الفرع الرفیع من السدرۃ الرحمانیۃ ^{ستند} ^{کجا}
معلوم و واضح شد حمد خدا را که ما مورد بنیای بیت
مکرم گردیدید فدایین موهبت را بدانید و الله
الذی لا اله الا هو که حقایق روحانیۃ نفوس مقدس
در ملا اعلیٰ طوفی لت من هذا ندا مینمایند و یا
و یا حبذا فریاد برآرند آنچه جای تقدیم است
بنای بیت معظم تقدیم نموده اند مقبول و مرغوب
و هرچنین اگر من بعد نفسی بنیایت آرزو چیزی
تقدیم نماید بجهت آن بنای مقدس قبول نمائید

شیراز حضرت افغان سرور مبارک جنب
آقا مرزا آقا علیه بآء الله الاهی

هو الله

اینها الفرع الرفیع من السدرۃ الرحمانیة آنچه ^{شستند}
معلوم و واضح شد حمد خدا را که ما مورد بنای بیت
مکرم گردیدید قدر این موهبت را بدانید و الله
الذی لا اله الا هو که حقایق روحانیة نفوس مقدسه
در ملا اعلی طوبی لت من هذا ندا مینمایند و با ^{حنا}
و یا حنا فریاد برآرند آنچه حقایق الهی بجهت تعظیم
بنای بیت معظمه تقدیم نموده اند مقبول و مرحوب
و هرچنین اگر من بعد نفسی بنیهایت آرزو چیزی
تقدیم نماید بجهت آن بنای مقدس قبول نمائید

در ماه رجب جناب افان کسالت مزاجی و ارض خور
خورد شدت کرده بشری شدند ابتدا مرحوم
میرزا عبیدالله رحمت معالج بودند بعد بمشور
خود رحمت مرحوم میرزا محمد علی خان مسیح الدوله را
حاضر کردند مریض روز بروز دراز دیار مریض
مسیح الدوله مایوس شده چند روز اخیر حاضر
نشدند آدم مسیح الدوله که شخص بد نفس عنودی
بود بین مردم انتشار داد که بزولن بابی ها که
در کوچه شمشیرگرها منزل دارد بد حال است ارباب
من مسیح الدوله جواب گفته همین دو روزه فوت
خواهد شد یعنی نباشی شرایت را بگذارید
و تو همین وارث آری در فتنه دهنه این زمومه

بهمه سایه های بیت سواست کرده آنها نیز در صدد
 فساد و بنای بدگونه را گذاردند از اطراف و بیرون
 میدادند که دکان دارها در بازار چه نزدیک بیت
 گفتگوی خود را حصر در این مطلب کرده که در وقت
 فوت اتامیرزا اتا باید آرام نشست این عبد را حظه
 کرده که آنکه میخواهند فساد را بکنند و بسازند
 مطلب را خدمت شاهزاده عوید پیغام داد *
 و اتامیرزا جعفر قلی خان را مستحضر ساخته که حکایت
 از این قرار است اتامیرزا جعفر قلی خان چند نفر از
 گاشته گان محرم خود را که از اصحاب بودند تعیین
 فرموده فرستادند در خلوت همچو او که متعلق
 بیت است شب بیتیوته نمودند حضرت والا

مؤید السلطنه جهت حبیب الله خان میگردد پیغام
 دادند که جناب آقا میرزا آقا حالشان خوب نیست
 شاید فوت شوند اشرا در صد فساد و شرارت
 میباشند شما که کارتر شهر هستید البته آنچه
 تکلیف خود را از جلو گیری فساد اشرا میدانید همچو
 دارید مرحوم حبیب الله خان پسر استحضار از
 مطلب بواسطه میرزا محمد جعفر خان بجهت این عهد
 پیغام فرستاد که هر قسم میل شما باشد همراه
 هستم **مخلصاً بخدمت** و با کار محل سفارش شده
 هر وقت که شما اطلاع دهید اسباب حرکت دادن
 جنازه را بخوبی فراهم آرند این عباد از همراهِ **التقائ**
 ایشان انسان حاصل نموده در تدارک کار خود

برآمده چند نفر از احباب، خالص خدمت گذار برای زحمت
 و محنت چند روزه انتخاب نموده که اسامی آنها به قرار
 ذیل است   مرحوم آقا میرزا محمد جعفر خان
 مرحوم میرزا علی محمد خان   مرحوم میرزا الطوفان الله خان
 مرحوم میرزا علی رضا خان   مرحوم میرزا اسدالله ترمه دوز
 مرحوم حاج میرزا محمد رضا خباز   مرحوم میرزا بشکر الله جهی
 جناب آقا میرزا مجیبی خان   حضرت در نهایت تشکر و تجلیل
 حاضر در محفل گذاری گشتند مشورت در مجلس ختم
 و تعزیه داری شد چنین صلاح دیدند که در
 معابر مجلس ختم فراهم نمایند، مجلس ختم و فاتحه خوانی
 در خانه معین شود. لذا منزل مرحوم افغان حاجی
 میرزا ابوالقاسم جدای این عبد که عنایت محترم والدیه

شریعت و سببیم در خانه بودند تصیبن کردند اسباب
و لوازمات محاسن را آنجا فرستاده بود در شب
بیت و شش شصت و سه سال ^{۳۲۱} مسکن روح پالت آن
جوهر و جو خالصاً خالصاً شد که بد که الله
با قوا علی و ملکوت اجمعی صعود نمود پس از شصت
در مسائل مواظب زندگی در این خاکدان ظلماتی که
غیر از تعب و زحمت نیست و لعن و اذیت از
معرضین و مخالفین این دین مبین و آیین نازنین
ندیده بهوالم نورانی روحانی باین عالم دنیا است
و خرمی و خروج فرمود اجنباء که مصمم در خدمت
گفندی بودند حاضر شده جناب آقا میرزا محمد جعفر خان
که از جانب آقا جمیب الله خان بیگلربیگی معین شد

بودند اطلاع داده چند نفر فرانسوی آقای بنگر بنگی را
 اطراف و حوالی بیت گذرده اسباب تشییع جنازه را
 فراهم آورده سه ساعت از شب گذشته از چند ^{ساعت} ^{نوبت}
 در بیت مبارک طواف داده حرکت دادند در ^{مسجد} ^{کلمه}
 که نزدیک بیت مبارک بود آب بگرفراهم کرده
 غسل داده با جویغ لوازمات و ترشیات امری
 در آستانه سید میر احمد شاه چراغ در جواد
 تربت حضرت زرقه علیا حرم مطهره حضرت
 اعلی و محذره کبری والدین متصاعدی الله فینا
 کرده ساعت هفت از شب فراغت حاصل نموده
 عبدواخوان واحباء الهی مراجعت بیت مبارک
 نمودیم شب تا صبح بسوگواری مشغول

صحابه آباء الهی در بیت آمده که باتفاق مصمم
 رفتن منزل مرحوم حاجی بودیم خال مکرر آقا
 سید محمد حسین افغان تشریف فرما شدند و دیدند
 در بازار و کوچه ها گفتگو زیاد است خیال می‌دارند
 بدین جهت حکمت اقتضا نمی‌کند مجلس فاتحه در آنجا باشد
 عبد شحیر گشته عرض کرده چه باید کرد فرمودند
 در بیابان و بیوت مجاوره ختم گرفته شود اصل است
 احباء که ملتزم خدمت بودند گفتند آن نفوس
 منازل فوقانی بیت مبارک را از گنج واجب و جود خدا
 نموده پاک کرده فرشته می‌نماییم در این بین جناب
 معترف باشی آمده قرار شد اجاب و انجیا رد
 انزال دهد که ختم در بیت ^{یک} می‌باشد احباء

مشغول بودند که بماعده هر روزه بنا و نجارد
 وعلمه آمدند که مشغول بنائی شوند پس از آن که
 فهمیدند که آن واقعه رخ داده در آنها جانفشانی
 با وجود آنکه اغیار بودند دامن خدمت را بگمرد
 زده مشغول تنظیف منازل شدند در ظرف
 دو ساعت منازل بیت مبارک از کچ و آجر و گچ و سنگ
 و چوب پاک کرده فرش نمودند اسباب
 چای و قهوه و شربت را آماده نموده علی الرستم معروف
 با مثنوی قاریها را اطلاع داده آمدند مشغول تلاوت
 قرآن گشتند باد و اغیار از هر طبقه بفتح خوانند
 آمدند سه روز مجلس فاتحه دائر روز سهوا که باید
 شخص شاخصی بیاید ختم را برچینند آقا سے

میرزا ابرهیم خان بخل ارشد اقای حبیب الله خان
 قوام الملک با جمعی از منشی و فرامش رسماً در بیت
 مبارک اعداء ختم را برداشتند این فتره بلیت
 در انظار اغیار جلوه غریبی نمود روز سوم ختم
 تصادف نمود بیوم شهادت حضرت اعلی روح
 ما سواه فذاه که روز بیست و هشتم شعبان
 باشد در بیت مبارک و بیوت مجاوره صدای
 سوگواری و تضرع داری بلند بوده حکمتها
 زیاد جوف این مطلب مکتوم و مخفی بود که بعد
 یک یک مکشوف و واضح گشت از جمله اغیار در
 موضوع بنائی بیت مبارک خیالها می نمودند
 و فکرها میکردند که آیا در این محوطه کوچک چه بنا

میانند و چه اساسی برپا میکنند و قیله آمدند
 دیدند که نظریات آنها نیز غلط و فکرهای آنها باطل
 بوده خانه بشکل معمولی بنا شده دیگر تصوّر در
 نمیکردند که اشخاص عمده ذوالنفوذ و اعیان و تجار
 معاشر و موافقان هستند بدین واسطه ایهت
 امر و عظمت بدست درانظار اغیار میسر شد و
 چشم و گوششان پر شد از یارده مذکرات و
 مفاسد کتّاب جوئی کرده هرگاه در مقام مطالبی
 تاجع ببیت و این جانبان اظهار میکردند پس
 از این واقعه و مشاهده موقوف نمودند بر عکس
 سابق بر معاشرت و جوشش آنها از رود باری
 بام نقاهت حضرت افغان تا یوم صعودشان

تقریباً چهل و پنج روز طول کشید پس از فراغت
 از تعزیه داری اخبار صعود ایشان و اشخاصی که در آن
 مصیبت زحمت کشیده بحضور مبارک حضرت عبد
 البهاء ارواح العالمین لغایه الفداء بنویس
 یکماه الواح شتی عنایتاً لاجبأ از قلم مشایق نازل
 بک طغرا زیارت نامه افتخاراً منصاعاً الی الله یغفر
 حضرت افغان نازل خلاصه خدمات و زحمات ایشان
 خادم صادق الهدی در آن لوح اعنی علی بیامی فرمایند
 عین آن زیارت نامه در این اوراق مسطور میگردد
 تا احبأ الهی تلاوت کرده مشذکر گردند که میفرمایند
 هر که بردارد بر این بیت قدم

ان قدم هرگز نیگردد غدم

شیرز حضرت افغان سدره مبارک جناب امامیرزا
بنزل و جناب امامیرزا حیب علیہا بجا، الله
الابھی ملاحظہ نمایند

زیارت سن تازہ بالترقیق الاعلیٰ حضرت افغان سدرہ
مبارک جناب امامیرزا اعلیٰ علیہ بجا، الله الابھی
هو الله

النفحات المعطرة التي نفحت من رياض الملوك
الابھی والسمات المعبرة التي تهبت من حدائق
الحجّة المأوى ثم على قبر المنور ومرقد لسف
المشتهر ايها الافنون الكرم والقضيب الربيع
المتضرع من السدرة الرحمانية اشهد انك قد
انتهت من الرقاد وهديت الى الرشاد وبعثت

من مرقك وسعت الى مشهد اللقاء وادركت أيام ربك
وتوجهت الى المجال الأسمى وأمنت بربك إلهي وقت
على نعت مولاك في هذه النشأة الأولى وتحملت
مشقة الضعف في سبيل الله وابتليت بشامة الأعداء
وجفاء أهل البغضاء وهاجرت من وطنك الى البقعة
المباركة لمشاهدة آيات ربك الكبرى وخطوة بالوفود على
عتبة ربك الوحد ودخلت مشهد اللقاء وسمعت
الخطاب من الفم المبارك الأعلى طوبى لمن من هذا
الفصل العظيم بشرى لك من هذا العطار الخليل
اسئله ان يرزقك في ملكوته الخصب الأخفى ما
يرغيبك عن كل شئ ويجعلك متظياً بحلل العطاء
ويعطيك ربه فترضى ويشرق عليك بانوار

المشاهدة في الجنة العليا طوبى لمن يزور راسك
لنسبتك الى اقنبة العليا حباً بالجبال الالهى و
عليك التحية والسنة ع ع

بين ارضه و حضرت افان ابن عبد و جد افان
اخوى اناى حاجى ميرزا برك هرماه بل هر هفته داپور
عليات بناى بيت مبارك دا جزوا كلاً حسب الوظيفه
حضرت مبارك حضرت عبدالمهاى ارواح العالمين لغاياته
الفداء عرض والواح مبارك افشاراً باباين ضحفاً
ازكلك مقدس مركز ميثاقى نازل تقريماً دو سال
واندى از ابتدا شروع تا انتهاء بناى كه از حضرت
منظماً مرتباً با تمام نيز رفت بطول انحصار منادى
بناى ازا حباء الهى از فارس وسا بر نقاط و بلدات

ایران آنچه می رسید صورت آن حضور مبارک عرض
و قبض عنایت شده بهر بلیت از نفوس که در بنائی
مخارج مکان مقدس شرکت کرده بود فرستاده
می شد پس از وضع تمام مخارج پانصد تومان
کسر داشت که محل وصول و از آو آن در آن
اوقات سخت و صعب بود حضرت والا محمد حسین
میرزا مؤید ایزده الله و توفیق ممتم مخارج را
نقدیم کردند پس از ختم بناء و تکمیل حساب
فصیل را بساعت اربع اقدس عرض بیک طفول
روح مبارک نازل اظهار بشاشت

و غایت

میفرمایند

شیراز حضرت افغان سدره مبارکه جناب اتقا
میرزا بزرگ و جناب اتقا میرزا حبیب علیها
بہاء اللہ الاحبین
مراتبہ

ایوم و قضیب رطیب سدرہ مبارکہ تامہ شمار سید
و ازاتما بیت مکرم و اشقیای حساب نہایت روح
و دریمان حاصل گردید حضرت مؤید و الحقیقہ
مؤیدند و منظر موقند و عنود المہر اللہ کہ
در چنین طوفانی و چنین ہجر مہم و آجیب تاوب مشو
و نفوس مضطرب عبدالبہاء در نہایت اطمینان
و سکون و قرار شمارا بجا ربیت مکرم و داشت
و حضرت افغان سدرہ مبارکہ جناب حاجی میرزا محمد تہا

بنیای مشرقی‌الادکار مشغول نمود در چنین وقتی
امری که در زمان نهایت سلامت و امان و اسایش
دل و جاز، فطصین سابق پرداختند، ما در چنین
بڑی ناگهان بارزوی دل و جان قیام نمودیم این
نیست مگر از فضل بهیتهای جمال مبارک روحی کاجاً
الفداء لهذا بجهت موفقیت باین امر عظیم باید
بشکرائت درگاه رب قدیمه پردازیم که موفق چنین
خدمتی فرمود له الحمد وله الشکر علی ذلک از اشتداد
مرضیه الله المومنه والده اقامیرا بهاء الدین متأثر
شدیم و در کمال تأثر و تأسف مناجاتی در طلب
مغفرت بدرگاه احدیت نمودم نصرت مناجات
در حروف است اما مبلغی که آن فخرمه وصیت نمود

بود رسید ولی بسیار بموقع در ارض قدم کار بست
 شده بود و اعدا در نهایت هجوم در محلی بسیار لازم
 و شخصی بسیار سزاوار تقدیم شد این نیز دلالت
 بر خلوص آن محترمه مینماید و علیکم التحية والثناء

ع ع

دستور مبارک داده که صورت حساب مرتباً نوشته
 شود و اشخاص مطلع مهربانیند شرح میفرمایند
 خوشحال مکرم حسب الامر حساب بنائی را از ابتدا
 بریز از قبیل صورت قیمت مصالح و اجرت بناء و عمل
 و مخارجاتی که تعاقب آن مکان مقدس گرفته مکنان
 جزوه کرده با عبودیت فریضه بتوسعه جناب متصاعد
 الی الله حضرت میاجرا فارضا شیرازی علیهم رضوان و بقاء

ارسال داشته پس از ورود عریضه و صورت حساب
 که از کاتب انور گذشته بجناب قاضا مرحوم شده
 فرمودند جزوه حساب را بفروستید نزد حضرت
 و بنویسید که من از شما الطینان دارم اینکه نوشته شد
 که صورت حساب بنام بیت مبارک نوشته و اشخاص
 مصدق حتی خال مکرّم مهر نمایند برای آنکه در وقت
 ضبط باشد وقتی بکار آنها خواهد خورد در این
 اوراق تاریخ لازم است عین لوح مبارک و خط
 حضرت مهاجر قاضا علیه عنایت الله و رحمته
 که حسب الامر مبارک نوشته است درج شود
 که زینت بخش اوراق تاریخیه

گردد

شیراز حضرت افغان سوره مبارکه جناب آقا
میرزا بزرگ علیه بهاء الله
هو الله

ای شاخ شاخسار روحانی مکاتب متعدد که کجاست
منشای مرقوم نمودید ملاحظه گردید از خود
اتمام بیت مکرّم الطینان قلب حاصل الحیرت الله فوق
آن سید و شدید دقت صابر و متکل و منتظم و مصدق
از بعضی از نفوس معتمده حتی خال حکرم تا یسد و در
نزد خود محفوظ دارید این لازم است و بکار شما خوب
خورد و جناب معارفی در این خصوص نهایت تمهید
خواهند نمود جناب آقا میرزا فخر الدین علیه بهاء الله
باید در تحصیل اسان انگریزی نهایت تمهید را بنمایند

ومطالب انجیل و الزبیرایت تا نهایت ضبط در ذمہ آید
 بجواب حضرت مؤید از پیش مرتوم و ارسال گردید البتہ
 واصل شدہ است و علیک التحیة والسلم
 خدمت جنابان مستطابان اہایا عظام و دوایان گرام
 خدام بیت اللہ افان سدرہ بقاء حضرت آقا میرزا بزرگ
 و حضرت آقا میرزا حبیب اللہ روحی فدایا مشرف شوق
 ۲۵ ربیع الاول ۱۳۲۴

۹

مولانا

روحی فدایا افان سدرہ بقاء الذین تسبوا نبی الیوم
 و توجہوا الی عن ارادہ اللہ مولی الوردی علیہم بیات اللہ
 الا جمعی تکلم ان وحید عرض میشود کہ خط سیرت

مؤرخه ۱۷ صفر در ۲۴ ربیع الاول شرف وصول
 ارزانی فرمود بنام انبساط بشکر و ثنای الهی پرداختم
 و بسلاحتی وجود شماها شادینها نمودم و از درگاه
 اعلیٰ رجای فیض و برکت و صحت و عافیت امید دارم
 که همیشه در رضوان سرور سایر و در هوای نور
 طائر و از هر کرد و ملائکه محفوظ و مضوی باشید
 انه سمیع و مجیب بعد از قرانت و تلذذ بنعشاء روحانی
 مودت که از سما الطاف نازل شده بود قصد مقام
 علیا و حضرة مبارک حضرت مولی الوری ارواحنا
 لا حبانة الفداء نموده و کتابچه حساب را تقدیم
 و شرح را معروض داشتم بدون مطالعه و ملا حظه
 عنایت فرمودند که بفرست و بنویس که ما آنها را

امین میدانیم و مقصد از این صورت این بود که
 خود آنها تحصیل نموده در آنجا حفظ نمایند که
 بعدها بکارشان آید خلاصه نسبت در اظہار عنایت
 و الطاف بی نهایت درباره شما شد که این لسان
 کلیل از تقریر و این قلم شکسته از تحریر پیش عاجز است
 خود تو میدانی که آن آب زلال

می چه گوید بار یاقین و نهال
 خلاصه جای شماها همگن در این مکن نور اظالی و نمایان
 المحدثه سدرات و فامید و فروع شجره قدس بقا
 و بحم بارخ در سما و محبت الله علیکم بهاء الله ^{بها} ال
 فی الابداء و الانتهاء رجای فانی از شما آنکه در
 صاف نورانی و جمیع روحانی بدعای خیری یاردم

فرمائید و بھنگی آقا یان واحبای انجا عرض اشیا و ثنا
 و تکلیفات اقدس اجمعی از لسانم ابلاغ نمائید در حق کل
 دعاگو و برای کل از درگاہ الہی طلب حفظ و حمایت
 و توفیق و تائید نموده و صیغایم و در روضہ
 مبارکہ نایب الزیادہ کل هستم علی الخصوص آقا پانز
 اخوان جناب قاسمید آقا و جناب اقامیرا جل جلال
 و جناب اقامیرا ضیاء اللہ علیہم بہاء اللہ الامیرا
 خلی مشتاق و دعاگو و سلام میرسانم اینست
 کنا بچہ در طی عمر بیضہ است امیدوارم برسد
 و وصول را اشارہ نمائید والسلام
 علیکم ورحمہ اللہ
 رضا

باری چون انقراض دولت قاجاریه نزدیک شده بود
 لذا در کشور ایران عموماً و در ایالت فارس خصوصاً هر روز
 انقلاب و اغتشاش تازه بود. سابقاً ایالت فخره بلوایم
 از ابتدای بلو و شورش سه ماه چهار ماه بطول می کشید
 و اول مطلب و مصدریکه دست الواط و اشرفی ^{دند}
 برای تهیه و تدارک بلو بدگویی باین خوب و در معابد
 و شوارع سب و لعن باین طایفه اشعار رکبالت
 ترتیب و تضمین کرده دسته بندی نموده در کوچه
 و بازار ابتدایچه ها بعد بزرگ ها باده تیر و تفنگ
 و چوب و شمشیر در مساجد و اماکن مقدسه اجام
 نموده بازارها را بسته ایالت را محزول میکردند
 باین عنادین که والی یا فاست ماحکومت بانی میجویم

با این حرکات و محسینانه مرتب شده ابالترا خلع میگردند
 دولت نیز ضعف پیدا نموده نمیتوانست در ماصرداری
 نماید و از آشوب جلوگیری کند در خلال این احوال
 بیت نفع کلانش و سوم بر رویش علی با بعضی احباب
 ساده لوح مربوط گشته اظهار ارادت کرده و
 در صدد فخر مطلب برآمد پاره فی اجزاء باز صحبت
 داشته خواستند آنرا تبلیغ نمایند تقریباً مدت
 زمانی با احباب بازاری معاشر مطالب و اصطلاحات
 امری را کاملاً آموخته اسامی اجزاء و شهداء سابق
 و اسامی حروفات طی دوره اول را بدهن سپرده
 و تمام اجزاء شیراز را اعلی و ادنی شناخته پس از
 تکمیل اطلاع شروع بر موعده و بد گونه نموده اغیار

برای گرم کردن بازار انقزوب مشغول گشتند که خوب
 آلتی بدست آمده موقع شورشش آنرا تحریک میکردند
 آن است فطرت نیز کاملاً با خیالات آنها همراهی
 میکرد در ضمن جلب نافع از طرفین مینمود باین معنی
 اجتنابی که در بازار بودند و با مردم معاشرت خفا
 بآن محبت میکردند و پول میدادند که اسمای آنها را
 در معا بر وجهیت عنوان نکند این مطلب بیشتر
 ان بدخورا تشجیح میکرد کار بجائی رسید که این فقرا
 کسب خود قرار داده هر روز در ایام سال صیفاً
 شتاء صبح که از منزل بیرون می آمد چوب بدست
 گرفته تا شام در شهر برپسه زده صبح در اسواق
 ظهر در مساجد و امام زاده ها عصر در کوچه

و باز رچه‌ها باین ترتیب سبب لعن و ردالت میکرد
 یعنی ابتدا اسمی مقدسه را با کلمه تکلیف عنوان بعد اسامی
 هر وقت که حق و شهداء سابق را با عبارات بسیار زیشت
 لعن میکرد بعد میرداخت با حجاب برای هر یک لقب
 و کنیه معین کرده اما میرزا محمد صادق خباز را عمده
 اقا علی اکبر خادم را جبرئیل جناب افغان را چهل چراغ
 عبدا امام زین العابدین میرزا عیسی بن ثابت ابلیس
 میرزا ابوالحسن دروازه بان را شیطان باین عناوین
 اشخاص را معرفی میکرد الواط و اشرا را اطراف آن
 ناخچیب جمع شده پول میدادند و تشجیع و تشویق
 و تحریک میکردند باین قسم احباء را معرفی مینمود
 چهار برادر بودند از احباء در ب شاه چراغ

دکان بزازی داشتند آن جوانها در آنجا سب
 داشتند تا بی نداشتند موسی بهرزا ابوالحسن
 و میرزا محمد رضا و میرزا علی و میرزا محمد متما بل
 دکان آنها آمدن توقف میکرد آنها را باین قسم
 معرفی میکرد میگفت بر چهار شیخ انجمن بابیها
 میرزا ابوالحسن و میرزا محمد رضا و میرزا علی
 و میرزا محمد هر دهم صد هزار بار لعنت ما بد
 مردم الواطی پس از ختم گفتار آن ملعون اجماعه
 که اصرافی آن نابکار جمع بودند با اتفاق لعن
 میکردند قدری پیشتر میرفت عنوان میکرد هر سه
 نفر بد اختر شهدی خسرو و شهدی نظیر
 و شهدی حضرت کلاه مال سرستانی در گود عربان

لعنت باد در صحن سید میر احمد شاه چراغ انجا محل
 مدبر و جمعیت زیاد و عبور و مرور عاقله مردم واقع
 معرکه را گرفت میگرفت دو ساعت محصل میشد
 و اغلب دکا کین و محل بیع و شراء احباء در انجا
 بود اما می نفوس را تماماً عنوان مینمود مخصوص
 خواطر دارم روزی عبد در حبه مرحوم میرزا ابوالقاسم
 ساعت ساز که احباء اغلب روزها در انجا رفتند
 یکدیگر را ملاقات میکردند نشستند بودم آن
 مردود از درب بازار وارد صحن گشت ابتدا اسم
 مبارک حضرت اعلی روح ما سواه قراه با اسم و رسم
 و بعد جمال اقدس ابھی جل شانہ و ذکره بعد ملا
 حسین بشروئی و حرورفات حق و حضرت قوه العین

وشهداء سابق ولاحق تا رسید با جباه حاضر که
 حضرات بزازها و کلاه مالها و حاجی محمد حسین بزاز
 که آن وقت تجارت مینمود تماما عنوان کرد میرزا
 ابوالقاسم نجف آبادی که آنوقت با او کمال
 نوبت دشمنان میرسد خود را حاضرین برای شنیدن
 تا رسید تا اسم مرحوم و اولاد جناب افغان باین قسم
 عنوان عنوان کرد که بر چهل چنان عرش اعظم
 بابی ما حاجی میرزا افغان و چهار فرزند شب
 میرزا جلالت و میرزا بزرگت و میرزا حبیب و میرزا ضیاء
 در کویچه شمشیرگرها خادم آینه ناچهها هر دو
 صد مینوار بادا خدمت باد فی الواقعه معرفی نفر سزا
 باین قسم مینمود یعنی میرزا که بر او اهدا تفسیر کنند

و در دین داشته باشد برود نزد این اشخاص
 جو یا شده تحقیق مطلب نماید باری چهار سال
 تمامی این مردود مشغول بود و اجتا و منظر و دیا
 زخم زبان آن ناپاک و اجامرد او باش بود ندچین
 فقره مرحوم حیدر بنده خان قوام الملک کرمان و قاف
 کلانتری و بیگاری شهر بود جهت انظار شهر
 راجلوگری از شورش عوام و سد توهین بر این
 منظره ان شقی ظلم را تعید میکرد ان دست
 از شهر که مایوس میشد در اطراف توهین اشغال
 داشت باز پس از چندی مراجعت میکرد بک اولاد
 بدگور داشت بستن دوازده سال از ایند تعلیم داد
 بعین همان عبارات را در اسواق و معا بر عنوان

میگردد تا آنکه بحر غضب الهی متلاطم و متواج آن
 عنود را با امراض غریبه از قبیل سوداء و جذام بملأ
 ساخت سر و صورت و دهان آن بکلی محو و کناز
 کویچه افتاد، هر کس آن مردود را از دور مشاهده
 میکرد از نزدیکان فرار اختیار مینمود حتی بن اعدای
 و اخیار حالات آن نایبکار ضرب المثل گشته بحال ولایت
 و بد بختی این دار فانی را وداع و بعذاب الهی دچار
 و مبتلا گشته تا عترت و ایالاتی الا نصار باری بعد
 از سقوط آن بد سکال معلوم نشد که فرزند
 بد فرزندش عیبه دیار فراد و عیبه عزابی دچار گشت
 باری عرض کرده فارسی تصالاً بواسطه انتقال و بلوا
 آسایش برای عاقبه خصوصاً اجزاء سلطنت و شبها

از صدای خیر و تفنگ و ریزشها از یاد و قریب داشتند
و صبر حیدر الوالی او را و قرار نداشتند اغلب
و کاکین و اسواق بسته او باش در صدد غارت
و بیجا بودند علماء خسته شده بلکه در خود خطر هم
هشامده میکردند تلگراف عذیره بطهران میا بره
نموده و از داد الخلافه تلگرافی عزل میرزا احمد خاں
علاء الدوله رسید که باید بصورت حرکت نماید مشب
هنگام علاء الدوله حرکت کرده زمام نظام شهر را
بمرحوم فتحی رضا خان قوام الملک سپردند و در
آرام شده و کاکین را باز کردند و چندتا دفعه تا سنه
تلگراف ایالت شاهزاده ملک منصور میرزا شعاع
السلطنه سنه ۱۳۲۲ در سینه از طرف خود مرحوم

محمد حسین میرزا مؤید السلطنه نایب‌الاکابر شاه شاهی سپرده
 ایشان گشت پیرزید دو ماه شاهزاده وارد
 شیراز شده یک سال پیش از آن در این شهر بود و بعد
 از اجده بیرون نماند مردم با هم خوب بودند کلا
 سوزی نسبت با مردم فریاد می‌نمودند مرحوم محمد رضا
 خان قوام الملک بواسطه ایالت اول شاهزاده و همراهِ
 حاج شیخ آقا نایب و بلوای تلکریخانه که ذکرش سابقاً
 شده کردت کافی درین بوده مقرر شد و دست
 می‌گذاشتند که اسباب خوضاء تهیه و شاهزاده
 عزل شده حرکت از فارس نماید در ضمن علل از این
 اسباب سوزش و بلوای تلکریخانه و آوردن ابتداء
 عنوان این شد مرحوم آقا میرزا ابراهیم میرزا

که از جمله علماء طراز اول بوده در حوزهٔ درم خود عنوان
 کرد از تر اینکه شنیده آمد دیوار خانه میورد یهودی
 از نفعش زیادتر از خانه مسلمان است این مطلب
 نامشروع است شرعاً حق ندارد بایده خراب کرد چون
 وسائل شورش و باواری از هر جهت دیده شده بود
 بجز این عنوان یک دفعه صدای یا علی بلند اجامه
 جمع شده فریاد حیدر حیدر بخوان آسمان رسانیده
 در کوچه و بازار راه افتاده تمام دکالین و اسواق را
 بسته یک دسته زنجهای معلوم الحال و بابت دسته
 بچه در جلو الواط و اراذل و آشوب هم بخانه شمس
 یهودی کرده خانه را خراب و هستی یهودی را بغارت
 بردند ایالت در دست جلوگیری برآمده که شورش مردم را

موقوف نماید غوغای نفوس زیاد شود شب محل و مکانها
 مرتفع را سنگر بندی کرده تفنگی در آنها قرار دادند
 شاهزاده پیرز آنکه ملتفت شد که تمام مردم بحریت
 علماء پیام بفساد نموده مصمم بر قتل و غارت محل
 یهودیها مرحوم جعفر قلینان امیر یحیی فریدون را جلبیده
 حفاظت محل یهود را با ایشان واگذار نمود مرحوم
 جعفر قلینان معظمه الملك سرواژهها خود را سازید
 تقسیم در محله کرد پشت بام خانه یهود را پشت فراوان
 قرار داد فردای زود اهل عثمانم عورتا جلو افتاده رجاله
 از عقب در مسجد نو و شاه چرخ که متصل بکدو میباشند
 اجاع کرده متفق القول فریاد را کشیدم که شاهزاده
 بابی است و اجزای آن تمام بابی میباشند حکم بابی ما

نیز از همین بنا، علی‌هذا شروع به بدگویی و سب و لعن
 و عبارات ذلیل نسبت با صو و این خراب مطلقاً عنوان کرده
 کلمه بانی و عبارات زشت و در زبان آن هیچ رعایت شده
 بالای نام مسجد نبراید بلند عنوان میکردند پاره‌ئی
 ابیات و اشعار قبیح بی‌مخبر یا مربوط بهم می‌نمودند
 برگردان آن عبارات لغو را خاتمه باین فرد داده
 دستمال سبز وانی است شاهزاده طوطی بانی است
 باری اخوند مستند درویش الواط و اشرف
 هدست و هم قول نشسته فریاد بانی بانی با بخان آسمان
 بلند کرده مصمم شدند و بخت محله یهود را غارت
 نمایند و بیوت این خراب مطلقاً و خراب و اجساد اشعید
 کنند مسجد نو با محله یهود چندان مسافت ندارد

بیت مبارک بین مسجد نو و محل یهود واقع از بار مسجد
 تا محل یهود با میله متصل محل عبور و اشراق از مسجد نو
 باید از بامهای بیت مبارک رد شده تا بحد یهود رسد
 در آن اوقات بیت مبارک در مورد خطر واقع باری
 روز سوم بلوا در مسجد آقایان علما تماماً حاضر تجار
 و کسبه نیز حضور داشته رجاله و او باش والواطه
 و اشراق مهیا و آماده آقایان حکم میدهند که باید
 امروز محله را غارت ننمایند و بعضی نفوس معلوم
 الحار را جازات کنید رجاله و اطفال اندیشته با آنها
 حرکت مینمایند و جمعی زیاد از طریق کویچه ها هجوم
 مینمایند مرحوم جعفر طایان که مادی و در حفظ و حرمت
 محله و جماعت یهود بودند با فرج خود در محله حاضر

حضرت جعفر قلیخان بابای دسته سرریاز وسط محله بالاک
 پشت بام خانه ملا ربیع که از جمله تجار معروف بود
 نشسته نمایان میشدند ملاحظه میفرمایید که هجوم
 عام مسرعت زیاد در محله می آیند قرآن بغلی خود را
 در آورده می دهند بپیرزاد حسین که از پیش خدمت های
 حضور خود در جمله اجزاء بسیار متوجه مشغول بود
 میفرمایید بنهایت عجله خود را با این جماعت جاهل می سازد
 میگوئی باین کار او الله قسم است که ما سوخته داریم
 هرگاه که می هجوم محله نماید دفاع کنم شما خود را
 در خطر نیندازید و فرحت بمن ندهید میرزا حسین
 آمده در مسجد خدمت آقایان علماء ابراهیم فرهادی آقای
 اعیونچرا می نمایند آقایان اشنائی مکرده اشاره می نمایند

باشد از آنکه مشغول کار خود باشید میرزا حسین ^{حجت}
 کرده عرض میکند که فرمایش آقا را رسانیده اعتنا
 نکردند و جواب درستی ندادند مرحوم حضرت ^{علی}
 امیرنخبه ملاخطه میکنند هرگاه حتما این حجت ^{خوا}
 آورند و محله را چاپیده خراب نمایند محققان ^{بیت}
 در خطر خواهند بود شیپود کشیده سر بازارهای
 مستحق محله حاضر شده تمام سر بازارها را ^{فستاد} داده
 مستعد شدند و مرحوم امیرنخبه نیز تفنگ ^{بچه} تیر
 خود را گرفته استاده که در حاله از پشت بام ^{مسجد} حرکت
 کرده رو بکله شتافتند در آن وقت جمعی از ^{احباب}
 که عبارت بودند از مرحوم میرزا ^{الطاهر} الله خان ^{باشی}
 و مرحوم میرزا محمد صادق خان و مرحوم ^{میرزا} اشرف ^{الله} ^{چهارم}

و مرحوم میرزا علی قهرمان و اخوان حاجی میرزا نورالله و حاج
 میرزا ضیاء و این عباد در بیت مبارک مشرف در آن حال
 معلوم است که چه حالی داشته متون ^{نسراً} ^{علی الله} و صواب
 الیه مشغول دعا و مناجات بوده و منتظر که از پسر پدیده
 قضا مالک علی الاطلاق چه تقدیر فرماید در این بین
 جمعی از اوطاق و اشعار خود را بپای بیت رسانیده بنای
 شرافت و سنک ریختن و آگذارده میخواستند سوار بر
 شوند یعنی خوردن بیت رسانیده چون مسافتی چند
 نداشت بخلیکه مرحوم جعفر قلیخان معظم الملک تشرف
 داشتند امیر بچه ملتفت شده حکم بشلیک میبند
 خود معظم الملک نیز بچند تیر با تفنگ خود خالی کرده
 چند بچه اوطاق از پشت با آنها هدف تیر شده از بالا

بامرکوحه افتاده مرحله زندگی کافی را طی کرد *
 باقی حیات خود را از سرور و وسارت بجات دادند و حاله
 بجزر و بیکه ملاخضه کردند که چند نفر را آنها بضرر رسید
 نفس آخرین را کشیده جان دادند سایرین کل فراد نموده
 مراجعت کردند در مسجد متحصن شدند بهین قرار
 مدت سه ماه تمام با زار و فکرت و دکالین و اسواق
 بسته جعی در نگارخانه متحصن حایت از ایالت مینو سینه
 وجع کبیری در مسجد و شاه چراغ مجتمع که حاکم را بی^{ست}
 و حاکم را بی مینو اهدیم صدای بگونی و سبب علن و بی^س
 تا شمار از قری تا بقریا بلند شب تا سحر از تورس جان خود
 طرفین مشغول هیاهو و ذفنت انداختن بودند
 تا با دهنو بیاز سه ماه تکلف فرمود شاه داده از طهران

رسیدند شعاع السلطنه از شیراز حرکت کرده بسمت طهران
 ره سپار میگردد از جانب طهران شهر را بهر نحو حبیب الله
 خان بیگلربیگی بخوارشد مرحوم صدر رضا خان قوام
 الملک و آلدار که نظام داده تا ایالت تازی تحمیل شود
 پیر حرکت شاهزاده مردم متفرق شده اسواق و
 دکانها باز میمانند اما کینه دیرینه بین مسلمانها
 و پیرو دیان بواسطه قتل که واقع شده بود باقی میماند
 تا و همیشه فرصت یافته تلافی نمایند باری که ماه شهر
 بزمامداری مرحوم حبیب الله خان برگزید بود ایالت
 شیراز را بهر کس و آلدار میگردند بواسطه انقلاب و
 اغتشاش و بلوای دائمی قبول نمیکرد تا بالاخره ایالت فارس را
 بحدود انورزا احمد خان علاء الدوله و آلدار کرده معظم له

با عدد کافی از سرباز و توپخانه در ماه شعبان ۱۳۲۳
 وارد تبریز می‌شوند چون علاءالدین در ایالت اول
 جریزه بخرج داده و آنچه شاد و خوشه بین آنکاره‌ها
 بخوبی گرفته بود بجز آنکه همان و نیره رفتار کرده ابتدا
 ملاحظه از احرار می‌کرد خدمتگاران روحانی چون
 بخوبی درک کرده بود که همیشه در بلواهای طایفه الفس
 و سمرقند صرفت و فساد آنها بوده علم ضحیاء
 و آشوب بواسطه پیش قدمی آن طبقه مرتفع می‌شد
 در هیچ گونه امور و مساطت آنها را نمی‌پذیرفت بلکه باقی‌الط
 حضوراً و غیاباً با آنها رفتار می‌کرد بخود آن طبقه را
 بانواع و اقسام در انظار عموم از میان می‌برد و در
 میدان توپخانه قدیم که الحال میدان پهلوی و باغ ملی

معروف و مشهور است امر موزیک میفرمود اهل را
 برای تفریح تشویق میکرد چندین قهوه خانه و کافه
 تزیین داده هیئت اجتماع ملت مجتمع شده است آنجا
 موزیک کرده مشغول خوش گذرانی و عیش بودند شخص
 ایالت بالباس مختلف بین جامعه مشهوره ملاحظه رفت
 و اخلاق آنها را مینمود هوگاه که میخواست نسبت
 با حدی زبان درازی و بی اعتدالی نماید فی الفور
 طرفی را حلیب کرده سیاست مینمود مخصوصاً نگارند
 روزی در میدان حاضر بودم از طرف میرزا ابهرم حکام
 بک نفر آخوند آمدند خدمت حضرت ایالت عرض کرد
 که آقا حاجتبه الاسلام میفرمایند چون من و جمعی از
 مؤستین در مسجد وکیل مشغول صلوة و نماز شبانه

صدی موزیک حواس ما را پریشان میکند بیست و هفت
 بفرمائید تا زمانی که مومنین مشغول نما هستند
 موزیک زده نشود بجز در اجتماع پیغام آقا خود را بگویند
 یک سیلی زاد بگوش آخوند نواخته میگویند آقا غلط
 کردند که چنین فرمایشی دادند برو باخوند بگو تو مشغول
 بکار خود باش و فضولی در کار ایالت و دولت منما تو
 نماز کن ما همه موزیک میزنیم چند عدد از آن فحشها
 آب تکشیده که مختص خود علاء الدوله بوده بتوسط رفقا
 برای آقا هدیه فرستاده امر میفرماید نقاره خانه
 حاضر نمایند دو دستگاه نقاره چنانچه دوست
 میدان با موزیک همراهی کرده مشغول نواختن و بزم
 شدند باری یک سال و نیم خوب ایالت کرد مردم

از شورش اشخاص مبغض عنود راحت بودند با رجا
عرض کرده چون انقراض دولت قاجاریه نزدیک بود
از جاهای دیگر آثار انقلاب و اعلام شورش و اختلال
پدیدار شیراز نیز در صدد فساد بودند علی‌الاولیه
حسن کرد که حرکتی می‌بیند که از بدعتی‌ها
فراهم آرند بنگراناً از ممالک فارس استعفا داده
مصر آن بظهور آن نمود در آن سنه بخیر گذشت در آن
اوقات مرحوم محمد رضا خان قوام‌الملک طهرانی بود
اوضاع مرکز نیز ناموافق تمام طغفان نفوس هواها
دیگر در سرداشتند و خیالات دیگر در نظر بسبب
اعتشاش و بلوای عمومی سالی یک دفعه نصرانی که
بفارس می‌آمد با فتوح معزول و حرکت میکرد

لذا از مرکز ایالت بفارس به کس اظهاریه میباشند
 قبول نمیکرد ایالت فارس را بجهت رضاخان قوام‌الملک
 برگزیده کردند ایالت همدان گشته از جهات حرکت
 نمود. وارد شیراز شد پس از ورود ترتیباتی در
 نظر گرفته و تصمیماتی اتخاذ کرده مشغول عملیات
 شد از جمله حبیب‌الله خان فرزند ارشد خود را
 نایب‌الایالت و میرزا محمد علیخان نصرالدوله فرزند
 کوچک را رئیس قشون قرار و در باغ ایالتی استاد^{سما}
 صنف هر طبقه از اصناف را دعوت کرده در
 حضور جمع خلعت پوشانیده کاملاً اختیار است
 فارس را در قبضه قدرت و کف کفایت خود در آورده
 این فقره در مذاق رفقاء قوام‌الملک بعضی طایفه

نورنی که اولاد و احفاد حاجی امیر و میرزا نعیم نورسی
 که ابتداء تاریخ ذکر آنها در واقعه نیریز و حضرت
 وحید مذکور گشته و باین امر مقدس نهایت ضمیمت را
 داشته و بین آنها و طایفه قوامی ها همیشه عداوت
 و دشمنی و خصومت کلیه بوده ریاست تامه قوام الملک را
 خوش نمی آمد بنای زخم مرده را گذارده و مردم را حرکت
 گشتند تا اهل جانم را با خود هزار و هجده آواز
 نمودند تا بالاخره کار منجر بفساد گشت ابواب
 فساد را ابتداء بمیدگونی و سب و لعن باین حزب
 منظور گشوده و بعضی از جهلاء محرف و بعا که
 کدورت قلبی بقوام الملک داشته حرکت شده چنین
 عنوان میان آوردند که تمام این کارها و ترتیب

امورات را تا میرزا محمد باقر خان میدهند چون بابی میباشند
 و از اجزاء عمر طرازا و قوام المات هستند میفروشند
 اختیارات تا آنکه داشته بقوه یکدیگر تمام مردم را
 بای در از طریق اسلامیت خارج کنند خود در خورد
 اعلام رضا در مرتفع و آتش فتنه شعله در گشت کار
 از سب و لعن گذشته با ذیت و جبر میفروشند علی
 هر یک از اجزاء را در بازار دیده و بر خورد کرده
 جدا از ذیت میگردند ابقا با حدی میگردند این
 دفعه بدت از بلواهای سابق شد زیرا سابقا بلوا
 و شورش که میکردند طرف بلوائیها و شورشها
 ایادت بوده و قوام همواهی با شورشها داشته تا آنکه
 جلوگیری از ذیت اجاره نسبت با جتای می نمود

تا این دفعه چون ایالت فارس با خود قوام برده و آها
رصایت نداشتند و سلسله فوری که از سابق اعدا
عز و این ضرب مظلوم بودند حرکت و علاء ظلم
بر علیه قوام قیام داشتند قوام نمیتوانست از
عملیات مفسدین و مغرضین جلوگیری کند بیم
آن بود که اثران نفوس زیاد و خونریزی بشمار آید
شود ریاست تلگرافخانه بواسطه آنکه مسئولیت
متوجه آن نگردد مطالب و مقاصد مفسدین و
مخالفین را کاملاً تلگرافاً بطهران را پورت مید
دولت را محجور و آگاه میازد که هرگاه ایالت کافی
جهت فارس نامزد نشود و بیقراریت حرکت نکند
بیم آن است که خطرات و تلفات کلی رخ دهد زیرا

هرکس با هرکس غرض داشته باشد بعنوان مذهبی
 مقاصد خود را انجام خواهد داد پس ز رسیدن
 را پورت را تغییر شدن در دولت از وقوعان فارسی
 از همین خاطر در خصوص از جمله رجال با کفایت دولت
 بوده جهت فارسی تا عزم میشود چون آدم عاقل
 سیاسی بود تا اگر افاضت سلطنت نوری که قوی
 نما و وقتند بود نیابت ایالت را و گذارد کرد
 بغوریت حرکت بنمایند او آخر ^{۳۴} ^{۳۵} مستند
 وارد شیراز میشود اسورات را بخوبی قبضه مینماید
 اعتماد با کفایت از قبیل مستوفی نظام همراه داشته
 بجز نیابت اسورات رسیدگی مینمودند هرگاه
 آمدی بخوابست اتمال غرضی نماید و یا خست با حدی

بعنوان مذهب کلمه سوئی بر زبان زانند بقوت جتیب شده
بجایزات میشد باری در این بین واقعه طهران
و انقلاب و ضوضاء عمومی در حکومت علاء الدین
که آن وقت حاکم طهران بوده رخ میدهمد و پرتو
ان آشوب سرایت تمام کشور ایران مینماید چون
مرحوم مظفرالدین شاه کسالت مزاج دائمی داشت
و از ساطنه مستقل نیز مأیوس لذا بصرفت طبع
برای خوشنودی رعایای ایران امضاء مشروطیت را
داده و در بیان قانون را امضاء فرمود که با مید
از هر شهری یکیل تعیین شده مجلس دارالشورای
ملی تشکیل شود این مرام را نگارنا تمام ایالات
و ولایات ایران خابره کردند این منصب در شیراز

منتشر شد. زاد فی الضمیر و نهیمه اخیری مورد چاپ نیز
فرقه شدند. دسته‌های هواخواه مشروطیت
و فرقه‌های برضد مشروطه قیام کردند. اخبار مختلفه
تکبیل دادند و فرقی صنوعه ترتیب دسته‌های
موسوم بدو تکران و فرقه‌های باسرا اخبار جمعی
اعتدالیون حزبی مشروطه خواه جماعتی معروف
بهستند. این فرق متعدد را بچنین‌ها طرح کرده
بجای آنها راستند. مستشارها تعیین نمود
و بده‌ها مشخص داشتند. هر یک از این فرقانوسه
برای حوزه خود نوشته دستوراتی دادند
قسمت‌ها خوردند. قرآن مجید را در میان گذارده
معاهده‌ها کردند. دسته‌ها سنگین و باز می‌ها

بسیار رنگین تر از سابق گشت مستبدین با اتفاق
 آراء يك قول میگفتند این بازیها را بهاینها فراهم
 آورده اوضاع مشروطه را آنها برپا کردند بواسطه
 فشار و مضيقه که متوجه از دولت مستقل بانها
 بوده سبب شدند که شوکت سلطنت را از بین
 بردارند که با اسم قانون خود را راحت و ملت حنیف
 اسلام را در زحمت بلخوار و دلیل نمایند از طرف
 دیگر مشروطه طلبها متفقاً اول عنوان میرداشتند
 محرب مشروطه باینها و بعضیها میباشند آنها
 هواخواه سلطنت مستبد هستند نمیخواهند
 مملکت منظم و کشور مقنن بقانون شود زیرا
 در انقلاب آنها پیشانی میتوانند مقاصد خود را

انجام دهند مردم بی سواد جاهل را در عهد فاسد خود
 داخل نمایند حزب دوم کراسی میگفت ماحاصی پنج برها
 هستیم باید قسری شود که مردم از تحت فشار استبداد
 نجات یافته پس منزلت و احتیاس و آسایش وارد شوند اما
 اول معارضه بیانی ها حزب دوم کراسی بوده که همیشه
 اسباب جینی میکردند و این حزب مظهر را در تحت
 دچار گرفتار می نمودند باری طولی نکشید که
 سرحد مظفرالدین شاه از این عالم در گذشت
 بعد از وفات شاه مظفرالدین محمد علی شاه جلوس نمود
 بازمیلان فساد بدست اشخاص مغرض افتاد *
 شاه را از خیال همراهی با مشروطیت اغفال کردند
 محمد علی شاه در صدور استقلال و استبداد افتاد

اشخاصی که میل بشروطیت نداشتند از ایالات
در میزان احضار نموده دستوراتی به دربار جداگانه
داده بایالات و ولایات روانه نمود از جمله مرحوم
محمد رضا خان قوام الملک را بطهران احضار پس از
دستورات کافی او را روانه شیراز مینماید پس از ورود
به فارس انجمن های مخفی فراهم آورده با اشخاص محارم
انگیزاتی کرد بر ضد مشروطیت و مضرت آن تعریف
از استبداد و محسنات آن عنواناتی کردند و مرتباً
چینند این افکار بدیتر سبب انقلاب شد اطراف
اشخاصی وارد شدند با اسم مجاهد دستهای از تبریز
بالیاسهای مختلف جمعی از بروجرد قسمتی از رشت
و ما زندگان از سایر نقاط دیگر نیز می آمدند مفسدین

شهری از این نیرنگها بسیار خوشوقت بودند در بین
 خود جماعتی را با اسم مجاهد جلوه داده هر یک نفر
 قتل چند نفر را عهد داده و ارشدین علمای نیزه و فرسه
 گشته جمعاً بمقام قوام الملک محمد ابراهیمی کرده و عهدی
 دیگر با مشروطه خواهان و قانون طلبان متفق شده
 حال الصلح احزاب گوناگون اجتناب الهی بودند زخم زبان
 و تیر و سنان بییکل اجتناب وارد نمیشد هر و اعطی که
 منبر بیوفت را بنده تا انقراض موعظه و صحبت هم خود را
 جزا حرف بدگویی و تشبیه و افتراء باین حزب فظاوم
 مینمود عنوان میداشت که اساس مشروطیت را این
 طایفه سبب شدند زیرا اول مراد این طایفه ضالان
 و اعظم احکام این فتنه مضلله حکیم بنیان مشروطیت

وجه و دیت است باید اهتمام در دفع و دفع این فرقه
 کفره و فجره را نمود تا مملکت آوار و بیضه اسلام محفوظ
 و مضبوط ماند هرگاه غیر از این پیشرفت شود نجاح و نجات
 محال است ایضا هر عالم و واعظی که مشروطه خواست
 بود تمام مطالب و حکایات خود را مصرف بر ارضی اول
 داعی و بهائی ها مینمود و عنوان میکرد که حامی استند
 بهائی ها هستند باید اول ریشه آنها را تا مستبدین
 ما یوس شرع بنیان مشروطیت در مملکت استقلال
 باید مجاهدین که ورود میکردند مستبدین میگفتند
 مجاهدان تمام با بی هستند ایضا شرط طلبها نیز
 عنوان میکردند مجاهدان بهائی میباشند در این
 هنگامه آنی احباء راحت و آسایش نداشتند میرحی

اخذ با گشته بنا بمثل معروف همیشه صد بعضو ضعیف
 وارد می آید باری پس از آنکه مطلب کثوف عامه و
 متاحمد قوام الملک گوشزد تمام نفوس گشت اهالی
 شیراز منقسم به سه قسمت گشتند یک قسمت
 عهد مشروطه خواه قسمتی دیگر هواخواه قوای
 الملک و استبداد قسمت سوم اعتدالی یعنی
 بی طرف پس از تمام قسمتها در تریب کارها در دست
 بندیها محمد رضا خان قوام الملک اعلان عمومی کرده
 که اهالی شیراز یوم پنجشنبه تمام طبقات اعم از آبا
 علماء و اعیان و تجار و کسبه و زارع از هر طبقه
 سه بغریب در مسجد نوح حاضر شده مطالبی هست
 که باید بشمع حضار برسانند لذا صفت مسجد را

فرش کرده چای و قلیان تدارک کرده اشخاصی را
 برای پذیرائی مردم مستحق داشته اهالی شهر بعد از
 ظهر دسته دسته در مسجد مجتمع گشته در صحنه
 نشستند سایر مردم تماشاچی الحوائج صنف و طایفه
 مسجد ایستاده منتظر که چه مطالبی در میان وجه
 مقاصد بیخ خواهد داد پس از صرف چای و قلیان
 و پذیرائی از افاضیان سرحدی قوام الملک شروع بنطق
 کردند چون مردم اجماع کرده هجوم نموده میخواستند
 نزدیک باشند مطالب و مذاکرات را کامل میشنوند
 و ما را بفهمند لذا مدعی قوام الملک با لای
 مبسوطی که وسط صحنه از قدیم ساخته شده بود
 ایستاده بلند بنای سخن را کردند ابتدا تعریف

از شوکت و حشمت و عزت سلطنت تا جاریه بالاخص
 از کفایت و شیاعیت و رشادت هجر علی شاه که باید شما
 رعایای فارس بر خلاف سایر نقاط شاه پرست باشید
 دولت دوست باشید بجز بک اشخاص فاسد مغرض
 حرکت نکنید نفوسیکه امروز بر ضد دولت رقبا در
 میانند معلوم است چه اشخاصی هستند و طالبان
 چیست و عقایدشان چه شما خود را دست رنج آنها
 نسازید و الله من یکانه خیر خواه شما میباشد این
 اساس و مراتب را امروز برپا شده و اسم آن مشروطه
 گذرده اند من میدانم از چه منبع و منشأ است
 شما نمیدانید این مرام و مقصد طایفه جدید است که سالها
 بوده که مشغول چنین روزی بوده اند حال بخیر آهنگند

کاملاً مدام خود را در معرض اجری گذارید هرگاه
 نمیدانید آن من بشما ثابت مینماید و کسان میدانند
 تا خوب ملتفت گردید کتابی است خطاب قدرش از جیب
 لباده خود در آورده باز کرده آیه مبارکه یا اذین یا
 نازان جانیکه میفرماید سوف تتقربون الی الامور
 و حکم خلیف جمیع و رالناس بلیند خوانده پس
 از ختم عبارت بجمع خطاب نموده گفت ایها الناس
 شما میخواهید مشروطه را که میرزا حسینعلی بهاء آیه
 بحرب خود وعده داده ثابت کنید و مجری دارید
 احکام و او امر او را جاری سازید خسارت دارین را
 دارا گردید هرگاه سعی بر اجرای این مطالب شدید
 خدا و رسول خدا بشما لعنت خواهند کرد و از شما

بیزاد خواهند شد کاری نکنید که نزد رسول خدا
 روسیاه گردید من از طهران می آید و اوضاع مرکز را
 میدانم امروزه با بی باکیها و بی باقیها مروج شروط
 میباشد تا در این بازیچه را در طهران ایام سلطنت
 مرحوم مظفرالدین شاه این طایفه فراهم آورده
 مرحوم مظفرالدین شاه چون تا خوش احوال و منزه
 حال بود مجبوراً امضاء شروط را در صحت فرمود
 حال اعلی حضرت محمد علی شاه برخلاف آن عقیده میباشد
 زیرا عاقبت شده اند که این مقصد باطل و عده
 بنیاد الله که با صاحب خود داده میباشد البته شما هم
 همراهی با شاه خیر خواه خود خواهید کرد این ترهاست
 عنوان کرده از بنبر سوازی پرسیداشناستیکه حاضر بودند

پراستماع نفوسی که طالب و جاذب مشروطیت
 بودند مثل مرحوم شیخ محمد باقر اصفهانی و مرحوم
 سید احمد دشتکی و مرحوم حاجی علی آقا ذوالریاستین
 وجهی دیگر خود داری نتوانستند نمایند مخاطباً
 لقوام بنای تعرض را گذارده باین عناوین تشدد
 کردند قوام الملک میخواست باین مزخرفها اذهان
 مردم را معشوش نماید و بساط مشروطیت را بر چینی
 این کلمه دیگر مجال است از ذهن مردم خارج شود
 فجوه مشروطیت که شرآن قانون است تکان نیست
 از پیشه برافتد مسند استبداد برای شما و امثال شما
 دیگر گسترده نخواهند شد و شما مالک الرقاب
 خواهید گشت که نفوس رنج بر داسیر خود و بندگ

زر خرید خویش نمائید پس از این گفتگوها همه به غریب
 و هنگامه عجیبی ریخ دادیم آن بود در همان مجلس
 در مسجد ائلاف نفوس ریخ دهد مروجی قوام
 مشاهده کرد که بودن در آن محل خطرناک است
 بین بسته‌گان و پارچه‌های خود کویچه خالی کرده
 از درب زیر گلدسته که یکی از درب‌های خلوت
 مسجد است خارج شده سواره در نهایت سحر
 می‌روند منزل سرحو حاجی شیخ محمد باقر اصطهباناتی
 و حاجی سید احمد دشتکی معین الاسلام و حاجی
 نلیقا ذوالرماستین مجتمع شده در اطراف این
 مطالب و اغراض قوام مشغول مذاکرات میشوند
 متفق القول می‌گوبند مذاکرات مجری رضا خان

راجع باصربهای آنها مبنابر فرض است ابتدا نباید
 گوش داد و اعتنا نمود مقصود قوام بهم زدند
 مشروطه میباشد در بعضی بحواله بهائی و بابی ندارد
 میخواهند باز مردم را اسیر اختیارات خود نمایند
 جناب حاجی علی آقا فرمود من کاملاً مطلعم و میدانم
 که این طایفه ابتدا مداخله در امورات مملکتی و سیاسیات
 ننمایند تا آید بدست بر اینکه بخواهند مملکت را مشروطه
 نمایند و یا آنکه حال استبداد نگاه دارند مطالبی که
 در مصداقها داشتند مقصود قوام این بوده که بواسطه
 نسبت دادن مشروطه و ابیهای آنها مردم را
 از مقصد دور و از مرام مشروطیت منزجر
 نماید حاجی شیخ محمد باقر فرمود چه ضرر دارد که چنین هم

باشد برای ما شروط طلبها بهتر است که عامه ایرانیها
 از هر طبقه و هر طایفه حامی شروط باشند هرگاه
 آنها هم وطن خواه و وطن دوست باشند واجب است
 که حمایت از حزب مشروطه طلب نمود و هرگاه مخالفت نمایند
 بر احرار واجب است که آنها را طبع و قمع نمایند حاجی
 معین الاسلام گفت بر افراد جنس ایرانی واجب است
 که جالب مشروطه و دافع استبداد باشند اعم از یهود
 و ارمنی و مسلمان و یابی و بهائی ابد گوش باین مطالب
 و اهی نباید داد باری زیورق مذاکرات حوزة
 مشروطه خواهان را که بمحضات یعنی مجمع قوامیها دادند
 آنها شهرت دادند و در افواه و الس عوام بازارهای
 مشهور نمودند که شیخ محمد باقر و حاجی علی آقا

با پی هستند هرگاه با پی نبودند چنین مذاکرات
 نمیکردند این حزب مظلوم مطرود الکرفین واقع شده
 معرض شتمات و منکح و ضرب واقع مشروط خواهان
 میگفتند بهائی ها حاکمیت از استبداد و ستمگانه ستیبت
 عنوان می نمودند که بهائی ها حامی مشروطه ^{شستند} میباشند
 این مطالب و اشتها رات برای اجتناب بسیار صعب
 و سخت واقع شده در هیچ معبری عبور نمیتوانستند
 بنمایند بهر حال از احزاب که مصادف میشدند
 مورد تعرض و اذیت بودند تا یوم شنبه عشره
 ماه صفر ۱۳۲۶ مرحوم محمد رضا خان قوام الملک
 در بام تبرک شهری که جنب منزل اندرونی خود بوده
 با جماعتی از اجراء خود از صبح تا نیم ساعت قبل از ظهر

جلوس کرده مردم را تشویق مینمود و تزلزلت دسته
 بندی‌ها میکرد و دستور العمل میداد که بر خط و هوا
 و آراء مشروطه طلبی‌ها اعلانها بپند بسرازد فراغت از
 مذاکرات و نقشه بندیها حرکت کرده برای چهار برود
 در اندر درنا از جمله عمارت سرازیر شده و وسط پله‌ها
 یک نفر مجاهد موسی بنعمت الله بر وجود بین مردم
 نعمت تبرک و چاک المانی را کشید سه تبرک قلب قوام
 زده ان حرکتی را هدف رصاص مینمایند محمد رضا خان
 و الفور از این عالم بر سخن ره سپار بقالم دیگر میگردد
 همگامه غریبی در باغ قوام بلند میشود اطراف بعض
 ضارب را احاطه مینمایند آن حرکت برگشته را زیر
 دست و پا بضرر سلسله و چوب و چاه هلاک مینمایند

و از زحمات این دارغدار نجات می باید پس از کشته شدن
 لباسهای آنرا کشف می نمایند مقصود از کارش حیب
 و بغل آن صحواستند بفرهمنند که از چه ناحیه و جری
 بوده چیزی که مدلت باشد بدست نمی آورند یعنی
 ادواتی در نوشته فی نزدان بنوده که بتوانند برای
 بر او ببندند مع ذلک داد و فریاد را بلند کرده که
 نعت اده بر وجود می بای بوده قائل قوام بانی ها
 میباشند و حیرت نعت الله میرزا حسین خان
 معتمد الدیوان کوازی میباشند چون مرحوم محمد الیون
 در امر معروف و مشهور بود عامه مردم شکی در
 بیانیت ایشان نداشتند و فی الواقع هم از اشخاص
 شایسته و دلیر برجسته شجاعی بود نعت الله بر وجودی

چندی در منزل ایشان بوده بدین واسطه و مدارات
عموماً فقره مثل قوام و نسبت با ایشان میدادند
بازی جسد معروف قوام المللات را غسل داده ^{فی} حنطه
کرده امانت گذاردند در حسینه شخصی خود قوام
المللات چا در زده مجلس ختم و تعزیه بازی گسترده
از صد فیاض خاص در مجلس ناتج حاضر آقایان علماء
و تجار و کسبه با استاد های صنف از صبح تا عصر
شمارهی نموده مشغول سوگواری بودند روز
سوم که آخر ختم و فاتحه خوانی بود ظهر تمام علماء
و تجار و اهالی شهر از حضور داشتند مرحوم
جناب آقا خان و مرحوم میرزا محمد علی خان نصر الله له
جنب یکدیگر در ذیال محاسن نشسته مشغول پذیرائی

مردم بوده تا حین ظهر که مجلس ختم و فاتحه خاتمه پیدا
کرده مردم برخاسته که مرخص شوند آقا بان قیام
کرده مشغول تعارف با مردم میشوند آقای شیخ محمد
باقر اصفهانی و حاجی سید احمد دستکی
معروف محین الاسلام و حزب دو فکراتها هم
حضور داشتند بختاً تیر نفک خالی شده حبیب الله
خان خود را زمین انداخته فریاد میزند یار توها
فریاد میکنند که با آقا را زدند حبیب الله خان را
دوش کشید سیرند منزل مردم از حین و ترس
از حسینیّه خارج شده بنهایت سرت فرار مینمایند
از جمله آقا شیخ محمد باقر و حاجی سید احمد محین الاسلام
از حسینیّه خارج شده رو منزل خود میروند

یارنی‌های قوام‌الملک تعاقب حضرت کرده در ضمن
 شهرت میدهند که آقا زین‌الدین داشته آقا شیخ محمد باقر
 قدری که از حسینیّه دور میشد و یک نفر از
 آدمهای قوام‌الملک از عقب سر ایشانرا هدف تیر
 تفنگ مینامید جناب شیخ زین‌الدین افتاده فریاد مینمود
 یک نفر صباغ ایشانرا دوش کشیده که منزل برسانند
 از عقب شیخ و صباغ را بدو تیر تفنگ هلاکت مینمایند
 پس از آنکه شیخ مقتول میگردد بسرعت تمام حاجی سیدان
 معین‌الاسلام را گرفته در حسینیّه آورده بقتل زیاد
 آن سید را مقتول ساخته پس از کشتن جسد آن را
 بسر در حسینیّه اویزان مینمایند و فریاد کرده
 که تا بل‌های آبی خود را تلافی نموده بخیرای خود رسانیده

تا آنکه شایسته ضایعه مضاعف بابتیه خیال خود را بنامند باری
پس را آنکه سینه را کشتند و او بزبان کردند پوشانیدند
با نقت اما ده نموده جسد را سوزید کرده آتش زدند
در کوچه و بازار کشانیده در چاه معروف بچاه ظلم بنامند
که بالای کوه سعیدیه میباشد انداختند حال دیگر مطهر^{ست}
که اهالی شهر چه حالی دارند و اشخاص مغرض با ایشان
دست آویزهای عمده چه مینمایند در السن و افواه نام
مخلوق و عامه نفوس هیچ گفتگویی نبود مگر ذکر بابی و بیانی
هنگامه غریبی و محشر عجیبی بود هر عمل شنیعی را که مرتکب
میشدند نسبت آنرا باین امر و این حزب میدادند
قوام را کشتند گفتند محترک بابیها بوده حبیب الله
خان را تیر زدند عنوان داشتند قاعل بابی بوده

شیخ محمد باقر را مقتول کردند متفق الی عنوان میدا^ن شدند
 که ضارب بابی است معین الاسلام واکشته آتش زدند
 متفقاً فریاد میزدند که بابی ها تمام این امورات را ترکیب
 و عامیاباشند قضا یا هر روزی بقسمی جلوه میکرد
 بدین این دو فرقه یعنی حضرات مشروطه طلب مستبد
 افعال و بعد از واقع خصوصت بسر حد کمال رسیده
 اتصالاً یکدیگر را تکفیر مینمودند ایالت واقع را
 بظهران راپورت داده حکایت مفصلاً بدربار بان
 اخلای و تکلیف خواسته جواب میرسد که انحال
 مرحوم محمد رضا خان روانه فرنگ میشوند لذا
 ایالت مرحوم حبیب الله خان و مرحوم میرزا محمد علی خان
 نصرالقول را از شرز حرکت داده روانه بوشهر

مینماید که از آنجا بفرزانه ره سیار شوند پس از حرکت
 حضرت از شیراز قدری فارس آرام میشود یعنی بابت
 قسمت اختلاف مرتفع میگردد کسی دیگر نبوده که تقویت
 از استبداد نماید مشروطیت نیز قوت گرفته اغلب
 نفوس هواخواه مشروطه میگرددند اما در بین
 اشخاص مغرض اعمال میگردند و نمیگذارند
 اسم امر و این حزب مظلوم از اذهان فراموش شود
 در این ضمن معارضین و معاندین خربی تربیت و تشکیل
 داده موسس با اتحاد اسلام آن حزب کاملاً بر عدالت
 و خصومت و بغض و قساوت این حزب مظلوم قائم
 در ماه محرم و صفر و ماه رمضان در مساجد و منابر
 مشغول بسب و لعن و بدگویی بوده اطفال را تحریک

میگردند در معا بر و در رب حجرات و دکالین اجبآء
 ایستاده با سمر و رسم بست و لعن میگردند و اینست
 میزدند الحفا از اجبآء در در معا بیکه از اوقات میگردند
 باشد عذاب از دیت می نمودند چنین نفر اشخاص
 رذل و دیت تویب داده لباس درویشی پوشانیدند^{نصا}
 بر دینه انشاء کرده درویشها در بازار و اسواق و
 معا بر و مساجد قدم زده با آب و تاب اشعار را
 خوانده تا صله هر چند شعر مشغول بسب و لعن
 میشدند ابتدا اسمی مقدسه را عنوان پس از آن
 اسمی اجبآء معروف را مخاطب کرده بد میگویند
 از استماع این مزخرفات چشم اجبآء اشکبار و قلوبشان
 محرق بوده اجبآء بزرگ تکلیف نمیدانستند چه قسم

معاشرت و مماشات نمایند که راحت و آسوده باشند
 در این بین الواج شتی از ساحت قدس حضرت عبدالعزیز
 مخاطباً اجتناب نازل که قطعاً اجتناب مدخله در امور
 سیامی نمایند و از اخراب کناره گرفته معاشرت
 نکنند و از هر کجا که بوی فساد استشمام نمایند
 فرار اختیار کنند و در حوزه هیچ یک از اخراب حاضر
 نشوند و عضویت قبول نکنند تا از هر خطری محفوظ
 و مصون بمانند بدین لحاظ اجتناب حسب الامر
 مبارک مولای جنون خود بکلی در هیچ وجهی حاضر
 نشدند و با هیچ حزبی مربوط نگشتند و هرگاه
 هر دعوت میکردند و تکلیف عضویت در جماعت را
 مینمودند بجزری متعذر میگشتند و حاضر

نمیشدند استنکاف احبباً، از معاشرت و همراهی
 با اعراب بیشتر سبب عداوت و فساد آنها میشدست
 در آن اوقات نگارنده مطلبی داشتم راجع به جناب
 حاجی علی آقا ذوالرباستین رفتم ایشان را ملاقات
 نمایم (اولاً شخصاً مرهون حاجی علی آقا بسینار
 تسلیم النفس و غیرش اخلاق بود از امر و عمل خوب
 اطلاع داشت در محافل و مناسبتی نیز با حضرات
 میشدند آیات و انوار بسیار دیده بل آیت
 عربیه از قبیل اشرفیات و مفارصه و کلام
 مستطاب اقدس و فریاد دارا برده) اغلب
 نگارنده را که ملاقات مینمود استفسار از مطالب
 و احادیث امری میکرد و استخراج از حضور مبارک

حضرت عبدالجبار میفرمود حبش بسیار خوب بود مع
ذلات انروز حقیرا که ملاقات کرد عنوان داشت
که تا چه استنکاف مینمائید و دوری میجوئید در
حوزه احزاب داخل نمیشوید مگر مرا شما بهائیها
بر خلاف مشروطیت امت در کتاب اقدس و لوح
عالم حضرت جبار الله بالقراحه امر مشروطیت ایران
میفرماید شما باید بیشتر سعی و جاهد باشید
در احیای این امر مردم استنکاف شما از این عمل
مبرور و دوری شما از احزاب و عدم حضورتان
در حوزه احزاب دو مکران مألوس برای شماها
خوب نیست البته باید حاضر شوید و همراهی
کنید داعیاء را تشویق و تحریص نمائید در اجراء

مشروطیت ملا خطه شدند که زیاد اصرار دارد و تأکید
 میکند حقیر حکیمانہ جواب دادم بدین معنی کہ البتہ
 حضرت عالی صحیح میفرمائید ما همه در نهایت مایل
 و طالب مشروطیت هستیم مخالفت ابداً نداریم
 زیرا بفرموده حضرت عالی این مطلب از جمله وعود
 الهی است باید ایران مقنن بقانون گردد اما
 ماها چون زیاد معرّف هستیم هر گاه بخوایم
 در حوزه احزاب داخل شویم بهمانہ بدست
 مستبدین افتاده مردم را از پیشرفت حرام
 مشروطیت دور کرده مشروطه را در انظار
 ناپیش خوبی نخواهند داد شما نیز موفق خواهید
 شد حکمت در هر حال خوب است شما میدانید

که خرب الله مخالف نبوده بل همراه میباشند پس
 از استماع تصدیق کرده گفت البتہ چنین است
 کہ میگویند منہم قبول میکنم اما لازم است
 کہ مردم را تشویق نمایند بر شوق و طہیت
باری در آن حص و بیص کہ اوضاع و احوال در
 مشوش و امورات پریشان از سباحت اقدس
 مراکب صادر بر شکل محفل روحانی یعنی ^{نہ} نفوس
 بین احباء با کثرت آراء متخالف گشته هفته زیروز
 مجتمع در امورات روحانی و جلوتری از ملاحظہ ^{جواب} در
 امور سیاسی و دخول در مجمع اخواب جدا منع
 نمایند لذا تمام احباء را از هر طبقہ کلاً یوم جمعہ پنجم
 شہر جادوی اول ^{۱۳۲۵} سنہ در منزل فرخوجاچی ^{را}

معروف بترباکی دعوت شد^۴ بالقریب آراء نه نفر
 منتخب اسامی اشخاص منتخبه بموجب صورت ذیل است
 میرزا آقاخان بشیرالسلطان   آقا میرزا محمد باقرخان
 آقا سید محمد حسین آقان   آقا میرزا آقاخان
 حاجی میرزا بزرگ آقا   آقا میرزا علی محمدخان مؤثران
 میرزا علی اشرف محمدلیب   حاجی میرزا حسینعلی
 محمد حاجی میرزا حبیب الله آقا   قرار بر این شد
 که روزهای جمعه سه ساعت بعد از ظهر در منزل
 حضرت خاں شهید که موجود موقر الدوله حسب الامر
 حضرت عبدالبنی و چهار دانگ آن که متعلق باغیاد
 بوده اتباع فرموده آورد و دانگ دیگر آن که تعلق
 به طبقه ازورات که عبارت بودند وراثت

حضرت افغان حاجی میرزا ابوالقاسم و حضرت افغان
 کبیرا حاجی میرزا سید حسن و در قلم علیا اخت
 حرم که والدہ حضرت افغان اقا میرزا آقا نور الدین
 بوده آنها نیز تقدیم نمودند که الحال آن خانہ
 شد آنکہ متعلق با مورد در آنجا منعقد گشته زما
 امورات امری در بکف کفایت گرفته نهایت موافقت
 و مراقبت را نموده کہ احباباً مطلقاً با احوال بسیار
 در آمده و معاشرت بنموده و در حوزه آنها داخل نشوند
 تا از هرگونه مسئولیت رخصت و آسوده و آزاد باشند
 در آن سنہ ایالت فارس بعلت مسعود میرزا ظل سلطان
 قتل گشت لدی الورود چون انجال مرحوم میرزا رضا خان
 قوام الملک شیراز بنویدند ریاست ایالت عرب و خسر زما

که سالها جزو ابواب جمعی قوامیها بوده برگذار مرحوم
 میرزا حسین خان معتمدالدیوان نموده و حتی آن مرحوم
 از این قرار است. ابتدای دوره استبداد مرحوم
 معتمدالدیوان از جمله اجزاء عقیل معتمد قوامالملات
 بود مرحوم محمد رضا خان قوامالملات بدون مشورت
 و صلح حدید مرحوم میرزا حسین خان و مرحوم آقا
 میرزا محمد باقر خان هیچ امری را مجری نمیداشت اعتماد
 فوق العاده بایشان داشت در ایالت اوینه میرزا احمد
 خان علاءالدوله بن مرحوم معتمدالدیوان و مرحوم
 قوامالملات دل تنگی حادث بقسمی که کار منجر بنزاع
 گشت بکلی از کارهای اداره قوامالملات کناره گرفته
 با خطائین آنها خلطه و آمیزش نمود در هر بلوائیکه

رخ میداد با معارضین آنها همراهی میکرد این فخره
 حضور مبارک حضرت عبدالنور ارواحنا لعلها فی القدر
 عرض چندین لوح مقدس با فخر مرحوم محمد حسین میرزا
 مؤید السلطنه نازل در لوح مقدس بصراحت میفرمودند
 باید میرزا حسین خان و محمد رضا خان با هم دیگرانه
 باشند مخالفت و معارضت دکنار نگارده متخدا
 متفقاً باینکه اگر بالفات معاشرت نمایند هرگاه غیر
 از این روش رفتار نمایند هر دو در خطر عظیم
 دچار خواهند شد ابلاغ فرمایشات مبارک بطرفین
 شد اثر بخشید تا واقعه مشروطیت پیش آمده
 و مرحوم قوام دچار زحمت و هلاکت گشت **باری**
 چون مرحوم محمد البرهان اطلاع کامل از امورات

ابواب جمعی قوام الملک داشت با اردوی مفصل و توپ
 و سر با زیاد بسمت ایل عرب حرکت کرده که ابواب
 جمعی قوام را کل قبضه نماید این فتره بنیسته گان
 واقوام قوام بر خورده تدارکات دیده که مرحوم
 میرزا حسین خان را اعدام نمایند **باری** در ماه
 ربیع الاول ۱۲۲۰ با صیمنه و شوکت زیاد حرکت ^{پسند} مینمایند
 در پانزده فرسخ دور از شهر در حوالی صید و نس
 عسکر خان عرب که یکی از کلانترهای شرب باشد
 از عقب سربانقتل مرحوم میرزا حسین خان را
 میزنند آن مرحوم از اسب سرازیر شده بر زمین
 می افتد عباس خان اخوی آن مرحوم خود را میسازند
 بچانه مرحوم میرزا حسین خان آنرا هم بر رفته

هلاک مینمایند اردو بهر خورده متفرق میشوند
 تمام اشیاء موجوده از قبیل ذخیره^۱ و قورخانه
 توپ و تفنگ و خیمه و خرگاه تماماً ایل عرب غارت
 مینمایند مالک الرقاب میشوند اخبار شهر که
 میرسد اسباب هيجان میشود چون اعراب دارای
 ذخیره و قورخانه دولتی میشوند اهالی شهر غم
 نوره مینمایند باین معنی که اگر ایل عرب با استعداد
 کامل که داراشدند هجوم بشهر نمایند ابقاء هیچ
 چیز نخواهند کرد در این قسمت همه خائف و متوهم
 بوده تکلیف خود را نمیدانستند مشروطه خواه
 و مستبد در مکران و اعتدالی احزاب و مجاهد
 لیت حال داشتند اسمی از بابی و بهائی در میان نبود

وانفسا بود هر کسی بخمال خود گرفتار بود که یا چه
 شود در ضمن این احوال پیران آنکه محمد علی شاه مجاز
 تنوب بسته و جوی را دستگیر کرده و اعدام نموده
 سیه دار از شمال و سردار سعد بختاری از قسمت
 جنوب متحد شده هجوم بطهران مینمایند دستگا
 سلطنت را اشغال مینمایند و قصر سلطنتی را محاصره
 مینمایند محمد علی شاه در سفارت روس مختصن میشود
 ملت محمد علی میرزا اخلع نموده چون احمد میرزا هنوز بحد
 بلوغ نرسیده بود نماینده سلطنه زمین نموده محمد علی
 میرزا را از طهران خارج مینمایند حکام و ایالات
 که از صدر سلطنت محمد علی میرزا مانوس شده بود
 طهران احضار مینمایند از جمله ظل سلطان را

از فادس احضار مینمایند مسعود میرزا بنفورتیت
بنهایت جمله از فادس محزول شده ده سپار بصوب
طهران میگرد غلامرضا خان اصف الدرد له
شاه سوز ما مورد ایالت فادس شده بالاستعداد
حرکت بنفارس مینماید در ماه جمادی الثانی ۱۲۲۶
دارد شیراز میشود اصف الدردله ترک کرده میجوید
بود لیاقت ایالت فارس نداشت امورات فارس گسیخته
هرج و مرج غریبی رخ داد هر کس در هر کاری
که پذیرفت داشت کوتاهی نمیکرد اشرار و اعدا
میدان بدست آورده بنای ذبیت و ایداء و اباجاء
بیش از پیش گزارده باشند عذاب دچار رحمت آسمان
بودند باری اجمال مرصوف توأم الملک پس از چند

توقف در فرنگ حسب الامر و لای دولت احضار
با بران و روانه فارس گشتند اما احبب الله یوما
فیوما مشعل تروصب تروصب تروصب تروصب
از اعداء بر آنها بیشتر و از علی بر اتحاد و اتفاق آنها
می فرود شب و روز با این همه موانع مشغول خدمت
امریه و تبلیغ و ایماط عباد بودند در این بامین
جنابان امام میرزا طراز الله ابن حضرت سمند و آقا
میرزا علی اکبر رفسیانی تشریف فرمای شیراز شدند در
شهر و اطراف شهر مشغول تبلیغ و هدایت بوده بجمع
کثیر و امانت گشتند چندی اطراف شیراز قیام اباده
و نیریز و سروستان و داربان و جهوم و سایر نقاط
سایر بوده بذرافسائی میفرمودند در این بین قضیه

دل خراش و جگرگزار ندر نیز رخ میدهد حکایت و حوادث
 آن قضیه از این ترا راست که مسطور میگردد و بروز
 این عا دته از ناحیه حاجی سید عبدالحسین لاری
 حادث گشت یعنی حاجی سید عبدالحسین که از جمله
 علمای عادی و مسند ریاست آن در کار که قسمت
 گرمسیرته فارس است واقع آن شخص در عوام فریبی
 بد طو لانی داشت خورد خورد نفوذ فوق العاده
 در قطعات بستک و لار و گله دار و جهرم و داراب
 و سرکوه پیدا کرده بقسمیکه اهالی آن صفتی آن شخص
 ظلمت را واجب اطاعه میدانستند و او امر او را واجب
 از فرمانبرداری میدیداشتند بنوعی نفوذ او در اعماق
 اهالی گرمسیر جا کرده بود که هرگاه حکام میداد

کتلیله‌های آنها بر آنها حرام است نباید نزدیکی نمایند ^{بغیر}
 اطاعت کرده و لطمه نینودند اعجاز و کراماتی که برای آن
 بین عوام انتشار میدادند میگفتند آقا سجاد
 روی برکه گسترده روی آب نماز مینماید روحی
 سوار شده جدا مثل اسب حرکت نموده ^{است}
 بچولان مینماید این صوخرات عقیده
 را سخن اهالی که مسیرات و کواکب
 نیام شده بود آب وضوء آقا را
 برای تسفیه بقیمتای گراف
 از یکدیگر جلب صیغودند ^{قضا یا} این
 پیشرفت امر را بر آقا سهل و آسان
 نمود تا هنگامی که خلع محمد علی شاه

و تسلط سپهر دار و سردار ^{بمع} سعادت
آقا رسید خیالات بران مستولی ^{است}
و بحقیقت زیاری اطراف خویش ^{مشا} مسلح
هدیه خیال ریاست و سلطنت بمنز ان
جایگزیند احکام و فرامین صادر و پیش
نهاد نموده مشایخ و خوانین گرامی ^و
دکوهستانها تماماً از اول گرامی ^{تا} احد
اصطهبات و بی رین را طلبید انهادا
تسویبی و تحریر نمود حکم بجهاد داد
اداره جات دولتی که در آن حدود
بود از قبیل مآلپ، و پست خانه و نظیر
و غیره را تصرف و ضبط نمود تمهید
چک پول با سم خود چاپ کرد تسویبی
از اشوار تشکیل داده هر قسمتی را بر کردگی
یک نفر شیرین خویشوار برای هتمتی از تقاضا

معین نموده از جمله شیخ زکریا که یکی
 از مشایخ سوکوه و معادن و استیلا
 اصلها ذات و بی روی نمود ان ظلم شود
 بائده کبری که متجاوز از هزاران
 بوره و از تمام عوالم مدت نیت و انسا
 بی خبر حرکت بسمت بی رین نموده و
 منزل به بی رین مانده کتابه شیخ الا
 سلام می نماید باین مضمون که حضرت
 مستطاب آیت الله تاجی حاجی سید
 عبدالحسین امروزه سلطنت دادند
 و ارادت و سلطان مشروطه ^{بیان}شان
 باید کل اطاعت او اس مطاعه ^{تشریح} حضرت
 فرغش دینی دانست من که امروز ^{تشریح} بمو

او امر مطاع حضرت آیت الله باین حد
 وارد شد و ام شما را با موذیت ^{هم} ^{مستند}
 شما باین بموجب این هر قومه تمام
 این را مغلولاً نورد من نفس سئیدان
 آنها را تحت الحفظ خداست حضرت آیت
 سلطان المسلمین نفس شتم که حضرت آیت
 بر طبق حکم شرع مطاع مجازات فرمایند
 و همچنین طایفه ضاله مصله هائیه را از بی
 خارج کنید هرگاه غیر از مدلول ^{مورد}
 معمول را شنیدنی زین آمده ابعاز با چندی
 نحو الله کسب جمیع نیکه و جمیع اذکبار
 انصاری بوده مهر کسب و بهر دیگر کسب

آن (رضی الله عنهما) چاکت را مغمور نموده دور
نی ریز بعضی مایل بر اجزاء آن شده و برخی ^{عرب}
و بی طرف مانده عاقبت آنرا و خیم دیدند ^{بنا} متصمیم
گشتند اهالی نی ریز عده تشنگی بواج ^{جدا}
گیرند بقعه صیف آباد را ستاوند جای ^{موقع}
در مستحکم را تصرف کرده سنگر بندی نمودند
جهت دفاع حاضر شدند چون امالی صیف آباد
کل منافق و نفاق آنها کامل سبب استفاده
شیخ و اشخاص شد باری از جمله ^{بعضی} اولیانی
از تشنگی های نی ریز با اهل قلعہ صیف آباد ^{تفا}
جوده سنگر داخلی کرده شیخ را دلاکت بود
نی ریز نمودند شیخ با جمعیت زیاد و مرد ^{نی}
نمود ابتداء دست نظامی گنوده مشغول

چپاول مسلمین گشت حتی خانه شیخ الاسلام
 هم غارت کرد چون خانه شیخ الاسلام و خانه
 و بیوت مجاوران دارای بروج و بارها بوده
 و استحکامات برداشت آن جا را سنگور ^{نهاد}
 خود تشریح داده توقف کرد فتوحات خود
 با شرح و بسطی فوق العاده بسکوه و ^{صلحانه}
 نوشت و حکایات و تواریخ را با شد و تدبیر
 در انظار اشهر جلوه داد و یک طمع ^{انها}
 بچوش آمده بخیال لغا و تا واج بدان ^{سوی}
 روی آوردند و بعد این مقدمات قصد
 قتل و غارت نمود فائزه شاد در بند
 کرده آتش فتنه را شعله و سرزود ^{خان} محمد حسن

نایب‌الحکومه فرار کرد حاجی آصف الدوله
پس بواسطه ^{عسکریات} عسکریات پس از اطلاع قضایا کفای
برای ندادند که شعله فساد شدید شد
و منادی از طرف شیخ ^{دکتر} دکتران ندادند
که هر کس بکنیز بهائی را گرفته بیاورد یک
قبضه تفنگ بان انعام خواهیم داد و من بعد
مسلمین در امان خواهند بود و ما در این
قتل بهائی مقصدی دیگر نیست چهار
انگشت چون چنین دیدند حمله نمودند که قبلاً
در اطراف مسجد جامع برای خود تهیه
و ندادند اسرا کرده بودند در آنجا مجتمع
شدند و نوبت انرا از دست داده فرار کردند

اکثرشان بکوه و مغاره ها پناهنده شدند
 روز دیگر قدامتعلی و دامادش ملا حسن
 در سر رفته بید لنگ بدست شورشیان
 بر مغورده گرفتار شدند اشرف انوار
 دست بسته نزد شیخ ذکرا برده علمدار
 کردند که بهائی آورنده ایمان ظالم شرعی
 و عدوی خدا را بقوتت فرمان شکست
 داد آن دو نفر منظره سارقین باران نمودند
 این قضیه سبب جرات اهل کوه شده بهم
 نجات خود از شر ذکرا و هم برای اجرت
 که در عقیده خود بانی کشتن سبب اجرت
 دانسته در حد انجام و اجرتی از ما
 سه نفر دیگر در یک روز نزد شیخ بودند

و تمهید و سیاستی برود داده داری آن
 ها را گرفته مرخصان کرد فراربان مظلوم
 در کوه مضطرب و بریشان گرسنه و تشنه
 و سرگردان تا دوروز که اشرار باز
 بر مقرر ایشان پی برده هشت نفر از ایشان
 و سنگین نزد شیخ بردند در صورتیکه ^{بن}
 راه انقدر آنها را زده بودند که رفتی ^{بن}
 مظلومان باقی نمانده بود خون از گوش
 و سرو اندام و پیکر آن ها جاری بود
 یکی از آن ها محض ورود اظهار عطش
 کرده شیخ پی رجم بجای آب ^{علی} اشاره
 بلیک نموده شهید بنمایند خلاصه تمام

ان هشت نفر را هر یک بطرفی ششید نمودند
 بملاوه ده نفر دیگر را در آن روز هر یک بقسمی
 گرفتار و باهمال ^{گشتند} اشرار گشتند بتنادعی
 صباغی در محله بخار سوخته جنب مسجدین
 باران کرده جسد انمطلو را آتش زده پس
 از سوختن در چاه انداختند ^{ملا عبد المجید}
 پس مرده شصت و پنج ساله که تازه نابینا شد
 بود بی رحمانه از خانه بیرون کشید، او را
 در خاک و خون مخلطانید، بقدری ظلم
 بران و اسرد او را ندانند که ظلم از ذکرش عاقر
 و خاصه است ^{احمر} الامر قیاس بران نموده جسد
 شش و آتش زدند ^{مجملاً} عده شهیدان بنوزد
 نفس بالغ شد اگر بخوانم شرح و بسط هر یک

از شهدا را ذکر نمایم مانند قضیه دوسم
اولیه بی دین طوفانی خواهد شد همین قدر
مرض نمایم که کم از قضیه اولیه نبود بل صعب تر
و سخت تر و شدید تر واقع باری تا مائیدی
زمان و الحاقال یتیم ایسب آنکه مرده هائیک
شهید و غمانه هائیک ضرب و اموالشان
نیما و تا داج شد و بود بنوعی زندگانی
منمودند که عالم انسانیست خجل و منفعل است
اکثر اذان ها در مساجد و یادس کاه
کوب ها و یادس خرابه های خانه های خود
که مخروب و مضموم شده بود زندگانی
میکردند و اگر بعضی اذان ها بمنزل غبار
پناه میبردند آن ها را راه نمیدادند

نهایت تفقد شان این بود که آن ها را نمی
 بخشید
 بر خمه زبان و لعن و طعن قناعت میکردند
 و سر و ز اطفال معصوم و زانیه معصومه ^وند
 قوت بپس بودند اما آنها نیکه توانستند
 از حد و دانی دین خود را بپس و ن بردند
 صد ها نفوس بودند که هر گاه ^{کدام}
 آنها بدست اشرار و چاد میشدند یقیناً
 جان با سر نمی بردند از جمله آن ها
 بنقاد دولتمرا از آنها به جانب سرستان
 ره سپار شدند بقدری شرح حال
 دلخراش است که کمتر از شهادت و است
 سایرین نیست منجمه بعضی از فراریها

در طرف اصطبلها نایب یکدیگر بافته
 قلعه روئین رفتند آن قلعه ملک در حرم افغان
 آقا میرزا آقا در اقتدار جاهانی ها بود در
 اینجا و سرود میمانند و پس محمد حسن بی در
 که از طرف افغان ضابطان محل بوده پدید
 بی از غصه که بنمایند خطه روزی در دست
 بودند که ناگهان از طرف قیطان خان
 که از جمله متنفذین فسا بوده پیغام قلعه
 میفرستاد که من از جانب شیخ زکریا
 ما موربیا شمر که قلعه روئین آمد ه
 جاهانی ها را دستگیر کرده آورد شیخ نصیر
 لهذا اگر کسی در قلعه باشد بیرون

بیرون کنید تا من و شما چهار رحمت و ^{سکال}
 نشویم سپس چون میر محمد حسن که سالها
 کماشته افغان و آن قلعه در تحت دیارت
 آن واقع شد و مرعوب گشته بحضرت
 واپورت میدهد میگوید چون قبیطاً
 من بخاک آدم شوی بیاید با ^{هست}
 که اسباب رحمت شود بهتر آن است
 که قدرش حرکت شمارا دیده ^{کت}
 بسروستان نماید حضرت قبول ^{ند}
 در حالیکه پاهای آن نعلوبان از کثرت
 دیدن در کوه و صحرا مجروح بوده
 با وجود آن چاره جن فرسار ^{ند} شدند

مجبوراً با پاهای مجروح سو به بیابان گذار شدند
 از راه مستقیم نتوانستند عبور کنند چه که
 ایل و اشام عرب در راه عبور می نمود
 ممکن بود دوباره دچار زحمت شوند
 بنا بر این با یکدیگر دلیل راه از جانب خرم
 کوه رهسپار گشته قریب صبح دلیل راه را
 گم کرده همه برگردان و عیان ماندن
 در بین طریق به تقاطعی رسیدند که
 شاید ده ذراع برف روی هم ریخته
 آن ها تا که در برف فرو رفته بخت
 زیاد خود را نجات میدادند منع و
 شاکه و ساجد بودند بدگاه مولای
 خرد مظلوم نمود مناجات و تضرع نموده

طایفه لشکرش مناجات میمودند قریب
 بظهر همه از راه رفتن باز ماندند و
 توشه و آذوقه نداشتند چنانکه قلی
 آدد پست در شمال کنارجاهای نویسی
 باب بوف خمیر کرده باخارهای
 صحرایش افروخته فطیری تویب داد
 هرکدام نقره با کمال قناعت صرف نمود
 مجدداً دو پناه گز از راه قریب نهر ب
 راه را حبسته خورد و خسته قلعه علی
 آباد رسیدند ولی توکل نکرده ^{خل} داد
 قلعه شوند ناجای از کنار آن عبور
 کرده نیمه شب بمجکل سروشان میرسند

با فله مر بختل داه کم کرده ه نتوانستند در ^{ظل}
 ابادی شوند لهذا در ^{بختل} آتش ^{بختل}
 دوران حلقه زده بعضی بهوش ^{بختل}
 بخواب رفتند چون صبح طالع شرابانه
 صراحت کرده ه براه افتادند کمرشان
 از گرسنگی و ضعف طاقت همراه ^{بختل}
 نداشتند بخوردن غلبه های ^{بختل}
 مشغول شدند نوید یک ^{بختل}
 نرسیدی و صبر رسیده از کثرت ضعف
 و غسنگی نتوانستند صراحتی داه را قطع
 یافت کرده خوردن بنزله بر سائند
 همه آنها از کثرت ضعف از ^{بختل}

رفته بر خاک بختند و جانوا بجهلاکت دروغ افروند
 مگر درون نصر اذ انجا که جوان تو و تو اما تو بپروند
 همت کرده و امن تو تکل و تقوی نص و احکام سینه
 و نجاتی گزیده و راه آبا و اجداد گرفته خود را
 به برادران بجا آید سر و ستان و ستان
 در آن اوقات بجا بان مبلغین امر الله
 تا میرزا علی اکبر و اما میرزا طراز و الله
 به سر و ستان بودند دوستان آنجا شود
 و سر و سرب و داشتند تا وقتی که قاصد
 تا فله عربان از قلعه افغان رسید
 اینها را از شرح قصیده مطلع ساخت
 سرور انجا مبتدی بر خون گشت در آن
 تمدادک برآمده که زمان ورود برادران

ستم دیده خود پیروایی نمایند منتظر و
 و اخبار آن ها بودند که ناگاه دو نفر وارد
 شدند قصایای و اسرار و تفصیل بین راه
 شرح میا دهند بغوریت توشه و سراج
 حاضر کرده جمعی با مال و منال با استقبال
 آن ستم دیده گان شتافتند برادران
 روحانی خود را بحال فلاکت یافتند پس
 از مشاهده انحال وقت کرده بر ظلم
 و تعدی برادران خویش گریستند
 پس حضرت واپس از تغذیه سواره
 کرده وارد سروستان نمودند باد
 این نهمه را محض تذکره پیام بجائی ها

سر و ستان از ابتداء امر تا کنون با
 مسلمانها بقسم اخوت و برادری سلوک
 نموده با یکدیگر خصومت و عداوت
 مثل سایر نقاطند از این اقلب نسبت
 نامیلی بین ان‌ها میدباشند لذا پس از
 ورود احباب ستم زده فی و فی مسلمانها
 که مخبر گشتند انجا دیگر از تبت دوا نداشته
 و زخم زبان وارد نیاوردند بلکه
 بسیار از ان‌ها دیدن نموده مصرا ب
 کردند و بر آفت و اخوت و یکجائی
 های سر و ستان آفرین گفتند ماری
 پس از ان نفوس دوازده نفر دیگر

متدیرجا وارد سره ستان شدند ^{تنگ} _{صوبه}
 انخان درین سره صد مات زیادید
 و صارت بسیار کشیده و بچنگ اعراب
 بادیه افتاده مضروب و مجروح شده ^{بود}
 اعتبار سره ستان بمالجه و فیروانی ^{جسمین} _{منها}
 پرداختند باری حاجی آصفالدوله پس
 از مشاهده خرابی و اغتشاش و نظام
 و تمدنی سید عبدالحسین و شیخ ^{ذکیر}
 برای انتظام حد و د و ثوغور نصرالدوله
 را بآردوی مفضل بانوب و سوزان ^{موس}
 به انتظام گس میرت از حد و دگله داد ^{تنگ}
 دلا و داسراب و اصلحانات و سر ^{که}

دینی ریزه داده میرزا محمد علیخان نصرالدوله نیز
 عجله دار غنیمت آن حدود ^{مفصله} شده
 حرکت و بنهایت سرعت ورود بسروستان
 نمود حضرت صاحبزادین بنی زینرشرح
 و قایم را عرضیه کرده بنظر نصرالدوله
 رسانیده پس از اطلاع و مشاهده
 انحال زیاد از حد متالم و متأسف
 گشته بنهایت دافت و محنت نوید داد
 که میخواست خدا تلافی بخواهم کرد هنگام
 حرکت آمد و بنصاحظره ترا با آمد و حرکت
 داده و سفارش فرمود که پس از ورود
 به بنی زینر نگاه مال خود را نوزدهم کس دیده

متعرض نشوند تا فتنه و ضوضای فواجب بیدار
 خود تلاشی شود حضرت مجتهد داداوار علی بن
 شده بمسألت و حکمت رفتار نمودند صواب
 تخفیف پیدا کرده شیخ ذکیرا ازنی زین پس
 از استماع حرکت اسرار و از شراز و ورود
 به در اسباب حرکت کرده بهر شرح و قوعات
 سید عبد الحسین و شیخ ذکیرا بنین بموقع خود
 خواهم نگاه داشت هر هفته صورت و تابع نی
 و گوی قاری اخبار الله ^ص تلکما انما و کتبا
 حضور مبارک حضرت عبد البهار عرض نصیر
 ناصل الواح شتی عنایتا لاخبار الله از قلم
 بیان نازل مبلغی از ساعت اقدس

عنایت شد محفل مقدّس روحانی نیز متحد الما
 نقاط ایران و مجافل روحانی هر نقطه و مکان
 هر قوم و از هر شهر و کشوری تقدیر ^{مکان} آن
 اعاد فرستاده در تحت نظر محفل مقدّس
 روحانی هر عامله و فایده را تقدیر ^{مکان} خارج و در
 که وارد شده بود داده بین باقی مانده گان
 شهدا و مجاهدین تقسیم نموده آنها نیز خود
 خود مشغول کسب اولیه خود شده محفل
 شانہ عنایت فرموده بیش از پیش رونق ^{مکان} در
 و امور اقباء، الهی فوق العاده ظاهر و ^{مکان}
 است که اغیار از این قضیه عبرت گرفته اما
 مشہر نشدند الحال امور است کلی اقباء

الحد لله از صریح منظمه خانه ها آباد و باغستان
 هائیک محمودی زبیدی سابق ندرت باغستان
 پس از وقوعات فی دین و اعتناش فارس و
 کفایتی صف الدوله و ایزد اخبارات بطریق
 و سیده اولیای امور صلاح حدیده که آصف الدوله
 داعی از یکفر آدم با کفایت قانونی جهت فارس و
 دارند که آنکه از طرف عزلی حاجی آصف الدوله
 و سیده نفوسیت حرکت بمرکز نمود و امور
 استقامت فارس را برگرداند به حبیب الله خان
 قوام الملک نمودند پس از چند ماهی حبیب
 سهام الدوله با یالت فارس فاضل شد
 در اول شعبان ۱۳۲۷ و الی با عده که گفت نصر

بیش نبود و هر دیشتر از فرمود چون شخص ^{فانو}
 بود لدی الورد مستند استبداد را ^{استبداد}
 و بیاطه مشر و طیب را گسترده اعلان نمود که هر ^{معتن}
 داوطلبانه حاضر باشد برای استخدا ام ^{ما حقوق}
 کافی نوبقه میشود هر کس از هر طبقه ^{مخود}
 برای خدمت اعلام داد از جمله پاره ^{تبا}
 معروف و غیر معروف بودند از جمله ^{معلوم}
 حاج میرزا محمد صادق خباز که از جمله ^{استبداد}
 بل مشار باالبنان بود و سایر ^{استبداد}
 و غیر معروف بودند اینها ^{اسامی خود}
 انظار کردند بر استثنای نوبقه شد ^{ند}
 در ادک که از عمارت ^{معلوم} کریم خان

زند بود بفوریت در نهایت استحکام ادا
 جات تشکیل داده یک ضلع آنرا مدینه و ضلع
 دیگر آنرا نطین و سمتی را بلدیہ و سمتی ادا
 نشوین عمارت وسطا ادا را ایالتی قرار
 داده امورات در نهایت انتظام بموجب
 قانون مجری مید است احدی مختلف
 از قانون نمیتوانست نماید هر کس ضعیف
 میداد پس از مدتی هرگاه دعوی حقوق
 بود صاحب بعد تبه میگردد و شخصاً رسیدگی
 نمیشود و هر کس ام از ادا سره جات میخواهند
 اعمال غرض نموده غیر از متعاقبات حکم نما
 بموجب مواد قانون مجازات نمیشود از

رئیس تا مرگش و پیشخدمت بدو
 مواظب بود که دنیا سرعی از احدی نغول
 تبارف و یار شود نمیکر فتنند کارها بخور
 ادارعی و مرتباً انتظام نموده جارعی بود
 اداره قشون و اسکا لا مرتب منظم نموده
 با انچه بحال مرخوم قوام الملک ^{قزلباشان} یعنی حبیب خان
 قوام الملک و میرزا محمد علیخان نصرالدوله
 بی نهایت التفات و مرحمت داشت کلا ^{نوری}
 و بیکر بیگی و رایست ^{شهر} نظیمه ^{را} حبیب خان
 مرگداد که میرزا محمد علیخان نصرالدوله
 خلعت پوشانیده و رئیس قشون نمود و به ^{نقیب}
 راهی رومانی سفیر داشت به افراد نظامی

شخصاً رسیدگی کرده اقول بوج حقوق آنها را در محاسب
 نظامت خود به آنها میرسانید عدالت
 ایات در تمام نادرین مشهور شد از برای
 هر جنایت و خیانتی بموجب حکم شرعی و قانون
 عرفی اساسی مجازاتی معین و مقدر رسیده است
 اشخاص که اعمال قبیحی داشتند و مرتکب میشدند
 پس از ثبوت و حکم عدلیه کلاه کاغذی بر ^{الوان} _{بن}
 درست کرده و منگوله ها اطراف آن ^{انوار}
 نموده بود انشخص در بازار عام ضربه ^{توق} _{شماره}
 میزدند یک نفر زن دزدی کرده پس از آنکه ^{عدالت} _{در}
 محکوم شده بموجب حکم قرآن که میفرماید تبارک
 و التارفة ما قطعوا ایدیهم ایز از حد ^{حکم}
 قاضی عدلیه زن را در میدان حاضر کرده

چهار انگشت از دست چپ زن را قطع کردند
 شهرت این گونه اهورا سبب امنیت ^{شهرت} گشت
 از ابتداء گرسهین نو آتش من حد بی نهایت
 امن و امان بود احدی از حد خود تجاوز ^{نمیکرد}
 شش ماه اموالت فارس بسیار خوب
 همه لحافه از هر حیث راحت و آسوده بودند
 این رت و اسایش در مذاق بعضی اشخاص ^{منقض}
 ناگوار آمد در صد فساد برآمدند یعنی
 از ابتداء ماه ذی حجه دسته ^{بنده} نبیدی و
 زلف فراهم آوردند غره محرم ۱۳۲۸
 تشریح داسعی را گرام کردند و با او فساد و
 رونق داده شهر را تخریب نمودند ^{های}

معلوم الحال را راه انداختند اطفال را در
 تبعیت کردند، در کویچه و مابین و معابر و اسواق
 راه افتاده با صد غوغا در می مشغول شدند
 و بدگونی گشتند تا آنجا که در میان خود
 در منازل متعدد تعیین نموده اشخاصی
 از صفها دعوت کرده شروع بدین تعمیر نمودند
 بدین معنی که ایالت صراحتش غیر مشروع است
 این اداره جایکه در امرگ تشکیل داده
 خلاف قواعد اسلامیت و شرع متعارف است
 منظور دیگر در نظر و خیالات دیگر در زیر
 دایره و امور است شرعی که باید در ^{مجا}ضا
 نظام شرع مقدس بگردد ^{بنوعی}

رجوع تباہیات خود یعنی عدلیہ بناید ^{سنگه} عطا
 دران ادارہ مضیضہ مجتمع نموده تمام اشخاص
 معلوم الحال یعنی طایفہ ضالہ مضلہ بیاباشند
 ادارہ حاجی کہ معین نموده اعضا ران کلا با
 بیاباشند این قواعد برای فارس مضیض است
 باید جدا موقوف کرد ^ت نظمیہ یعنی چه امور
 باید بنحو سابق کہ شہر کلانتی و بیگلر بگی ^ت د
 با اتفاق داورغہ و کد خدای محل مجری ^ت با
 در این سنوات

هو الالهی

ای هرورد کار معمران این یاران غور بیشتر از بیکانه و خویش
 بهیز از آنها و بنفش است ریاض مذکرات ابجایدت هر از و دم ساز
 فرما به شمارا مشاهده انوار روشن نما و جانین را گلزار و نسیم
 و قلب را رازدینقه و فالکی و صدور را معین غیوضات ملا
 اعلی فی روح القدس ارزان فرما و قوه روح الامینی را یگان کنی
 تا در ستانت بنورت لاهوتی و قدرت مکتوبی و سلطنت
 بهر دین و کانی مدی سمایه و جنودی آسمانی و نفسی رحمانی
 و بخشید زود است دید بهینانه کدی و نفوس ریحانی و خلقی خلیلی
 و محبتی جیبی و جهانی یوسفی و اشتیاقی یعقوبی
 و بری ایوب بر خدمت قیام نمایند رتب و فقیهم
 علی ذالک انک انت قوی القدیر علی
 هر که از نرسد از نارسد و سباز که آنرا حاج میرزا حبیب الله انان اعلی
 مرید لکرم الله این مناجات را حفظ بد در این کتاب فرشته نام هر کتاب که
 این مناجات را بخواند فرمودند طلب نماید و آرزوی از برایم اجرا نمایند
 این دعا را این مرتبه است که معجز نماید کرد در خدمت لاری زامه
 حضرت

